

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Gjedved
Friseminarium
1862

OMKRING ET SEMINARIUM

Gjedved
Statsseminarium
1962

Til læseren

GJEDVED SEMINARIUMS 100-årige historie er ikke blot historien om undervisning og eksamination af tusinder af lærerkandidater til bedste for den danske Folkeskole.

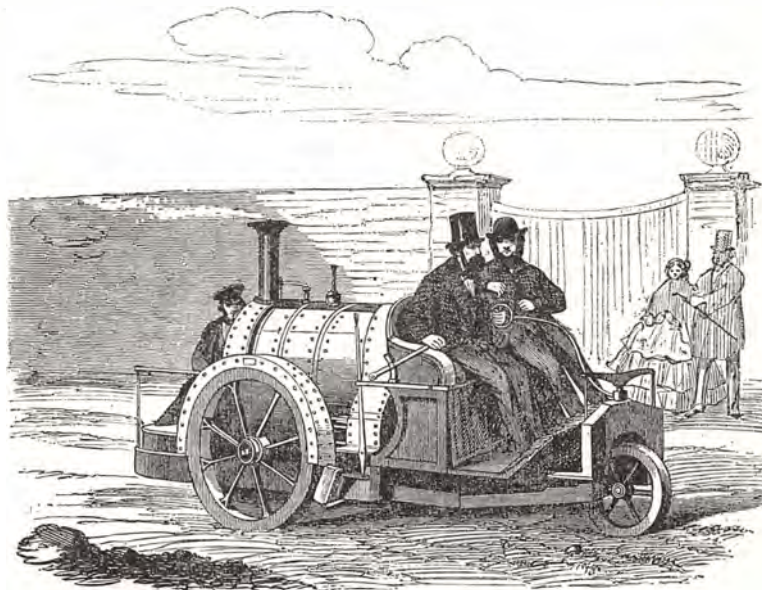
Nok er denne historie hovedsagen. Seminariet er Danmarks første friseminarium udenfor København, og man glemme ikke, at grundlæggerens farfar i sin lollandske præstegaard lagde grunden til dansk seminaritradition overhovedet, ildnet af det 18. århundredes philanthropistiske ideer.

Men dette jyske seminarium, et skud på folkehøjskolens stamme, blev i enestående grad kraftcentrum for den folkelige, sociale, økonomiske, politiske og kulturelle frigørelsesproces i det 19. århundredes anden halvdel. Det var i mere end et årti landets største seminarium, og har fremfor noget andet været med til at bane vej for det grundtvig-koldske skolesyn i den offentlige skole.

Dertil kommer, at der fra Gjedved Seminarium i forbavsende tal udgik mænd, som kom til at gribe direkte ind i det praktiske liv som politikere med sæde i regering og rigsdag, som redaktører af førende provinsblade og som organisatorer af storproduktion indenfor industri og landbrug.

Vilkårene er i så henseende ændret. Vor tids specialisering har også stillet politikere og pædagoger overfor et ofte kategorisk enten-eller, som måske nok har højnet den saglige indsigt og dygtighed hos udøverne, men sikkert også medført en vis menneskelig begrænsning og mindsket det personlige format — på godt og ondt.

Vor historie bliver på den måde i høj grad en historie „Omkring et seminarium“. Dette „omkring“ præger også dette festskrift, som naturligvis ikke kan „sige det hele“, men gennem illustrationer og gengivelse af ældre og yngre aktstykker kan belyse en virksomhed, der har betydet noget for stedets „atmosfære“, sommetider også for verden udenfor.

De gode gamle dage

Den økonomiske fremgang, som Danmark oplevede efter 1830, nåede et højdepunkt i halvtredserne, det taaar, da Gedvedbønderne tog initiativet til oprettelse af deres højskole. I perioden 1855—60 steg folketallet 13 0/00 om året. Man skal helt ind i 20. århundrede for at finde noget tilsvarende.

De gode konjunkturer fulgte udlandets. Fundet af guldminer i Kalifornien øgede pengerigdommen. Kornpriserne fortsatte deres stigning. Englands ophævelse af korntolden 1846 havde givet Danmark et udvidet marked.

Landbruget var stadig hovederhverv og beskæftigede i 1860 53 % af befolkningen, men naturalhusholdningen var under afvikling og gav plads for en betydelig udvidelse af haandværkerstanden.

Æren for de store landboreformer, der prægede perioden, må deles mellem den unge faglige og politiske bondebevægelse og den frie forfatning. Der fulgte en række ypperlige høstår, men forbedrede driftsmetoder bidrog i høj grad til den øgede kornproduktion, og ejendomspriserne steg.

Handelen var ved periodens begyndelse overvejende i hænderne på Hamburg, der en overgang betød mere for jyderne end København, men en krise i Hamborgs forretningsliv o. 1850 og det voksende spændingsforhold mellem dansk og tysk svækkede byens stilling.

Dette spændingsforhold, som medførte uendelige politiske forhandlinger om de forfatningsmæssige forhold i monarkiets danske og tyske dele, ødede mange gode kræfter og hæmmede den fulde udnyttelse af den nyvundne grundlov i kongeriget.

Trods megen politisk aktivitet og dygtighed i toppen levede personer og strømninger ofte videre efter gamle linier. Almuen brugte kun i ringe omfang sin indflydelse gennem stemmeretten og overlod de politiske afgørelser til „fagfolk“.

1864 førte som bekendt på brutal måde tingene frem til et vendepunkt.

To år forinden var læreruddannelsen begyndt i Gedved, 1. oktober 1862. Averteringen fandt bl. a. sted i det dengang eneste lokale presseorgan. De følgende siders gengivelse af „Horsens Avis“ er sammenstillet af udpluk fra forskellige numre for september måned det pågældende år. Bladet udkom på den tid med fire sider, hver med tre spalter.

Horsens Avis

35. Aarg.

Lørdagen den

September 1862.

Nr.

Udlandet.

Efterstaaende Telegram modtog vi for seent til at det kunde finde Optagelse i forr. Avis: Fra Berlin berettes, at Geheimraad Bismark-Schönhausen er udnævnt til Konseilspræsident og sandsynligvis ogsaa til Udenrigsminister; Krigsminister Moon bliver, Finanzminister Heydt og Udenrigsminister Bernstorff gaar af. Altsaa nærmest et reaktionært Handlingsministerium, optrædende fjendtligt mod Østerrig, maaskee med Tilslutning til Frankrig.

Efterretningen om Garibaldi's Tilfangetagelse har fremkaldt et høit forskjelligt Indtryk i Europa efter den Maade, hvorpaa man betragtede de Begivenheder, for hvilke Sicilien og Sydspidsen af Italien i den sidste Maaned have været Skuepladsen, og efter den Sympathi eller Antipathi, hvormed man opfattede hine Forhold, som i ethvert Tilfælde antoges at ville gjøre en Ende paa de Forviklinger, der efterhaanden havde udviklet sig saaledes, at Knuden ikke længere kunde løses, men maatte overhugges. Hos Nogle har Efterretningen vakt Sorg, fordi det Ideal, de saae i Garibaldi, er bleven jaaret og tværet, og hvorved der er et

Telegrafdepesche til Horsens Avis.

Kjøbenhavn, den 15de September.

Unionstropperne ere trængte heelt tilbage til Washington og de Konfødererede staae i Nærheden. New-Orleans er truet.

Om den amerikanske Unions Stilling yttre „Times“, at den er heelt forsvundet. Unionsarmeen er fuldkomment demoraliseret og ude af Stand til at afvæge de Konfødereredes Indmarsch i Maryland. Dens Tab ansees for langt større end angivet, og man frygter for, at Kommunikationen mellem Newyork og Washington med Undtagelse af Soveien vil være afslaaen inden otte Dages Forløb.

Grev Sinlay, der i 1859 var Obergeneral over den østerrigiske Arme, har stude sig i Wien.

Keiser Napoleon siges i „L'Indep. B.“ at undslaae sig for enhver Indrømmelse med Henjnh til Rom, ja han vil lige saa lidt høre Tale om Sagen, som angive nogen Grund til sin Færd. „Jeg kan ikke trække mine Tropper fra Rom“, er Keiserens hele lakoniske Svar.

„Great Eastern“ er paa Rejsen til Newyork stødt paa en Klippe og har faaet en Læk. Man haaber, at Skuden kan repareres i Newyork, da Dampskibet ellers i sin nuværende Tilstand maatte vende tilbage til England.

— Nøden i Fabrikdistrikterne i England skildres i flere Artikler i „Times“, som har sendt Referenter dertil. En af disse skriver: „Det er umuligt at reise et Par Mile i denne Egn uden at see Tegn paa den store Nød. Fremfor Alt er den tykke Røgsky, der sædvanlig svæver mellem Himmel og Jord forbunden, og en lys Atmosfære forraader, at Fabrikkerne staae stille og at Menneskene hungre. Preston har en Befolkning af 82,900 Sjæle, af hvilke 26,000 paa en eller anden Maade staae i Forbindelse med Fabrikvæsenet, og af disse arbejde kun 6070 den fulde Tid. De, der arbejde den halve Tid, ere næsten værre farne end de, der falde det Offenlige til Last. Et stort Kvantum indist Bomuld anvendes nemlig i Fabrikkerne, for denne Bomuld paafe Maskinerne ikke, og saaledes fortjene Folkene kun lidet. Halv Tid betyder derfor ingenlunde halv Løn. I Preston ere nu 12,460 Personer uden Arbejde“. Korrespondenten skildrer nu nogle af de Fattiges Bopæle, han har besøgt. Han fandt f. Ex. en Familie paa 5 Personer, der sov sammen i een Seng, og Sengen stod i et Hul, der var utilgængelig for enhver Solstraale, ikke engang godt nok til Kulbeholder. I et andet Hus fandt han alle med Steengulv en Straasæl, hvor de to eneste levende Kvinder

Fortet Christiansborg i Guinea.

Engelske Blade melde, at en Jordbrystelse, der varede i 10 Minutter, den 10de Juli d. A. har ødelagt de engelske og hollandske Forter og Europæernes Steenhuse ved Byen Accra. Som man vil erindre, bleve de dansk-guineiske Etablissementer, med Hovedfortet Christiansborg ved Accra, for 12 Aar siden solgte til England. (S. Bl.)

— En farlig Luftreise. For kort siden have de to Engländer, Mr. Glaisher og Luftskipperen Coxwell atter foretaget en Luftreise i videnskabeligt Formaal, som navnlig er mærkelig, fordi en Ballon aldrig er naaet op til den Høide, som den, hvortil de steg op. Da de Reisende naaede Skyerne, fandt de en tæt Mæsse af Tuglighed, som var 2000 Fod tyk. Da de vare komne gjennem den, fandt de over sig en smukt, klar blaa Himmel, under hvilken Skymasken seilede. Paa denne Høide var Luften saa fortyndet, at Ballonen, som hidtil ikke var stort mere end to Trediedele fyldt, nu blev ganske fyldt og følgelig gik tilveirs med stor Hurtighed. Da de vare komne lidt høiere op, forsøgte Mr. Glaisher at tage et Fotografi af Scenen nedenunder, men den stærke Fart gjorde det umuligt. I en Høide af tre engelske Mile blev en Due kastet ud af Gondolen, men den kunde ikke slagre og faldt ned som en Steen. Med en anden og tredie Due var Resultatet det samme. Paa en Høide af 4 engelske Mile blev en fjerde Due kastet ud. Den slagrede om og satte sig paa Toppen af Ballon-

Illustreret Tidende.

Garibaldi

Amerikansk vaskemaskine

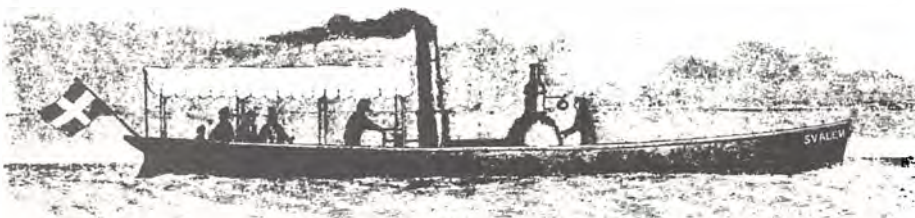
Abraham Lincoln

Napoleon III

Kongerevue ved Flensborg

Dampbaaden Svalen

Horsens Avis

Jndlandet.

Farerne og Fordelene ved Holsteens Udforsdring. Ved at omtale Preussens, under Forhandlingerne i det preussiske Marineudvalg aabent udtalte Erobringsplan mod Holsteen, for derved at komme i Besiddelse af en Flaadehavn og dygtige Matroser, kommer „Dagbl.“ ind paa det herhjemme nærede Onfle om Holsteens Udforsdring. Naar nu Holsteen — hedder det i nævnte Blad — er fuldstændig udforsdret fra Danmarks Rige, naar det ikke længere har Hær og Flaade sammen med os, og naar der da bliver Tale om Dannelsen af en tydsk eller nordtydsk Flaade, hvorledes ville vi saa kunne forhindre, at Kiel bliver for denne? Ville vi da ikke være som vi nu frygte' og fryde os over der da

Indtømskatten i Kjøbenhavn. (Sj.) Man er nu saa vidt fremme med Ansættelsen af Indtømskatten i Kjøbenhavn, at man har begyndt Trykningen af den interessante Brochure, som ifølge Loven skal aabenbare hver enkelt Skatteyndende Borgers formodede Formuesvilkaar for hans nysgige Medborgere. Det har været forbundet med stort Besvær at naae saa vidt. Ligningskommissionen har i den sidste Tid været samlet 5—6 Timer daglig, nemlig fra Kl. 5—11 Aften (et byrdefuldt kommunalt Ombud!), og i Skattekontoirerne har man arbejdet til langt ud paa Natten. Hvad der er det Værste, er, at man i Kontoirerne er af den Formening, at Arbejdet ikke vil blive stort mindre i de kommende Aar. Hvad Skatten selv angaar, har man maattet sætte den til 1 1/4 pCt. af Indtægten, hvilket maa betragtes som temmelig høit, og i ethvert Tilfælde er betydelig høiere, end man oprindelig havde haabet, at den vilde blive. Grunden til, at den er gaaet lidt ud over de oprindelig tænkte Grændser, maa søges i de forholdsviis meget smaa Indtægter, der have viist sig hos Haandværkerne, som hidtil gjenne Mæringskatten have baaet en usforholdsmæssig betydelig Deel af Kommuneskatterne.

Profesør H. C. Andersen har paa sin Rejse i Spanien havt det Uheld, formodentlig ved et Lyveri, at miste en stor Deel af sine Ordener, hvoraf flere havde en særlig Betydning for Digteren, jaaledes et lille Nordstjerner Kors, han havde faaet efter Dehlenschläger.

Landeveisløkomotiver. Den af Hr. Christianen i England bestilte Dampvogn, der er paa malet og skal føre Navnet „Vendehjælet“, er, ifølge en fra London til Frederikshavn ankommen Meddelelse, nu færdig og ventedes aflibet dertil i Onsdags med Dampskibet „Oliva“ til Kjøbenhavn. Den Tekniker der er sendt til England for at modtage Maskinen, var usoye „J. v. K.“ foretaget en Prøvetour med den, hvilken har havt et meget tilfredsstillende Udfald. Maskinens Kulforbrug var mindre end oprindelig bestemt, nemlig kun 38 Pd. pr. Mil, naaget den traf 3 Vogne, belæssede med ialt 9 Tøns eller 18,000 Pd. paa et meget bakket Terrain med en Middelhastighed af 4 engelske Mile i Timen og med en Stigning af endog 1 paa 12. Maskinen havde ifølge Meddelelsen en saa absolut Kraft, at den, efterat være bragt til at standse paa selve Stigningen, uden mindste ydre Hjælp satte sig selv igang med den vedhængte svære Last. Den lader sig meget let standse og vender paa et paafaldende lille Rum. Fabrikanten, Mr. Nicke, antages selv at ville følge ned Maskinen hertil.

Hs. Maj. Kongens Rejse og Troppesamlingen ved Dannevirke. Efter Ankomsten til Hensborg i Torsdags Eftermiddags Kl. 6 satte Hs. Maj. Kongen sig strax tilbogns og kjørte, uden at benytte Jernbanen, den nærmere Bei ad Chausseen til Slesvig. Ved Helligbæk, omtrent 2 Mile fra Slesvig, bød Amtmand, Kammerherre Holstein Hs. Maj. Kongen **Wen** men. Ved **Hrt. Ks. hvide Don** storartet Reception, der med rige Illuminationer udmærket

Ulykkelig Hændelse. Paa Chausseen imellem Gærnsfærde og Slesvig indtraf den 7de Septbr. ifølge „Hensb. Zeit.“ en sorgelig Ulykke. idet en Vogn, der tilhorte en Præst fra Angel, vælte, fordi Hjulet løb af, hvorpaa Hestene løb løbsk. Paa Vognen vare Præstens tre Døtre, af hvilke den ene blev saa ilde tilredt af Glasfaarene fra Binduekruderne, at hun kort efter døde af Blodtabet, medens den anden ligeledes er saa slemt medtagen, at man tvivler om hendes

Ledigt Tjenestetyende. I Kjøbenhavn findes fortiden en foruroligende Mængde Tjenestfolk uden Kondition. Af Tjenestepiger skal der alene være 1100 ledige, og Tjenestekarlenes Antal er endnu langt større. Som Følge deraf er Ladegaarden allerede stærkt overfyldt.

En Hattemager — Fader til tolv Born — skal i disse Dage være rømt fra Kjøbenhavn med kvindelig Vedsagelse. (F. St.)

Horsens. Ved det i Formiddags foretagne almindelige Valg af 2 Ligningskommissærer valgtes: Kjøbm. Chr. Schougaard med 18 St. og Klodssejager Søren Andersen Them med 15 St. Af Byens 1100 Vælgere var kun mødt 70.

Marked. (Veile An.) Til det i Onsdags i Veile afholdte Kvægmarked havde en stor Mængde

..... med 155 Rd., unge Stude pr. Par 240 a 250 Rd., Tyre fra 30 til 50 Rd. pr. Stk., en enkelt betalt med 60 Rd. Græskøer fra 50 til 75 Rd., for enkelte fortrinlige do. for-

len kun ringe. Efter Markedet gif de fleste af de solgte Kvægdrifter sydpaa, nogle enkelte vare

Lidt til om Jernbanesagen.

Efterat „Flere“, hvad der meget maa paastjones, nu ere rukkede frem med deres Grunde for at Linien over Kolding-Veile-Horsens-Scanderborg til Marhuus er at foretrække for Linien fra Vandrup over Randbøl, Kellinge, Uldum, Horsens igjennem Underupdalen over Ahe Mølle til Marhuus, slylder jeg endnu at sige et Par Ord. Den af „Flere“ forudsiktede Paastand, at Moralloven Intet har at skaffe med den politiske Lov, men, at Hensynet til det, som Magten anseer for hensigtsmæssigt, bør være det ene Afgjørende, skal jeg overlade til de „Flere“ i Forening med Preussen og Schleswigholsteinerne at forsvare; den vil neppe endnu faae Tilslutning heri Landet.

I Striden mellem Fiskebane- og Landbanemænd fremfattede Regeringen det Mæglingsforslag, at **Den** Onfle opfyldt med Hensyn **Den** Disse be-

Uvertisfementer.

Skolelærereksamen.

Underviisningen i Afdelingen for saadanne unge Mennesker, som agte at forberede sig til Skolelærereksamen, begynder 1ste Oktbr., og Indmeldelser modtages endnu indtil den 25de d. M.

Betalingen er 70 Rd. halvårlig for Underviisning, Kost og Logis.

Gjedved Høiskole, den 6te September 1862.
P. Bojsen.

Bladabonnements-Kontoret,

Rildegade Nr. 361,

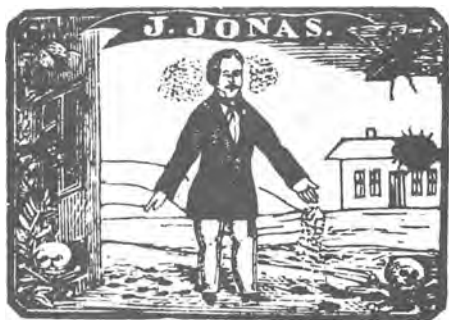
modtager Abonnenter for Oktober kvartal paa:

Berlingske Tidende,
Fædrelandet,
Dagbladet,
Folkets Avis,
Aalborg Stiftstidende,
Aarhus Stiftstidende,
Illustreret Tidende,
Hjemme og Ude (Norden),
Folkets Riske.

Efter Cirkulation kunne Bladene erholdes til Giendoin. Ogsaa Hørr. Landboere tillader jeg mig at anbefale mit Bladabonnement. F. Bayer.

En ung Pige

ønsker sig snarest mulig i Huset hos en kjerlig Familie, hvor hun kan gaae Huusmoderen tilhaande og informere nogle Børn paa Fortepiano. Hun forlanger ingen anden Løn end en god Dugang. Billet, nrkt. „H. A.“, bedes indlagt paa Aviskontoret.

Da der er indløbet flere Bestillinger her fra Omegnen, seer jeg mig nødsaget til at forlænge mit Ophold her endnu i nogle Dage, og anbefaler mig fremdeles til de Vrede, der muligens ønsker min Betjening.

Mit Logis er i Sorgenfens Hotel
Horsens den 9de August 1862.

J. J o n a s,

Kongelig konfessioneret Kammerjæger fra Altona.

Lænderge H. Bloch,

Hjørnet af Magade og Kirkegade,
anbefaler smertefri Indsætning af alle Slags kunstige Tænder fra 2 til 5 Rd. Stk. Plombering etc udføres daglig fra 10—12 og 2—5 indtil den 15de September.

Sort engl. Blæf

faaes hos

August Ritter.

Gjedved Folkehøjskole

begynder et nyt Halvaar den 6te Novbr. Betalingen for Underviisning er 15 Rd., for Kost og Logis, Lys og Varme 45 Rd., i Alt 60 Rd., som erlægges kvartalsviis forud.

Indmeldelser modtages af Undertegnede.

P. Bojsen.

Malede Gullegardiner

anbefales i et stort Udvalg af flere hundrede Fag til de billigste Priser af P. Alexandersen,
Smedegade Nr. 324.

Underviisning.

De, der i anstundende Winterkvartal maatte ønske Underviisning af mig i **Arithmetik** og **Geometri**, ville behage at melde sig snarest. Prisen er moderat. C. Christensen, Lærer,
Smedegade Nr. 504.

Søndagen den 26de Septbr. Kl. 10 agter H. Høiærv., Stiftets Biskop at holde Biskops i Horsens Kirke; han vil ved denne Leilighed katekisere med den konfirmerede Ungdom, navnlig de 3 sidste Aars Konfirmander, hvilke derfor bedes om at møde i Kirken og medbringe det nye Testamente. Saaframt Hogen ikke skulde have det, vil det blive udeleveret i Kirken. C. Boesen.

Belmeent Ægteægstiltbud.

En ung stræbsom Mand, der er i Besiddelse af nogen Formue og en god Forretning, som kan udvides betydeligt, agter, da han ei er kjendt med Stedets Damer, at søge Ægteæg ad denne Vej med en Dame, der forener Huuslighed med en god Karakter og nogen Formue. Kun virkelig herpaa Reflekterende bedes indsende Billet, nrkt. „Aurora“, med fornødne Oplysninger samt Adresse paa dette Blads Kontoir i Løbet af 8 Dage. Den strengeste Taushed loves.

Amerikansk Steenolie

(Petroleum)

faaes hos

J. J. Leby.

Lamper

til Steenolie, samt Patent- og Patent-Moderateur-Lamper faaes hos C. Richters Enke.

Skipper J. C. Borg, beliggende ved Børsen i Kjøbenhavn, afsaaer snarest mulig og medtager Fragtgæds til Hjemstedet Horsens.

Nyt Abonnement

paa

Horsens Avis

eller

Skanderborg Amtstidende

modtages fra 1ste Oktober. Prisen er 1 Rd. Kvartalet.

Redigeret af H. Fogb.

Trykt og udgivet af N. C. Fogbs Enke i Horsens.

Vort stamtræ

SKRIFT OG BOG er regnet for det vigtigste kendemærke på højere civilisation. Hvor et samfund fik skole, blev dens fornemste opgave at gøre børn til skriftkloge. Derfor kan det synes mærkeligt, at skolelæreren lige til vor tid har haft den største vanskelighed med at blive anerkendt som sagkyndig og påskønnet fagmand.

Mens en voksende arbejdsdeling stillede større og større krav i retning af specialuddannelse indenfor videnskab, håndværk og administration, blev lærergerningen fortsat opfattet som nødhjælpsarbejde. Enhver kunne sættes dertil uden nogen form for forberedelse.

Luther ivrede — udfra skriftprincippet — for oprettelse af en almenskole og fandt, at man ikke kunne lønne en god lærer højt nok. Det lader til, at man i erkendelse heraf med det samme opgav at forsøge derpå.

Det moderne pædagogiske gennembrud begynder i 18. århundrede, båret af oplysningstidens begejstring, senere befordret af den industrielle udvikling. Det er dog bemærkelsesværdigt, at den moderne almenskole grundlægges i landligt milieu. Rousseau ønskede ingen skole; men hans luftige teorier blev under Basedows behandling med tysk grundighed omsat i et praktisk skolesystem, hvor man helt glemte Rousseaus formaning — at skynde sig langsomt!

Med sans for mulighedernes placering appellerede Basedow til godsejerne, som havde midler til reformer og menneskemateriale til skoleforsøg. Lad være, at godsejerne ikke overså de økonomiske fordele ved undersåtternes oplysning! Mange greb virkelig pædagogikken med en lidenskab, der kunne få dem til at glemme alt andet. De bedste af dem forstod, at skolegang er mere end staveøvelser, og lærergerningen mere end overhøring. Den kræver kvalitet og uddannelse.

Det var først disse filantropister — menneskevenner —, som gav virkeligt indhold til det gamle navn paa en dannelsesanstalt, *seminarium*, planteskole.

Analogier fra plantelivet er gammelt arvegods i den pædagogiske litteratur, længe før Grundtvig skrev slutningen af „Åbent brev til mine børn“:

Kun spiren frisk og grøn i tidlig vår,
og blomsterfloret i den varme sommer,
da modenhed i møde planten går
og fryder med sin frugt, når høsten kommer.

Det er den naturens orden, som allerede en Comenius og en Rousseau talte om. Det kneb for de ivrige filantropister at øve tålmodets kunst. Det første seminarieforsøg i den danske del af vort monarki, seminariet på „Blågård“, oprettet af regeringen 1791, blev i første omgang en fiasko, fordi man satte sig helt urealistiske mål.

Ludvig Reventlow på Brahetrolleborg Gods på Fyn oprettede sit eget seminarium, hvor teori og praksis var i bedre overensstemmelse; men det fik ingen lang levetid.

Det blev en landsbypræst på Lolland, som kom til at skabe rammen om det mønster for læreruddannelse, der er blevet tradition i dansk seminariehistorie.

Præsten i Vesterborg ved Nakskov, *Peter Outzen Boisen* (1762—1831) var slesviger og universitetsuddannet i Kiel. Den universitetslærer, som han satte højest, var prof. i teologi J. A. Cramer, den drivende kraft ved oprettelsen af og tilsynet med det seminarium, som Kiel fik allerede 1781. Boisen siger, at Cramer tændte „den varmeste gavnelyst“ i hans sjæl, så at han siden følte sig „stedse omsvævet af Cramers ånd“.

P. D. Bojfen,
Biskop og Seminarieforstander.
Født den 16de Novbr. 1762, død den 10de Maj 1831.

Peter Outzen Boisen blev født i Emmerlev ved Tønder som søn af gårdejer og kniplingshandler Boy Hansen. Han blev student fra Kiel 1782 og tog både tysk og dansk teologisk embedseksamen. Den sidste muliggjorde overtagelsen af sognepræsteembedet i Vesterborg og Birket på Lolland, tilbudt ham af grev Chr. D. Reventlow. Præst og godsejer arbejdede i fællesskab på udbygning af skolerne. Manglen på egnede lærere fik Boisen til at indrette et seminarium ved præstegården. Det bestod fra 1803 til hans død 1831. Da han 1805 blev udnævnt til biskop over Lolland-Falsters Stift fik han tilladelse til at blive boende i Vesterborg og varetog til det sidste sin tredobbelte stilling som sognepræst, biskop og seminarieforstander. Gennem sønnen „Budstikke-Boisen“ blev han bedstefar til Gjedved Seminariums grundlægger.

Svor jeg mig i Verden vender,
Staaer min Lyfte i Guds Hænder.

F. E. Boisen

F. E. Boisen (1808—82), søn af biskop og seminarieforsøger P. O. Boisen, tog teologisk embedseksamen 1830. Et par år virkede han som lærer ved Borgerdydskolen på Christianshavn. 1834 blev han kateket og førstelærer i Store Hedinge. Fra 1837 og livet ud virkede han som sognepræst i forskellige embeder og med omfattende deltagelse i det folkelige arbejde som taler, forfatter og politiker. Præstevirksomheden faldt i Skørpinge (1837—50), Vilstrup v. Haderslev (1850—59) og Stege (1859—81). I Vilstrup begyndte han udgivelsen af det folkelige og opbyggelige tidsskrift „Budstikken“. Til den afskedsfest, som blev holdt for ham i Haderslev 1859, skrev Lembcke „Vort modersmål er dejligt“.

Hans søn, Peter Boisen, grundlagde Gjedved Seminarium.

Ved de store skolemøder på Gjedved Seminarium var „Gamle Boisen“ den centrale skikkelse. Efter hans død 1882 ebbede møderne ud.

Vesterborg

Selv havde Boisen i arv en god forstand og varm menneskelighed. Han havde også det held at møde de bedste repræsentanter blandt tidens tysk-danske filantropister og fik i grev Christian D. Reventlow til Christianssæde en forstående patron og medarbejder, som var i stand til at skaffe den kgl. støtte til og godkendelse af Boisens skole- og seminarieplaner, således at han kunne føre dem ud i livet 1802 — femten år efter overtagelsen af præstekaldet.

Bondesønnen fra marsken ville på Lollands flade jord realisere sit program for oplæring af almuen vejledere; alt på det jævne, med tarvelighed som den vordende lærers fornemste dyd. Dog undgik Boisen at blive hængende i den floveste rationalisme. Hans rolige og følsomme gemyt gav ham mulighed for at forstå det nye århundredes romantiske fortolkning af tilværelsen. Paa hans seminarium havde foredrag med emner fra menneskelivet i fortid og nutid førstepladsen. Lærebøger og eksamen fik ikke lov til at føre enehærdømmet i huset. I regeringskommissioner kæmper han stilfærdigt, men udholdende mod ensidighed og formalisme i læreruddannelsen, i tale og skrift imødegår han tidens kirkefjendtlige og krasse materialisme. Hvilken myreflid! Forberede prædiken, undervise konfirmander, døbe børn, visitere skoler og kirker, varetage et bispeembedes korrespondance med kancelliet og lokale myndigheder, forhandle med skolekommissioner, udvælge ansøgere til seminarieuddannelsen, katekisere seminaristerne, opleve dem ved foredrag!

Hans rastløse iver og letflydende veltalenhed genfindes og genkendes let hos sønnesønnen, som grundlægger Gjedved Seminarium i 1862, i hundredåret for Peter Outzen Boisens fødsel. Men for Peter Boisen betød bedstefaderens kielske fortid højst en udfordring. Han havde gennem sin far og egne ungdomsoplevelser mødt en anden verden.

I ÅRET 1862 stod læreruddannelsen ikke længere i høj kurs i Danmark.

I slutningen af det forudgående århundrede havde den pædagogiske interesse haft et omfang, som nok på mange måder overgår vor tids. Men efter søkrigen mod England forsvandt også de store syner og planer. Enhver havde nok i sit eget. De offentlige udgifter måtte bringes ned på et minimum. Det er ikke uforståeligt, at seminarier faldt i øjnene som spareobjekter. Man havde jo indtil århundredets begyndelse kunnet klare sig uden. En lang række „præstegårdsseminarier“, som var fulgt efter Vesterborg, blev betragtet som statsinstitutioner. En kommission, nedsat i 1821, rejste det spørgsmål, om ikke staten skulle frigøre sig for enhver forpligtelse over for læreruddannelsen og overlade sagen ganske til privat initiativ og bekostning.

Så galt gik det dog ikke. Fire seminarier fik lov til at bestå, Jonstrup (tidligere Blågård), Skårup, Snedsted (1848 overflyttet til Ranum) og Lyngby på Djursland (nedlagt 1872). Hertil kom i 1841 et femte, Jelling. Med tiden blev disse „kongelige skolelærerseminarier“s kapacitet ganske utilstrækkelig overfor det voksende lærerbeho. Da brød staten sit eget monopol på læreruddannelsen og gav „næringen“ fri.

Friseminarium

Seminarieoven af 1857 anviser to veje til lærereksamen, *enten* afgangsprøve fra et seminarium som hidtil efter en uddannelsesetid, som blev sat til 3 år, *eller* prøve for en eksamenkommission, hvortil enhver kunne indstille sig som privatist uden hensyn til alder, modenhed eller uddannelse.

Eksamenskommissionen tog dog ikke lempeligt på kandidaterne, og de færreste „privatister“ formåede at klare skærene på egen hånd. Der opstod et behov for forberedelse, vejledning i læsningen til prøven for dem, der ikke kunne eller ville komme på de kongelige seminarier. Enhver, der mente at kunne påtage sig denne vejledende opgave, kunne oprette et forberedelseskursus for privatister, hvor ingen bestemmelser gjaldt om fagenes tilrettelæggelse og antal eller læsetidens længde.

I ly af denne ordning opstod de såkaldte friseminarier. Den er baggrunden for oprettelsen af *privatseminariet* Blågård i Kbhv. i året 1859. (En særlig indrettet lærerindeprøve danner grundlag for N. Zahles seminariums oprettelse 1860).

Det første friseminarium udenfor København blev oprettet på Gjedved Folkehøjskole af forstander, landinspektør P. Bojsen 1. oktober 1862.

Hans elever kunne vælge mellem et kortere almindeligt højskoleophold eller et kursus på — normalt — 3 år som forberedelse til fremmøde for lærereksamenkommissionen i Århus. *) Denne ordning — højskole og seminarium i fællesdrift — varede til 1881, da virksomheden var vokset til et sådant omfang, at Bojsen fandt, han kun kunne overkomme en af delene — og valgte at fortsætte med seminariet alene.

Forfatteren Sigurd Elkjærs far, som tog lærereksamen 1880, fortæller, at han ved ankomsten til Gedved i 1877 kun havde søgt almindeligt højskoleophold. Hans læreruddannelse kom igang på følgende måde:

Da jeg havde gået på højskolen nogle dage, syntes jeg ikke, der var noget at lære ud over at høre på foredrag. Den undervisning, der blev givet i de almindelige skolefag, kunne jeg lige så godt selv have givet, og så var der ingen mening i at være elev. Derfor gik jeg over i seminariets første klasse for at se, hvordan det stod til der. Alle siddepladser var optaget. Jeg stod og så lidt på det, så traskede jeg over på højskolen igen og klagede min nød for lærer Jeppesen. „Prøv i eftermiddag“, sagde han. „Så er der nok én eller to fraværende, og så kan De komme til at sidde ned.“ Der var mod sædvane ingen fraværende den eftermiddag. Men jeg ville ikke vige anden gang. Vi skulle skrive et stykke diktat, og jeg lagde mig på knæene og brugte enden af en bæk til skrivepult. Det lo Jeppesen af. Han var dansklærer på seminariet. „Hæng bare i,“ sagde han. „Men De må tale med Bojsen om det i aften, hvis De har lyst og mod til at blive her. De har ingen forberedelse, og De kommer oven i købet to måneder efter de andre.“

Højskolen

Gjedved Højskole hørte til det første kuld af folkehøjskoler, oprettet 1854, kun 10 år efter begyndelsen i Rødding. Nord for Kongeåen står Uldum Højskole som pioner (1848). Der er ingen tvivl om, at Gedved-bønderne hentede deres initiativ derfra. Det blev også en Uldumlærer, der reddede skolesagen i Gedved, efter at andre gennem de første fem år havde prøvet alle begyndervanskelighedens kvaler. Vinteren 1858—59 lå skolen i Gedved helt stille. Bygningen anvendtes til kornmagasin.

En dag i april 1859 stod den 21-årige højskolelærer Peter Bojsen på sit kathedr i Uldum Højskole, da han — midt i et foredrag om „brændelsværdier“ — blev afbrudt ved, at forstander Rotwitt åbnede døren for fire „anselige“ mænd, som fik plads på tilhørbænken, til foredraget var forbi. Det var folketingsmand Terkel Terkelsen, Kalhave, fhv. landstingsmand N. Knudsen, Tingstedholm, krojer Faaborg, Tebstrup, og sognefoged P. Svejstrup, Gedved.

*) En enkelt gang faldt prøven i Kbhvn., således 1866.

Den nedlagte højskole — Bojsens hjem — som ligger ved hovedvej 10 overfor seminariet, købte seminarielærer Gjødesen til privatbolig. Den ejes nu af svigersønnen.

Efter timen samledes man i Rotwitts dagligstue, og gæsterne fremkom med deres ærinde, at tilbyde Peter Bojsen ledelsen af højskolen i Gedved. Horsenseggen var „en død plet“. Fra højskolen som centrum skulle der udgå en bevægelse til vækkelse af de slumrende kræfter. Programmet omfattede, foruden højskolearbejdet, 1) afholdelse af folkemøder rundt om i sognene. Mønstret var Blichers Himmelbjergfester. 2) Oprettelse af landbosparekasser, egne finansieringsinstitutter for bønderne. 3) Opstilling af bondevenlige folketingskandidater i kredsene, også i Horsens by, hvilket var en udfordrende tanke. 4) Oprettelsen af et bondevenligt blad i Horsens, hvor „byrokraterne“ rådede for hele pressen.

Skolen talte man ikke meget om. Planerne for den beholdt Bojsen „i sin egen baglomme“ (hans eget udtryk).

Sådan fik Gedved sin skoleforstander og Horsenseggen en pionér i det folkelige arbejde. Indbyderne heftede sig åbenbart ikke ved den nye forstanders alder, kendte den måske ikke.

Bojsenslægten

Den biskoppelige seminarieforsøger i Vesterborg fik 10 børn, heraf seks sønner. Den rationalistiske, men milde og letbevægelige fader måtte opleve, at hans sønner som ordentligvis fulgte den teologiske løbebane, blev revet med af den grundtvigske bevægelse og blev våbendragere for den nye profet. De fik ingen bebrejdelser. Den gamle lyttede efterhånden velvilligt og søgte at forstå, hvad der rørte sig i det unge slægtled.

2. generation

Den ældste søn, *Boie Boisen*, virkede en tid som lærer ved faderens seminarium. Som sognepræst i *Gentofte* 1852—72 virkede han ivrigt for skolevæsenets forbedring og opførte for egne midler et børneasyl.

Lars Nannestad Boisen drev omfattende sprogvidenskabelige studier. Han efterfulgte sin far i *Vesterborg* sognekald (død 1875).

Carl Christian Boisen drev historiske studier. Han kom 1844 til *Vonsbæk* i Sønderjylland som sognepræst og virkede for oprettelsen af et dansk seminarium på stedet. 1848 kuldcastede planerne. Han døde som stiftsprovst i Ribe (1866).

Peter Outzen Boisen (den anden, 1815—62) blev bestyrer af *Caroline Amalies Asyl* og lærer ved asylets skole, oprettet af Chr. 8.s enke, der var grebet af Grundtvigs skoletanker. Han var børnenes og de fattiges præst, holdt søndagsskole, oplivede ved fortælling og sang og udgav samlinger af viser og sange, hvorfra flere gik over i Højskolesangbogen. Han var gift med *Grundtvigs datter Meta* og virkede sine sidste år som kapellan i Vartov.

Den betydeligste af sønnerne, i hvert fald den mest fremtrædende, var *Frederik (Frits) Engelhardt Boisen* (1808—82) som blev fader til Peter Boisen i Gedved.

Som ung var han lærer ved Borgerdydskolen på Christianshavn og talte Søren Kierkegaard blandt sine omgangsfæller. Han kom snart i ry for sin veltalenhed, skønt han i sin ungdom som en anden Demosthenes måtte kæmpe med svære talevanskeligheder i begyndelsen.

Som sognepræst i Skørpinge, Vestsjælland, sluttede han sig en tid til de pietistiske lægfolk, men trak sig efterhånden bort fra „dette udvortes væsen“ (udvortes fromhed) og fik af Grundtvig et friere syn på forholdet mellem det folkelige og det kristelige. Sit første folkelige foredrag holdt han 1846 ved en mindefest for Schweizerpædagogen Pestalozzi (100-året for dennes fødsel).

I sit næste kald, Vilstrup ved Haderslev, begyndte han (1852) udgivelsen af „Budstikken“, et folkeskrift til oplysning og opbyggelse. Det blev vidt udbredt, blev til gavn og glæde for mange på begge side af Kongeåen og skaffede ham navnet „Budstikke-Bojsen“.

Da han 1859 blev kaldet til sognepræst i Stege, blev der holdt en afskedsfest for ham i Haderslev, hvortil konrektor Lembcke skrev sangen: „Vort modersmål er dejligt —“.

Da spørgsmålet om revisionen af den frie grundlov blev rejst, kastede F. E. Boisen sig ind i politik for at bevare grundloven usvækket. Han fik derved et godt navn i landbokredse. Indbydelser til folkelige møder strømmede ind, men han forsømte heller ikke at lade sin varme kristelige forkyndelse komme til orde. Lange perioder var han paa prædikerejser i Danmark og Norge. Gedved nød godt af hans besøg de sidste år. Seminaristerne, som oplevede ham ved de store skolemøder paa seminariet, glemte ham aldrig.

3. generation

Budstikke-Bojsen var gift med Eline Heramb, en majordatter fra Kongsberg i Norge. Fra deres hjem udgik et nyt kuld af Bojsenfamilien, hvis spor endnu kendes i dansk og norsk kulturliv. Datteren *Jutta Bojsen-Møller* (1837—1927), højskolemor og forkæmper for kvindesagen, fik ved veltalenhed sin store andel i danske kvinders opnåelse af politisk ligeberettigelse med mændene. Da kvindernes valgret blev vundet ved grundlovsrevisionen 1915, gik hun i spidsen for kvindernes tog til regering og rigsdag.

Hendes broder, *Frede Bojsen* (1841—1926), forstander på Rødkilde Højskole ved Stege, folketingsmand og førende venstrepolitiker, kom til at spille en afgørende rolle i provisorietidens kampe. Som ordfører for partiet og formand for finansudvalget (1872—1890) blev han leder af folketingets kamp for ligeberettigelse mellem landstinget og modstanden mod Estrup. Det vennelige og milde i Bojsenslægtens natur forbød ham dog at gennemføre den hensynsløse aktion, som det yderste Venstre krævede. Hans moderate forhandlingspolitik sejrede til sidst ved forliget med Højre 1894. Takken derfor var ringe. En oprørsfløj med en Gjedvedseminarist, I. C. Christensen, som aktivt medlem trængte de moderate ud. Frede Bojsen trak sig tilbage til sit kære Møen for at skrive øens historie.

Broderen *Emil Bojsen* (1854—98) blev Peter Bojsens kampfælle på skole- og landbrugsfronten i Horsens-egnen. Han var kun 22 år, da man overdrog ham redaktørstolen ved „Horsens Folkeblad“, som i sin hidtidige 10-årige levetid havde kæmpet med store vanskeligheder. Han var den mest iltre af brødrene, riffelbevægelsens og skattenægtelsernes mand, som tilsyneladende ikke skyede magtanvendelse. Ikke desto mindre fulgte han sin broder i forligspolitikken 1894. Hans sociale forståelse var et bemærkelsesværdigt træk. Hans initiativ for oprettelsen af andelsbyggeföreninger for småfolk gjorde ham en tid til arbejdernes mand såvel som bøndernes.

Hans ældre broder, *Lars Peter Bojsen* (1838—1922), må som Gjedved Seminariums grundlægger have sit eget kapitel.

Der var det smukkeste forhold mellem disse begavede søskende, som ofte var sammen i Gedved. De var alle personligheder med særpræg, og dog var der noget homogent over dem i kraft af fælles livssyn og grundsyn på opgaven: styrkelse af danske folkelighed. Budstikke-Bojsen og hans børn prægede de første lærerkuld fra Gedved, så det kunne mærkes, når og hvor de kom.

Norge

Den, der nævner Gedved for professor Francis Bull, Oslo, kan få et glimt at se i hans øjne. Litteraturhistorikeren har rede på de dansk-norske slægtsforbindelser: Bojsen-Heramb-Anker-Konow. De norske slægter står i centrum af det nye Norges historie. Carsten Anker, Eidsvolds ejer, var vært for den forsamling, som gav Norge dets frie forfatning 1814, med Konowslægtens overhoved som en af mest aktive.

Herman Anker grundlagde Norges første folkehøjskole Sagatun ved Hamar. Kvinden, der stod bag, var P. Bojsens søster, Mix. Da parret fejrede sølvbryllup paa Sagatun 1888, rejste forstanderfamilien fra Gedved til festen. Bjørnson, som også var med, skrev til lejligheden sangen „Fremtidens Land“ (Højskolesangbogen nr. 685). Bojsens unge døtre fandt den lidt malplaceret og syntes bedre om deres fars lejlighedsviser. Den ene af døtrene, Herdis, blev selv med tiden fanget ind af en nordmand.

P. Bojsens anden søster, Ida, blev gift med statsråd Konow og blev godsejerfrue på „Tjerne“ ved Mjøsen. Engang da Konow var på valg til stortinget, præsenterede han ved et vælgermøde familien fra Gedved. P. Bojsen bared sig naturligvis ikke for at tage ordet, og døtrene gav danske sange til bedste. I et norsk referat hed det: „Når Konow har sådan et følge, skal han nok blive valgt“. Det kom også til at stemme!

P. Bojsens broder, Frede, ægtede som ung Herman Ankers søster, men mistede hende tidligt. Senere giftede han sig med statsråd Konows søster. To gange dobbeltsvogerskab! En anden af statsrådets søstre blev vundet for Gedved, gift med Ingeborg Bojsens bror, som ejede Tingstedholm.

Sagatun 1867.

Det vil føre for vidt at følge den fortsatte udbygning af slægtsforbindelserne indenfor disse familier. P. Bojsen var som nævnt halv norsk, moderen en Heramb fra Kongsberg. Ved ilandstigning i Horten efter farten over Kattegat kunne Bojsen trampe glad og begejstret på klippegrunden og raabe: „Nu er vi i gamle Norrig!“

En fransk doktorafhandling af Erica Simon om den folkelige kultur i Skandinavien, forsvaret ved universitetet i Paris i år (1962), underkender ikke disse forbindelsers betydning. Det hedder ordret i det trykte afhandling (s. 170):

*„Les rapports . . . avec le mouvement grundtvigien du Danemark furent encore resserrés quand Herman Anker s'allia à la famille Bojsen, dont le nom est inséparable et du grundtvigianisme et de la høgskule.“ *)*

*) Skulle en læser lade sig irritere af det franske, kan han følge P. Bojsens eksempel. Bojsen var ca. 80 år, da han lærte sig fransk for at følge med i et fransk tidsskrift.

Grundlæggerne

Ved påsketid 1838 kørte pastor Boisen, den senere Budstikke-Boisen, over en islagt å. Der var ingen bro. Isen brast, vognen væltede og Boisens gravide kone kom ind under isen. Hun blev bragt bevidstløs til hjemmet, hvor hun nedkom før tiden. Sådan kom Peter Bojsen til verden. Til dennes 70-årsdag skrev svigersønnen Helge Hostrup:

Sagnet melder, skønt det er en gåde,
han i grunden var skabt for det våde,
og til sine forældres skræk
kom til verden midt i en bæk.
Dog, hvordan sit indtog han holdt,
siden han klared sig stolt,
holdt sig mer og mer på det tørre,
voksed op, blev større og større.
Skolemand, rigsdagsmand, ægtemand, far
og til sidst en vældig agrar.

Han viste tidligt sin selvstændige natur, valgte polyteknisk læreanstalt i stedet for universitetet og klarede sig uden støtte hjemmefra ved at give undervisningstimer, bl. a. i Dronning Caroline Amalies Asyl, som hans farbror bestyrede.

Hans organisationstalent stod bag oprettelsen af „anstalten“, indrettet i en lejlighed, som en flok fattige studerende skaffede sig til logi og fælles husholderske. Stifteren Peter var samfundets finansminister. Marineministeren stod for de våde elementer (trappevask og punch til gilderne). Udenrigsministeren skulle forhandle med gæsterne (Grundtvig var blandt dem), og krigsministeren skulle smide ubehagelige gæster ned ad trappen. I dette fornøjelige ungdomsliv optog diskussioner om tidens spørgsmål, om kirke og skole, en rundelig del af tiden. Peter Bojsen var utålmodig efter at komme ud og virke i praksis. Han valgte en kortere uddannelse som landinspektør, tog straks efter eksamen en vinters vikariat på Rødding Højskole og kom derfra til Uldum.

I det foregående er fortalt, hvordan han 1859 blev opfordret til at komme til Gedved. Den driftige 21-årige ønskede dog ikke at stå som forstander under en bestyrelse. Skulle han stå for skolen, ville han også eje den. Købet kunne han ikke klare uden lån, men betydende mænd havde tillid til ham. De fik hurtigt deres lån tilbage. P. Bojsen brugte sommeren til landinspektørvirksomhed i omegnen og skaffede sig på den måde startkapital til vinterens undervisning.

På en af opmålingsturene kom han til Østbirk præstegård og fandt der sin tilkommende i skikkelse af huslærerinden for præstegårdsbørnene, Ingeborg Crone. Under deres to år lange forlovelse fik P. Bojsen de sorte koppper, smittet af en nabo. Han tilbød at hæve forlovelsen, men — som det kom til at hedde i deres sølvbryllupssang:

„Skønt han var nylig kopsat,
var hun dog på bryllup opsat.“

Hendes far, forpagter, senere kammerråd Crone fra Bjerre Herred, tog i sin alderdom til Gedved. Hendes mor var af adelslægten Lichtenberg. I arv havde hun fået usædvanlig rige anlæg

Sølvbrudeparret og deres seminarium
Jubilæum og sølvbryllup 1887

den 16te Febr 1869

Hermed følger de 11 exempl. af Land-
 mødebogen; ^{bestanden} prisen er 7/8 smen i stor.
 se partier selges den for 6/8, således
 at sammen bliver 11/8, som jeg
 altså tillader mig at lase ved postfor-
 skud. - Jeg kunne have stor lyst til
 at aflægge besøg at berøge, for at se
 hvordan det der går - men tiden er
 jo optaget om vinterens. - De og
 de andre lærere bliver venligt

Dens
 P. Bojsens

P. Bojsens håndskrift. Brevpapirets "hoved" er fremstillet af Schur, Horsens, hvis firma endnu eksisterer.

for den gerning, hun nu gik ind til. Det blev et spørgsmål for mange højskole- og seminarieelever, hvem der gav dem mest under opholdet i Gedved, Peter eller Ingeborg Bojsen.

Hun overkom det utrolige. Ganske vist var ansættelse af hushjælp og antallet af hjælpere ikke noget problem dengang, når blot tjenestestedet bød på „den gode omgang“, som var en naturlig ting her. Men folkeholdet skulle sættes i arbejde, børneflokkene voksede til 13 (hvoraf de 9 nåede voksenalderen), gæsterne var talrige og elevflokkene indstillet på at gå til forstanderens kone med deres personlige problemer. Der var over hendes optræden noget af en borgfrues statelige ynde, men hun betænkte sig ikke på at gå i staldene og ordne tingene eller spænde hest for vogn og tage tømme en mørk aften, når en koncert i Horsens lokkede hende. Musik var mere end hendes halve liv. Hun akkompagnerede sig selv, og når eleverne en aftenstund havde lyttet til hendes dejlige stemme, fik hun dem til at stemme i med. Sangen blev en vækker for de første kuld af Gjedveditter.

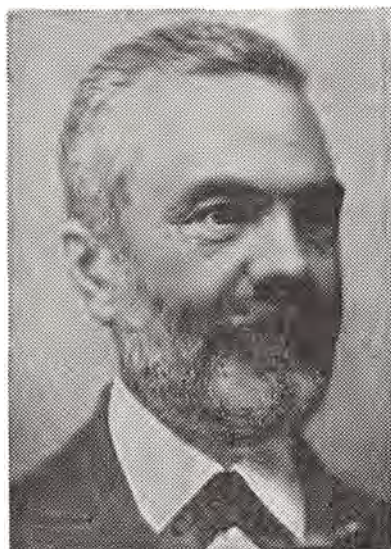
Efterhånden som Bojsens urolige virketrang gav ham opgaver, som holdt ham borte fra hjemmet og undervisningsarbejdet i lange tider ad gangen, voksede byrderne for Ingeborg og kunne de sidste år undertiden dæmpe hendes ellers så lyse sind.

I 40 år stod hun for husførelsen, der også omfattede kosthold for mange elever og lærere, var ét med skolens liv og levede med i bysbørnenes glæder og sorger. Med rette bærer medaillonen på mindestøtten i seminariegården grundlæggerparrets dobbeltportræt. Indskriften på stenen: „Med tale og sang de ægged' til dåd“ sammenstiller de evneanlæg, hvori de supplerede hinanden så godt.

Da de holdt bryllup d. 2. september 1862, var den forestående åbning af seminariet 1. oktober averteret bl. a. i Budstikken og Horsens Avis. De bestemmelser, der fandtes for kursus til forberedelse til lærereksamen, var så frie, at Bojsen kunne drive seminarievirksomheden fuldkommen efter sit eget hoved — og det vil sige efter samme syn, som prægede hans højskolevirksomhed — troen på ordets magt og frygten for åndelig tvang.

I kraft af sin polytekniske fortid kunne han undervise både i matematik og fysik, men historie og dansk digtning var hovedfag, lærerens foredrag og fortælling hovedmidlet, skabt til at ildne og sætte dem igang, som skulle ud og vejlede andre.

Efterhånden som love og bekendtgørelser om læreruddannelsen begyndte at stille mere bestemte krav også til forberedelsen på friseminarierne, mistede Bojsen noget af interessen for det, der trods alt kun var en gren af hans mangesidige virksomhed, skønt han som sagt i 1881 havde opgivet højskoleafdelingen til fordel for ren seminarievirksomhed. I det følgende skal hans arbejde som skolemand og hans pionergerning i Horsensegnens landbostand behandles hver for sig. For ham selv var der kun tale om to sider af samme sag.

Den gamle skoleklokke fra højskolens tid hænger endnu under bislaget, som ses midt på højskolens facade. Til venstre for indgangen lå Bojsens private stuer, til højre elevernes spisesal.

Skolemanden

Erica Simon gør sig i sit førnævnte værk om den folkelige kultur i Skandinavien store anstrengelser for at forklare begrebet "folkelighed" og søger hjælp i en artikel af Frede Bojsen i "Nordisk Tidskrift för Politik, Ekonomi och Litteratur" (Lund 1866). Hun refererer således:

On ne le peut que par l'éducation, affirme l'auteur, à condition qu'elle soit en conformité avec l'esprit national, qu'elle soit *folkelig*. Bojsen tente d'expliquer ce terme en distinguant son double sens, selon qu'il s'applique au contenu ou à la forme. Pour ce qui est du contenu, il est clair après ce qui précède que la *folkelige kultur*, la culture nationale, doit être, pour les peuples du Nord, historique, et doit se proposer d'éveiller le sens de l'histoire. C'est par là seulement que les forces vitales de la nation pourront se renouveler. Quant à la forme, *folkelig* signifie "det jævne: ce qui est pour tout le monde, ce qui est facile à comprendre, ce qui est offert au peuple dans la forme qui lui convient le mieux, ce qui s'intègre aux pensées qui touchent le peuple de près, ce qui s'exprime dans la langue qui trouve le plus de résonance dans les cœurs".

Man kan kun vække et folk til dåd gennem en undervisning, som er båret af den "nationale ånd", en undervisning, som er folkelig. Ordet har en dobbelt betydning, alt eftersom man ser på indhold eller form. Indholdet er bestemt af den opfattelse, at den historiske sans er nordiske folks særlige kendetegn og ejendommelighed. Ved at øse af historien får disse folk inspiration til nye handlinger. Hvad formen angår, rummer folkelighed det jævne og ukunstlede, det, som passer til folkets øjeblikkelige inderste behov og kommer til udtryk i ord, som kan give genlyd i hjerterne.

Så vidt Frede Bojsen.

Peter Bojsen filosoferer ikke, men deler helt dette syn. Han er som sine brødre ved personligt møde med Grundtvig blevet gennemtrængt for livet af dennes syn på verdenshistoriens forløb.

Den stærke spænding i Grundtvigs dualistiske livssyn, som kostede mesteren selv så svære kampe, rummedes ikke i Bojsens "enfødte" natur. Han tog jævnt og enfoldigt mod det endelige resultat, som kom ud af Grundtvigs åndelige øse, den lyse salmetone. Igennem den fik Bojsen, først og fremmest ved morgensangen, givet eleverne del i det, som må kaldes en kristen forkyndelse. Men talte han direkte ud om troens verden, bar det ægthedens og den personlige sandheds præg.

Helst brugte han den indirekte metode til at fremhæve menneskets adel som gudskab væsen. I den historiske fortælling var det skildringer af personlighedens kamp for overvindelse af vanskeligheder, for rettens sejr, for nye landvindinger på tankens og håndens område.

Menneskeskildringer i sagn og saga om nedrigheid og offervilje skabte i hans gengivelse den åndeløse lydørhed i klassen, som kan være højeste form for aktivitetspædagogik, hvis udslag ganske vist ikke registreres med det samme.

N. F. S. Grundtvig 1783—1872.

"I husker det vist, gamle Gjedvedvenner", skriver en elev (Kristensen-Randers), "I ved, at den sagatime, som viste jer Njal, Bergthora og drengen Thord ved dødens åbne dør, fik ordet troskab til at lyse som en sol."

I en foredragstime ved et folkeligt møde var Bojsens fremstilling af Grækenlands kamp mod perserne så levende, at en mand i forsamlingen i fuldt alvor spurgte: "Må jeg spørge, hr. Bojsen, var De selv nærværendes?"

I jubilæumsskriftet 1887 skildrer Kristensen-Randers den voksne elevs første møde med forstanderen:

Det første Indtryk, han fik af **P. Bojsen**, var, at det maatte være en ren Fornøjelse at modtage Undervisning af ham, og dette Indtryk fæstnede sig, alt som Tiden gik eller rettere løb. Bojsen stilede altid efter den mest anskuelige Form for, hvad han havde at meddele. Hvor han syntes, at Ord ikke vare klare nok, greb han Kridtet og brugte det paa „den sorte Tavle“. „En Lærers Dygtighed,“ har han sagt, „kan ses af, hvor meget han bruger Væggetavlen, eller man skal spørge om, hvor meget Kridt han slider op Aaret rundt.“ Død og kjedsommelig Undervisning hadede han som Pesten. „Et kjedeligt Menneske,“ mente han, „bør ikke blive Lærer; lad ham blive Natvægter, hvis han kan holde Øjnene aabne ved den Bestilling.“

I disse ord høres ikke blot vækkeren, men også pædagogen. Hvilke forudsætninger havde Bojsen iøvrigt for at give vejledning til undervisning i børneskolen? Hans egne erfaringer begrænsede sig til de timer, han som ung student tog eller fik i Caroline Amalies Asylskole og andre privatskoler for blot at tjene til studierne. Deltagelse i diskussioner og læsning af polemiske skrifter af Grundtvig eller hans disciple måtte dog før eller senere tvinge ham til personlig stillingtagen i spørgsmål om

opdragelse i hjem og skole. I Gedved opstår den paradoksale situation, at Bojsen sender sine seminarister til praktik i sognets offentlige skole, men sammen med medarbejderen Martin Kristensen opretter en friskole, hvor hans egne børn kan gå uforstyrret af det metodevæsen, som var uundgåeligt, hvor den nødvendige og lovbefalede øvelse i praktisk skolegerning skulle erholdes.

Hans hjerte måtte være ved friskolen i det hele taget. Mange af seminarieeleverne stilede direkte mod et virke i denne skoleform og søgte Gedved uden tanke på eksamen og de dermed givne rettigheder, vel at mærke - gjorde det af idealistiske grunde. Men flertallet af hans elever kom dog med afsluttende eksamen for øje.

Den offentlige skole var og blev også den, som flertallet af befolkningen ville og måtte benytte til deres børn. Dens anliggender må da optage Bojsen, og gør det i en grad som vist er mindre kendt. Han behandler skolens problemer, ikke blot i landbokredse, men også ved lærermøder, hvor skoleorganisatoriske spørgsmål er på dagsordenen.

Allerede før hans seminarium var begyndt sin virksomhed stod han i en lærerforsamling i Horsens som indleder i en debat om afskaffelse af det gejstlige tilsyn med skolen og lærerne, således som det fremgår af følgende avisreferat af møde i august 1862 :

— Det den 21de August sidst her i Byen afholdte Skolemøde var besøgt af c. 60 Deeltagere, hvoraf omtrent 50 vare Lærere. Forhandlingsgjenstand var: Skolens Emancipation, hvilket Spørgsmaal indleedes af Hr. Bojsen, Lærer ved og Forstander for Bøndehøjskolen og Friseminariet i Gjedved. B. dvælede saavel ved Statens som især ved Kirkens Forhold til og Tilsyn ved Skolen. Han meente, at Skolen nu var fuldkomnlig og baade kunde og burde, under Statens Kontrol, selv ordne og føre Tilsyn med sine Sager. Han kaldte det baade ubilligt, uværdigt og ligefrem skadeligt, om den, som hidtil, vedblivende skulde staae under Kirkens o: Geistlighedens, Formynderskab. Man maatte nu helst sige Kirken Tak, om der end, som Andre meente, i visse Henseender kunde være lidt nok at takke for. Over-skoledirektøren, hvem Alle vare enige om at ansee som en kyndig og human Visitator, som enhver Lærer med Glæde vilde see i sin Skole, skulde da udgjøre det overordnede Tilsyn fra Statens Side, medens det lokale Tilsyn, saa formeente man, skulde overdrages til egenlige Skolemænd, udpegede af Lærerne, vel som oftest, men ikke ubestridende, eller dog ikke med Nødvendighed af deres egen Midte; thi det maatte stedse gjælde som

første Regel at faae den dertil bedst fittende Mand, som var at finde. En tilstedeværende Præst hittede, at det kunde være ønskeligt, om der blandt Lærerne fandtes saadanne Kapaciteter, som behøvedes til at være Skoletilsynsmænd. Ret som alle de nuværende Skoletilsynsmænd vare Kapaciteter! eller som det ikke kunde tænkes muligt at finde Kapaciteter blandt Lærerne. Mon der dog ikke blandt et Amts Lærere skulde kunne findes een Mand, der kunde føre et ligesaa godt Tilsyn med Amtets Skoler og Skolevæsen som en hvilken som helst Præst eller Provst? Eller mon ret Mange ansee selv den Uæleste blandt Præster for en Kapacitet, en tilstrækkelig dygtig Skoletilsynsmænd, dygtigere end en hvilken som helst Lærer? Kun et Par Lærere raadede til at beholde det Gamle, omtrent som det var, medens et Par Andre meente, at al Tilsyn ved Skolen var overflødig og skadelig. Resultatet af den førte Forhandling fremsattes tilsidst i nedenstaaende tvende Punkter, hvorom Alle vare enige:

- 1) Det kirkelige eller geistlige Tilsyn med Skolen ønskes afløst.
 - 2) Der ønskes et Tilsyn af sagkyndige Skolemænd, valgte af Regeringen efter Forslag af Lærerne.
- X.

Dette standpunkt hos Bojsen har kun kunnet vække lærernes bifald. Hans radikalisme kunne dog snart tage en vending, som nok kunne forskrække den satte del af lærerstanden. Det ser ud til, at den unge Bojsen ligefrem har villet give lærerne arbejde på akkord i stedet for fast løn, således som det antydes i følgende brev skrevet af pastor Otto Møller i Gylling til vennen Skat Rørdam i København. Brevet er dateret 16. febr. 1866. Det prækære afsnit lyder:

Vi har her i Omegnen af Horsens havt lidt at tænke paa i denne Tid, idet nemlig P. Bojsen i Gjedved har

fremkaldt Forhandlinger i Egnens Landboforeninger om en hel ny Ordning af vort Almueskolevæsen. Almueskolevæsenet og Folkeoplysningen i det Hele er jo en Sag, der ligger os allesammen nær nok, hvis man venter, at Bondestanden skal komme til forsvarligt at røgte den Gjerning, hvortil den ved Grundloven er kaldet. Danmark kan hverken bevare sin Frihed indad eller udad, hverken værgе sig for Tydskeriet eller staae selvstændigt i et nordisk Forbund, naar ikke Bondestanden kommer paa Benene, thi den er alligevel den nationale Kjerne; men en Hovedbetingelse for et saadant Opsving er en gennemgribende Forbedring af dens Oplysning og altsaa atter af Skolevæsenet. Nu har Bojsen paavist, hvad der ganske vist har sin Rigtighed, at en Hovedgrund til den ringe Interesse for ikke at sige Mangel paa Interesse for Skolevæsenet, som Bønderne lide af, er denne, at Børneundervisningen er en Fællessag, istedenfor, at det burde i egentligste Forstand være Enkeltmands Sag. . . .

Først naar Enhver, der kan evne selv at betale for sine Børns Undervisning, ogsaa selv fik denne Byrde at bære, saa først vilde han alvorligt begynde at overveje, om han fik Lige for sine Penge, mens han er ganske ligegyldig, saalænge han ikke har mere Bekostning med sine Børns Undervisning end den har, der slet ingen Børn har. I Egnens forskjellige Landboforeninger har nu Bojsen gjort Forslag til Forandring i saa Henseende. Hovedtanken i hans Forslag er denne; fra Skolelærernes Løn drages den Indtægt, han har af Bopæl, Skolelod og Kirketjeneste, og det Tilbageblivende, gjerne 3—500 Rdl. fordeles paa de Børn, der søge Skolen, i Forhold til den Evne, de have til at betale. Efter Grundlovens § 90 skal jo de Fattige have fri Undervisning, saa den Del, der vilde falde paa saadanne Børn, bliver at udrede af Hartkorn, men for de øvrige Børn skal Forældrene selv allene betale, og fritages for denne Betaling, naar de sætte dem i Friskole eller paa anden Maade selv sørge for deres Undervisning. Det Tab, som Læreren derved vilde lide i sin Løn, kunde enten erstattes ved Ligning paa Hartkorn, eller, hvad der var rigtigere, det kunde gøres ham, naar han modtog Embedet, til Pligt selv at bære dette Tab, thi det er jo Vidnesbyrd om, at han ikke udretter hvad han burde.

Herved vilde der allevegne med Nødvendighed fremkomme et ønskeligt Kapløb mellem Skolerne, og navnlig vilde der vindes, at Børnene fik en bedre Behandling af Lærerne, end de nu sædvanligt nyde; det er jo nemlig ikke Meningen, at Friskolen kunde, saalidt som Statsskolen har kunnet, til Udskrivningstiden skaffe Børnene en saadan Oplysning, hvormed de i Livet kunde være tjent; men den kan vække Lyst hos dem til at lære, saa de, naar de gaae ud af den, ikke dermed vende den Ryggen, men dels om Vinteren søge til Aftenskole der, dels gjøre sig Umage for at kunne komme til at besøge de højere Bøndeskoler ad Aare. Forslaget har tiltalt mig i høj Grad og jeg har været med et Par Steder til at tale til dets Fremme. I næste Maaned skal vi have nok et stort Møde om samme Sag, og jeg føler mig pligtig til at møde alle saadanne Steder og tale godt for Sagen, saavidt det kan lade sig gjøre.

Folkehøjskolen i Sjedved begynder førstkommande 5te Novbr. sit 4de Winterhalvaar, efterat den i 1859 blev gjenoprettet under en ny Bestyrelse; den var i første Winterhalvaar besøgt af 19, i andet af 23 og i det nu afvigte Halvaar af 32 Elever, saaledes at Frekventsen altsaa hidtil har været i Tiltagende; sauntidigt hermed er dens Lærerkrafter bleve forøgede, saaledes at den nu tæller 3 Lærere. I denne Sommer har Skolebygningen endvidere modtaget en saa stor Udvidelse, at der ikke alene kan undervises et større Antal Elever end forhen, men at disse ogsaa kunne erholde Kost og Logi paa selve Anstalten, hvorefter man har tænkt sig at tilvejebringe et noiere Samliv mellem Lærere og Elever, saaledes at disse ogsaa kunne blive paavirkede gennem den daglige Dugang.

Det er iøvrigt en Eiendommelighed ved denne Slags Anstalter — hvorved de væsentlig maae adskille sig fra Skolebyernes Realskoler — at de kun have deres Elever i en langt kortere Tid, i Reglen kun i et Winterhalvaar.

I det Skolen saaledes paa den ene Side opgiver at stræbe efter noget afsluttet Hele, seer den sig paa den anden Side istand til at kunne omfatte alle de vigtigste Undervisningsgrene som høre med til en almeendannende Kundskab.

Der undervises saaledes i:

- 1) Moderkmaalet til levende Brug af Ordet mundtlig og skriftlig.
- 2) Fædrelandets Beskrivelse, Lovgivning og Historie.
- 3) Almindelig Jordbeskrivelse med Overganger over Ritte- og Verdenhistorien.
- 4) Natur-Kundskab (Kemi, Naturlære, Agerbrug og Kvægavl).
- 5) Landmaaling og Nivelleting med Ovelser i Korttegning.
- 6) Regning og Skrivning (Geometri og Bogstavregning for Viderekomne).

Med Undervisningen i alle disse Fag er Meningen altsaa ikke, at Eleven skulde kunne opnaae en grundig og syldelsgjørende Kundskab i hvert — dertil er Tiden for kort —, men man indskrænker sig til at give ham et veiledende Indblik, en Slags Ledetraad, hvorefter han da selv kan og maa arbejde sig videre, og han kan da selv vælge hvilket Fag, han isærdeleshed kunde have Lyst til at lægge sig efter; har han faaet virkelig Lyst og Evne dertil, troer Skolen tildeels at have opnaaet sin Hensigt.

Mandagen den 8de Septbr. (Grundtvigs Fødselsdag), Eftermiddag Kl. 2, afholdes en Festselskab paa Sjerveide, hvortil indbydes af Undertegnede.

Dr. Musikdirektør Jørgensen fra Horsens foresøger Musik.

Udgangstegn a' 1; Kl. erholdes paa Festspladsen.

Bojsen, Karl Sørensen, Møller, Utoft, Sjedved, Haldrup, Træden. Olesen, Jensen, Petersen, Schmidt, Jensen, Raadved, Brund, Tønning, Staarup, Horsens

Foregangsmanden

I fortegnelsen over Gjedved Seminariums første dimittender træffes gang på gang stillingsbetegnelsen: lærer og gårdejer. Kombinationen har svaret godt til forbilledet i seminarietiden. Seminarieelever sad sammen med højskoleelever i Bojsens spisestue. Kostholdet var naturligvis baseret på et avlsbrug, knyttet til „institutionen“ efter sædvane for bondeskoler. Længe efter højskoleafdelingens nedlæggelse var det landbostandens sønner, som dominerede elevklientellet. For Bojsen betød skolens landbrug imidlertid langt mere end fordelene ved selvforsyning. Det gav ham afløb for en trang til praktisk virke, der gjorde ham til erhvervslivets mand i lige så høj grad som skolens. Hans avlsgård skulle være et mønsterbrug. Ejendom blev lagt til ejendom. Da han til sidst købte storgården Lethenborg mellem Skanderborg og Odder, syntes mange nok, at han gabte for højt.

Det var denne side af Bojsens virksomhed, der fik landboerne til at antage ham som en af deres egne og fik dem til at følge ham i tykt og tyndt. De fik tillid til ham, og *han* troede på landbostandens rolle og mission som bærende element i demokratiet og det økonomiske liv. Enhver skolebog, som omhandler Danmarkshistorien, vil i omtalen af 19. århundredes anden halvdel gøre bondestandens frigørelse til et hovedpunkt i udviklingen, politisk i dannelsen af partiet Venstre, økonomisk i driftsomlægningen og andelsbevægelsens organisation. Det er ikke for meget sagt, at en god del af denne historie er skrevet i Gedved.

Kampmotivet

Bojsens „udadvendte“ virksomhed kunne vel medføre afbræk i hans undervisningsarbejde og lade medhjælperne sidde med hovedbyrden og ansvaret for seminariedriften. Indirekte havde den dog for eleverne en betydning, som ikke må overses. De vågne blandt eleverne så deres forstander i forreste linie på de kampfronter, hvis tilstedeværelse de kendte mere eller mindre til. Ungdommen drages mod principielle opgør og markante standpunkter. Tiden gav rigelig lejlighed til begge dele.

Politik

Reaktionen efter 1864 stræbte som bekendt efter at begrænse de politiske friheder, som grundloven af 1849 havde indført. Bojsen meldte sig straks blandt forsvarerne af de erhvervede rettigheder og blev valgt som folketingsmand for Vejlekredsen 1866. Ved afstemningen om den reviderede grundlov kom hans gruppe i mindretal, hvorefter han trak sig tilbage som rigsdagsmand. I de første provisorieår var kampmodet højt på Gjedved Seminarium. Andre steder i landet talte man om „det røde Gjedved“. Da Bojsen 1894 støttede forliget med Estrup, blev mange både forbavsede og skuffede, og da han i 1894 påny blev medlem af rigsdagen, denne gang som landstingsmand, var han allerede ved at slippe taget i seminariet.

På det kommunalpolitiske område gik bølgerne knap så højt. I en årrække var Bojsen formand for det stedlige sogneråd og i årene 1884—95 medlem af Skanderborg Amtsråd. Det kunne en enkelt gang knibe at holde rede på de mange mødetider. De mange bestyrelseshverv krævede deres part. Alligevel! Hans arbejdskraft var mere end en legende.

Hovedvej 10 i Gedved 1962 —

— så således ud o. 1870. P. Bojsen (med lang pibe) omgivet af familie og venner foran skolen og avlsgården.

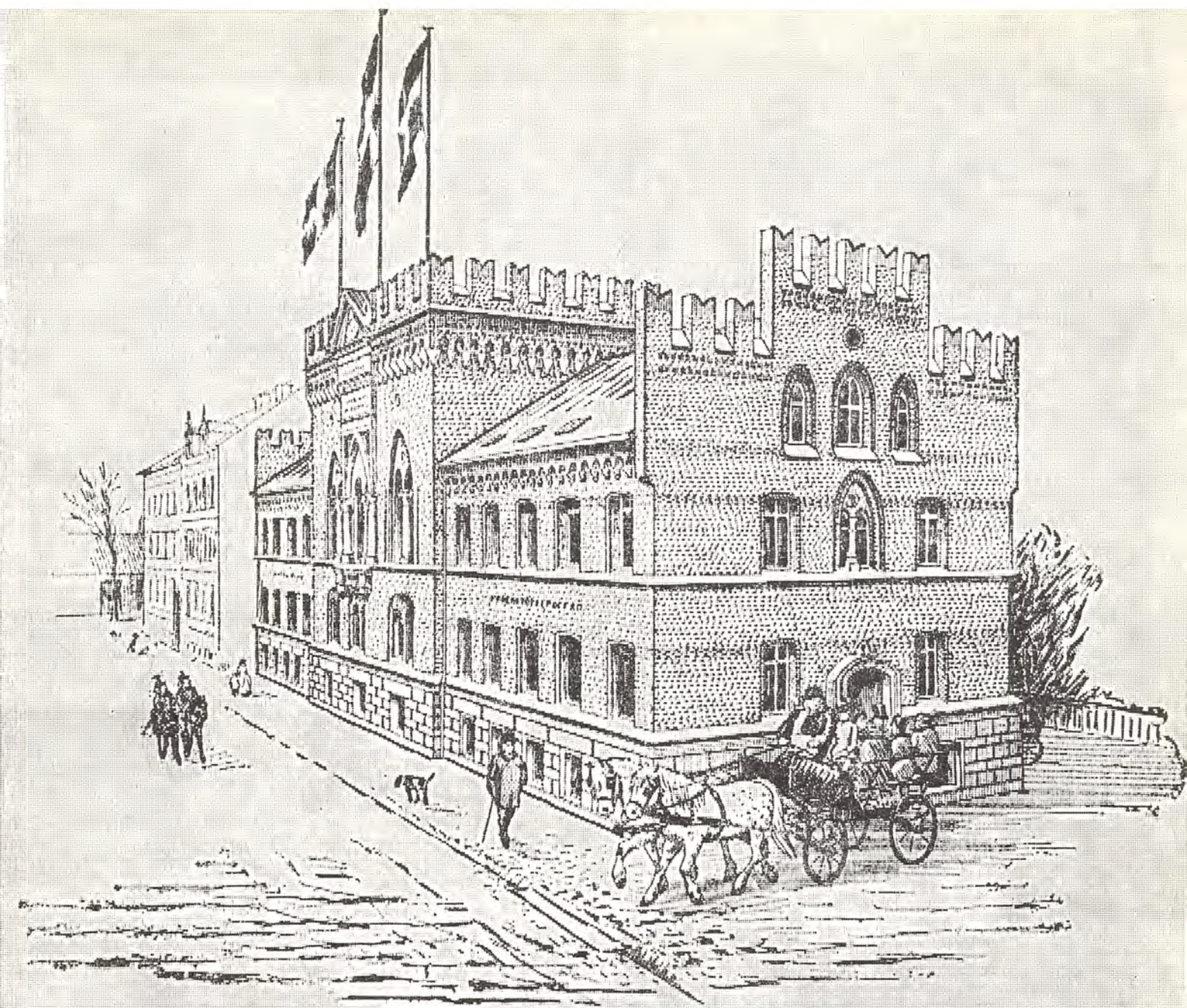
Horsens Landbrugsforening

Denne faglige sammenslutning stiftedes samme år som seminariet, men førte de første år en beskedne tilværelse. Dens program omfattede ikke stort andet end afholdelse af et årligt dyrskue samt enkelte foredragsmøder med påfølgende middag på hotellet for „spidserne“. Bojsen fandt efterhånden, at foreningen manglede initiativ. De forslag, han stillede, blev stemt ned. Den beskedne flok af medlemmer var helt domineret af det større landbrug.

Da begyndte Peter og Emil Bojsen en hvervekampagne for nye medlemmer og udfoldede en iver for foreningens trivsel, som vakte bestyrelsens mistanke. Deres taktik lykkedes. Bestyrelsesvalget på generalforsamlingen 1884 kom til at betyde en omvæltning.

Det var under de forhåndenværende omstændigheder umuligt at holde politik udenfor det faglige. Valget blev en gentagelse af den styrkeprøve mellem Højre og Venstre, som forekom overalt. Højrefløjen ville ikke tage konsekvensen af afstemningen, og skønt Bojsen tilbød Højre større repræsentation, end stemmetallet berettigede til, marcherede højrefolkene demonstrativt ud af lokalet og stiftede en ny selvstændig forening.

De to fraktioner tålte ikke synet af hinanden og holdt de følgende år hver sit dyrskue. Forsøg på genforening blev modvirket af Bojsen og satte ikke frugt før 1904 efter Bojsens afgang som formand 3 år i forvejen.

Heimdal efter indvielsen i 1886.

Bojsens formandsperiode var den mest eksplosive i foreningens historie. Virkningerne af overgangen fra kornavl til husdyrbrug rejste mangfoldige opgaver. En rådgivende virksomhed gennem ansatte konsulenter, fællesindkøb af foderstoffer og frø, kontrolarbejde med ydelse og driftsøkonomi m. m. medførte øget lokalebehov for foreningsarbejdet.

Bojsen havde kun virket i et år som formand, da han fremlagde en fuldt udarbejdet plan til opførelse af en foreningsbygning, med finansieringsplan, driftsbudget og anvisning på byggegrund i Rædersgade. Året efter stod „Heimdal“ færdig, i det ydre et umiskendeligt eksempel på tidens hang til sammenblanding af alle mulige „historiske“ stilarter, i sin helhed et magtfuldt udtryk for den position, landboen nu havde vundet ved siden af byboen.

Til den omhyggeligt planlagte indvielsesfest 1886 var der arrangeret fællesspisning for medlemmer med husstand formedelst 1 kr. pr. kuvert. Bojsen fik sikkerhed for, at seminaristerne hørte med til hans husstand. Til gengæld gav seminaristerne sammenkomsten festligt præg ved at synge til lejligheden.

Horsens Andels-Svineslagteri

Året efter Heimdalfesten øvede Bojsen sin største bedrift. Han anede et misforhold mellem de priser, bønderne opnåede på deres produkter, og prisen på eksportmarkederne. Mellemanden var for største delen på private hænder.

Levering af slagterisvin foregik ved en vejebod på Horsens station. Vægten kunne kontrolleres, men ikke prisen, som den private indkøber bød. Tilmed blev en betydelig vægtafgift fradraget i prisen. Det private storslagteri, som svinene blev ført til, havde Horsensegnens bønder ingen kontakt med. Bojsen havde mange spekulationer i den anledning. De resulterede i følgende tilsyneladende simple konklusion:

Landboerne må oprette eget slagteri. De må selv kontrollere driften. De må have det fulde udbytte af produktion og salg.

I praksis var sagen ikke så simpel. Andelstanken var allerede anvendt på oprettelse af mejerier i sognene. Skulle andelssvineslagterier organiseres på samme måde? Konkurrencen med de private storslagterier forbød det. Horsensegnens bønder måtte til at tænke i større linier end nogensinde før. I andelsmejeriet kendte alle hinanden. Et andelsslagteri for et helt opland fik let koncernens upersonlige præg. Bojsen agiterede på møde efter møde. Da kampagnen var forbi, var der tegnet 1200 andelshavere og næsten lige så mange garanter. Man stolede på talsmandens omdømme.

Vanskelighederne var ikke forbi. Horsens by prøvede at hindre bygningernes opførelse. Finansfyrsten Tietgen lokkede for sammenslutning med de private slagterier og indbød til frokost på Langelinie. Bojsen var ubøjelig — og sejrede.

Danmarks — ja, verdens — første andelsslagteri blev til virkelighed 1887. Det er stadig et af de største.

Når planen lykkedes, skyldtes det ikke mindst den hjælp, som egnens landbosparekasse ydede, da banklån blev nægtet.

Slagteriets kontorbygning 1962.

Landbosparekassen i Horsens

Mellem Gedved og Tebstrup lå tidligere Tebststrup Kro, som nu kun ses i skikkelse af et gul-kalket stuehus til en gård ved hovedvej 10. Her ordnedes 1859 Bojsens køb af højskolen med påfølgende lidkøb (to store puncheboller og diverse vintoddyer).

Få måneder efter seminariets oprettelse var der ny sammenkomst i Tebstrup kro. Repræsentanter fra alle egne i Skanderborg Amt besluttede at oprette en spare- og lånekasse for amtet. Den allestedsnærværende Bojsen blev straks valgt ind i bestyrelsen for den nye kasse. Den fik senere navnet: Landbosparekassen i Horsens.

Oprettelsen af landbosparekasser rundt om i landet var et led i bondestandens rejsning og selvstændiggørelse. I kraft af lovmæssige garantikrav og økonomisk administration kunne en sund bedrift blive finansieret til billig rente ved sparekassens formidling.

Gjedved Seminariums forbindelse med landbosparekassen er et 100-års jubilæum for sig. Både Bojsen, Byskoverne og bestyrelsen for den selvejende institution nød godt af denne forbindelse, og endnu efter statsovertagelsen har landbosparekassen prioriteter i seminariet.

Horsens Folkeblad

Ved Bojsens forhandling med Gjedvedbønderne forud for hans overtagelse af højskolen drøftedes som nævnt oprettelsen af et bondevenligt organ. Også den sag blev løst under Peter Bojsens medvirken. „Horsens Morgenblad“, snart omdøbt til „Horsens Folkeblad“, begyndte at udkomme 1866.

Folks læsevaner er i sig selv af konservativ natur og vanskelige at ændre. En venstremand i Egebjerg, som burde have tegnet abonnement, men undlod det, blev spurgt om grunden til, at han kunne nøjes med fortsat at læse et højreblad, og svarede prompte: „Det gør slet ingen ting! A ved jo, at A skal blot tro det modsatte af det, der står i højrebladet!“ Her var et område, hvor Bojsens optimisme og kampmod blev sat på prøve. 10 år stod bladet i stampe. Da fik P. Bojsen den idé at lade sin 22-årige bror, Emil, prøve kræfter på foretagendet. Broderen ankom til Horsens en aften i 1876, efter sigende med en cigarkasse under armen som eneste „udstyr“. Denne yngling satte liv i kludene. En agitator, revser og ordmester var han. Han forfærdede det gode borgerskab. Ved siden af den tids „Horsens Folkeblad“ er vor tids „Land og Folk“ at regne for et tamt søndagsskoleblad. De store bedrifter, man i reglen hyldede Peter for, har Emil sin andel i. Hans radikalisme var af en anden natur end den, der trivedes i hovedstaden. Der opfattede man uroen i Venstre som et opgør mellem akademikere og seminarister. Emil Bojsen lod sig ikke dupere fra den kant. Hans spørgsmål var: „Hvad siger æ bønder?“ Han kunne også sige: „Hvad siger arbejderne?“ For ham var der til Horsens-demokratiet henlagt en konkret opgave, hævet over det politiske bavl: sikring af brødet! Brød til landboen, brød til arbejderen, brød til enhver! I kampens hede var han i sit es, men han glemte ikke endemålet og arbejdede på forsoning mellem de mange venstregrupper: Bergianere, Bojsenianere og Hørupper. Han var forbeholden i sin anerkendelse af det politiske forlig 1894, men fulgte trofast den politik, som blev konsekvensen. Han døde 1898 og efterlod sig „Horsens Folkeblad“ som egnens førende organ.

Horsens Folkeblad.

For Land og By.

Bladet udgaaer hver Søndag og koster 1 Rd. Kvartalet foruden Ferieudførelsesomkostningerne. Betjendtgjæstere optages for 4 f. Korpustien første Gang og 2 f. for hver af de paafølgende Gange.

Nr. 135.

Lørdag den 8de September.

1866.

Til Aftenselskabet paa Christiansborg Slot i Anledning af Hds. Maj Dronningens Fødselsdag var der ifølge „Agt.“ indvundet c. 1200 Herrer og Damer. Foruden de høiere Rangklasser skulle de forskjellige Stats-Institutioner og Kjøbenhavns Borgerbefolkning være talrigt repræsenteret. For de Konges Underholdning skulde der sørges ved Lands.

Hds. Maj. Høiherd Brudstøffe Dagmars Afsættelse herfra til Rusland vil neppe finde Sted forend i Slutningen af indværende Maaned. (S. M.)

Folketingsvalgene. (A. T.) Ved en talrig (?) Sammentømning af ældre, agtede Mand, hvem Hæderlandets Vel ligger varmt paa Hjertet, blev det nylig besluttet, i Anledning af de forelaaende Folketingsvalg, at hævde Dyrkerfornæbningen paa Grev Spønneek.

Man gik ud fra den Overbevisning, at om end Mange kunde være andre politiske Ansuelser end Grevens, saa vilde dog alle være enige i at anerkende hans store Begavelse, hans hæderlige Karakter og hans grundige Kjendskab til mange af Landets vigtige, navnlig de finansielle Forhold, som Gjenstaber, der maae gjere ham særlig (?) stillet til at indtage en fremtrædende Plads i Følgerrepræsentationen.

Hdet vi derfor paa den ene Side være Haab om, at Grev Spønneek i paatommende Tilfælde vil være tilbøjelig til at modtage et paa ham faldende Valg, tvivle vi paa den anden Side ikke om (man tvivler dog nok alligevel), at der i Landet vil findes en Areds, i hvilken Mand, hvis Stemme har Vægt (som vist behøves) iblandt deres Unggjæffer, maatte føle sig kaldet til at stille ham; i saa Fald vilde Indvæbningen heraf tilfældigvis de Mange (?), i hvis Haand han taler, føle sig i høj Grad (?) tilfredsstillet ved iigjennem disse Linier at have givet Andledning dertil. S.

— „Korsør Av.“ er bemyndiget til at meddele, at Hs. Excellence Finansminister Honesbech lige som tidligere agter at stille sig som Kandidat ved det forelaaende Folketingsvalg i Søen Amtz 8de Valgrede.

— Efter et Forlybende i „Roestilde Av.“

har en Deel Vælgere af Landbofstanden paa et Høje, som i Spandags afholdtes i Højebygaard, opfordret den tidligere Rigsbogsmand, Gaardeier Niels Andersen, til atter denne Gang at stille sig til Valg ved de forelaaende Folketingsvalg, hvilken Opfordring han loode at ville efterkomme.

Kammerjungerne Algreen - Høsting have nu, efter Forlybende, gjort Skridt til gjenennem Kongens Høje at tvinge Boghandler Thomsen til at ubbetale de 250 Rd., som han, ifølge det tidligere omtalte Forlig, havde forpligtet sig til at ubbetale, hvis Bladet „Hærot“, medens han var Hovedkommissionair derved, atter indeholdt nogen Artikel, der, efter Hr. Høstings Mening, var fornærmelig for Hs. Maj. Kongen og Dronningen eller for Nogen af deres Tjenestere. Efter Kammerjungerne Høstings Mening indeholdt nu det første Nummer af „Hærot“, som udgik efter det ovenomtalte Forlig, men inden Hr. Thomsens Fortræden som Hovedkommissionair, en saadan for den sigl. Familie fornærmelig Artikel. (Tegn.)

Presesjag. Den 20de August paa Høje Landsdoverretten i Viborg følgende Sag: Ldsourpft. Høsting som Aktor, kontra: Søren Hansen, der tiltales for Overtrædelse af Lov om Presesjens Brug af 8de Januar 1851 § 8 med Henyn til Indholdet af en af ham forfattet, i Mæret 1864 trykt og derefter af ham udbedt Brev, betitlet „Stats-, Folke- og Verdenskirken“. Ekildret i en Sang af Søren Hansen. I Høje betegnes Statskirken som „en jal Hule, hvor Udstadskrybet jager at spule sin, og Alting svømmer i en Møddingsøl“, „den væmmelige Grube“, „et siddent Hængsel i Sæters hule Strube, der udaander den liderlige Stank“, „Arne Andersens forte Hundebø“, „en Ngerede“ m. m. m. (Lefsenier, Landsdoverretspft. Justitsraad Kiedelmann). Ved Høje Kjøbstads Extraretsdom af 14de Mai d. A. er Tillæse idømt Hængsel i 2 Maaned, hvorhos det af ham forfattede Skrift er konfiskeret. Dom: „Underrettsdommen bør ved Magt at staae, dog saaledes, at Straffetiden bestemmes til 3 Maaned.“

— Den betjendte Presesjag mod Høje-

teur Høje vil blive foretaget for Høje i næste Maaned. Det hedder, at Høje-tenen selv vil plaidere; dog forlybder her endnu intet Bestemt desangaaende. (M. A.)

Et Selvmord i Kjøbenhavn har vakt megen Betagelse, da den oprindelige Grund dertil er af en meget ubetydelig Natur, og det nærmest er fremfaldt af en rigtigt utilgivelig Levedighed. En Mand der i Høje, som havde en formeentlig utro Høje, tog denne bort og gav hans Studsmaalsbog Høje „atro“. Karlen lod sig gaae hen, i hvilken han naturligtvis ikke kunde faae nogen Høje, paa Grund af det flette Studsmaal, indtil han endelig fagte sin forrige Høje. Denne kunde ikke staae tilstrækkelige Beviser i Høje, og et enkelt Punkt, vedvørende denne, blev derfor ved Dømmen gjort afhængigt af hans Sed. Han afslaae Høje, men har vittnok utvivllig taget fejl; thi Karlen producerede Beviser for, at han havde afslagt Høje Sed, og foranledigede, at Politiet tog sig af Høje. Herom fik den ulykkelige Mand Høje, og af Fortvivlelse over, at han vilde blive tiltalt for Høje, tog han Steberaad, hvilket havde til Følge, at han efter en halv Enees Dages forfærdelige Lidelse er afgaaet ved Døden. (K. St.)

Vaagrebent Høje. Viborg, den 4de September. (Høje. Stifst.) I Lørdags attraperede Politiet her i Viborg en Høje, der Høje forud paa Høje. Høje havde Høje en Høje, som han derefter solgte paa Høje her.

Udbøttret af Højejagten ved Høje Høje, der i Høje har uagt 1000 Høje, af Høje omtrent 3000 Høje (1 Høje Spøt giver omtrent 3 Høje Tran), Høje, ifølge „Høje“, bortforpagtet til den Høje paa 10 Høje fra 11te November 1867 til 11te November 1877.

Sidsteføret i Høje Høje, der i Høje pleier at begynde midt i Høje Maaned, har iaar ifølge „Høje“ først nylig taget sin Høje, da Høje Høje ikke tidligere have været Høje. I de senere Høje har Høje imidlertid været ret god, Høje mellem Høje og

Det røde Gedved

Bojsens udadvendte virksomhed var ikke seminarist uvedkommende. Han stod som eksponent for en social omvæltning, der forløb jævnsides med de hårde kampe for bøndernes økonomiske og politiske ligeberettigelse. Ved de store politiske møder var Bojsen selvskreven som taler og kunne regne med sine elever som klakører i første række. De kendtes, selv i en tusindtallig forsamling.

Når det gik hårdest til, kunne det være lige så vanskeligt for den tids elever at samle tankerne om seminarieundervisningen som for et senere slægtled under den tyske besættelse. Digteren Sophus Clausen, der i sine unge år en kort tid var journalist ved "Horsens Folkeblad", beskriver et sted den oplevelse, han fik i Horsens, da Estrups provokationer fik arbejdere og bønder til at danne een kampfront. "Skolefolkene - med Gedved i spidsen - forstod betydningen af et stort og praktisk samarbejde i venstre. Kampsangen var Bjørnsons: Takt! Takt! Pas på takten!" Stømningen skildres af en elev fra firserne på følgende måde:

Den 1. April 1885, da den provisoriske Finanslov udkom, troede vi alle, at der vilde „ske noget“ i Retning af Oprør og Revolution. En stor Flok af os drog ud til Horsens, hvor vi ved Redaktør Emil Bojsens Hjælp fik Lov til at overvære et lukket Møde for Venstremænd og Socialdemokrater. Salen kunde nok minde om en Jakobinerklub. Politibetjente anbragte sig ved Døren for at overvære Mødet, og det saa jo krigersk nok ud.

Men Mødet blev en Skuffelse for os Gedveditter, fordi Talerne formanede til Taalmodighed og forudsagde, at den politiske Kamp vilde blive langvarig. En Socialdemokrat kom med en kraftig Udtalelse om, at vi skulde „skyde Skidtet ned“, men blev bremset af Dirigenten, en Sagfører, der erklærede, at „Skidtet“ betød Skydeskiven; Ungdommen skulde i Skytteforeninger indøve sig i at bruge Riflen mod Skiven.

Da Mødet sluttede, gik en ældre Seminarist, Nørgaard, (tidligere Tømrermester i Aarhus) hen til Dirigenten og spurgte, hvad der skulde gøres; Folket kunde da ikke finde sig i Ulovligheder og Grundlovsbrud. Sagføreren svarede høfligt, at der ikke var noget at gøre. — Skuffede gik vi hjem til Gedved, og den Aften faldt der mange voldsomme Ord paa Landevejen; Voldsomheden gjaldt mere den lunkne Befolkning end selve Gerningsmanden Estrup.

Grundlovsdagen 1885 mødte Seminariets Elever under en splinterny Fane paa Søndergade i Horsens og var ikke lidt stolte, da Bønderne raabte Hurra for dem. En vældig Procession gik ud til „Lunden“, hvor Rigsdagsmænd talte stærke Ord mod Ministeriet Estrup, medens Tilhørerne hvert Øjeblik afbrød Talerne med Tilraabet „Ned med Estrup!“

Samme Sommer var vi ogsaa til det store politiske Møde i Skanderborg, hvor 30,000 Mennesker var til Stede. Der talte Berg, Holstein-Ledreborg, Jens Busk o. fl. Kun Berg kunde høres af hele den store Forsamling; men han raabte ogsaa saa højt, at hans Stemme flere Gange „slog over“. En Resolution mod Ministeriet Estrup blev vedtaget med Jubel. Man maatte tro, at Ejstrup vilde vige for den voldsomme Folkestemning; men han vilde ikke vige.

Sammen med det politiske Røre kom der ogsaa paa anden Maade Liv og Bevægelse i Sindene. Dr. V. Pingels Valg til Folketingsmand bragte Spørgsmaalet Fritænkeri paa Bane, og man drøftede Betimeligheden af at vælge Fritænkere til Rigsdagsmænd. De realistiske Forfattere gav nyt Tilskud til det litterære Liv. Ved Seminarieelevernes Diskussionsmøder drøftedes Emner som „Aandsfrihed“, „Romantik og Realisme“, „Den moderne Digtning“, „Det sociale Spørgsmaal“ og lignende.

Studentersamfundet gæstede Horsenseggen og holdt da et stort Sommermøde i Hansted Skov. Der blev sunget Folkesange med Herman Trier som Forsanger, og da Deltagerne raabte paa Slagsangen: „Ned med Estrup, Scavenius og Ravn! Vi vil ingen revnet Grundlov ha' i Kongens København“, saa var der nogen Betænkelse, og man skottede til de tilstedeværende Politibetjente. Men Jens Busk raabte: „Lad os bare synge den; de kan jo da ikke arrestere os allesammen“. Saa blev „Ned med Ejstrup“ sunget, og Politiet fandt ikke Anledning til at gribe ind.

Ved dette Møde talte den unge Johan Ottosen om Slagordene „Danskere og Europæere“ og erklærede, at man godt kunde være begge Dele, eftersom Danmark var en Del af Europa. Seminarieforstander P. Bojsen talte for Studenterne. Mest Opmærksomhed vakte Georg Brandes, der udtalte om sin Vært, Jens Kjær i Vrøding: „Han er min Ligemand i Dannelse og min Overmand i Sundhed“, en Vending, som ikke tiltalte alle Tilhørerne. Hans Tale var meget revolutionær: Vi bar os ikke ad som Europæere, men som Asiater; vi raabte „Ned med Estrup!“ og bildte os ind, at vi ikke fandt os i ham; men saaledes vilde man bære sig ad i Kina eller Japan, naar man fandt sig i ham.

Meget mod sin Vilje skabte Estrup politisk Røre i Forbindelse med litterært og kirkeligt Røre gennem sin stejle og haarde Kampmaade. I Provisorietiden blev selv de sløve og dorske purret ud til politisk Interesse: alle maatte tage Parti; man maatte høre Diskussioner eller deltage i skarpe Forhandlinger, enten man vilde eller ej. Man var Partifæller eller Modstandere, Venner eller Fjender, og man behandlede hverandre derefter. Der var intet af den udvandede „Hensynsfuldhed“, der gør alle Standpunkter lige gode. Nej, der var Peber og Salt nok til at holde Livet frisk.

(Joh. Grønberg i Budstikken, marts 29)

P. S. Krøyer: Holger Drachmann (1876).

Der blev ikke revolution. Riffelbevægelse og skattenagtelse løb de fleste steder ud i sandet. De få konsekvente var særlig at finde på Horsenseggen. Bojsens højre hånd på seminariet, Martin Kristensen, var en af skattenagterne og fik besøg af hærredsfogedens fuldmægtig fra Horsens, ledsaget af to betjente. Martin Kristensen forlangte at få en protest indført i fogedprotokolten og nægtede at betale frivilligt. "Vil De have pengene, må De selv tage pengene i min lomme", sagde han. Fuldmægtigen lod en af betjentene tage pungen op af M. K.'s lomme. Der var penge nok til dækning af skattebølet.

Martin Kristensen var med i den udvalgte flok, som Emil Bojsen i 1888 førte med lejet dampskib til sydhavssørerne for i et stort anlagt agitationstog at vække de noget efterladende øboer til større aktivitet. Et lollandsk højreblad advarede forud læserne mod de ansvarsløse demagoger, som ville "omstøde religionen, ægteskabet og ejendomsretten"! Advarslen havde den modsatte virkning af det tilsigtede. Ved 15 møder, som på en og samme aften blev holdt forskellige steder på øen med to talere hvert sted, var der stort fremmøde.

Bojsenfolkene var ikke ude efter religionen eller de nævnte grundordninger i samfundslivet. Derimod anså man ingenlunde monarkiet for en urokkelig grundordning. På seminariet var spørgsmaalet om republikkens indførelse ofte på dagsordenen. Blandt talerne var Frederik Bajer en af de mest yderliggående.

Pastor Otto Møller, som i begyndelsen var så tilfreds med P. Bojsen, fandt efterhånden, at Gedved havde for meget at gøre med radikale ånder.

Allerede 1876 skinner bekymringen igennem. Skat Rørdam har i et brev til Otto Møller omtalt en fælles bekendt, Niels Lindberg, som har opgivet præste- og seminarielærerstillingen i Gedved til fordel for Kerteminde, og forhører sig i den anledning om forholdene i seminariebyen:

Saa blev da Lindberg Frimenighedspræst; Gud give, at det maatte blive godt baade for ham og for dem. Jeg har ikke kunnet overkomme at læse hans Bog om Grundtvigs politiske Stade ; det lidet, jeg læste deraf, eggede mig altfor meget til Modsigelse og Ærgrelse, og jeg ejer ikke Rigsdagstidende. saa jeg kan ikke kontrollere, hvorvidt de mange Citater ikke kan ledsages af ligesaa mange, der kunde sige det modsatte. Er det sandt, at Holger Drachmann i Vinter engang har været en 8 Dages Tid i Gedved og holdt Foredrag for Seminaristerne der?

I næste brev svarer Otto Møller:

Det har sin Rigtighed, at Drachmann med, jeg ved ikke hvem, har opholdt sig paa Gjedved og fortalt Noget om en Rejse i Holland; men det Hele har vist ikke Noget at betyde Andet end, at Bojsen der altid har kunnet omgaaes med alle Folk.

(En brevveksling I s. 293)

Det viste sig alligevel, at "det hele havde noget at betyde". Bojsen var ingen eftersnakker, men nok tolerant. Han havde ikke noget imod at lade afvigende standpunkter komme til orde på seminariet.

Det knøb mere for de unge elever. De opfattede lydherhed som valen fordragelighed og kendte kun sort og hvidt, ingen nuancer. Det var deres styrke - og deres svaghed. Kampårene vakte ofte uheldige instinkter tillive. Slagordene og talemåderne sløvede den kritiske sans og døde ørene for den besindige argumentation. På dette felt skulle en Byskov komme til at øve sin betydningsfulde indsats.

Det eneste synlige minde om kampårene i Gedved er rester af nogle eksercergevarer fra skyttebevægelsens tid. De bruges nu som legetøj af børnene.

Til Rektor og Professor.

Mel.: Og det var i Aaret atten Hundrede og syv.

Stem op alle Mand! brug Lungerne godt
til Ære for „Rektor“ Hr. Peter;
thi Manden han er jo dog — sagt uden
Spot —
lidt mere end en Savl blandt Profeter.
Det véd jo enhver, at i toti og fem
han svunget har sit Scepter i Skole og
i Hjem.

Og da han justement
sig fik en Medregent,
der Styret gjorde let,
saa blev han aldrig træt.
Ja Peter og Frue, de vidste saa godt,
det gjælder om: „Lys over Landet“.

Vi glemmer ikke heller den sikre, støtte
Mand,
som bli'er for „Professoren“ kaldet.
Vi véd jo, hvor trofast og sejt du har
holdt Stand;
du aldrig har med Vindbøsser knaldet.
Og sværmed vi stundom for, hvad der
kun var Luft,
da lærte du os al Tid at bruge vor
Fornuft.

Et Leve nu for dem,
som bar vort Gjedved frem!
Tak for hvert et Ord,
der efterlod et Spor.
Ja, Peter og Martin de vidste saa godt,
det gjælder om: „Lys over Landet“.

S.

lad Dem saa ikke forføre til at studere." Jeg sagde,
at jeg ikke var fristet dertil. Da jeg var gaach, spurgte
Niels Lindberg, der havde været til Skole, hvorfor Svendsen
vandt mig fra at studere. Han svarede da, at det
var bedre for de unge mennesker at være at få fat
paa en nyttig Virksomhed end at spille en Del af
deres bedste Ungdomsaaar med fortabt Eksamenløsning.
Denne Betragtning er bekvæmlig for Svendsen. Han
havde stor Respekt for frie Studier og frugtbar Arbejde;
men han satte ikke Eksamenløsning højt.

Svendsen var en ydmyg Mand. Da en Prokurator
der sad hos ham, nogle få Dage før han døde, begyndte
at tale om, at han kunde se tilbage paa en vellykket
Livsgang, afbrød Svendsen ham og sagde:
„Jeg tror paa Syndernes Forladelse! En Det
høje, saa er jeg fortabt.“

Martin Kristensens portræt er tegnet af sønnen Sigurd, som åbenbart har arvet faderens talent. M. K. har selv tegnet det lille rids af Kold, taget under et møde for lærere på Kolds højskole i Dalum. M. K.'s håndskrift i den lille optegnelse om hans forstander på Jelling Seminarium stammer fra 1925. Samtalen blev ført 1863.

Visen om "Rektor og Professor" (P. Bojsen og M. Kristensen) fremkom ved seminariets 25-års jubilæum 1887.

Bojsens medarbejdere

Gjedved Seminariums ry blev naturligvis ikke skabt af Bojsen alene. Flere af medarbejderne var markante personligheder, som „fik et navn“ landet over som autoriteter i skole- og kirkesager, og overtog ofte — efter kortere eller længere tids virke her — nøglestillinger andre steder. En af dem blev dog på skansen og gjorde sit liv til et med seminariets gennem et halvt århundrede. Er Bojsen grundlæggeren, fortjener *Martin Kristensen* navn af opretholderen. Da de mange gøremål var ved at opsluge P. Bojsen, bar M. K. dagens byrde i undervisningsarbejdet på seminariet.

Seminarieårene i Jelling under forstander Svendsen var for M. K. indvielsen i det grundtvigske skolesyn, som blev yderligere styrket hos ham i det første lærerår, hvor han underviste på Grundtvigs højskole i København og deltog i „åbent hus“ hos den gamle. Efter ansættelsen i Gedved 1864 deltog han en sommer i et møde hos Kr. Kold, en oplevelse, som han ofte vender tilbage til. I baghuset til „Østerlide“, hjemmet i Gedved, indrettede han den friskole, hvor Bojsens børn blev undervist sammen med hans egne. Hjemmet og seminariet var polerne i hans liv. På seminariet talte han „rigsdansk“, i hjemmet ravjysk.

Martin Kristensen forenede i sig en folkelig fremstillers jævnhed med en videnskabsmands intelligens og systematiske præcision. Han ville efter kenderes mening have haft store muligheder som specialforsker, men valgte rollen som polyhistor. Han var lige inciterende, hvad enten han gav timer i litteratur eller zoologi. Han nåede efterhånden at undervise i de fleste fag, en seminarieuddannelse omfatter. Den slags mødes i dag med hovedrysten. Det er der ingen grund til i Martin Kristensens tilfælde. Hans arbejdskraft og belæsthed var fabelagtig. „Martin har selv sagt det“ afsluttede mangan diskussion blandt seminarister.

Der var for ham ingen kløft mellem pligtarbejde og fritidsbeskæftigelse. Det var forskning og delagtiggørelse altsammen. Han var en søgt portrættegner og lod andre læse højt for sig, mens han arbejdede med blyanten eller kullet. Historielæsningen blev suppleret med undersøgelser i marken. Hans arkæologiske interesse gik i arv til sønnerne. Sønnen Frode, lærer i Tørring, har som amatørarkæolog gjort den arkæologiske forskning store tjenester ved sine undersøgelser af gudenålkulturen og ved påvisning af kornaftryk i lerkar fra stenalderen.

„Han er en god støtte for Gjvedved“, hed det tidligt om M. K. Det blev han ved med at være. Han var vist den eneste medarbejder, Bojsen tiltalte med du.

Af navn blev han medforstander i samarbejde med Jens Byskov, da Bojsen trak sig tilbage. I praksis afstod han fra at have større andel i forstanderiet og helligede sig helt og fuldt lærergerningen, til han tog sin afsked 1912.

Taknemmelige elever stiftede et legat med Martin Kristensens navn. Hvert år uddeles dette mindelegat til en af årets dimittender. Medforstanderens portræt har nu sin plads i foredrags-salen.

En anden Svendsen-discipel kom kun til at virke en kortere årrække i Gedved. Det var *J. H. Andersen*, som 1874 overtog Frede Bojsens højskole Rødkilde på Møen og vandt stor anseelse ved sin ledelse af skolen gennem 30 år. Hans datter, afdøde skuespillerinde Sigrig Neiiendam, den uforlignelige fremstiller af holbergske matroner, trådte sine barnesko i Gedved. En jævnaldrende legekammerat fra Horsens, dr. Lindemanns datter Anna, som kom med i lægevognen, når den kørte til Gedved, mødte mange år senere Sigrig på Det kgl. Teaters scene. Da var hun blevet

til Anna Bloch. Under 30 års samvirke ved teatret genopfriskede de ofte Gedvedtiden. (Se bogen: „Sigrid Neiiendam fortæller“).

En lærer, hvis navn i seminariekredse blev ligeså anset som Martin Kristensens, var *J. Jeppesen*, som i 1877 med det samme skiftede rolle fra seminarieelev til seminarielærer efter en bemærkelsesværdig eksamenspræstation. Han omtales bl. a. i Sigurd Elkjær: „En jysk skolemester fortæller“. 1894 blev han ansat ved Ranum Seminarium, men vendte som „emeritus“ tilbage til Gedved. Han ligger — ligesom Martin Kristensen — begravet på sognets kirkegård. To af hans sønner virker stadig ved Gjedved Seminarium som lærere.

Faget religion blev som oftest varetaget af stedets præst (kapellan). Første indehaver af dobbelthvervet var en Balslev, som afløstes af Theilmann, der senere blev valgmenighedspræst i Bering ved Århus.

1872 kom *Niels Lindberg* til Gedved som kapellan og overtog timer på seminariet. Han var søn af Grundtvigs berømte våbendraget Jac. Chr. Lindberg. Trods det korte åremål, han virkede i Gedved (4—5 år), var han den medarbejder, Martin Kristensen kom til at sætte højest. Efter Lindbergs bortrejse til Kerteminde, hvor han blev præst for valgmenigheden, blev M. K. ved med at følge hans uforfærdede kamp for kirkelig frihed og folkeligt selvstyre. Den blev emnet for Martin Kristensens eneste egentlige litterære værk: „Niels Lindbergs Liv og Gerning“. (1922).

Grundtvigske præsters, specielt valgmenighedspræsters, tilknytning til Gjedved Seminarium for kortere eller længere tid er et gennemgaaende træk i dets historie. To er allerede nævnt. Andre er Ludvig Wagner, Lyngø — Bertelsen, Hvejsel — Vilh. Hansen, Balle Valgmenighed — Aage Bojsen Møller, Slagelse — Karl Povlsen, Ryslinge Valgmenighed — Jens Kjær, Vrå.

Karl Povlsen, som var i Gedved fra 1877—79, blev mest kendt af dem alle, da han efterfulgte Birkedal i Ryslinge og blev broderen Alfred Povsens medarbejder på højskolen samme sted. Ollerup Højskoles mangeårige forstander *J. Kristensen-Randers* har været både elev og lærer ved seminariet, i sidstnævnte stilling i årene 1878—84. Det er ham, der i 25-års festskriftet sættes til at tolke gjedvedittens tak til dem, der havde været vejledere i læreårene. „Det er ikke Gjedvedittens Sag at nævne Gjedveditternes Fortjeneste af Oplysningens Fremme i Danmark. Har man noget godt at sige om dem, da bør de dele Rosen med deres Lærere!“

Seminariets annaler nævner ialt et halvt hundrede navne på lærerkræfter i Bojsens tid 1862—1896. Mange af dem blev kun en kort periode, andre varetog kun enkelte timer.

Lokalhistorisk har det interesse, at en seminarielærer H. Kristiansen (landinspektør ligesom Bojsen) var initiativtager ved oprettelsen af den stedlige Brugsforening 1885.

Blandt de sidste, Bojsen nåede at ansætte, var den senere statsgeolog V. Milthers og musikk lærer H. Johansen, senere viceskoledirektør i Gentofte Kommune.

Til det yngste kuld hørte Th. Gjødese og Jens Byskov. Men med dem begynder en anden historie.

Jens Byskov fremhæver et sted, at Bojsen i forholdet til sin medarbejdere viste samme frisind som på alle andre områder:

„Det faldt ham aldrig ind at køre Lærerne i stramme Tøjler, ja, der var vel egentlig aldrig tale om Tøjler overhovedet, ikke en Gang om Ledebaand for en ganske ung Lærer. Paa dette omraade er der nu sikkert ingen uheldige Følger at paavise; tværtimod har denne den enkelte Lærers Frihed og Selvstændighed sikkert været en væsentligt medvirkende Aarsag til, at saa mange betydelige Mænd har kunnet befinde sig saa vel ved at være Lærere ved Seminariet.“

Seminaristliv

Minder fra læseårene kommer let til at stå i et forklaret skær, Elev- og jubilæumsskrifter bærer til overflod vidnesbyrd derom.

Den glade, optimistiske tone er i sig selv en naturlig ting på en ungdomsskole. Men virkeligheden kan nu og da være barsk nok for den enkelte. Personlige eller økonomiske bekymringer, åbenbare eller skjulte nederlag overfor de krav, der skal honoreres, forties eller glemmes - heldigvis - let.

Der er alligevel forskel på generationernes unge. Bofjens var tilsyneladende umiddelbare, letbevægelige og naive, hvor vor tids unge er skeptiske, reserverede og "vidende". På den anden side kom unge dengang fra det praktiske liv med en realistisk holdning til livets gang på områder, hvor vore unge kan virke teoretisk fjerne og let forvante.

Man hører sommetider med en søule misundelse om tidligere slægtsleds evne til åndelig beskæftigelse og berigelse, selv under de mest nøjsomme kår.

H v o r nøjsomme mange m å t t e være, kan vi neppe forestille os, selv om vi kan l a s e derom.

23.
 var jeg i Kirke om Formiddagen og i Aften nede at høre Gjedved Misse blive opløst og overvære de Disputationer. Al det var naturligvis overfuldt med Vitighed; jeg vil kun glemme et Par af dem, som de kaldte Behovsdele. "Hvad er det højeste Udtryk for Høflighed?" - Det Blich, hvor med Rinkelind betragtes sin nye Tæbe!
 "Var jeg ikke i Foreningen til Gyrenes Beskyttelse, saa skulde jeg bære dig sønder og sammen"; sagde Lille Mølle til Smidte Rasmussen. "Hvad er Skyld i Venstres Fald?" - at Henrik Jensen ikke er 20. år oldre!
 Hesselund opstillede et Emne; som han vilde udvikle, men saavel han selv som hans Foredrag blev til almindelig Latter. Lektor Langsøen indstillede des yder et Emne, om vore Oldtids Mindermarker. Foredraget var uden synderlig Indtæring.

28.
 I Dag var jeg med til Kapløbning paa Tebstrup Id, en sødt Pølse havde Bojsen udlovet som Præmie til den bedste Skøjteløber og ligeledes en for den bedste Trostløber. Jeg vandt Præmien som Trostløber, for jeg modtog næsten flere Ly. Kørerkninger som Pølsespindere, end det behøves for at tilfredsstille min Almegjærlighed, og adskillige deltagende Bemærkninger med Glæde til Appetit og Fordøjelse.

I Aften var jeg til offentligt Foredrag i Fri Samlingssal. Bojsen holdt et mættende skabeligt Foredrag om Enkeltthederne ved Menneskets Skabelse og om de Metalstoffer som indeholdtes i Blodet, hvoraf Gud dannede Mennesket. Lovel Kristensens Randerss Foredrag omhandlede Kongedømmet og Republikken; hans Foredrag var flydende og gik ud paa at herved det indskellige dervi, at Republikken paa en fredelig Maade maatte afløse Kongedømmet i en ikke fjern Fremtid. Jeg syntes ikke godt om Foredraget paa Grund af, at jeg ikke kan slutte mig til den republikanske Tankegang; det var alligevel mange, som syntes indmasket om Foredraget.
 Mange Tanker laame, lad en mig kins varme der, som, hvor dan det end gaar, altid fast ved Rdt og Sandhed staa!

Øverst: Dagbog 1880 (januar).

Herunder: jubilæumsskrift 1887

Herover:

I Vinteren 1870 var der en Masse Sne i Gjedved, særlig ved Højskolen. Dette var fristende for alle vi unge Mennesker; vi maatte have en ordentlig Batalje. Sagen blev forelagt Bojsen, og han ordnede den, som følger:

Bojsen skulde være Fører for Højskoleeleverne og 1ste Klasses Seminarister, medens Martin Kristensen skulde være Fører for de 2 andre Klasser paa Seminariet.

Hvem vandt? ja, det tier Historien med, skjønt Bojsen om Aftenen gjorde Fordring paa at havde Æren; om han fortjente den, véd jeg ikke. Men jeg véd, at det var en fornøjelig Dag, og dette skyldtes særlig Bojsen, som ogsaa havde Æren af at give Punschen om Aftenen. Ved denne Fest bebrejdede hans Modstandere ham, at han som Fører holdt sig bag ved sine Tropper. Men Bojsen svarede omtrent som saa: „Naar en General falder, kommer der Uorden i Hæren, og Slaget kan da let tabes; derfor maa Generalen altid først og fremmest vogte sit eget Liv (Latter), og da det er mine Fjender, som bebrejde mig det, maa mine Venner selvfølgelig takke mig derfor!“

Barnekane, bygget 1862 i Horsens til malermester Alexandersens datter. Den er postkasserød med forgyldt motiv. Alexandersens datter blev gift ind i Bojsenslagten. En efterkommer, Tove Bojsen-Møller, Gentoft, skankede den til en kollega, som nu er forstander på Gjedved Seminarium.

Kanen blev i sin tid brugt til at hente de unge damer fra vinterballerne i Horsens.

En koncert med vidunderbarnet Ilona Eibenschütz var engang i fare på grund af høje driver i gaderne, men kanen klarede transporten af damen fra Jørgensens hotel til "Klubben".

16.

I Dag (Torsdag) havde Lørbjerg og Tjørnholt og Dalegaard Børn af en ung Tige fra Tjørnholt som tjener i Gæstgæsthuset. Lørbjerg og Dalegaard og jeg blev ogsaa præsenterede for hendes og vi havde saa en ganske gennemgaaende Opholdsmiddag sammen med hende. Det blev drukket flere Flasker Vin og spist flere Saucer med Sukkerbrød. Tiden gik hurtigt under Dands og Samtale, og om Aftenen fulgte vi hende ud til et Hjem paa Vej. Hendes Tale vidende om Samtaler, maatte vi høre meget, og man gjorde godt det, at hun en Tid havde været paa Højskolen.

17.

I Dag var der Skøjteløb i Hansted Skov og Bøttemølle i Skolen.

18.

I Dag foretog jeg Touren til Himmelbjerg. Vi tog afsted herfra om Morgenen Kl. 4 paa 7 Vogne, 12-14 paa hver Vogn, i Skovvej og blev der en Times Ophold, derefter fortsatte vi Rejsen til Nøtheden af Himmelbjerg. Det stode vi saa af Vognene, paa Græsset blev der bredt Dug, hvorom vi lågende os. Efter at have spist begav vi os til Tårn og paa Himmelbjerg, hvor et stort Let og smukt Lys udbredte sig for Os, idet Landskabet til alle Sider, dgl. under os, stødte ved sig med Bøtter

og Dale næsten overalt klædt med Bøtter, og alle Bøtter var hængt, og dog havde sig hest og hest et grønt, uligt Træ. Helt og hel mellem Bøtterne skovsmaa, klare Løse, hvor omkring Træerne voksede helt ud til Vandet. En lang Række af disse Løse strøkte sig helt op til Skiborg, forby lode ved, at Gudsaarn liden der igennem. Det opad skulde vi foretage en Løsejæde paa Dampbaaden Hjorten, og efter at have været oppe i Søen, hvor Frederik VI. har ladet bygge paa Toppen af Bjergene, gik vi til Løse. Det var ingen Tare for Løse, saa jern og sikkerhed Løsen fra igennem den ene lille Løse efter den anden i Lø af de store Skove paa begge sider, og Høvede ind imellem de mange skov, klædt Løse, som ofte kun var en Løse. Men i Løsen. Efter en 1/2 Time's behagelig Løse lagde vi endelig til ved Løse, hvor vi kan maatte have en Times Ophold. Vi fik Tilladelse til at bære Løsen store Papirfabrik, der bestaar af en lang Række af Bøtterne, som vi umuligt kunde gaa ad igennem i den Tid. Vi kom ind i et langt Lokal, hvor vi. Mange Løse, stode i Rækker lang hen ad Gulvet; disse Løse var faldet af Vand og var det liggende Løse, der stadig i sig selv og sig selv. Derfor kom vi ind i et andet Lokal, hvor det altid var nogle Løse, hvor Løsen af det ene stadig fortsatte sig. Vi over i Løsen og blev det haanden ligger i tynde til det der først tog sig ud som Uld, kun ligede en Hænding af Vand og Høvede, der blev det saa hen under en halv Time's Løse og tykte sig Løsen, der var skov og vand, der, og kom det først ud som Løse Vand og Løse flade. Løsen det kom igennem

O M E G N E N

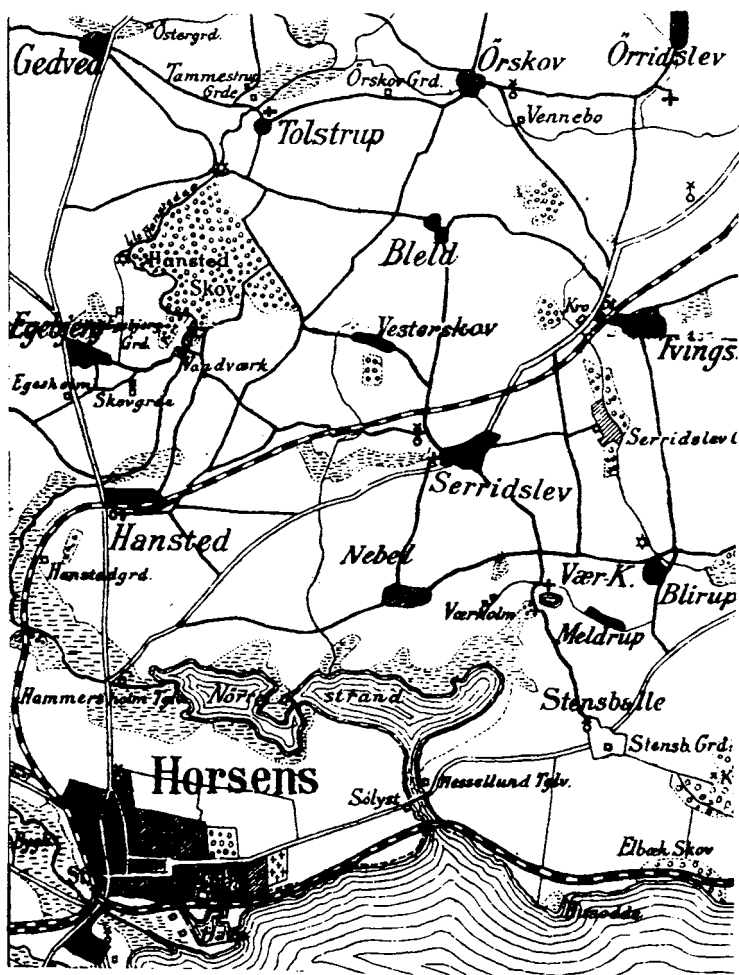
Gedved ejer ingen landsbyidyl. Der er ingen æstetiske hensyn taget ved opførelsen af husene i byen, og beboernes tilsyneladende aversion mod beplantning undrager bygningerne et formildende slør af grønt.

Til gengæld ejer omegnen landskabelig skønhed til overmål. Et kvarters gang bringer seminaristen til Hansted skov med de smukke stejle skrånninger ned mod Hansted Å. På den sydligste skråning åbner udsigten sig ud over søen ved Egebjerg Vandværk, som forsyner Horsens Købstad. Her lå indtil for 7-8 år siden en træpavillon, som fra seminariets første dage var målet for mangfoldige fællesture under skolemøder og elevstævner.

I dag er et kvarters gang en uoverkommelig affære for mange. Til gengæld sætter bilen seminaristen i stand til at ture til Ejer Bavnehøj, Vrads Sande og Himmelbjerg på samme tid, som medgik til en spadseretur til pavillonen i gamle dage. Som det fremgår af ovenstående dagbogsreferat fra 1880 var en Himmelbjergtur dengang et foretagende, som kunne lægge beslag på det meste af et døgn.

Prospect af Egeberg Mølle.

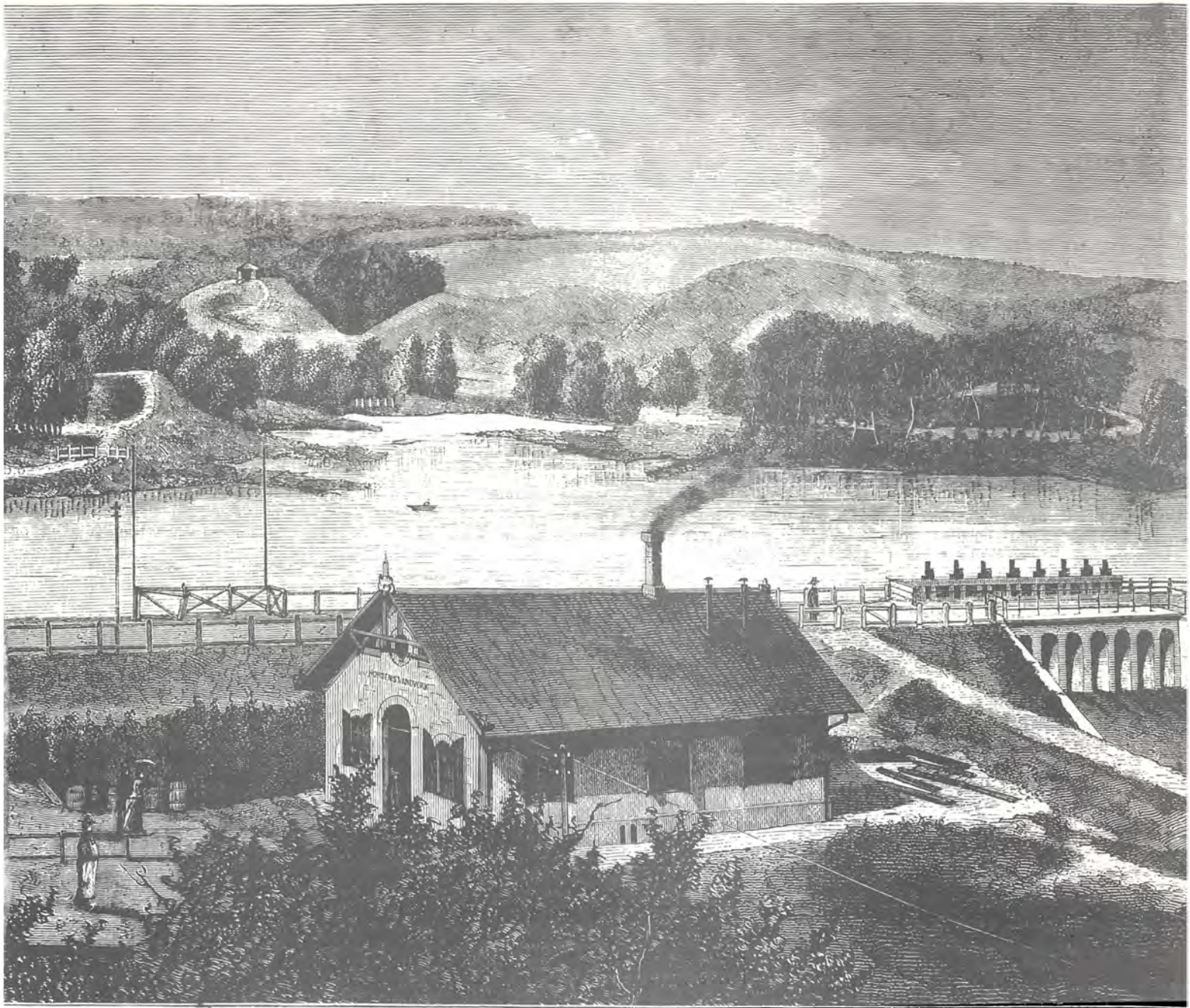

DENNE SIDE:

Udsigten mod syd fra pavillonén over vandværks-søen. I det fjerne ses Hansted Kirke. Kendere aner også "Slottet" ude i disen (Horsens Tugthus). På den gamle vandmøllés plads ligger maskinhuset til Horsens Vandværk. Tilkørselsvejens stejlehed er ikke overdrevet.

MODSTÅENDE SIDE:

Udsigten fra vandværket i nordlig retning. På bakketoppen hinsides søen skimtes begyndelsen til den træpavillon, som alle tidligere Gjedveditter kender. Da vandværkets vandturbiner ikke kunne producere tilstrækkelig pumpekraft mere, medførte installationen af dampmaskine opførelse af en høj skorsten. I dag er dampmaskinen erstattet af dieselmotor.

Horsens' nye Vandværk ved Egebjerg.

27.

Var jeg kjærende med Fader til Lamsvig
og gik derpaa til Lamsborg og Kjørgaard.

28.

Var jeg i Trostegaarden og hos Njeres
for at tage Afsked.

29.

Rejste jeg sammen med Tinkelt til
Ljødved.

30.

I Dag tog Skolemødet sin Begyndelse;
helst mange fremmøde, og næsten alle af
Seminarietene (doviblandt jeg) have maattet
overlade Trostene deres Vorelev, saa man
nøjs midt Plads, hvor der bedes, kan pass.
Først kaldte Bojsen Mødet ^{til} idet at byde
Forsamlingen Velkommen til Høstgildet,
hvilket Udtryk end havde brugt om Skole-
mødet, og hvad han selv ogsaa gjerne vilde
have det kaldt. Han talte om Sildernes
upheldige Indvæntning og ønskede, at den sette
Lidelsestemning helt Tiden maatte være hos
Forsamlingen. Derefter holdt Pastor Jensen
fra Abeltøft et meget godt Foredrag
om Ordsprogene. "Naar Bærne faar sin Vilje, grader
de ikke alle. Mandes Vilje, Mandes Hæmmelse
sig". Efter et halvt Timers Ophold hørte vi
et udmærket Foredrag af Lorez Halling,
hvor han længtede om Kongens Ordsprog som
han kaldte den offære Mand.

Til Slutning udviklede det sig af varmt, over
2 Times lang Discussion om "Totalopholdens
hedvægen". Altsat indstilledes af L. Jørgensen
det et ~~af~~ af Forsamlingens Bestyrelse. Blandt
Talerne var: L. Jørgensen, P. Bojsen, Trost-
ne Lindberg og B. Rank, Lorez Halling, M.
Kristensen samt en ubekjendt.

31.

I Formiddag holdt Pastor Jensen (Abeltøft)
atlet et af sine varme, høstelige Fore-
drag om "Lidelsestemning", hans Bærdom
i Mødebetning til Nulidens. Taleren fulgte
nægtet den færd i næsten 2 Times, hele Ti-
den med en regn om Opmærksomhed og An-
tesse. Om Eftermiddagen holdt
Pastor N. Lindberg et Foredrag om "An-
dersjælevægen og Udgravningerne i Jers-
salem", det kunde være ret interessant
men alligevel ikke rigtig kunde fange
Tilhørernes Opmærksomhed helt Tiden.
Efter en halv Timers Ophold holdt M. Kris-
tensen et Foredrag om de Døt, det fæst
et til Tils skjult Liv og groves sig inden
i Mennesket. Det endte Det og forvoldte disse
i Sjældenme; han antogte ba. Taarets Blødsom
det bliver Hundens Bondeloven, samt Bie-
nets og Orans Blødsom, det bliver Mennesket
Bondeloven. Det kunde tages Forholdet
imod disse Lys og altsat storke Udbrud med
forsigtig og rigtig Behandling af Hild. Fløst osv.
Talerens helbredslige og høst med et Opmærksom-
hed. Om Aftenen blev der diskuteres om Conspirationen
Blandt Talerne var: Lindberg, Bojsen, Halling, Pastor Dalgaard,
og vores Lorez Kristensen.

MED TALE OG SANG --

Dagbogens referat af syv dages skolemøde i 1880, begyndende 30. august, giver et overvældende indtryk af dette slægtleds utrolige evne til at konsumere en åndelig kost, som spænder fra let sentimentalitet til markant stillingtagen i eksistensielle spørgsmål. Sættningen er karakteristisk: bibelhistoriske betragtninger, oplysende foredrag, aktuelle diskussioner og aftenunderholdning med dans. Talerne vælger med forkærlighed historieskildringer, myter, ordsprog og allegorier til belysning af det udtømmelige emne: menneskelivets vilkår, af tilhørerne stadig anvendt til det samme - selvforståelse. Dansen modvirker eventuelle tendenser til navlebeskuelse. Budstikke-Bojsen - Gamle Bojsen - som får ordet mod mødets slutning, bliver et par uger i Gedved til bedste for seminarieeleverne. En olding få skridt fra graven formår endnu at tænde ild i de unges sind.

I sit skrift "Budstikken" har Gamle Bojsen givet indtryk fra Gedved efter deltagelse i et tidligere skolemøde. Skildringen gengives i det følgende efter P. Bojsens bog om faderen.

Jeg havde ogsaa den Glæde at træffe den Løve, jeg først har gaaet i Forbindelse til, Nikolaj Rosen, med hvem jeg fik en kort Samtale, da han skulde rejse strax igjennem. Jeg lovede at spire ham til, hvorfors jeg fik hans Koff. Han har endnu det samme alvorlige Syn paa Livet, hvorfors han heller ikke er en andre Menneske i Almindelighed søges ofte lette. Embudet med hoi Lønning. Han er nu for Tidens Løve paa Rippeldgaard. Intet altsaa Udregtel for forvildede Drenge.

September 6 d

I Formiddag holdt Pastor Dalgaard et meget interessant Foredrag om, hvorledes Vantroen først har slaaet sig hos de Naturrendige (Charles Darwin) og senere neres sig hos den yngre realistiske Retning (F. Ex. S. Chandrasekhar, W. Jungel, H. Brandes m. fl.); men hvorledes de nu staar Opdagelse i Naturen føde frem til Forsval for Bibelens og Kristendommens Sandhed. Dette Foredrag var i Overensstemmelse med den af Talaren udgivne Bog "Løve make". Derefter blev det som et Par Sange af Sangforeningen. Om Eftermiddagen holdt Pastor Lindberg ogsaa et Foredrag om Undersøggelse af Tempelpladsen i Jerusalem. Efter 3 Times Ophold holdt Forstander Rosen et ud-^{teoretisk} mættet Foredrag om Folkeslagene, Alderdom og gjennem Tidene. Foredraget var livligt og fremkaldte ofte Latter, Om Aftenen talte Pastor Elmquist. Derefter Musik og Sange.

9.

Pastor Jensen holdt Foredrag om Formid-
dagen. Om Eftermiddagen holdt Pastor Rosen
et Foredrag over bibelske Aand; han fortalte
og udlagde Trok af Abraham, Isak og Jakob
Liv og sammenlignede dem med Troen (Abraham,
Isak og Jakob) og Kristi i heden (Isak). Efter
3 1/2 Times Ophold holdt Forstander Rosen
et historiske Foredrag fra foregaaende Dag.
Derefter gav Sangforeningen et Par Numre
Om Aftenen indledede var Lominariet ved
M. Kristiansen om Forhandling om theologiske
Spørgsmaal om Inspirationen, og hvorefter om
man skulde tage Bibelen og den første Mose
Bog efter Bogstavet. Talaren mente ikke,
man skulde tage den bogstavelig, da det ble
vislig fandtes enkelte Skrivefejl, da det ble
for det oprindelige Trogs Mykkel ikke vilde
rette. Derefter angreb han den af afsløde
Pastor Lindberg anvendte Underretning
i Lundefaldets Historie, idet han det mente
vilde beskrive Slangens Udseende og have
den til at være et Løve, hvorefter Talaren
havde forargt sig over, at man derved blot
kunne hvilede Interesse og Genoplysning
for det egentlige Hjørnepunkt i Historien
N. Lindberg optraadte paa en godmodig og gemy-
lig Maade med Kristiansen med hvem han ikke
delte samme Anskuelse med Hensyn til Skabel-
seshistorien; han var nemlig ikke Professor i
og antog altsaa ikke vil være en almindelig
antagelse Solignation for at kunne stemme ganske
overens med Bibelen. Disse interessante Om-
stændigheder foruden af de nævnte ogsaa af Tro-
stærke Dalgaard, Jensen og Pastor Rosen samt
Løve Ralling

Skjønt han var træt af Rejsten og mere aandelig anstrengt, end han selv vidste af, vilde han dog ikke søge Hvile, men holdt en Række Foredrag over bibelske Emner, der af Tilhørerne blev opfattet som noget af det bedste, de havde hørt af ham. Disse Foredrag blev senere meddelte i Budstikken; til Indledning skrev han saaledes om dette Møde:

Der var nogen Strid om Navnene, Lærermøde eller Skolemøde; jeg tror nok, det blev vedtaget i det mindste af Forstanderen, at Skolemøde skulde vinde Prisen, men mig synes rigtignok, at Folkemøde passede bedst, thi her var alle Slags Folk samlede, og alle Slags Ting blev ogsaa forhand-
lede, saa Navnet Folkemøde synes ogsaa at passe bedst. Jeg vilde ogsaa meget bede om, at dette Navn maatte blive benyt-
tet næste Gang, om vi leve saa længe. Der klæber noget strækkelig kjæbeligt baade ved Skolemøde og Lærermøde, man kommer til at tænke paa Omordningen af vort Skolevæsen, paa forhøjet Løn til Lærerne, og skjønt begge Dele kunne være høist fornuddne, saa ere begge Dele inderdlig kjedommelige, saa naar jeg har en Mistanke om, at det er, hvad der væsentligt skal forhandles, vil jeg allerhelst holde mig tilbage. Ved dette Møde blev der ikke talt stort om noget saadant. Man sagde i Fjor: Strømmen gaar til Gjedved, og det var sandt, men den Strøm gik ogsaa i Mar sin gode Gang og lod sig ikke

stande af Høstens Travlhed, hverken naar det var Regn eller Tørvej. De kom fjorende i Bogue, som tog 16 ad Gangen, de kom om Dagen, men somme Tider ogsaa om Natten. Man syntes, der var fuldt i Forvejen, saa man sjævede ikke nogen Udigt for dem, der kom til at de skulde saa Natteleje, thi Koffen havde det slet ingen Rod med, deraf var saa stor Over-
flødighed, at naar Gæsterne havde spist ved de lange dækkede Borde og havde vejet Pladsen for dem, som maatte vente til anden Behandling, saa var der lige saa meget tilbage som fra Begyndelsen, saaledes saa det da ud. Det kom ikke af, at alle disse stakkels Mennesker ingen Ting kunde spise, thi mig fore-
kom det i det mindste, at de havde en sønskelig Appetit, saa usikkelig, at jeg misundte dem den, fordi jeg desto værre havde saa lidt deraf. Derfor vakte det ikke den ringeste Alarm, om ogsaa der lige midt under Maaltidet kom en Enes Mennesker og flere, det var blot, at de maatte vente en liden Stund, thi saa var der nok til dem. Nattelejet syntes mere ubegribeligt. Der var en Mand, der gik under Navn af Kvartermester, som havde at ordne det hele, baade hvad Maden og Nattelejet angik. Hvordan han bar sig ad dermed, var mig just ikke ganske klart, allermindst med Hensyn til dem, som kom ved Natteid. Man sagde rigtignok, at naar han stod med en Enes Mand, som var baade trætte og søvnige efter Rejsten, saa fulgte han omkring med dem fra den ene til den anden Stue, og hvor han opdagede, at der var et lidt passende Rum i en Seng, puttede han en af sine Gæster der ned, som strax sov ind og opdagede først om Morgenens, hvem han havde delt Seng med. Det veed jeg ikke, om det gik saaledes til, men paa anden

Om Torsdag holdt Pastor Salsgaard et stort og hjerteligt, falkeligt kristeligt Foredrag om Grundtvigianismen og hvortledes den gennemskalerede Livet. Grundtvigianerne sendte nogle spottiske kække, dog glade Klister, vilde han gjørel, maatte være til dette Navn, og lærerne han ikke troede, at det var Leds Vælg, naar Mennesker glædede sig i Hødet for at sige de over Livet. Han vilde, at Grundtvigianerne skulde nyde Livet, og glæde sig, men kun de Glæde, hvorefter de glæde sig, men kun de Glæde, hvorefter de, hvorunder ingen Slange (Grund) læn sigte. Derpå i Huset holdt Foredrag af en stor Mølle. Han udviklede, hvilken gerning og forvænder indflydelser Sang og Musik vilde gøre på den menneskelige Sjæl og hvorefter Samtalen om aandelige Ting rigtig tjener til at forene Mennesker og de i det Mand og Hustru. Eftermiddag foretog Pastor Salsgaard et Foredrag om Sætt, som rigtig skildrede som en stille Hjerter den Mand; det var endige at høre, hvorefter han skildrede disse stille Natte i et blødt verdighed og stille Samtalt med Gudmen og den Fristelse og Ind, disse søtlig evindelige for, nemlig at fælde her i Hjerter og Uvirkelighed. Dette havde ogsaa været en almindelig Anfættelse for Sætt. Han skildrede han som en beslutning, skjøn og from Hjerter, det havde været en sand Guds Gave og Sætt for Sætt. Derpå holdt Kalling alle af af sine indsmækkede og lovsrige Foredrag. Forrige Søndag havde han talt om den samme Mand som om det var Kolbe, denne Sang vilde han nok mest tale om det som den største Foredrag.

eller Hjortekjendel. Han foreskrev Trok af flere gode Foredrag og Liv af at holdes den amerikanske Byrådsforening og Moders. Han anbefalede alle Lærere og vordende Lærere, som jo skulde være Foredrag, som at kjende Børnenes Natur og Hjerter, rigtig at lære den samme Mand (Tro og rogen) at kjende og derved lære at handle. Om Aftenen holdt der ved Leds af hans Foredrag, det var sig foretog et Ytterst Concert, det var sig rigtig god og efter den forsamlede store Mængde Skolebørn af domme indbragte Mængde en god Del havde Lenge og Bifald. Derpå om Aftenen blev det danset, hvad jeg dog ikke ligeom vilde sige den anden Aften tog Det i.

Efter Middag talte Pastor Salsgaard om den Fortællelse af sine foregaaende Foredrag om Jakob, hvis Liv han skildrede som et Haabets Liv, det giver en drømmende Udsigt, kraftig Manddom og en klar og tydelig Manddom. Han tillagde ogsaa en Fortællelse om Pastor Salsgaard (hans Fødsel) af et Haabets Liv; han var nemlig, da han kom til Sjæved, kun en fattig Landmand, det var en sjælden Ende og tog imod en Hjerter, det udgjordes af en lille uanset sig smeta gars Hjerter og var nu bleven en rigtig og berømt Seminarie og Hjerterforening. Det var ogsaa en hel Labyrint af Bygninger. Derpå talte gamle Pastor Salsgaard fra Hjerter sig syntes, at han begyndte paa en saa fortrinlig Haand, at jeg næsten blev forværet, derved idet han begyndte med at fordele Blæst og Smærtskærped af Hjerterne, udviklede hvem

Maade har jeg ikke kunnet forklare, hvor disse Nattegjæster blev af, som om Morgenens tom nok saa frødefulde til Stede og itemte i med:

Som Fuglen glad i Skov og Bang
Udflyver med sin Morgenfang,
Sjensjodt ved Nattehvile

Vi spurte heller ikke efter, hvor de havde faaet den Nattehvile fra, det angik heller ikke os. Som intet havde tabt derved. Jeg har ved denne Lejlighed slet ikke i Ende at berøre Møderne - det kan maake komme en anden Gang - her er det kun Møderne, jeg vil berøre. Tobak, Tobak, hvor kunde de dog ryge Tobak - ja jeg veed ikke, om Mødet kunde have gaaet uden denne ædle Ting. Det var det første, og det var det sidste, man greb til. Møderne gjorde en Estandning i denne Rydelse, og det var godt, thi ellers vidste jeg ikke, hvorefter Tobakken skulde kunne have slaat til, som jeg tror leveredes gratis af Forstanderen. Der var mange af disse Deltagere, som jeg uden for Møderne og Møden aldrig saa uden Biben i Munden, thi heldigvis spillede Biberne Hovedrollen. Men hvor kunde de ellers yngre og blive ved at smuge, jeg taler her om Sengen uden for Møderne, jo flere Vers der var i en Sang, desto hellere vilde de smuge den, og hvem der kunde komme med en ny Tone, kunde gjøre stormende Lykke. Vejret var godt hver Dag saa nær som en, men da regnede det, saa det kunde forslaa, jaledes som jeg tror, at det alene har kunnet regne i denne Sommer. Ellers vandrede de

gjærne i store Skarer op og ned ad Landvejen, og naar man nærmere sig lidt hen til jaadanne Skarer, mærkede man strax, at det gik stødende med Samtalen. Det kan nok være, at Talerne troede, at det var Indholdet af deres Foredrag, der blev drøftet, jeg tør alligevel ikke indstaa derfor, snarere kunde det vel være Tilfældet med jaadanne mere enlige Vandringmænd, som fulgtes ad to ad Gangen. Ja Gud veed, hvad de talte om, men meget godt blev der talt, og mangt et Bekjendtskab blev stiftet af den Venlighed, at mødes de ad Nare, da bliver det med milde Øjne. Jeg, som i de Dage hørte til de strøbelige, gif saa stille omkring og tænkte mest paa de Foredrag, jeg skulde holde, og som jeg dog ogsaa naaede at faa holdt lige til det sidste. Men jeg lagde tillige godt Mærke til, hvorefter Stemningen var blandt Folk, og jeg fik da Indtryk af, at man var rigtig godt fornøjet med alt. Jeg opmuntrede, som jeg altid har plejet, til, at man skulde høre godt efter og yngre godt Begge Dele blev opfyldte, kjendeligt var dog det sidste, thi det maa siges uden at laste noget af de tidligere Møder, at jaadan Sang som paa dette har der aldrig været. Dertil bidrog vel ogsaa en Del Seminarister, som overværede dette Møde.

Det faldt mig undertiden ind, om ikke Foredragene helt kunde undværes, og at man kunde nøjes med Samtaler i større og mindre Kredse og Forhandlinger i Fællesskab. Jeg tror alligevel ikke; Foredragene ere Hvilepunkter, som ikke kunne undværes, Samtalen gif bedre efter dem, skjønt jeg intet iffe tror, at den drejede sig om Indholdet af dem. Jeg vilde ønske, at jeg turde trøste dem, som holdt Foredrag, med, at det var

det val og ikke var Skyld i, at han først
 var i Skoleen og til Midtets Slutning, men
 derefter, gik han over til at spille for
 Kollinger - og den rige Udbylting, det kom
 og Kastede sig på sin Fødder for fælles og spurgte
 to, hvad han skulde gjøre for at blive
 salig, og det saa forfaldt, at Jesus sagde, at
 han skulde selge sin Eje, som og give det
 til de fattige, og at Jesus saa på ham og
 elskede ham; dette skildrede han saadan
 vakkert og med saadan varme, hvad det
 kjendte sig i et saadant Blik fuld af
 Kjærlighed, at næsten alle Tilhørerne
 blev hørt til Jaaret, saa varmt skild-
 rede dem selv gamle. Hvad Jesus Kjærlighed
 til Almene og Høderens til Bør-
 nene. Derefter blev Sanger "Kjærlighed
 fra Gud" sunget og på gamle Bojsens
 Opfordring gjentaget nok en Gang.
 Det gik en underlig bevæget Stemning
 over hele Forsamlingen, dette Øjeblik, som
 om end i sig selv vilde skilles, dog mandede
 sig op, og til Slutning blev de tvisten-
 de Lange "Altsaa i Englands Haand" og
 Gjørrels "Værst ingen Lunde" afsunget, og
 dermed sluttedes dette Skolemøde, der som
 jeg har sagt, ikke vil være spildt for nogen
 af Deltagerne. Om Eftermiddagen gik
 Gyroterne og de fleste af Seminaristene ud
 i Skoven for at hvi Vandvortet og Pavillonen
 jeg dermed blev hjemme - og skrev et
 Brev til mine Forældre.

Holdt Samle Bojsen Forfatte nok i Forsamlingen
 Salen, og om Eftermiddagen holdt Pastor Bojsen Foredrag

16.

I Aften holdt Lnd. Pastor Bojsen Aftenspro-
 dikan (Antkens Son af Nain) for os i Fortam-
 lingsalen.

17.

I Dag rejste Lnd. Pastor Bojsen herfra
 med Seminaristenes og Lærernes Hørsaal.

disse, de samtalede om — jeg veed nok, at det ville de saa gyl-
 jelig gjerne have, og mange bilde sig ind, at man oven på
 et saadant gripende Foredrag ikke kan tale om andet — men
 det er en Fejltagelse. Jeg siger ikke, at Foredragene ere glente
 med det samme, de ere hørt, men man griber ikke til at
 tale om dem, hellere om noget andet. Bag efter kan det nok
 komme til Forhandling mellem enkelte, og der kan meddeles
 Referater, naar der hjemme fortælles om, hvad der er hørt,
 som ere bedre end de, der ellers gives."

14.

fik vi et udmærket bebelhisvæist Fore-
 drag om Nod af Gamle Bojsen. Hans men-
 te, at han af Lærernes Maate af fortælle Bibelske sa-
 ombredt kunde slutte sig til Bojsens Udbylting.

19.

Hvorte herte vi at det og mæske det sidste
 Foredrag af Gamle Pastor Bojsen. Hans begynd-
 te med et om Lærernes; den grovste Lister
 og senere kynde på Grund af hans Al-
 derdom og Svæghed ikke holde Tænderne
 han stadig gik fra en Tanke til en anden
 dels derved at det stadig fremkommit-
 tede sig og derved udvikles en høj grad
 af Tankerigdom, og dels ved den Lære
 og Friskhed, som stadig gaa igennem
 Taler, forstaa, han regtighat fongede
 Tilhørernes Opmærksomhed.

13.

I Aften holdt Lnd. Pastor Bojsen et Fore-
 drag, det indeholdt en larevrig Skildring
 af hans egen Fogs. Hans Taler var fyldt
 fællig Knipplingkommenter Løv ved egen
 Dygtighed, hans Modet og Børnes og fællid til
 Gud og andres Hjælp maatte saa godt, at
 han dogle som Biskop over Laaland-tele
 stors skift. Foredraget var meget interessant
 og på sine Tider endog gribende.

15.

I Aften fortalte Lnd. Pastor Bojsen
 om, hvorledes Forholdene vare på hans
 Eder og Seminarium.

P. Bojsen omtaler i sin velkomst til skolemødet dette som
 et høstgilde. Det er den kendte gårdejer og lagprædikant
 Peder Larsen, Dons ved Kolding, som på sin gård fandt på
 at gøre høstfesten til et folkeligt møde. Bojsen tog en-
 gang sine elever med til et sådant møde i Dons. I Dons
 er begyndelsen gjort til de såkaldte "efterårs møder".
 Om hørelysten hos ungdommen er der talrige vidnesbyrd.
 En elev fra Boerne fortæller i Gedved-Budstikke (december-
 nummeret 1920), hvordan han måtte gå fra Gedved lørdag ef-
 termiddag for at høre pastor Otto Møller ved søndagsguds-
 tjenesten i Gylling, med tilbagevenden til Gedved søndag
 aften.

I Aften blev Horskops og Skuespil "Lara" offentlig opført i Forsamlingsalen af Hans Kristensen. Både Skuespil og Opførelsen var en sand Tryllekunst for os.

7.

Var jeg i Horsens hos en Klog Kone, (Løst for Bogen) med min egen Haand, det er en Gæst af en Ringorm.

8.

Alte i Horsens med Haanden.

9.

Offentlig Foredrag i Forsamlingsalen. M. Kristensen holdt Foredrag om Egypten i forhistorisk Henseende. Bogen gav ved en del oplysende Exempler en almenfattelig Fortælling af Forskjellen mellem Romantik og Realisme.

11.

Skrev jeg først at Peter til mine Forældre, kort efter modtog jeg et Brev fra dem. Om Aftenen havde vi et Seminaristhal, hvorefter jeg svarede mig rigtig godt. Min Dams var en Løst til min Kammerat, Højtskolelæreren, Jepsen fra Peterbygaard i Thorsted p. Vejle og hed for hamme. Jeg syntes rigtig godt om ham og havde efter dette korte Bekjendtskab at dømmet, jeg blev vistnok

12.

Fulgte vi (Jeg i Forening med min Kammerat og L. M. Sørensen) vore Damer til Horsens, hvor vi i det Hensigt maatte vende efter Fogeds Afgang ved som Folge af, at det get var kjort fast i Loven. Jeg var ogsaa inde hos Madam Tolersen med min Haand.

13.

Var jeg i Horsens for Haandens Skyld. Jeg modtog i Aften Brev fra Pastor Christensen dermed fik jeg Døte, Koppe og Sadelighedstakt. Jeg skrev ogsaa et Brev til mine Forældre.

16.

I Aften offentlig Foredrag i Forsamlingsalen. M. Kristensen fortsatte sit Foredrag fra sidste Aften om Egypten i forhistorisk Henseende. Bogen fortsatte sit om Romantik og Realisme.

24.

Var jeg i Horsens dels for Haandens Skyld og dels for at høre et Foredrag af Ludvig Skotte det fra Askov om enkelte Afsnit den kristne Menigheds (St. Petrus Kirke) Historie.

28.

Lovd Førelærerslojet blev det, Aften over i Forsamlingsalen opført en Slags Skuespil, hvorefter både Seminaristhal og Højskolelæreren deltog, forestillende en Egebygaard og en iderigt Blandings af de forskellige Gøstehuse, Gæstehuse, Dage, Bønder, Kaffeehus, Hjemmet, og andre

POLITIKENS håndbog DANMARK RUNDT af i dag anfører for Gedved, at nærmeste jernbanestation er Ivingstrup. Der er vist ingen, der i dag benytter den udvej. Før i tiden var oplysningen mere aktuel. Gjaldt rejsen kun Horsens, betænkte seminaristen sig ikke på at gå de 9 km frem og 9 tilbage på en aften. På seminariet blev der arrangeret underholdning af mange slags, men det behov, som i dag dækkes af film og fjernsyn, fik datidens seminarist dækket ved teaterbesøg i Horsens, som dengang kunne tilbyde en sådan nydelse flere gange om måneden i vintersæsonen. Repertoiret spændte vidt, fra "Ridderen af Randers Bro" til Ibsens dramer. Skønt seminarietiden bød på mange foredrag, drev appetitten mange vågne til at få suppleret behovet i foreningerne i Horsens. Mikkil Peters (Pikkel Meters) høkerbutik i Gedved kunne ikke tilfredsstille ethvert behov for enkelte købekraftige seminarister, og den, der ingen penge havde, fandt megen gratis underholdning på markedsdage. HORSENS er en vigtig del af seminaristens forstillingsverden.

Søndergade i Horsens.

18.
I Aften var Gjedved Nisse net vittig
Jeg vil kun anføre en lille Prøve der
som hedder: »Gjæverim».

Naar gaa' Verden under? —
Naar Kjønneth til Examinatørens
Naar Bornholmske Lov fæddet,
og Havmand bliver fæddet!

I Diskussionsmødet i Aften drøftedes
det Æmne: »Bør Idealet stilles over det
reale i Skolen?» Lars Kristensen, som
indstillede Æmnet, holdt paa Idealerne.
Hofud udviklede i et godt og flydende
Foredrag at det idealistiske og realistiske
skulde gaa Side om Side i Skolene,
develevne gennem hele Livet. Han saar
saarbevæget Livet ved en ferierejse, med
et bestemt Raad for alle at strøbe efter mere
og Salighed. Skolene vare Hovedstaten
overne, hvorfra der gibe Spiritus for skjellig
Sider, og det gjalt saa at komme paa det
rette Spor. Og ligesom en Madpøse var i
sandsvarlig paa en langere Rejse, saaledes
vare Kundskaber ogsaa nødvendige
paa den lange Rejse igennem Livet,
og altsaa maatte man tage Hensyn
til det reale eller praktiske i Skolen
men som det højeste Ideal til at
stille ved Siden af det reale skulde
det saaledes kristelige vere

I det hele og store var der et godt Kammeratskab
paa Gjedved Seminarium, men det store Elevtal, for-
skellige Interesser, ogsaa Aldersforskel bevirkede, at
mindre Kredse sluttede sig nøjere sammen. Vi havde
et fælles Skoleblad, der hed »Alvor og Gammen«.
Det var ikke helt uskyldigt. Nogle spidse Penne kun-
de gøre Bladets Gammen temmelig ondsindet. De
mer eller mindre forurettede slog sig sammen om et
nyt Blad, »Tilskueren«. Der opstod en skarp Blad-
krig, som en Tid gjorde Kammeratskabet ringe Ære.
Vi var nogle forholdsvis besindige, der fik sammen-
kaldt til et Møde og fik Bladkæmperne til at gaa ind
paa, at vi som før skulde nøjes med eet Blad. Men
der skulde findes et nyt Bladnavn, ellers kunde det
se ud, som om det ene Blad havde overvundet det
andet. En foreslog »Posekigeren«, en anden »Sand-
hedssøgeren«. Jeg foreslog, vi skulde kalde Bladet
»Gjedved Nisse« under Henvisning til det kendte
Vittighedsblad »Folkets Nisse«. Mit Forslag blev ved-
taget, skønt de to gamle Redaktører protesterede. In-
gen af dem vilde redigere et Nisseblad. Jeg sagde, at
det havde de jo begge gjort hidtil. Nu skulde vi have
en ny Redaktør. Jeg blev foreslaet først, men fra-
bad mig bestemt Æren. Jeg var en daarlig Blad-
skriver og havde ikke Raad til at spille min Tid paa
saadan noget. Vi fik da ogsaa en mere villig og mere
egnet valgt. I første Nummer af »Gjedved Nisse«
gav han en munter Skildring af, hvordan Bladet var
kommet til Verden, og hvordan det var blevet døbt
af Elkjær som Præst, Havmand som Degn.

(Elkjær)

DAGBOG 1880

Jubilæumsskrift
1887

Ud paa Efteraaret kom Diskussionsforeningernes Tid. Al-
mindeligvis var en saadan Forenings Medlemmer opført paa en Liste
i alfabetisk Orden og var pligtige efter Tur at indlede en Diskussion
om et selvvalgt Æmne. Lørdag og Søndag Aften var gjerne Møde-
aften; et Par Dage i Forvejen kunde der paa en af de sorte Klasse-
tavler læses, hvem der skulde indlede den næste Forhandling, og
hvilket Æmne der skulde diskuteres. Naar Tiden var inde, aabnede
Ordstyreren, der sædvanlig var valgt for et længere Tidsrum, Mødet
og gav Ordet til Indlederen af Forhandlingerne.

P R E S S E. De stadig brugte avisauktioner går tilbage til generalforsamlingerne i de
såkaldte læseforeninger, som kvartalsvis holdt generalforsamlinger om bladholdet det følgende
kvartal. Hjemmeføddinge kæmpede for at få deres lokale sprøjte på listen. Af mere principiell
karakter var bladkrigen 1876, da flertallet af lærere og elever stemte "Social-Demokraten" ud
af læseforeningen. Trangen til selvstændig journalistisk virksomhed er gennem tiderne slået ud
i utalte håndskrevne, trykte eller dupliserede elevblade, hvis sidste skud er GENNEMTRÆK.

DISKUSSIONSAFTENER og andre sammenkomster på lørdage og søndage er en saga blot. Nutidens trans-
portmuligheder tillader eleverne at tilbringe weekenden langt borte fra seminariet. Før i tiden
var man anderledes bundet til stedet og hinandens selskab. Det tvang til gavnlige former for ak-
tivitet, hvis bortfald må betragtes som et tab.

I Aften gjorde Bojsen et Etal for Højskoleleererne og de Seminarister, der paa Højskolen hos ham i en Del Tid med fra Omegnen vare indbudne. Forst om Aftenen blev der drømt om Pinscher og holdt Tale. Bojsen udtalte en Tale til Højskoleleererne og gav dem et godt Raad med sig Bojsen. Højskoleleererne takkede paa Højskoleleerernes Vegne. Derefter talte Bojsen om, at det vistnok i de sidste Aaringer var gaaet tilbage baade for Højskolen og Seminarier, efter som man anerkendte af Eleverne vilde tage Ordet ved saadanne Leiligheder. Støttelig udbragte han en iagttagelig Maal og gav for Højskoleleererne i Guds Navn Højskoleleererne. Ilandt de øvrige talte Bojsen om, at det vistnok i de sidste Aaringer var gaaet tilbage baade for Højskolen og Seminarier, efter som man anerkendte af Eleverne vilde tage Ordet ved saadanne Leiligheder.

Illustreret Tidende 1860: Pariserbal.

Bojsen og Fru Bojsen traadte en Dans med. Ved Punschen, der blev drukket ved Bordet eller i selve Salen, skulde der jo gjerne tales; det er nu ikke værd at nævne Seminaristernes Taler, der mest var daarlige Omskrivninger af Hostrupske eller andre Vers, men Bojsen holdt gjerne en saare fornøjelig Tale. Jeg mindes især én.

Han sammenlignede i denne Balsalen med et Hav, de dansende Par var de sejlene Fartøjer. Dampende og prustende, skydende en Fart som Jehu Nimsi Søn, kom her et Dampskib; alle andre Fartøjer maatte gaa rent ud af Kurs for at undgaa Oversejling. Med alle Sejl oppe, med knejsende Master og „aabne Kanonporte“ kom her brusende en stolt Fregat. Støt og jævnt skød hist en adstadig Koffardimand af Sted; i dens Kjølvand jollede en Fiskerbaad efter, tæt paasejlet af en fladbundet Mudderpram, der al Tid „gik skjævt“ og ingen Vegne kom; hist piler en Lystsejler af Sted, den har ingen Ballast, Mudderprammen bumler imod den, ynkelig gaar den neden om og hjem og „vender Bunden i Vejret“. Et Stænk af Alvor kastedes ind i Talen, Sejladsen over Livets Hav blev nævnt, og en Skaal blev drukket for en god Rejse med bliden Bør. — Samme Tale gav ellers Anledning til adskillige Gisninger: Hvem mente han med Mudderprammen f. Ex.? Jeg mindes kun, at der var temmelig Enighed om, at Damperen var Pedersen Mørke, som var en vældig Danser, og som svedte saa umaanerlig; af „Lystsejlere“ var der flere.

Hvorledes „Konversationen“ mellem uheldigt parrede kunde spænde af, derom vidner følgende Anekdote, der udgaves for at være paalidelig: En Seminarist sidder ved Bordet med sin Baldame og anstrænger sig vældigt for at være en Dannemand, der er i Stand til at underholde hende; men det lykkedes ham ikke at presse et Ord ud af hende. Fortvivlet over denne Tavshed, maaske irriteret af en mere heldig Kammerat, forelægger han endelig sin Dame følgende Samvittighedsspørgsmaal: „Holder De af Kartoffler?“ — „Nej!“ — „Holder Deres Fader af Kartoffler?“ — „Nej!“ — „Holder da Deres Moder af Kartoffler?“ — „Nej!“ — Tilintetgjort vover han i sin yderste Nød det sidste Middel: efter at have modtaget det tredje Nej hæver han sin Pegefinger i Højde med Damens Skulder og udbryder: „Killekillekille!“ Damen svarede med et højt Skrig, medens en Latterstorm drev ham fra en uhyre Forlegenhed over i det komplet fjollede.

23.

I Dag have vi ikke været i Aarhus, da J. Jakobsen først skal op i de andre Fag i Morgen. I Formiddag var vi hjemme, men i Eftermiddag kom Fajstrey og tilbød at vise os omkring i Byen. Eftersom at have gennemstrevet Byen paa Kreds og Treis, forendes os over de mest en Herremands Bygning tilstedeværende Dierresvogne og stiftet Bekjendtskab med to af Bjørnbakkes kvindelige Elever, to unge, vakre Diger, hvoraf dog den ene syntes at være lovlig frit og rask i Ord som i hele Uve. et, kom vi endelig ud til afholde Bjørnbakkes Monument, der udføres af en ant. rent 4 Alen høj granit Fodstykke, paa hvilket den afholdes Bygstillede, udført i Bronze, findes ganske livagtig.

24.

I Dag tog J. Jakobsen i Mathematikkens og i Naturlig Historie, og i Geografi. I alt har han i første Del 30 Points. Jeg fik ogsaa Lejlighed til at besøge Aarhus Museum, hvortil forefindtes en Del interessante og smukke Malerier, men ogsaa en Menge Billedhuggerarbejde i Jæg og andre

Juli 9. 1.

I Dag rejste Egeland efter at have opholdt sig her en Maanedes Tid som Lektor for alle Sport og Trægt; thi syntes han var befremtlig Koldling og omvendt syntes ikke ubegavet, var han dog en højere saa og, maaske paa Grund af daarlig Opdragelse, slet Pædagog. Bojsen kunde ikke have Taalmodighed med ham. Løngren, eftersom han forinden at være blottet for alt muligt, Børge Uddannelses, Klodet, Bøges osv. tillige i det god bestille, men derimod spille Kort, drikke sig fuld og ligge i Højendene med andre. Han rejste i Morgen med Postvognen til nogen mørkere detil, og beholdt 10 Kroner.

Eleverne paa det overfyldte Seminarium blev ikke Lærere allesammen. Nogle kunde ikke tage Eksamen, andre vilde ikke, men uddannede sig til Fri- eller Højskolelærere eller gik der blot en Tid for at lære noget. Der var mange ejendommelige Skikkelser imellem dem. En gik altid baade uden og inden Døre i en gammel Overfrakke, der var grøn af Ælde, i et Par flossede Sivsko og med en lang Pibe i Munden. Han læste næsten ikke andet end Historie. Engang vilde han ogsaa lære noget Matematik, men da han slet ikke kunde følge med i Timerne, tog han privat Undervisning hos mig. Det blev dog ikke til ret meget. Naar jeg havde gennemgaaet lidt, sagde han, at nu forstod han det udmærket, og begyndte at ride sin historiske Kæphest. »Spørg mig om hvad som helst! Du kan ikke sætte mig fast,« sagde han.

De fleste læste naturligvis til Examen paa Gjedved, men der fandtes dog ogsaa nogle faa, der ikke gjorde det; hvad nu end Grunden kunde være. Bojsen holdt ikke meget af dette, og det var vel ogsaa nok for de flestes Vedkommende mindre heldigt. Enten drev den paagjældende helt, eller han arbejdede planløst, kastede sig over visse Fag uden Vejledning og lod andre ligge, eller ogsaa gik han, som det hed, og „samlede Udvikling“. Den sidste Maade at være Gjødvedit paa, tror jeg nok, var den uheldigste. Jeg har set, at „Drivere“ har taget sig sammen, og at Specialisterne er kommen til Nytte i Livet, men af dem, der alene samlede paa Udvikling, har jeg ingen set blive til noget videre. Derimod var de yderst ubehagelige at have med at gjøre, i det de krævede en vis Respekt paa Grund af deres større „Udvikling“ og gjerne gik og citerede en eller anden Digter galt.

E K S A M E N aflægges som før nævnt i Århus, indtil 1894-loven giver seminariet adgang til at opnå ret til at afholde eksamen på seminariet. Indtil da var seminariet et rent mandsseminarium, hvilket naturligvis har præget tonen og mindsket sansen for "fremtoningspræget".

Dagbogsforfatteren dimitteres i 1882. Hans besøg i Århus 1880 i eksamenstiden har nok været af orienterende art, inden han selv skulle gennem ildprøven. Dagbogen slutter med en kort oplysning om erhvervelsen af den eftertrægtede "grad".

I. C. Christensen

Berg var død 1891. En landsbylærer fra Ringkøbingegnen, *I. C. Christensen*, kom i løbet af få år til at samle hovedparten af venstremænd omkring sig, og i årene 1901–1913 var han den stærkeste af lederne. Ligesom Berg var *I. C. Christensen* gårdejersøn og blev selv om han var lærer, anset som en af bøndernes egne. En lærer lønnedes endnu delvis ved at få overladt en »skolelod« til dyrkning, så ved siden af undervisning og degnetjeneste var en landsbylærer landmand.

Da *I. C. Christensen* var opstillet til valg i Ringkøbing-kredsen, skrev han i august 1889 en henvendelse til venstrevælgerne i »Ringkøbing Amts Dagblad«: . . . Kernen i vor politiske strid nu er, som det så tit er sagt: »Herremanden op og bonden ned«. Dette ser jeg på med sorg, thi ikke blot er jeg en bondes søn og føler mig selv som bonde – de to års ophold på et seminarium har dog ikke forandret min natur – men jeg sørger især over, at vi ikke her i landet er kommet ud over klassesdeling, men endog arbejder os mere og mere ud deri under det nuværende politiske regime. Standsfordomme, klassehøvmød og eksamensstorhed er vore modstandere, og se, hvor de behandler os!«

Da *I. C. Christensen* på valgdagen skulle tale fra tribunen på

*I. C. Christensen (1856–1930).
Landsbylærer, ledende venstrepolitiker.*

torvet i Ringkøbing, begyndte han med at sige: »I dag er det frihedens dag og lighedens dag! For i dag vejer din stemme og min stemme lige så meget som grevens og baronens!« Sådan var det jo kun ved folketingsvalg og ikke ved landstingsvalg, og derfor var folketingsvalgene og folketinget venstres kampplads.

Venstre fik en magtperiode fra 1901 til 1913, hvor partiet havde flertal i folketinget, og hvor der næsten hele tiden var venstre regering. Skønt der hele tiden var højreflertal i landstinget, og skønt der var meget store meningsforskelle mellem grupper i selve ven-

EKSAMEN MED ANDEN KARAKTER

I 1877 fik jeg Eksamen. Jeg havde haabet paa første Karakter, men naaede kun tæt op dertil. Resultatet var en Skuffelse, men alligevel et Held for mig, thi det lærte mig, at saakaldet Begavelse ikke gør Sagen klar, naar man vil naa noget. Der skal Arbejde til, og denne Lærdom har jeg holdt fast ved siden den Tid.

„Fra min Barndom og Ungdom.“

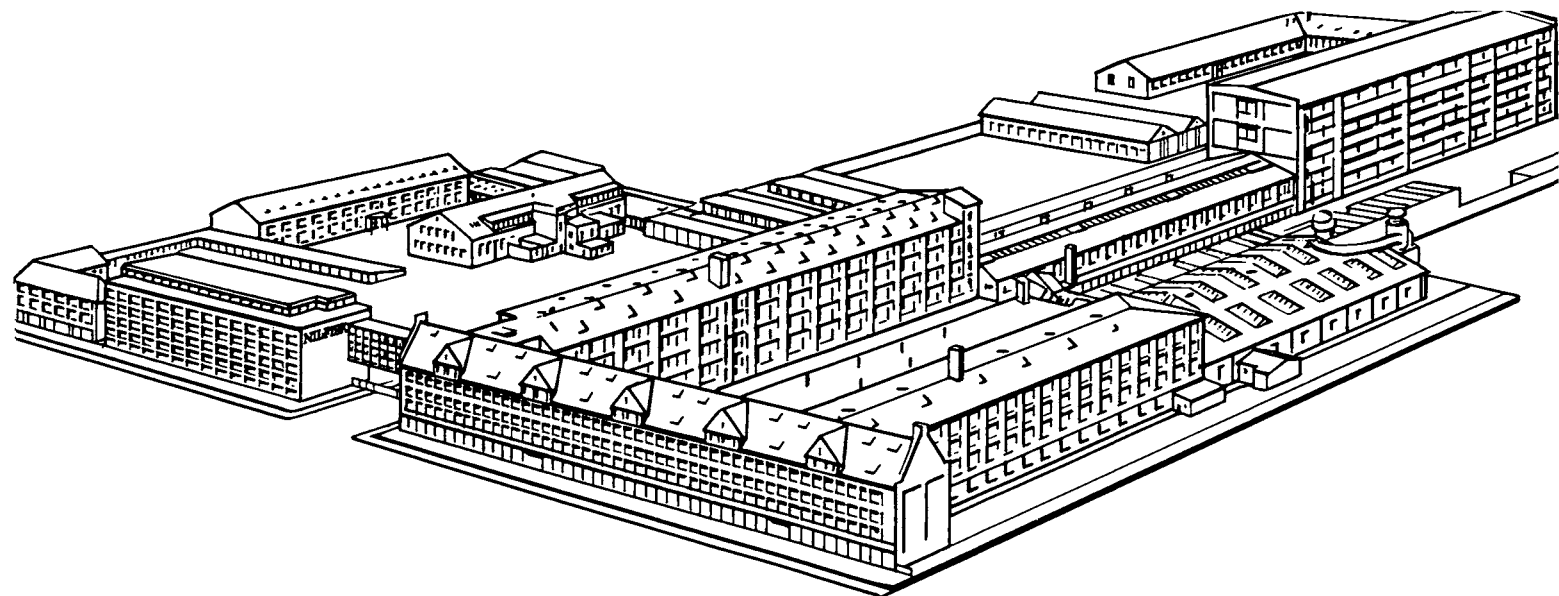
Christensen-Stadil mader Wiinblad.

I. C. Christensen fra Stadil er vel nok Gjedved Seminariums berømteste søn.

Skolebogssiden er hentet fra Kamma Struves og Thorkil Holms "Danmark 1800-1914" for 6. skoleår, udkommet i dette år (1962).

Vittighedstegningen er fra "Puk" og sigter til det unge Venstres maskepi med Socialdemokratiet, hvis blad *Wiinblad* redigerede.

Herhos ses *I. C.* i den flygtigste form for "forevigelse", - som snefigur på torvet i Horsens. Kunstneren var en ung kommis, som rejste mindesmærket udenfor butikken.

Nilfisk-Fabriken, København
A/S Fisker og Nielsen
Fabrikant P. A. Nielsen, dim. gedved 1896.

Bojsens Elever

Det var som sagt ikke alle elever, som blev dimitteret, og det var ikke alle dimittender, som fik lærergerning som livskald. Det år, vor dagbogsforfatter blev optaget, omfattede begynderholdet 90 elever. Kun 46 kom igennem eksamen 3 år efter, men af de 90 havde også kun 55 indstillet sig til prøve.

Det var brydningsår for samfundet. Indtil 1881 var der ikke en årgang elever, som ikke afgav sit kontingent til udvandringen, fortrinsvis til Amerika, i mindre grad til Argentina.

Til højskolen udklakkede seminarieret indtil 1886 mindst 30 medarbejdere, hvoriblandt forstanderne Kristensen-Randers (Ollerup), Meldgaard (Askov Sløjdscole) og Elbak (lærerscole).

Seminarierne i Ranum (J. Jeppesen), Silkeborg, Jonstrup (J.F.Johansen), Neksø og Vordingborg (forstander Th. Halse) fik lærerkræfter med uddannelse i Gedved.

På baggrund af Bojsens politiske aktivitet kan det ikke undre, at mange elever kom på betydende poster i rigsdag og presse, den politiske dagspresse. De var med til at føre venstre til sejr, om end synspunkterne ofte afveg stærkt fra hinanden med mange nuancer fra moderat til radikal tone. Det gælder folketingsmand Sløngerik (Fyns Venstreblad), Nielsen-Gron (Nyborg Dagblad), Søndergaard (Vejle Amts Folkeblad), Strandvold (Skive Folkeblad), Skjødsholm (Grenaa Folketidende) og mange andre. Den kendteste politiker blev I. C. Christensen, som blev kultusminister i 1901 og statsminister (konseilspræsident) 1905-08 og - højeste berømmelse - i mange år et yndet objekt for BLÆKSPRUTTEN (med Alfred Schmidts ræv anbragt bag øret til illustration af en egenskab, som hos I. C. var forenet med oprigtig fromhed).

De praktiske erhverv tog ikke sjældent en mand fra skolestuen for at beholde ham derude. Der nævnes stationsforstandere, bryggeridirektører, slagteridirektører (N.P.Madsen, Masnedsund) og fabrikanter (P. A. Fisker, Nilfisk).

Trods alt kom flertallet dog, hvor de skulle. Nogle nåede til tops (skoledirektor O. S. K. Petersen, Dansk Vestindien), men det er de mange menige lærere, som bragte den danske skole det bedste, de havde fået i Gedved. Sang- og fortalleglæden førte hos nogle til skribentvirksomhed: N.K.Kristensen (Rasmus fra Rodskov), Pinholt, Rasmussen Lidemark (lille røde sangbog) og Madsen-Stensgaard (komponist).

Gjedved Statsanerkendte Seminarium (ved Horsens).

BOJSENS PROGRAM 1895

Herunder: Vise fra jubilæumsskrif-
tet 1912 (ikke 1962).

§ 1.

Skolens Formaal er at vejlede unge Mennesker, som agte at blive Lærere, paa en saadan Maade, at de kunne blive vel stiftede til deres senere Gerning; derfor vil Undervisningen især blive ledet gennem mundtlig Fortælling og Foredrag, for at den vordende Lærer ogsaa under sin Uddannelse kan blive fortrolig med den Undervisningsmaade, som vor Tid med Rette lægger Vægt paa; ved Siden af Hovedformaalet at danne dygtige Lærere i en sand Folkeoplysnings Tjeneste baade til Fristole og Statskole vil der blive anvendt al mulig Flid for Opnaaelsen af et heldigt Eksamenudfald.*)

§ 2.

Skoleaaret begynder den 1ste September, og et fuldt Kurjus er treaarigt. Eleverne ere delte i 3 Klasser. 2 Gange om Aaret (i Begyndelsen af Juli og i Slutningen af August) afholdes Optagelsesprøve til yngste Klasse saavel for kvindelige som mandlige Elever. Fra 1ste til 2den Klasse afholdes i sidste Halvdel af Juli Maaned Oprykningsprøve; Elever, som uden at have gennemgaaet første Klasse ønske at indstille sig til denne, maa forud have erhvervet Undervisningsministeriets Samtykke dertil.

§ 3.

For at kunne optages i Seminariets yngste Klasse skal Eleven medbringe Attester:

- at han eller hun inden Kalenderaarets Udløb har fyldt det 18de Aar;
- mindst i 1 Aar enten selv har forestaaet en Skole eller under en dygtig Lærers Vejledning har deltaget stadigt og flittigt i Undervisningen i en Skole. Et Schema til Udfyldelse for en sliq Attest kan blive frit tilsendt fra Seminariet;
- om Forhold og Vandel og om tidligere Syjselsættelse;
- Vaccinations- og Lægeattest.

*Nu er Gjedved ble't moderne
Storstad à la Horsens eller Hovedgaard.
Seminariet en Kaserne,
hvor endogsaa feminine „Rister“ gaar,
Staten har anerkendt det hele,
sender hvert Aar sin Komité.
— Gjedved har Frihed i alle Dele,
bare Gjedved lader Statens Vilje ske.*

*Dengang kom man, naar man vilde,
ingen spærred Vejen med Vidtløftighed;
dengang faldt man uden at spille
mange Ord paa slig en Vederværdighed.
Nu er det drøjt at faa Fod bag Døren,
knebet man bli'r i hvert et Led;
slipper man ind, man slipper ej førend,
man værsko har at ta' en flot Eksamen med.*

*Dengang nøjed's vi med Brikser,
sjælden havde nogen af os Chaiselongue.
Nu har „Rister“ flere Nikser,
derfor tar de Livet paa en ny Façon.
Sixpencen breder sig tykt paa Gaden,
engelske Flipper i høje Tal;
Fodbold og Ténis florerer i Staden.
Idyllen den er bleven international.*

J. C. Hostrup.

Bojsen går fra borde

Statsanerkendt

Friseminarierne havde fremfor statsseminarierne folketingets bevågenhed. 1867 mistede statsseminarierne deres dimissionsret, hvorefter deres elever måtte møde for eksamenskommissionerne i Kbhv., Odense og Århus på lige fod med friseminariernes elever og privatister. Da en lov af 1872 gav store lempelser for kandidater med præliminæreksamen, fandt man snart ud af, at der hermed var skabt en genvej til lærereksamen på friseminarierne, som ikke behøvede at overholde en planmæssig læsetid på tre år som statsseminarierne. Gedved hørte til de steder, hvor alle grader af forudgående uddannelse eller mangel på uddannelse var at finde blandt eleverne. Dette i forbindelse med Bojsens berømmelse bevirkede, at Gedved i 80'erne havde landets største seminarium med over 200 elever. Men snart meldte konkurrencen sig. En vrimmel af småkursus dukkede op. Alle indrømmede, at læreruddannelsen i Danmark stod i fare for at havne i mekanisk kursuslæsning uden personlighedsudviklende momenter.

Myndighederne blev betænkelige og udstedte skærpede bestemmelser for skolelærereksamen. Resultatet blev, at 60 % af de i 1890 indstillede faldt eller måtte forlade eksamen.

I Gedved forkyndte Pikkelmeter, at der var faldet over 150 %!

Negative foranstaltninger var ikke i stand til at forbedre læreruddannelsen. En virkelig standard måtte skabes på uddannelsesstederne. Seminarierne måtte have hele ansvaret betroet, også ansvaret med afslutningen af uddannelsen, eksaminationen af dimittenderne. Men betingelsen for opnåelse af eksamensret var villigheden til at underkaste sig visse regler m. h. t. pensum, timetal og prøve af ansøgere. Loven af 1894 gav de nærmere bestemmelser.

Bojsen havde intet valg, hvis hans seminarium skulle bestå. Han søgte og fik naturligvis *statsanerkendelse* for sit seminarium.

Enhver kender vil indrømme, at statskontrollen alle dage var uhyre lempelig. Men for de gamle i Gedved var tingene ikke mere som i gamle dage. Martin Kristensen blev aldrig fortrølig med opgaven: at eksaminere. Bojsens interesse for virksomheden udenfor seminariet blev ikke mindre. I selve året 1894 gik han igen ind i rigsdagsarbejdet som landstingsmand. Mange troede, at seminariet var ophørt. *I 1895 indfandt der sig kun én mand til optagelsesprøven.*

I denne kritiske stund viste en ung seminarielærer det ufattelige mod at tilbyde overtagelse af seminariets drift, foreløbig som forpagter af bygningerne (1896), senere — i 1903 — som køber af det private seminarium. Det var *Jens Byskov*, som da var 29 år. Han havde nok sin egen mening om måden at drive skole på, men kastede ikke i overmod vrage på stedets tradition og alderens erfaring. Martin Kristensen blev som medforstander til sin afgang 1912 den, som skabte kontinuiteten. Den unge fortsatte, til Gedved Seminarium i dobbelt forstand var blevet Byskovs seminarium.

Otium

Få år efter opgivelsen af forstandergerningen flyttede Bojsen til en nybygget villa ved Ry Højskole, den skole, som han selv havde hjulpet til verden, til virkeplads for sin datter og svigersøn, Astrid og Helge Hostrup. Ved deres bryllup i 1892 havde den gamle digter C. Hostrup forrettet vielsen i Tolstrup kirke. Det var digterpræstens sidste kirkelige handling. Han døde samme år.

Inden brylluppet havde Bojsen indkøbt møbler til de unges hjem og sendt dem til Ry sammen med skolemøbler fra seminariet, transporteret på hestevogn med Jens Byskov som kusk på det højeste læs. Det blev til besøg og genbesøg af seminarister i Ry og højskoleelever i Gedved.

Allerede 1905 opgav Helge Hostrup højskolevirksomheden. Peter og Ingeborg Bojsen blev tilbage i Ry. Det stoute ægtepars hjem blev fortsat samlingssted for familien og feriested for børnebørnene. Peter Bojsen behøvede ikke at indstille sig på børn. Han, der havde så mange tillidshverv på vigtige poster, var barn blandt børnene, så længe han levede.

Da Bojsen i 1912 blev kongevalgt landstingsmand, fik ægteparret et vinterhjem i København, hvor endnu 10 gode år blev dem beskåret. De døde begge 1922 og blev stedt til hvile på Garnisons Kirkegård.

To år efter blev en mindesten rejst på seminariets grund. Den bærer et dobbeltportræt af ægteparret, deres navne og indskriften:

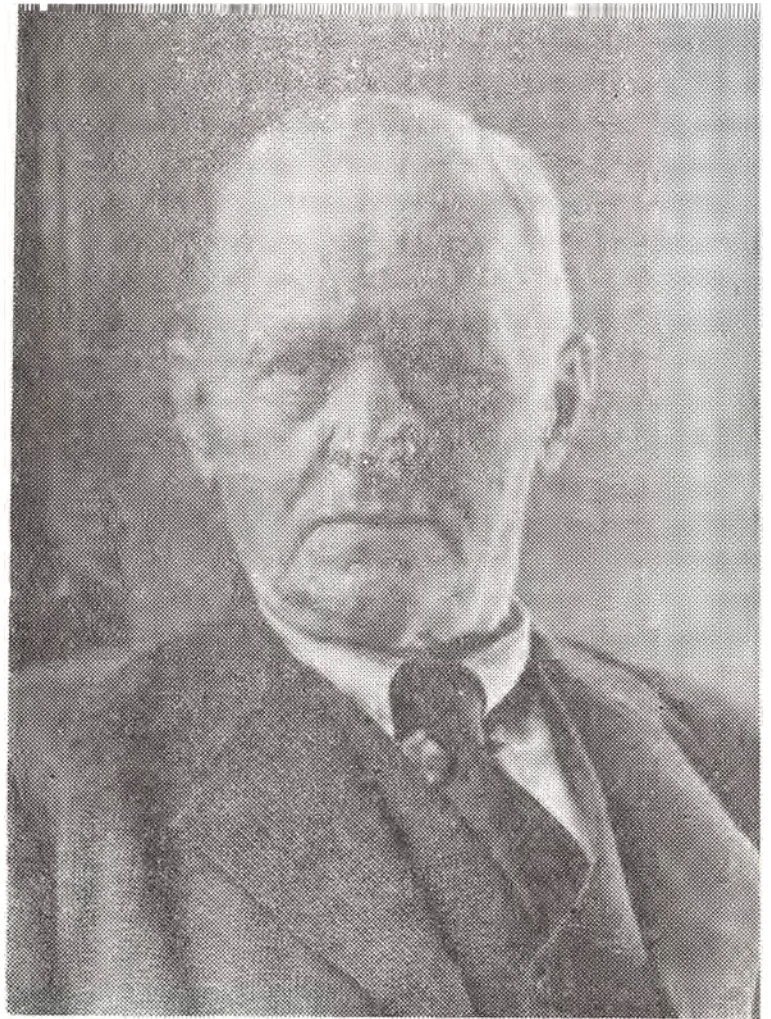
MED TALE OG SANG
DE ÆGGED TIL DAAD

Øverst ses en lille lærke i bronze, en allusion til den sang, som Bojsen sang med særlig inderlighed: „Jeg har båret lærkens vinge —“.

Ved afsløringen talte I. C. Christensen, Kristensen-Randers og Jens Byskov. Den sidste, som på seminariets vegne overtog mindesmærket, sagde bl. a.:

„De to mennesker vil blive glemte, og deres navne med; det må vi finde os i. Men så kan der endda blive noget tilbage, og der bliver vistnok i reglen noget tilbage, selv om det ikke altid giver sig til kende således, at folk kan se det. Det er de menneskers ånd eller virkning af denne ånd. Her er noget, der kan holde sig meget længere end mindesmærket og mindet i levende menneskers hjerner. På en skole som denne vil der være noget, som kaldes skolens ånd, og det er noget meget sejglivet og livskraftigt, der her er tale om. Og i denne ånd kan skolens stifter blive ved at leve og øve sin gerning længe efter, at han selv og endog hans navn er glemte.“

Byskous Seminazium

Jyden

Jyden han æ stærk å sej,
modde båd i nøj å nej.
Goer ed op, å goer ed nier,
åller do fåtavt ham sier!

Der må for ikke-jyder være et noget irriterende præg af pral og selvglæde over Blichers sang. Indholdet passer imidlertid så godt til en karakteristik af Jens Byskovs personlighed, at dens anvendelse i denne forbindelse falder af sig selv.

Det lå ikke til Jens Byskov at prale. Man kan sige: han behøvede det ikke. I stedet for at bruge ordet selvglæde må man hellere tale om selvbevidsthed, og det er ikke det samme. Han var først og fremmest Jens Byskov, men smagen af den jyske rod var umiskendelig. Den kom bl. a. frem i hans udprægede økonomiske sans, der ikke tillod, at noget gik til spil, eller at der blev ofret penge på noget, som ikke på en eller anden måde gav igen med renter.

Han fødtes 1867 og voksede op i små kår i et husmandssted på Hvistenhede i *Nørre Nissum* sogn. Han bevarede derfra et nøjsomt sind, dog fri for den snæversindets begrænsning, som kan præge småkårsfolk. I den nærmeste familie var der holdne gårdmandsfolk, som kunne have hjulpet de fattige slægtninge; men „hjælpsomhed og godgørenhed har vist aldrig ligget stærkt for vor slægt“, siger Jens Byskov i sin erindringer.

Det lå dybt i hans sind, at han måtte være selvhjulpen, hvis han ville frem. Og det ville han. Et legemligt handicap gav ham færre muligheder på det „praktiske“ livs område. Han havde som 7-årig fået akillessenen hugget over af en le og bar mén deraf gennem livet. Lægen havde syet seneenderne og musklerne sammen, mens faderen holdt drengen. Der var ikke tale om bedøvelse. Stakkelen bed af smerte faderen i hånden, så blodet flød.

Drengen havde et kvikt hoved. Under de forhåndende værende omstændigheder måtte seminarievejen melde sig som en naturlig ting, da uddannelsen skulle vælges. Men midlerne? Jens Byskov fattede den plan at stifte en art aktieselskab med sig selv som eneste aktiv og begyndte en rundgang på gårdene for at tegne aktier. Det blev en bitter gang. Folk stak ham en klatskilling i hånden og gik uden om aktierne. På den baggrund forstår man bedre at vurdere den realitetssans, som Byskov alle dage lagde for dagen.

Man må ikke lade sig forlede til at tro, at Jens Byskovs barndom var glædesløs og trist. Samarbejdet i bedriften, oplevelser i mark og eng, samliv med forældrene, skolegang og tjeneste som vogterdreng fik på mange måder for ham et harmonisk forløb trods krav, som af vor tid betragtes som meget strenge.

Skolegangen var mindre omfattende end nu. Jens Byskov var alle dage mere bekymret for at give børn for megen end for lidt skolegang: „Alt i alt mener jeg, det var en meget god skoleundervisning vi fik. Vi kunne læse (ikke læse godt op, endnu mindre deklamere), skrive fejlfrit, de dygtigste af os, og regne. Og vi havde ikke tabt lysten til disse sysler, da vi forlod skolen.“

Kunne der ikke blive råd til et „rigtigt“ seminarieophold, var en biskolelæreruddannelse på *Staby Højskole* i nabolaget en udvej, som nok kunne komme i betragtning. Her kom da Jens Byskov som nykonfirmeret 15-årig til et sommerkursus i 1882 og kom til at dele seng med den jævnaldrende Jeppe Aakjær. Hver medførte en halv sengs klæder.

Her mødte drengen den fortællende og foredragende undervisning, som han havde måttet savne i børneskolen. Han nød at lytte til forstanderens genfortælling af Ludvig Chr. Müllers bibelhistorie og danmarkshistorie og opdagede, hvilken støtte fortællingen gav indlæringen af stoffet senere.

Foruden almindelige skolefag havde eleverne også lidt matematik, fysik og naturhistorie. Pædagogik og praktik var der ikke tale om. Kursus varede 3 somre, og i de mellemliggende vintre fik Byskov opøvet sin praktiske undervisningsfærdighed ved *ansættelse i biskoler* i klit- og hedeegne. Første vinter var lønnen 20 kr. for halvåret, næste år 50 kr. Hertil kom kosten. Som kostgænger blev han „bortliciteret“ blandt kredsens bønder.

Byskov befandt sig godt ved undervisningsarbejdet, men håbet om at få en rigtig seminarieuddannelse kunne han ikke slippe. Den førnævnte privatistordning ved lærereksamen gjorde det muligt for ham at klare en stor del af vejen ved selvstudium, og i 1886 indstillede han sig i København som privatist til 1. del og bestod med glans.

Der fandtes dengang i *København* et seminarium, som nu forlængst er nedlagt, Schmidts Seminarium. Det var ikke særlig velanskrevet og tilbød gerne Byskov plads som elev en vinter til forberedelse af sidste del af lærereksamen. Hverken læsningen eller formen for eksamen i sidste dels fag tiltalte Jens Byskov. Han, der senere skulle blive førende skribent og pædagog, opnåede kun g× i henholdsvis dansk stil og undervisningsfærdighed. Hovedkarakteren blev dog en første karakter.

Embeder hang dengang ikke på træerne. Et par år måtte Byskov nøjes med korte *vikariater* og usikre stillinger. Et vikariat i en grundtvigsk friskole har sat sig spor i nogle erindringer, som er udgivet af Markus Bjerre i 1948: „Byskov var en genial skolemand, og han kunne gøre arbejdet til en fest. Vi græd, som vi var piskede, da vi sagde farvel til ham. Jeg kan ikke fortie et kuriøst, men indtagende træk hos denne mand, der altid yndede at fremstille sig selv som det rolige forstandsmenneske. Vi sang hver dag, hver eneste dag, to sange, i hvis handling forstanden er suspenderet. Det var „Og skøn så er hun linden, imens hun mon gro...“ og „Hr. Vismærker han red sig til Elverbro“.“

Det bør tilføjes, at Byskov var fritaget for sang og musik ved lærereksamen.

Vinteren 1888—89 var Byskov lærer i regning og dansk ved en landbrugsskole i *Klank* og hørte dér, at Gjedved Seminarium manglede en regnelærer. Han var kommet til erkendelse af, at hans evner som pædagog nok ville komme bedst til udfoldelse overfor voksne elever, uanset de gode erfaringer fra barneskolen. Han søgte stillingen og fik den.

April 1889 holdt Byskov sit indtog i *Gedved*, hvor han fik sit hjem de næste 45 år. Årsløn 600 kr. samt frit ophold. Seminarielæreren var ikke fyldt 22 år. Regning var dumpenfag ved lærereksamen. Eleverne fandt det letsindigt af Bojsen at sætte en sådan springfyr på en så ansvarsfuld post. Der var oprør i luften, da Byskov gik ind til sin første regnetime.

Efter timen var stemningen vendt. Ved udgangen gjorde eleverne ærbødig plads for den nye lærer. En af dem rapporterede til en fraværende: „Do ka' trow, wor nøj dejn han ka' rejn!“ I hvert fald ét øjenvidne lever endnu. Det er lærer Fischer, tidligere Egebjerg, som endnu møder op til elevmøder. Han var dengang 13 år og blev selv en regnelærer efter forbilledet.

Om sine første indtryk af Gedved skriver Byskov i Budstikken (1946):

„Jeg fandt, det var et herligt sted at være, og jeg kunne ikke tænke mig et fornøjeligere arbejde end det, jeg der havde. Et mere tiltalende elevmateriale kunne næppe tænkes. Det var „Manden fra ploven“, der prægede det. Han kom med særdeles ringe uddannelse og tit næsten helt uden forkundskaber, men med begær efter kundskaber og evne til at tilegne sig dem. Oftest var det folk, for hvem lærervejen langt fra havde været jævn og banet, men som havde evne og vilje til at overvinde de svære hindringer, som vejen frembød. Jeg husker, at jeg læste i en afhandling af vor store zoolog J. C. Schiødte om insektæderne, at de udmærkede sig ved „en fantastisk virksomhed og en umættelig griskhed i forfølgelsen af deres bytte“, og jeg tænkte på, at man med disse ord godt kunne karakterisere vore ringe forberedte elever.“

I løbet af få år befæstede den unge lærer sin stilling sådan, at Bojsen uden vaklen overlod til ham at fungere som forstander, når han selv var fraværende; det vil efterhånden sige: det meste af tiden.

Den frihed for kroppen, som eleverne var vant til ved siden af den hævdvundne åndelige frihed, fandt snart sin begrænsning under den unge myndighed.

Det betød ikke, at der blev væltet en dynges ordensregler og forbud ud over elevernes hoveder. Byskov øvede på dette område den samme begrænsningskunst som på andre områder.

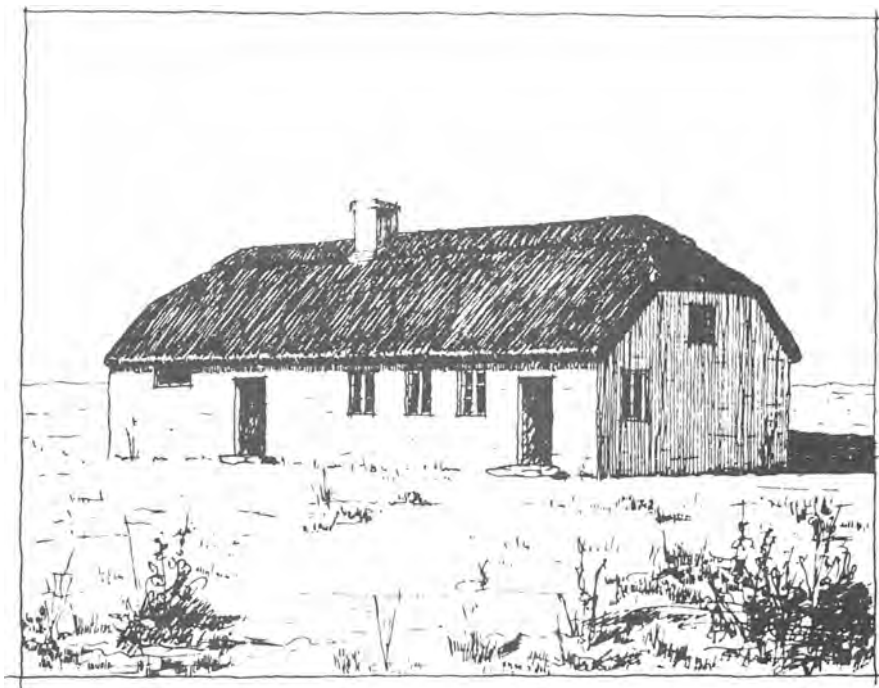
I 1896 overlod Bojsen fuldstændig tøjlerne til det nye regimente gennem en *forpagtning* af seminariet til Byskov og Martin Kristensen i fællesskab.

Byskov satte først ind på at få overholdt mødetider og mødested. Også i Bojsens tid fik eleverne naturligvis besked om tidspunktet for undervisningens begyndelse efter en ferie, men det tog eleverne ikke så højtideligt. Særligt kneb det at komme i gang efter en juleferie. Det afhang lidt af juleballerne på hjemegnen.

Første gang, Byskov gav juleferie, meddelte han, at han ventede, at eleverne mødte på den dato, som blev opgivet som første undervisningsdag efter ferien. Der var to, som mente, at det vel ikke gik så strengt til, som præsten prædikede. De kom først et par dage efter tiden. Det kom til at koste dem statsunderstøttelsen det år. Virkningen sporedes omgående. Den nye mands autoritet blev grundfæstet. En sådan forening af faglig dygtighed, personlig myndighed og tørt jysk lune skabte al ønskelig respekt om ledelsen.

Fra den første dag førte Byskov protokol og dagbog over alle forretninger, indmeldelser, skrivelser til og fra ministeriet i kopi eller referat, eksamensopgaver, indkøb og årsregnskab, alt samlet i ét og samme bind, indført med en tydelig og særpræget regelmæssig håndskrift. Prøver gengives omstående. Studiet af det første års driftsregnskab kan nok vække til eftertanke, både med hensyn til lønninger og til materialeindkøb. I dag er budgettet mere end hundreddobbelt.

Byskov fik brug for sin økonomiske sans i fuldt mål. Købet af seminariet i 1903 gjorde ham blot mere gældbunden. Ikke desto mindre begyndte han allerede samme år at forny de gamle *bygninger* radikalt ved fuldstændig nedrivning af forhåndenværende og opførelsen af nye. Hovedbygningen (1903), den nuværende forbygning, med hagekorsets og ankerkorsets tegn til flankering af indgangen, virkede for sin tid ganske imponerende og gør stadig uvurderlig nytte med sine gode lyse klasseværelser. Ankerkorset symboliserer traditionen, kulturarven, medens hagekorset, svastika, symboliserer bevægelse og udvikling, begge tilsammen den dobbelthed i skolens og læreruddannelsens virke, som dens udøvere må spænde over.

Barndomshjemmet

Den 3. Oktober 1883 blev i Aalborg holdt sognesamlet Møde
 i Præsted Thole hvor følgende Sager blev forhandlede.
 Højholsten Jens Byghors Fattings ledelse i den Biskops-
 løren for Viinterkalvåret 1883-84 for Løn 50 Kroner.
 Biskopslorensens Kost og Løn for i den nye Tid henlykkes
 for andre sogne medkommende til skikketheden i den
 Biskop for 1 Kr. pr. Dag, og i næste Sognet til Peter Chr.
 Jespersen Lalle-Hansen ledelse for 1 Kr. Daglig.

Præsted Thole den 3. Oktober 1883.

H. Christensen Jens Byghors Lalle-Hansen Thomas Jensen

Niels Chr. Mathias Chr. Lauritzen

Seminariets Årsopgørelse 1 Sept. 1896 - 31te Aug. 1897

	Indtægt	Udgift
29 Ell. à 130 Kr.; 6 à 100 Kr. 3 à 65; 2 à 50; 1 à 10; ialt 41 Ell.	4675 -	
Statsunderstøttelsen: Seminariet	2853 17	
: Qvælseskolen	1000 -	
Underst. for Apr. 97 - Sept. 97 (calculeret efter $\frac{1}{3}$ af sidste Aars)	951 06	
Følgt Papir	1 86	
Borser (if. Kontrakt) 20% af 4675 Kr.		935 -
$\frac{5}{12}$ - 2853,17		1188 82
20% af $\frac{7}{12}$ - 2853,17		332 87.
Lønninger:		
Gjødesen 12.000,00		
Johannsen 600,00		
Hjor 900,00		
H. Kristensen 1950,00		
Byskov 1300,00		5950 -
Qvælseskolen: Kirkeskov (Løn 600,00, Husleje m.m. 4334)		643 34
Andre Udgy (Bøger 65,70, Rep. 50,96)		116 66
Andre Udgifter: 1 Bænkstøb. 1,50; 500 Blauebler 3,00		4 50
Naftalin 0,50; Svamp 1,25		1 75
Eksempel. 42,55; Porto til Opgaver 2,82		45 37
1 Harmonium m. Noder (Halvparten)		38 50
Lak 0,60. Bredt 5,80; Froyt 0,80		7 20
Kindt y Lyre 1,75; 1 Lykt (Halvparten) 2,00		3 75
Bekendtgørelser -		68 54.
Qvælseskolen: Borser (Lørrinde, Gymnasialskole m.m.)		140 -
Overskud som Indtægt i sidste Aars Regnskabsb.)		4 79
	9481 09	9481 09

4 Jan. 1897. Ministeriet udbeder om Meddelelse om Afballet af Elever, der ville gaa op til Eks. i Aar, aarsat Førelsen over Lørrinde med deres Eksaminationsfag.

Da man antog, dette skulde være en Indstilling, gjorde man Forsøg paa at lere den af, da det ikke var let saa tidlig paa Aaret at udtale sig om Elevernes Dygtighed

26 Jan. 1897. Forsyngt Meddelelse fra Min. med henm. om at faa de i Skrivelse af Hø. norske Førelser omg.

26 Jan. Førelserne indsendtes med alle Eleverne. Man fremhøvede Uanskeligheden ved at gøre Indstillingen om og henstillede, om Min. senere kunde faa Lejlighed til at alle et Par af de paa Listen opførte.

Allerede i forpagtningstiden havde Byskov bygget sit eget solide hjem som en bryllupsgave til sin unge brud, Line Haurum, med hvem han holdt bryllup år 1900. Huset fungerer nu som administrationsbygning for seminariet.

1910 opførtes ny gymnastiksal. 1909 var elevbygningen Tårnet rejst for kvindelige elever. Optagelsen af kvindelige elever var et nyt træk i seminariebilledet efter 1894-loven. Den første kvinde blev dimitteret år 1900 (Kristiane Aagesen). Hun havde sit hjem i Gedved, men da tilgangen voksede udefra, følte Byskov nødvendigheden af at gøre en særlig indsats for at skaffe den kvindelige ungdom ordnede forhold under opholdet i Gedved.

I mange år var nybyggeri en stående foreteelse på seminariet. Eksisterende bygninger blev forlænget eller forhøjet i det uendelige. Seminariet havde genvundet sit gamle ry og påny fået søgning.

Går man op i de øverste loftsrum, ser man, at spærene har gjort nytte andre steder, før Byskov købte dem til sit eget byggeri. Der er ingen tvivl om, at det brugte tømmer er blevet grundigt synet inden anvendelsen. Og bygningerne har holdt! Hvorfor købe nyt, når man kan opnå det samme resultat med veltjente ting, som kun koster en lille brøkdæl?

Det arkitektoniske røber ikke megen hensyntagen til det æstetiske. Byskov manglede ikke sans for den side af sagen. På de udenlandsrejser, som senere blev ham en fornødenhed, var besøg på kunstgallerier fast led i programmet. Hans sprog og litteraturforskning røber indtrængende sans for formen. Men i personlige sager sejrede hensynet til nøjsomhed og forsigtighed i økonomi sammen med hans jyske nøgternhed over lysten til pynt. „Tårnet“ har sit tydelige forbillede i en tilsvarende elevbygning på Ry Højskole. Rytårnet har fladt tag med udsigt over murkantens kamme. I Gedved blev „Tårnet“ foroven afsluttet med et lavt pyramidetag med papdækning. Ingen grund til at kravle for højt til vejrs! Hvorfor blev bygningerne klumpet sammen i et hjørne af seminariets udstrakte grund, lige op ad hovedvejen? Der har nok været taget praktiske hensyn: Alle lokaler i overkommelig afstand! Trafikken på vejen var ikke noget problem dengang. Jyden nænnede vel ikke at dække flere kvadratmeter af den frugtbare muld end højst nødvendigt.

Grækeren

De elever, som i Byskovs pædagogiktimer stiftede bekendtskab med Europas vidunderbørn, antikkens hellenere, specielt med filosoferne med Sokrates i spidsen, fandt snart en levende illustration i deres lærer.

Byskovs sprog var jævnt og nøgternt, men langt fra den spartanske lapidarstil. Tonen var jysk, men sprog og indhold blev efterhånden i dyb overensstemmelse med traditionen i atheniensisk filosofi og europæisk åndskultur i det hele. Han var drevet af den samme videbegærlighed og oplysningstrang som de gamle naturfilosoffer, og yndede som de ræsonnementet mere end eksperimentet.

Som lærer beherskede han tilfulde den metode, som Sokrates kaldte jordemoderkunsten. I stedet for at docere færdige meninger for eleverne søgte han at lede dem til selvstændig „opdagelse“ af problemerne. Samtalemotoden, den dialektiske kunst, blev hans lidenskab. Selv naar han førte enetale som foredragsholder, følte man den dialektiske spænding, en konstrueret samtale med en tænkt eller nævnt modstander. Han kunne stå som repræsentant for den græske sofisme, når den var bedst, som hos en Protagoras. Hans vækkelsesmetode eller middel var

paradokset. Det var en spore for ham selv — og vel undertiden en fristelse, men han havnede aldrig i sofisteri. Hans „græske“ form var saa ægte og fængende, at end ikke konserveringen . det trykte ord fordærver dens ynde. Den, der sidder med hans „Talt og skrevet“ og „Oplevelser og Betragtninger“, ikke blot ser, men også hører hans ord som en levende stemme. Hans originale væsen gjorde det vanskeligt for ham at docere andres lærebøger. I fag som sproglig dansk, psykologi og pædagogik dikterede Byskov de første år det, der var nødvendigt for eleverne at have til støtte for det, han havde gennemgaaet mundtligt. Disse forarbejder nedfældedes efterhånden i fagbøger, som blev vidt udbredt. Hans sproglære anvendes på danske seminarier den dag i dag.

Vanskeligheden med dobbeltbetydningen af ordet „lære“ har englænderne som bekendt ikke. De skelner mellem „teaching“ og „learning“. Hemmeligheden ved Byskovs fortsatte autoritet som lærer er den, at han aldrig for sit eget vedkommende holdt op med det sidste samtidig med, at han arbejdede med det første. Hans belæsthed var uhyre. Han beherskede hovedsprogene i trykt og skrevet form, ikke i udtale. Han var på dette område som på de fleste andre autodidakten, den selvlærte, hvis videbegærlighed tvang ham til at tage flere og flere områder op. I mange år var hans hovedinteresse matematik, og for at læse visse matematiske tidsskrifter, som udkom på fransk, måtte han i gang med dette sprog.

Hans respekt for autodidaktikken bragte ham selv ind i en paradoks situation. En skoleleder er tilbøjelig til at mene, at hans skoles effektivitet afhænger af det antal fag og timer, skemaet rummer. Byskov var langt fra af den mening. Han satte spørgsmålstegn ved værdien af undervisning overhovedet på mange traditionelle områder. Han mente f. eks. ikke, at en lærer kan gøre meget til at forbedre en elevs stilistiske evne.

Om vi får en dygtig lærerstand afhænger af, om det er *dygtige* folk, der søger til seminarierne, og det vil *ikke* sige folk med en eller anden eksamenskoleforberedelse, realeksamen eller endog studentereksamen, nej, det vil sige evnerige mennesker, betydelige folk, folk med karakter. I seminarietiden er det den *paavirkning*, eleverne kommer ud for, som betyder mest. Indretning af en faglig undervisning til udvikling af elevernes lærdom er en mindre indviklet affære. Det andet er vanskeligere. Det kan ikke foreskrives i en seminarielov eller sikres med bevilling. Sådan mener Byskov. Han mener, der undervises godt på seminarierne. Sommetider er han bange for, at der undervises *for* godt, d. v. s. for meget. Lægger seminariet for meget beslag på elevernes arbejdstid ved at dyanke timer og fag på timer og fag, bliver der ingen mulighed for elevernes selvstændige arbejde. (Beretning 1909—11).

Sagafortælleren

Tilsyneladende lå der i Byskovs dialektiske og kritiske undervisningsform en indirekte kritik af Bojsens vækkelsesskole, en stærk afstandtagen. I virkeligheden bevarede Byskov en stærk beundring og ærbødighed for højskolen i dens rene form. Han ved, at en Bojsentype ikke mere har mulighed for at stå som leder af ungdommen. Men han ved også, at der er områder i tilværelsen, som er utilgængelige for intellektet alene, — som ikke kan dækkes af det logiske udtryk, — som kun kan beskrives i mytens form. Han erkender, at de gamle højskoleførere stod i et levende forhold til denne myte, og at det stadig vil være skolens opgave at finde det rette forhold til den. Hans usentimentale natur forbød ham at sige mere om disse ting, end han kunne stå ved. Men igennem al sit virke går også han med gâden om mennesket og dets ærinde i tilværelsen.

Når han mødte personligheden i historien, kunne han opgive den dialektiske form og give sig til blot at fortælle om manden. I serien „Folkets Førere“ blev han bidragyder med bogen om Jean Jacques Rousseau (1916). Et andet sted har han fortalt om Jakob Knudsen. I eventyrenes verden fandt han en rigdom af livsvisdom og menneskekundskab, som fængslede ham mere og mere og skaffede ham mange timers beskæftigelse i hans otium med eventyrudgaver i mange bind (Eventyrets Verden I—VI, 1952 og flere andre).

Om forholdet til det religiøse ytrede han sig helst indirekte. Han slider ikke kirkebænken og prædiker ikke for eleverne. Men bibelhistorie regner han for et af seminarieuddannelsens største aktiver (Beretning 1909—10). Bedre salmefortolker end Byskov er få religionslærere.

Byskovs møde med Liselund, hvor han kom som taler ved de kirkelige møder, fik et ejendommeligt forløb. Han indlogerede sig til at begynde med på hotel, men pastor Niels Dael tvang ham næsten til at flytte ud på skolen, hvor Byskov til sin egen forbavselse faldt godt til i kredsen. Han kom igen år efter år. Morten Larsen fandt, at det var godt, han kom, for „ellers stod vi i fare for at gå til i bare gudelighed“. En af grundene til, at Byskov syntes så godt om Liselund, var nok den, at der her blev gjort et åndeligt arbejde uden nogen form for statsstøtte, skønt skolen nok kunne have været omdannet til en højskole med sådan form for støtte. Han var godt klar over, at skolen på den måde stod og faldt med grundlæggeren Niels Dael, men fandt, at det ikke var nogen skade til. Byskov mente at kende eksempler på skoler, som havde fået for meget af grundlæggerens ånd at drages med, så afløserne fik ringere mulighed for fri åndelig udfoldelse.

Det er værd at lægge mærke til, at Byskov på ét åndeligt område satte en grænse for friheden. Det gjaldt seminarieelevernes deltagelse i morgensangen. Når han henstillede til dem at møde, henviste han undertiden til hedningen Pythagoras, som havde et lignende påbud ved sin skole. Mon ikke Byskov i morgensangen fandt den myte, som mere end noget andet bragte ham nær den sandhed, han søgte?

Polemikeren

Når en jyde og en dialektiker blandes sammen, maa der komme en polemiker ud af det. Ordet kommer af det græske polemos, der betyder krig. Byskov kom selv engang til det resultat, at han var for polemisk til at være egnet til offentlig debat. Han tænker dermed åbenbart på den negative betydning af ordet og har måske følt, at han hyppigere fik en fornærmet end en omvendt modstander.

I en offentlig debat er der også en tredje part, tilhørerne. Lad være, at mange regnede Byskovs fejder for god underholdning. Andre så klart, at manden ikke gik i krig for krigens skyld, men at han fulgte en indre forpligtelse til at kæmpe for rimelighed og menneskeret, hvor disse goder blev overset eller krænket. Der er ingen tvivl om, at han i kampen om sagen kunne komme til at ramme personen unødigt hårdt. Til gengæld må man indrømme, at Byskov ikke ømmede sig eller klynkede, når en modstander ramte hans egne svage punkter.

Byskovs polemik havde for det meste den logiske fremadskridende form, som led for led førte til en konklusion, der efter den sindrige forberedelse ofte fik overraskelsens og eksplosionens karakter, et drastisk billedligt udtryk, som i omtale blev revet ud af sammenhængen og, gengivet uden præmisserne, ofte virkede chokerende eller forargende.

Således den berygtede udtalelse om det ønskelige i at få en skuddag engang imellem — tilmed udtalt på seminariet i nærværelse af de unge, han var sat til at vejlede! Udtalelsen var i virkeligheden et litterært citat og Byskovs hele tale et aktorat for det græske mådeholdsideal i Epikurs ånd som modstykke til en ensporet, fanatisk afholdsagitation.

Byskovs kamp for „den ærlige krone“ og hans forsvar for de store bogstaver er interessante eksempler på hans respekt for overleveringen og hævdvundne institutioner. Han, der selv satte indhold over form, kunne i nogle tilfælde udfolde forbavsende kraftanstrengelser for formers konservering. Læser man hans indvendinger mod modernisering af bibelsproget, bliver man klar over, at sprogdragten ikke er en formel ting alene.

Til andre tider kunne han drage i ledning for det populære på bekostning af „den klassiske dannelse“. Således da han i et radioforedrag talte om „værdien af den underlødige litteratur“ og i den forbindelse forsvarede menigmands smag for Morten Korch. Ved anden lejlighed forsvarede han de „folkelige“ foredrag fra forsamlingshusenes talerstole, som efter hans mening havde været til hjælp for mange jævne mennesker.

At presse folk ud over deres lyst og evners begrænsning var ham i det hele taget imod. Det ligger også bag hans angreb på undervisningspligten, som i praksis virker som skolepligt og i virkeligheden er et indgreb i forældreretten fra statsmagts side. Byskov er altid på vagt overfor denne magt og således i god overensstemmelse med forgængeren.

På denne vagtpost kom han ved lejlighed til at stride den fuldgode strid for menneskeret og menneskeværdi i kamp mod overværgerådet, som havde besluttet at fjerne en 13-årig moderløs pige fra hjemmet trods faderens og pigens ønske og vilje. Byskov, sat i gang af en avisnotits om sagen, arbejdede utrætteligt på at afsløre administrationens misbrug og fik reddet pigen til sidst.

På mange måder gav Byskovs standpunkt indtryk af indgroet konservatisme. I andre henseender er han yderst radikal. Visse standpunkter, f. eks. hans stilling til undervisningspligten, kan ses under begge synsvinkler. I sin bog om Byskov kalder Uhrskov ham „en frygtløs stemme i det danske folk“.

Ministeren

Udnævnelsen kom bag på Byskov selv. Opfordringen kom fra Madsen-Mygdal gennem en telefonopringning i decbr. 1926 en aftenstund, da Byskov fik sig et fredeligt spil Tarok med nogle medarbejdere.

Det usædvanlige lå blandt andet i, at Byskov aldrig havde været aktiv i partipolitik. Han regnedes altså for venstremand og havde ikke noget imod det. Da Byskov engang senere spurgte Madsen-Mygdal, hvorfor valget var faldet på ham, svarede Madsen-Mygdal, at han søgte en mand, som kunne stå for skud. Jens Byskov gik med i den stiltfærdige formening, at ministeriet kun ville få en levetid på få måneder. Han kom til at sidde 2¼ år.

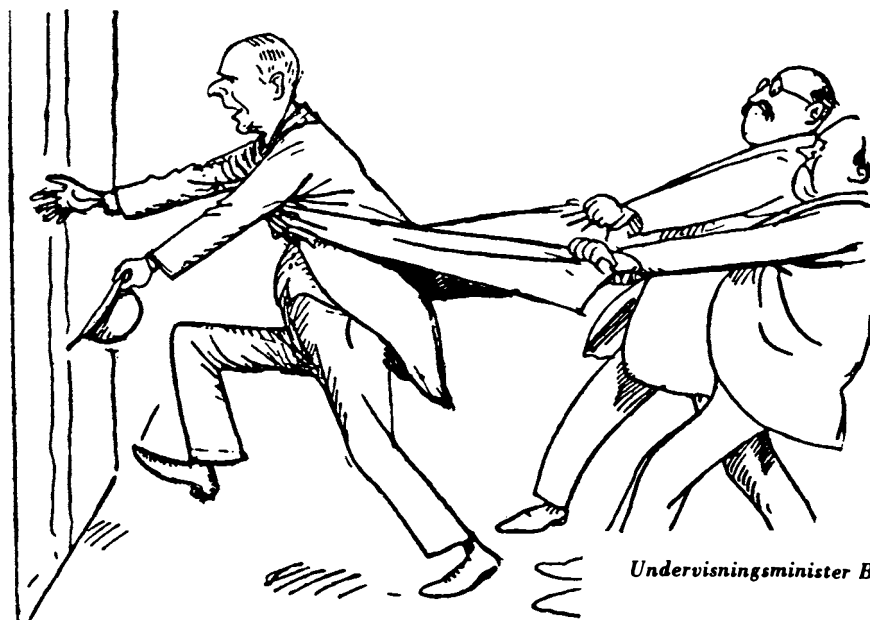
Byskov nød ikke magts sødme. To sager gav ham mange besværligheder og tvang ham til deltagelse i gentagne folketingsdebatter og mere samvær med politikerne, end han brød sig om. Det var bevillingssager, den ene spørgsmålet om dobbeltscenedrift paa Det kgl. Teater, den anden flytning eller udvidelse af Nationalmuseet. Byskov truede en overgang med at demissionere, hvis folketinget ikke traf afgørelse i sagerne. Selv giver han Stauning æren for, at det hele kom til at glide.

Undervisningsminister Byskov bombarderes daglig med Dobbeltscene- og museumsplaner

Tegning af Alfr. Schmidt

Den nybagte Undervisningsminister

Undervisningsminister Byskov truer med at gaa, hvis Museumsagen ikke bliver løst

Tegning af Alfr. Schmidt

*Historisk Optrin i Folketinget i Gaar.
Byskov skærmer sin Fjende Bergstedt mod Mængdens Angreb*

Billedet og Teksten fra „Politiken“ den 21. Marts 1929
Tegning af Valdemar Møller

*I midtjydske Blade protesteres der voldsomt mod fhv. Ministe
Jens Byskovs Pris paa Foredrag*

Tegning af Jensenius

Berlingske Tiden 17. August 1947.

**Biblioteksdirektør Robert Lasalle Hansen
retter et voldsomt Angreb paa fhv. Minister Byskov, der har anbefalet
Morten Korchs Bøger**

Det harmer Biblioteksdirektører,
at Byskov, denne Folkeforfører,
sin Gift ind i Øret paa Folket lister,
mens henrykt de lytter til denne Frister.

De Folk, der ikke bedre Besked ved,
de tror, de kan stole paa Byskov fra Gjedved,
for han er jo haade saa jævn og jydsk og
saa gennemtroværdig — den farlige Byskov.

Han har den Frækhed at anbefale
„Fruen paa Hamre“ og „Pigen fra Dale“,
„Klokkekilden“ og „Lykkesmeden“,
saa Folk kommer ud i Elendigheden.

Han som en Slange i Haven sig bugter
og forgifter Folket med ormstukne Frugter,
saa de nu ta'r Morten Korchs Romaner
og ikke en haardkogt Amerikaner.

Saa det kan forudses saa nogenlunde,
at hele Kulturen vil gaa til Grunde.
Det mener altsaa Robert Lasalle Hansen.
Ja, Himlen naadigt bevare os alle, Hansen!

Da et medlem af tinget under finanslovbehandlingen 1929 stillede forslag om at stryge forfatterunderstøttelsen til Thit Jensen og Harald Bergstedt, imødegik Byskov forslaget, ikke fordi han sympatiserede med de to forfattere — tværtimod. Han fandt blot, at man ikke måtte bekæmpe afvigende meninger med økonomiske tvangsmidler. Selv havde han taget Bergstedt under hård behandling i fejden om afholdsagitationen ved det berømte møde på Gjedved Seminarium. Kort efter faldt ministeriet, og Byskov vendte lettet tilbage til Gedved. Medlemskabet i ministeriet havde pålagt ham bånd for solidaritetens skyld, som mange gange måtte snære en enspændernatur som hans.

Hjemmemennesket

Byskov var ligesom Bjørnson af sneglearten i den forstand, at han havde huset med sig på farten. Den sang om hjemmet, hvori Bjørnson anvender billedet, brød Byskov sig iøvrigt ikke om. Lyrisk skønsnak! Det citerede udtryk svarer imidlertid godt til Byskovs situation.

På mange foredragsrejser så han kun hen til det øjeblik, da stævnen igen kunne vendes i retning af hjemmet. Fravær var for ham et offer, en af grundene til, at han krævede indsatsen ordentligt honoreret. Fra hjemmet og virkestedet hentede han sin styrke, og midler indtjent udefra skulle komme dette hjem fuldt til gode. I begyndelsen skumlede man over Byskovs forretningsmæssige holdning i foredragsvirksomheden, men efterspørgslen steg med prisen. Folk ville høre Byskov. Helt fra Island og Argentina blev der sendt bud.

Udgangspunktet i foredragene var som oftest et citat, en sentens, et ordsprog eller visdomsord, som blev belyst eller uddybet på alle måder med eksempler fra hans omfattende læsning og egne erfaringer.

Foredrag om *hjemmet* og om opdragelsesspørgsmål indtog en central plads i rækken. Han indså godt risikoen ved at fremdrage områder, hvor folk kunne finde på at spørge om forbindelsen mellem teori og praksis i hans personlige forhold. Hans saglighed og selvkritik kunne let have afvæbnet tilløb i den retning, men forøvrigt tålte hans forhold i den henseende udmærket en nøjere betragtning.

Det var en lykke for Gedved, at der efter en Ingeborg Bojsen fulgte en Line Byskov.

Gamle Bojsen sagde engang i en tale på seminariet: „Jeg har truffet mange mennesker, men ingen unge, der blev så let forelsket som seminarister“. Astrid Hostrup siger i sine erindringer: „En forelskelse virker som solskin på et landskab. Der var megen solskin i Gedved i mine unge år.“

Optagelse af kvindelige elever på seminariet formindskede ikke tendensen. Selv en forstander blev fanget ind af solskinnet. Det blev ham snart umuligt at mobilisere den sædvanlige saglighed overfor seminarieelev Line Haurum. Hun blev aldrig dimitteret, men blev gående på seminariet lige til pensionsalderen — som forstanderfrue.

Line Haurum, som var født 1874, blev allerede som femårig faderløs og kom i huset hos en slægtning, lærer Haurum i Hodde. Hun fik sin opvækst i et åndeligt interesseret hjem, kom på højskole, dygtiggjorde sig i håndarbejder og gymnastik og kom således udrustet til Vrigsted Højskole som lærerinde. Da hun ønskede fuldstændig lærerindeuddannelse, fulgte plejefaderen hende til Gjedved Seminarium, hvor hun mødte sin skæbne, som man siger.

Line Byskov fik en rig og travl arbejdsdag og fyldte sin plads paa beundringsværdig måde. Fru Titte Jeppesen, dim. 1920, gift med seminarielektor H. D. Jeppesen, skriver i en fødselsdagsartikel i Budstikken (1944) bl. a. følgende:

„Igenem mange Aar ledede Fru Byskov baade Haandgerningsundervisningen og Kvindegymnastikken paa Seminariet. Dertil havde hun Pensionat for alle de kvindelige og en stor Del af de mandlige Elever, en Tid 80—90 Pensionærer, hvor Maden skulle være færdig til Klokkeslet, og hvor en Stab af Tjenestepiger paa 7—8 skulle dirigeres. Samtidig var hun en omsorgsfuld og utrættelig Mor for sin egen jævnt voksende Børneflokk, som efterhaanden kom op paa 6-Tallet. I Eksamenstiderne havde hun nærmest Førsteklasseshotel for Censorerne, der dengang baade boede og spiste der 3—4 Dage ad Gangen. Mange af dem blev i Aarenes Løb Familien Byskovs personlige Venner, saa for dem var det en Oase i Censorrejsernes Ørken at komme til Gjedved; men enhver Husmoder i hvert Fald kan vurdere, hvad det kræver af Planlægning og Arbejde, for at sligt skal kunne klappe.

Var der Sygdom paa „Taarnet“ eller i „Borgen“, eller var der økonomiske eller andre Kriser hos Seminarieeleverne, var Raadet gerne efter en hastig Generalforsamling mellem den syges Kammerater: „Skal vi ikke hellere spørge Fru Byskov?“

Det sidste Tiaar, Fru Byskov var i Gjedved, var hun ikke mere Lærerinde og meget tydede på, at hun skulde til at leve fredeligt og stille som en almindelig Kone og Husmoder. Det skulle nu ikke saa være, for da blev Byskov Minister, og mens han førte en farende Tilværelse som Minister i København og Underviser i Pædagogik i Gjedved, blev Fru Byskov ved Seminariet og samlede Traadene i sin Haand. Samtidig fik hun en Del Timer i Seminariets Prægarandklasse, saa hun blev ved at kende Eleverne og fulgte med Interesse deres Skæbne.“

Det ligger i sagens natur, at de kvindelige elever i det daglige havde mere kontakt med fru Byskov end de mandlige elever, men på de såkaldte Byskovaftener — åbent hus i hjemmet — havde alle mulighed for at lære hendes varme menneskelighed at kende. Den hjemlige hygge, som mange seminarister måtte savne på deres spartanske hybler, mødte de her under den mest charmerende form, hvor ægteparret bidrog med henholdsvis oplæsning og ledelse af fællessang efter sangbogen, men hvor samværet iøvrigt var tvangsfrit. Man kunne deltage i ordsprogsleg eller sætte sig i en krog og nyde et billedværk el. lign.

På baggrund af den atmosfære, Line Byskov var opvokset i, faldt det hende mere naturligt at tale ud om trosliv og kirkeliv, hvor hun gik sine egne veje uden derved at øve påtryk overfor omgivelserne. På rette tid og sted kunne hendes ord falde med vægt. Efter et foredrag, som blev holdt af professor Vilh. Grønbech, tog hun ordet i forsamlingen og pointerede de områder i kristentroen, hvor den sammenlignende religionsfilosofi ikke har nogen mulighed for at komme. Således supplerede ægtefællerne hinanden, begge særprægede personligheder, som trods optaget-hed til alle sider ikke glemte samlivet med børnene. Deres skolegang blev hjemmeundervisning, med skolestue i „Pennalen“. Det er ingen hemmelighed, at Line Byskov var den mest trofaste til at varetage sine „timer“ og i bedste overensstemmelse med friskolens tanke drog omsorg for, at bibelhistorie og sangbog fik, hvad der tilkom dem.

I al travlheden blev der tid til hyggeligt samvær med venner, medarbejdere og censorer. Gæster, der kunne fornøje sig med værten omkring kortspillet, fik ikke blot nydelsen ved en morsom og elegant kortbehandling, men fik del i en konversation, som blev krydret både med jysk humor og attisk salt.

Jens Byskovs hustru Line Haurum, f. 1874.

*Herunder: Ægteparrets aftensæde i deres unge hjem.
Børnene er Tage (f. 1901) og Ellen (f. 1903).*

Lærerstaben o. 1905:

<i>A. B. Lund</i>	<i>P. H. N. Kirkeskov (øvelsesskolen)</i>
<i>Line Byskov</i>	<i>Th. Gjødese</i>
<i>Jens Byskov</i>	<i>V. C. Poulsen</i>
	<i>(res. kapellan)</i>
	<i>I. P. Jørgensen (øvelsesskolen)</i>
	<i>Martin Kristensen</i>

Medarbejderne

Jens Byskovs medforstander Martin Kristensen trak sig tilbage 1912, da han blev 70. Om ham er der skrevet under afsnittet om Bojsentiden.

Endnu en kollega fra denne tid fulgte med Byskov som hans medarbejder og blev på sin post, til de begge slap kathedrer, pegepind og tavlekridt i 1934. De var lige gamle og levede omtrent lige længe. Denne medarbejder var *Th. Gjødesen*. Han var gårdmandssøn fra Grenåkantens, men ville efter konfirmationen hellere pløje bølgens end landjorden. Hans ungdomsår til søs har bidraget til at give ham den ligefremhed og friskhed i væsen, som gjorde det let for ham som lærer at skabe kontakt med de unge. Sin læreruddannelse fik han på Gjedved Seminarium 1889, og efter nogle års skolegerning andre steder vendte han tilbage for at virke som lærer ved seminariet (1895).

Han måtte som Martin Kristensen i faglig henseende påtage sig polyhistorrollen og i undervisningen spænde over så forskellige fag som gymnastik, historie (litteratur) og biologi, for blot at nævne de vigtigste fag, han fik på sit skema. Han havde ikke Martin Kristensens anlæg for systematisk forskning på videnskabeligt plan, men kunne med sin omfattende viden fremdrage af sit gode forråd det, der virkelig kunne hjælpe de vordende lærere til at få åbnet øjnene for storheden og skønheden i de små ting både i ordets og naturens verden.

Han førte ikke sine elever frem med stramt studieprogram, det passede ikke hans milde natur, men til gengæld følte eleverne, at de altid kunne gå til ham tidligt og sent med store og små spørgsmål. Det var for dem — også efter dimissionen — mange gange lettere at gå til ham end til forstanderen.

Han købte den gamle højskolebygning af Bojsen i 1910. Den kunne foruden egen lejlighed sagtens give plads til adskillige elevværelser ved siden af og fik blandt „folket“ betegnelsen „Jomsborg“. Det hjemliv, Gjødesen og hans unge hustru skabte, blev et smukt forbillede for de unge, som boede under tag med dem, og det gjorde et dybt indtryk på dem, da fru Gjødesen i en ung alder blev revet bort fra mand og 6 små børn, og da de derefter blev vidne til den måde, hvorpå Gjødesen tog kampen op for at skabe et virkeligt hjemliv for sine børn.

Gjødesen blev i Gedved til sin død 1957. Jævnlig holdt gamle elever for døren for at hilse, og Gjødesen kendte dem. Deres data blev omhyggeligt noteret i „Gjødesens protokol“. Også det unge slægtled på seminariet bevarede kontakten med ham og hyldede ham ved i hans 89. år at udnævne ham til æresmedlem af seminarieelevernes forening. Sønnen, overlærer J. Th. Gjødesen, Odense, er i jubilæumsåret formand for foreningen af tidligere elever. Svigersønnen, Gunnar Jeppesen, har overtaget Jomsborg.

En af de mest markante skikkelser i Jens Byskovs medarbejderstab var *Chr. Høirup*, der kom i 1912. Han fik den ledige plads efter Martin Kristensen, men fyldte den med en personlighedstype, som afveg en del fra forgængerens, og hvad man hidtil havde kendt på stedet. Han var nok Gjedvedit, dimitteret 1908, men ikke af den grund blot et ekko af lærestedet; det har heller aldrig været meningen med „påvirkningen“. Hans livlige fynbonatur, hans politiske radikalisme og frigjorte væsen, hans intelligente og elegante form i debat og undervisning gav hans færden et sving, som nok kunne gøre indtryk på manganen brav jydekarl. Byskov købte ikke katten i sækken. Han kunne godt mumle lidt om Høirups flothed, men vidste, hvilken eminent arbejdskraft seminariet havde i ham. Dygtig var han som historiker og litteraturfortolker, men hans foretagsomhed og evne til igangsætning kom til udfoldelse langt udenfor undervisnings-

tiden, på sportsplads, i diskussioner, i biblioteksarbejde, i forslag om forbedringer her og der. Det er først og fremmest hans fortjeneste, at foreningen af gamle elever blev organiseret og fik et bindeled i „Budstikken“, for hvilket blad han var den første redaktør.

1919 forlod han igen Gedved for at overtage redaktørstolen ved Horsens Venstreblad. Hans videre løbebane blev: skoleinspektør i Skive, seminarieforstander i Ranum og til sidst skoledirektør i Odense. Her døde han 1943.

Høirups efterfølger blev en anden Gjedvedit, *Kr. A. Lange*, dim. 1898. Det var ham, der mødte solo til optagelsesprøven 1895. Inden genkomsten til Gedved havde han virket i højskolens tjeneste, den længste tid i Vestbirk, som havde fået sin højskole som egnsskole til erstatning for den, Bojsen nedlagde i 1881. Langes forstander i Vestbirk var Grønvald-Nielsen, en af de mest særprægede skikkelser blandt tidens højskolefolk. Lange selv var en fuldgod repræsentant for højskoletraditioner i dansk- og historieundervisningen.

Hans lærertid i Gedved varede kun kort, til 1923, da han avancerede til forstander for Statens Forskoleseminarium i Vejle.

Musik- og regnelærer *A. B. Lund* og hans *hustru*, som underviste i håndgerning, virkede ved seminariet i 15 år, til 1918, og kom derfra til Ranum, senere til Jelling seminarium. De afløstes i Gedved af *Alfred* og *Johanne Kibæk*, som kun fik 12 lykkelige år sammen i fællesvirke, idet sygdom borttrykkede Alfred Kibæk 1930. Fru Kibæk fortsatte i mange år sin gerning som håndarbejds lærerinde med aldrig svigtende pligttrøskab, til hun faldt for aldersgrænsen 1958. Hun døde 3 år efter.

Jens Byskov fortsatte en tid den hævdundne ordning, at den residerende kapellan i sognet overtog religionsundervisningen på seminariet. *H. Skat Rørdam* kom herfra i 1903 til Jelling som seminarieforstander. Efterfølgeren *V. C. Poulsen* virkede de følgende ni år, inden han forflyttedes til Fanefjord på Møen. Næste tiår var pastor *M. Holm* religionslærer, både i den tid, han var sognets kapellan, og den tid, han var sognepræst i nabosognet Lundum. 1922 forflyttedes han til Finderup v. Høng.

Ved Holms flytning til nabosognet afbrødes seminariets forbindelse med „kapellaniet“ for en tid. Ved Holms endelige bortrejse ansatte Byskov en ung teolog fra Hellerup, *Agnar Senstius*, til at undervise i historie såvel som religion. Med sin alsidige udrustning blev han snart anvendt på mange andre områder, sprogundervisning, stilskrivning og musik (orgelspil og orkester). Den „forkølelse“, som alle dage truede unge mennesker paa seminariet, ramte også Senstius. Tilfældet blev kronisk. Else Halskov (dim. 1925) og Senstius har plejet det sammen lige siden. Kort tid efter Senstius's ankomst blev den residerende kapellan, pastor Borre Larsen, syg. Det faldt naturligt, at Senstius nu og da vikarierede for Borre Larsen ved gudstjenesten i Tolstrup kirke, og da Borre Larsen døde i 1925, forenedes kapellan- og seminarielærerstillingen påny under Senstius. Samarbejdet varede lige til 1948, da Senstius søgte og fik sognepræsteembedet med bopæl i pastoratets præstegård i Katstrup. Samtidig udnævntes han til provst. (Se afsnittet om sognet).

Under Tage Byskovs sygdom varetog Senstius seminarierne i pædagogik og psykologi og fortsatte dermed endnu et års tid efter forstanderskiftet 1952.

Paa dette sted burde følge en omtale af den lærervirksomhed, som Jens Byskovs søn øvede på seminariet som Langes efterfølger i litteraturundervisningen (1923). Af praktiske grunde gemmes den til følgende afsnit.

Af den lærerstab, som i jubilæumsåret virker ved seminariet, er der kun én tilbage af Jens Byskovs „garde“, Helge Dam Jeppesen. Hans yngre broder Gunnar Dam Jeppesen var ganske vist med en kort tid, ansat 1932, og ved sin ansættelse bl. a. skyld i, at den 15 år ældre broder, dog endnu ung, af eleverne blev omtalt „Gamle Jeppe(sen)“ for at undgå forveksling. Den alder som efter reglementet snart rejser spørgsmålet om pensionering, har tilsyneladende ikke svækket fysiklærer Helge Jeppesens „driftssikkerhed“ i laboratorium og undervisning. Han er dog nu nestor, højst i anciennitet, ikke blot lokalt, men i den samlede seminarieverden, i samme stilling siden 1915. Fra hans faders ankomst til Gedved 1875 til nu er der et spand af 87 år. Efter Gjødesens død må Helge og Titte Jeppesen anses for indehavere af det største personkendskab seminariehistorien vedrørende.

Som medlem af sognerådet har Helge Jeppesen haft sæde i bestyrelsen for seminariet som selvejende institution og været medbestemmende i beslutningen om statens overtagelse af seminariet.

Til Byskovs medarbejdere i videre forstand må regnes en række censorer, som gennem årligt tilbagevendende besøg kom til at føles som „familie“.

Afstanden mellem Gedved og Horsens er ikke større, end at censorerne godt kunne have boet i Horsens i forbindelse med censoratet i Gedved. Den første eksamen i Gedved (1897) faldt i begyndelsen af Byskovs forstandertid. Han indbød censorerne til at bo i sit hus og opretholdt denne ordning, så længe han ledede seminariet.

Eksamen varede gerne halvanden måned, og hensynet til gæsterne lagde yderligere forpligtelser til det i forvejen eksamenstravle forstanderpar. Men samværet fik i de fleste tilfælde langt mere end pligtbesøgets karakter. Ved mangt et l'hombreparti knyttedes kontakter, som ofte blev dyrket efter censorernes bortrejse og fortsat gennem brevveksling af faglig og personlig karakter på en sådan måde, at flere af navnene synes selvskrevne i forbindelse med seminariets historie.

Omkring disse navne florerer mange anekdoter, som kan studeres andre steder i litteraturen. Der var censorernes formand, professor *N. A. Larsen*, dr. *Moltesen*, matematikeren *Juel*, zoologen, dr. phil. *William Sørensen* og censor i sang og musik *J. H. Nebelong*. De to sidste var noget i retning af det, man kalder originaler. Nebelongs gemyt var meget svingende, men menneskekenderen Byskov var en mester til at få tingene til at glide.

På den anden side var han ikke tilsinds at udvise nogen form for servilitet overfor dommerne. Det fik dr. *Alfred Lehmann* og professor *Kromann* at mærke. Da Byskov påviste en fejl i en af Lehmann stillet regneopgave, og censor og Kromann ville bortforklare, gik Byskov for alvor i rette med dr. Lehmann, nu ikke så meget for opgavefejlen som for bortforklaringsforsøgene, og endte til sidst med at erklære Lehmann for ukyndig i sit fag. Det var at sætte alt på ét bræt. Det kunne blive en sag om at beholde statsanerkendelsen. Byskov beholdt sit seminarium, og Lehmann gik af som censor.

Rigt udbytte af samvær og samtaler havde Byskov med de kvindelige censorer *Ida Falbe Hansen* (dansk) og *Kirstine Meyer* (fysik). Byskov finder dem lige betydelige som videnskabsdyrkere og tiltalende som mennesker. Deres venskab varede ved, til de døde højt oppe i årene.

Et særligt kapitel fortjener sprogforskeren, magister *P. K. Thorsen* (1851—1920), som forud for sin videnskabelige løbebane havde taget lærereksamen ved Gjedved Seminarium (1875).

Thorsen kunne i kraft af sin frihed for embedspligter tilbringe måneder ad gangen i Gedved, hvor han ved siden af sit videnskabelige arbejde ofte gav en håndsækning på seminariet med sprogtimer. Hans og Byskovs fællesskab var først og fremmest baseret på interessen for filologiske studier, specielt oldnordisk. Når Byskov i sit studiearbejde skiftede fra matematik til sprog, har Thorsen sin store andel deri.

Byskov-elever

De nævnte deres afstamning med ikke mindre stolthed end Bojsen-eleverne. Var de knap så kendelige eller lette at udpege ude i skoleverdenen, er det ikke vanskeligt at finde grunde dertil. Den sociale udvikling gjorde sammensætningen af elevklientellet mindre ensidig. Både udviklingen og Byskovs påvirkning medførte større selvstændighed og kritisk indstilling hos eleverne og befordrede individualismen med deraf følgende variation i fremtoningspræget. Endelig har eksamensret og statsanerkendelse medført, at der ikke var plads for elever, som kun gik og „samlede på ånd“.

Der var stadig elever, som trods erhvervet eksamensbevis valgte andre veje end skolegerningens, men den brogethed og mangfoldighed i erhvervsvalget, som Bojsen-perioden frembyder, udfoldes ikke mere. Der er mange markante skikkelser, men de er mest at finde i skolens verden. Det bliver nu også en betænkelig sag at nævne navne. De fleste af Byskovs elever lever vel endnu og vil altid finde et navneudvalg tilfældigt og behæftet med mangler, udeladelser eller overflødigheder.

Den politiske interesse er stadig levende. Lærerstanden er gerne overrepræsenteret i rigsdagen, og mange Gjedveditter er at finde på bænkene. Endnu en af dem når ministertaburetten, *Harald Petersen*, dim. 1914, forsvarsminister i Knud Kristensens og Erik Eriksens ministerier. Forbindelsen med højskolen blev ikke brudt, om end den blev svagere. Line Byskov (Vrigsted Højskole) og Kr. A. Lange (Vestbirk og Vrigsted) har overfor eleverne været gode repræsentanter for denne skoleform. *Joh. Bjerre* (dim. 1920) kom til at tjene arbejderhøjskolen (Esbjerg og Kbhv.) og markerer derved tidehvervet.

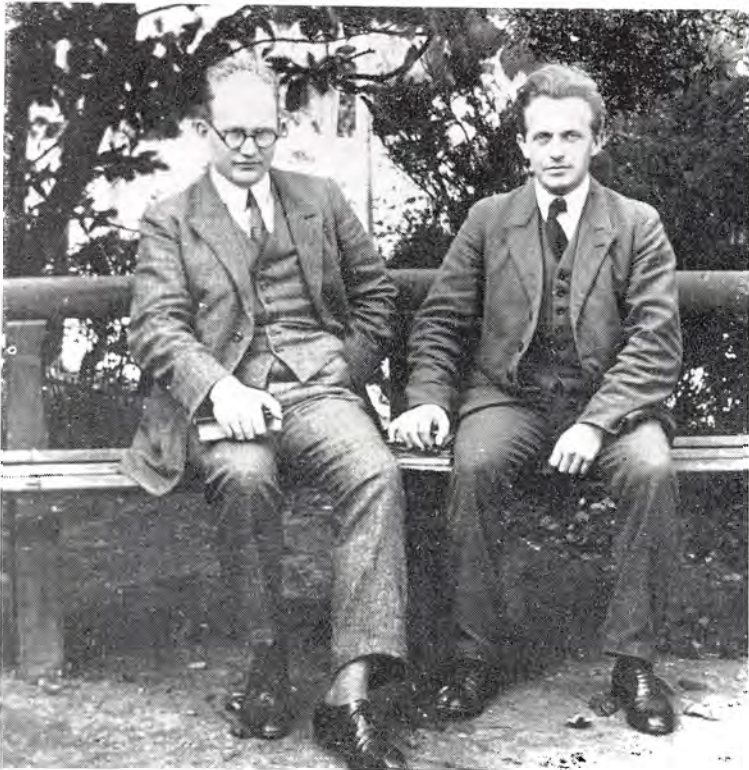
Landets øvrige seminarier henter stadig ledere og medarbejdere, som har deres pædagogiske udspring i Gedved. Forstander *Høirup* (Ranum) og *Kr. A. Lange* (Vejle Forskoleseminarium) er nævnt. *Futtrup* (dim. 1909) blev forstander for Jelling Statsseminarium, i sit otium tilsynsførende ved de danske skoler i Sydslesvig til sin død 1961.

Seminarielærerne *Niels Kjær* (Ranum), *J. Johnsen* (Ranum og Skårup) og *Joh. Kabel* (Ribe) var Gjedveditter, som alle seminariefolk af forrige slægtled kendte. Hvordan Gjedved Seminarium forsyner sig selv fra denne periode fortælles senere.

Hvad der i forrige afsnit er sagt om forholdet mellem topstillinger og menige i folkeskolen gælder også her. De første er færre i tal, skoledirektørposten i København kun én; den indehaves nu af *Kr. Thomsen Jensen* (dim. 1930).

Det må i dette afsnit være tilladt at fortsætte med enkelte „skolenavne“, som hører Tage Byskovs periode til. Det gælder redaktøren af „Folkeskolen“, *Albert Johansen* (dim. 1937) og seminarielærerne Kaj Johansen (Kolding), Walther Holm (Vordingborg), Krarup (Hjørring) og Bønding Petersen, som i jubilæumsåret har taget kathedret på sit gamle seminarium.

Fortællekusten er smukt repræsenteret med børnebogsforfatteren *A. Chr. Westergaard*, dim. Gjedved 1913.

Tage Byskov og H. D. Jeppesen i 1920-erne.

Gjødesen som emeritus med datteren Signe.

Chr. Høirup.

Efter dagens eksamination fortsætter censor og eksaminator for egen fornøjelse i marken. Dr. William Sørensen og Gjødesen. Drengen er Tage Byskov.

Omkring 1. Verdenskrig var biblioteket indrettet i nuværende lokale A5. Bag den påfaldende flid og herrenes fornemme antræk spores måske Høirups „instruktion“.

Dimissionsholdet 1925. — I første række ses blandt andre Gjødese (stående) og nogle af hans børn. Endvidere Line og Jens Byskov, Kirkeskov, Johanne og Alfred Kibæk, Dagny og Tage Byskov, samt I. P. Jørgensen.

Jens Byskov afgiver tøjlerne

Ligesom seminarieloven af 1894 medvirkede til, at Bojsen trak sig tilbage fra forstanderstolen, blev seminarieloven af 1930 medvirkende årsag til, at Jens Byskov overlod tøjlerne til sin søn. Denne lov indførte flere obligatoriske fag og forlængede uddannelsen med et år. Jens Byskov var ikke tilhænger af nogen af delene. Overgangen ville medføre øgede krav til administration. Sønnen Tage var gennem en halv snes års lærergerning ved seminariet blevet fortrolig med uddannelsens problemer og sat i stand til at overtage styret. Jens Byskovs alsidige interesser og arbejdssevne ville sikre ham selv „fuld beskæftigelse“ og mulighed for helt at følge egne tilbøjeligheder i en uafhængig tilværelse. Der blev ham endnu en lang arbejdsdag beskåret, fra 1934 til døden kom 1955.

I 21 år fik Jens og Line Byskov deres hjem i en herskabelig villa i Charlottenlund. Trods størrelsen kunne Byskov „tapetsere“ stuerne med sine bøger. Der var brug for dem under udarbejdelsen og redigeringen af den lange række af populærvidenskabelige værker, som kom både før, under og efter den anden verdenskrig, i flere tilfælde bestemt af begivenheder eller stemninger omkring denne (bibliografi i Anders Uhrskovs bog om Byskov).

I Gedved blev foruden Tage Byskov datteren Gerda tilbage, gift med seminarielærer Jensen-Rix. De øvrige børn havde forældrene om sig i København, sønnen direktør Arne Byskov, datteren Ellen Christoffersen, som er skoleinspektør ved Frederikssundvejens skole, Karen Gimsing, gift med overlæge T. E. Gimsing og Sigrid Gimsing, gift med kontorchef i undervisningsministeriet, Th. Gimsing.

Da Jens Byskov blev ramt af en blodprop sommeren 1955, vidste han selv, at timen var kommet. I de 6 dage, der gik, inden døden indtraf, tog han roligt og værdigt afsked med livet og sine kære, med tak for det virke, der havde været ham beskåret.

Begravelsen, der foregik på Ordrup Kirkegård, blev forrettet af pastor Lund-Sørensen, Marmorkirken, ven af huset, kendt med Gedved gennem censorbesøg. I sin tale citerede han fra Terje Vigen:

„Stort har jeg mistet, men stort jeg fik.
Bedst var det, kan hænde, det gik, som det gik, —
så får du ha' tak da, Gud!“

Line Byskov, som nu er 88 år, lever i en lejlighed i Charlottenlund, omgivet af minder fra det fælles hjem, men også i levende kontakt med børn og venner, trofast med brev og hilsen til de mange, hun har haft forbindelse med, opmærksom og deltagende i deres glæder og sorger, god at gæste og lytte til, stemmen med den undertone, som røber klang af rige ungdomsår.

Tage Byskovs seminarium

Slotspræst Oscar Geismar yndede at operere med begrebet: evighedsalder, det alderspræg, et menneske kan have i tid og evighed uden hensyn til dåbsattestens udvisende. Kaj Munk karakteriserede han som den evigt 12-årige.

Tage Byskovs evighedsalder tør måske sættes til 18. Hans studentikose humør forbød enhver højtidelig understregning af forstanderværdigheden. Hans intelligens og lune var tydeligt arvegods, men nedarvet sindighed veg hos ham ofte for sprælskhed. Hans overraskende, ofte barokke fortolkninger af klassikerne var en interessant variant af faderens paradokser.

Han koketterede ofte med sin stilling som successor i „firmaet“ med samme inferiøre rolle som sidste led i firmabetegnelsen „Hofbager Olsens Søn“. Han løste opgaven fortrinligt, lige langt fra tomt plagiat og krampagtige revolutionsforsøg.

Hans syn på læreruddannelsen, rekruttering, studiemetoder og målsætning, var en bevidst accept af traditionen; men han arbejdede ivrigt på etablering af de faglokaler og det udstyr, som den nye læreruddannelseslov nødvendiggjorde, altsammen med anvendelse af samme økonomiske sans som faderens. Hans mindesmærke i den henseende blev 1937-bygningen med sin høje gavl mod hovedvejen.

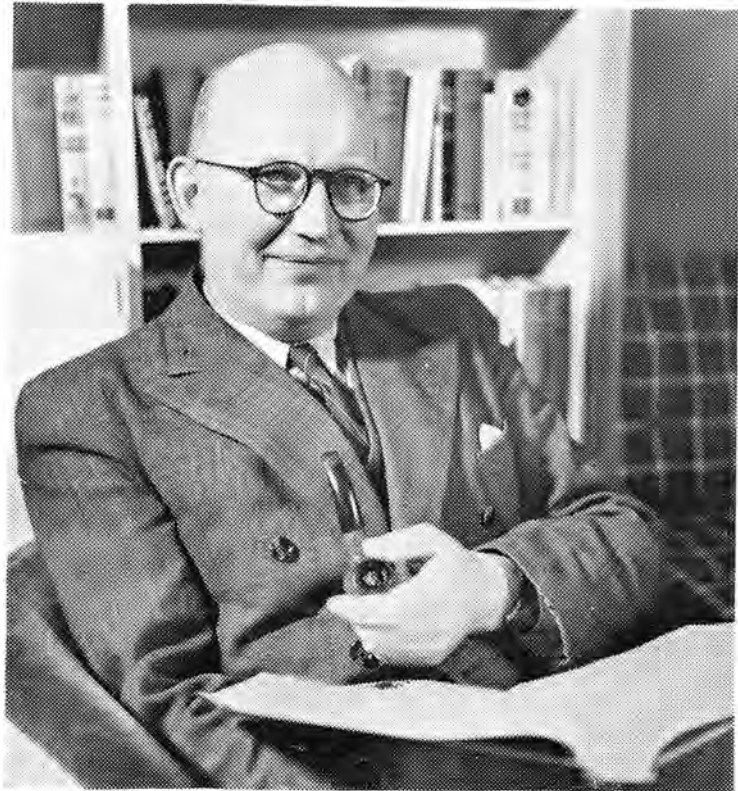
Det mod, han udviste ved at overtage seminariet, da tilgangen var nede i en ny bølgedal, minder om faderens i 1896.

Arbejdsløsheden blandt lærerne omkring 1930 tydede på overproduktion og medførte blandt myndighederne overvejelser om reduktion af seminariernes antal. Gjedved Seminarium var et af dem, der kom på proscriptionslisten.

Faren drev over. Tilmed begyndte Tage Byskov i dagspressen og fagpressen at pege på de faktorer, som snart ville ændre det forhåndenværende læreroverskud til en alvorlig lærermangel. Kun få sagkyndige tog ham alvorligt. Det svider til os alle i dag.

Den dag kom, da tilgangen og forholdene motiverede oprettelse af dobbeltklasse på seminariet med deraf voksende kollegiebehov. Nu kunne også „kavalerer“ komme i betragtning, idet Tage Byskov fik indrettet en kavalerfløj på det lange gymnastiksalsloft.

Tage Byskov var i fuldt så høj grad som faderen hjemmemenneske. Naturligvis blev der kaldt på ham udefra. Ministeriet udnævnte ham til medlem af udvalget, som havde til opgave at revidere bestemmelserne om optagelsesprøvens omfang og indhold. Han fik indbydelse til at holde foredrag i foreninger og lærerkredse og brugte også flittigt sin pen både i debat, litterære essays, anmeldelser og humoristiske småpluk.

Hans begavelse og praktiske snille var imidlertid så alsidig, at hjemlige sysler fyldte næsten alle de ledige stunder, som seminariearbejdet levnedede ham. Han podede frugttræer, arbejdede som pioner indenfor radioamatørernes eksklusive kreds og dyrkede med lidenskab kriminalromanen som litterær genre. Tusinder af „kulørte“ ting på hans reoler kunne nok have forskrækket de samme folk, som forargedes over faderens radioforedrag til forsvar for den underlødige litteratur. Nu kom Tage Byskov i radioen med et foredrag om udbyttet ved læsning af kriminalromaner.

Tilbragte Tage Byskov mange timer i hobbyrummet, forsømte han heller ikke at sørge for bekvemme og hyggelige stuer som ramme om hjemlivet. Hans hustru, *Dagny Byskov*, kom ind i hans tilværelse ved det møde, hvor arbejdsfællesskab og sværmeri danner grobund for en naturlig vækst ind i et livsvarigt følgeskab. De var klassekammerater.

Efter dimissionen 1922 virkede Tage Byskov som vikar i Kbhv., medens Dagny Wester-Andersen havde årskursus på gymnastikinstituttet. Efter en kort tid ved Randers Realskole kom Tage Byskov tilbage til seminariet som lærer (1923). Samme år begyndte Dagny Byskov sin mangeårige virksomhed som gymnastiklærerinde ved seminariet. Efternavnet fik hun dog først året efter ved deres bryllup 1924. Det nyopførte hus, de flyttede ind i, blev overtaget af læge O. Høegh-Guldberg, da ejerne i 1934 flyttede op i seminariets forstanderbolig. Huset er nu igen købt ind til seminariet.

Forstanderparrets medarbejdere var overvejende Gjedveditter og bidrog dermed til at fæstne og opretholde stedets tradition og ånd.

Frits Hastrup.

Ved jubilæet 1937 skænkede Ny Carlsbergfondet en afstøbning af Jerichaus „Panterjægeren“.

Dimission 1950.

Dagny og Tage Byskovs sidste hold.

*I første række fra venstre:
H. D. Jeppesen, Dagny Byskov, Tage Byskov
og E. Høegh Nielsen.*

Kun en af medarbejderne var helt ny på stedet, da Tage Byskov begyndte sin forstandervirksomhed. Det var *Frits Hastrup*, cand. mag. i naturhistorie og geografi. Han udførte et stort arbejde ved indretning af laboratorier i ældre bygninger, inspirerede eleverne til omfattende selvvirksomhed og dannede med sin kollega Gunnar Dam Jeppesen og læge Høegh-Guldberg et triumvirat, som indlagde sig store fortjenester på det geologiske og biologiske område. De to sidste hører til inderkredsen af sommerfuglekyndige, i nær kontakt med biskop Skat Hoffmeyer, Århus, øverste sagkundskab på dette subtile område. Samme to har lagt mange timers arbejde i fremstillingen af plastiske kort. Det store reliefkort af Danmark, som hænger i vestibulen til Horsens Statsskole, er en god prøve på dette Gedvedfabrikat.

De Gjedveditter, som ombyttede elevbænk med kathedrer, var E. Høegh Nielsen (ansat 1934), Kaj Jensen-Rix (ansat 1936) og „deltidslærerne“ Holger Madsen (dim. 1941 — musiktimer) og Frode Hessellund (dim. 1945 — gymnastiktimer). Gunnar Jeppesen var ansat allerede 1932. Helge Jeppesen, Sensius og fru Kibæk fortsatte ligeledes. Efter at Sensius var flyttet til Katstrup, blev hans timer overtaget af den efterfølgende residerende kapellan Gunnar Ovesen (ansat 1949).

To gange besat

Gjedved Seminarium har i sin hundredårige historie været besat to gange af tyskerne. Om begivenhederne i 1864 fortæller en af de første Gjedveditter, lærer Joseph Petersen, grundlæggeren af Flemming Efterskole:

Aftenen efter slaget ved Vejle d. 9. marts var en del af os i Horsens. Store skarer af den danske hær kom derigennem, og mange vogne kom med sårede fra slaget; de blev indlagt i Horsens. Stille og modløse gik store skarer af kvinder og mænd af alle stænder og aldre gennem gaderne og iagttog disse næsten lige så tavse krigere, der jo stadig drog mod nord. — Jeg mindes aldrig at have mærket ligheden som hin aftenstund i Horsens: hver følte sin part af byrden, ingen overså den anden.

— Undervisningen afbrødes en tid. Vi kunne ligefrem ikke arbejde i ro for fjenderne. Den ene af vore lærere, Chr. Balling, forlod seminariet og gik frivillig med i krigen. Mod Bojsen, forstanderen, var tyskerne særlig bitre — et orgel knuste de til dels med deres pikkelhuer — som de i det hele så skævt til seminariet. Måske tænkte de på — som i Jelling — at drive alle elever paa skansearbejde. (Budstikken nr. 7, 1919).

På Gedvedgård findes endnu et synligt spor fra den tyske indkvartering. En vinduesrude i den gamle havestue på gården bærer indridset i glasset navnet på en tysk officer, som har ønsket at forevige et minde om indkvarteringen.

Besættelsen i 1864 varede kun et par måneder. Den tyske besættelse i 1940'erne blev af mere alvorlig og indgribende karakter. I Budstikken for året 1945 fortæller Tage Byskov om det lige overstandne mareridt, som dog også bød på lyspunkter, først og fremmest oplevelsen af sammenholdet og udslag af mod og offervilje, som næppe var blevet afsløret under normale forhold.

Ganske vist var tyskerne kun inde på seminariets grund i to kortere perioder, april 1940 og april 1945, men i mellemtiden blev både lærere og elever stærkere og stærkere engageret i modstandsbevægelsen, først og fremmest ved uddeling af illegalt materiale og ved modtagelsen af vaaben- nedkastninger i egnens skove. Seminariets og byens folk voksede i disse stunder stærkt sammen, de mange i fællesmøderne og alsangen, de få i mere risikable operationer.

Den tyske „besættelse“ i 1945 betød for seminariet beslaglæggelse af gymnastiksal og forbygning til indkvartering af tyske tropper, der allerede var demoraliserede. Undervisningen blev begrænset til 1937-bygningen. En dør mellem „Pennalen“ og gymnastiksalen blev muret til for at hindre mere maskepi end højst nødvendigt.

Tage Byskov fulgte nøje udviklingen gennem B.B.C.'s Home-service. De sidste dage inden kapitulationen var om muligt mere forvirrende i Horsens og omegn end andre steder i landet. Kapitulationen blev proklameret i byen et par dage for tidligt. Nogle „forkerte“ uniformer måtte skyndsomst gemmes hen igen. Endelig kom dog 4. maj. — 10 minutter efter budskabet i radioen var det danske, engelske og amerikanske flag oppe i seminariets flagstang, og snart var hele gaden besat med flag, på flagstænger og på kæppe, som byens børn i en fart fik udsmykket. Skaren ved seminariets flagstang begyndte spontant at synge fædrelandssange.

Lige siden har seminariet hver 4. maj-aften været illumineret med levende lys i vinduerne.

Næste morgen afslørede frihedskæmperarmbindene de mere aktive i den nærmeste flok, foruden nogle elever lærerne Senstius, Gunnar Jeppesen og Enemærke og blandt nærmeste naboer skrædder P. Jørgensen og læge Høegh-Guldborg.

17. maj kæmpede seminariets fodboldhold mod et hold af englændere, som var indkvarteret på Vestbirk Højskole.

Snart var seminariet igen i den gamle gænge.

En slagen hær passerer seminariet.

Et skæbneslag

Det er altid tragisk at se en mand i sin bedste alder blive ramt af sygdom og død. Hvor sygdommen lammer en livfuld ånd og efterhånden gør den hjælpeløs og målløs, må det virke stærkt bevægende på omgivelserne.

De første sygdomstegn viste sig hos Tage Byskov sommeren 1949. Diagnosen angav hjerne-
svulst og nødvendiggjorde operation. En kortvarig bedring efter operationen tillod ham at
være tilstede ved afslutningsfesten for dimittendholdet 1950 og at rejse til forældrenes guldbryl-
lup sidst på sommeren. Men sygdommen gik sin gang, og døden indtrådte 30. januar 1951.
Ved morgensangen følgende morgen gav H. D. Jeppesen eleverne meddelelse om dødsfaldet.
Sangen om ættens liv, „opklaret gang i ædle fædres spor“, afsluttede Byskovepoken.
Tage Byskovs grav findes på sognets kirkegård.

Døden kom til sidst som en befrielse for den hårdt ramte mand. Han blev kun godt 49 år og
efterlod sig hustruen og to børn: sønnen, tegneren Ole Byskov, og datteren Else, lærerindeud-
dannet, gift med maleren Ib Buch.

For dem og faderens medarbejdere måtte seminariets fremtidige skæbne blive det altoverskyg-
gende spørgsmål.

Seminariet var Tage Byskovs private personlige ejendom. Hans nærmeste efterladte kunne ikke
eller ønskede ikke selv at føre seminariet videre. Salg til privatmand af et seminarium var i
tidens løb blevet en vanskelig og upraktisk løsning ved ejerskifte.

Jens Byskov blev Dagny Byskovs nærmeste rådgiver. Skønt han var over firs år gammel, havde
han allerede under sønnens sygdom bistået med råd og dåd og havde endog påtaget sig at vika-
riere i hans timer på seminariet. Det betød, at han ugentligt måtte foretage rejser mellem Char-
lottenlund og Gedved.

Nærmere boende rådgivere var amtsskolekonsulent A. Hjorth Hald og amtsrådsmedlem Anders
Svendsen, begge Gedved.

Der blev først forsøgt en henvendelse til undervisningsministeriet med ansøgning om statens
overtagelse af seminariet, dengang uden resultat.

Tanken om seminariets omdannelse til selvejende institution under en uafhængig bestyrelse blev
den, som endelig blev realiseret. Dagny Byskov udpegede en foreløbig bestyrelse med den op-
gave at udforme en fundats for en selvejende institution, til hvilken hun kunne sælge og over-
drage sit seminarium.

Inden fundatsen var udarbejdet og havde fået undervisningsministeriets godkendelse, var semi-
nariets nye ledelse allerede udpeget og trådt i virksomhed.

Dagny Byskov fortsatte som gymnastiklærerinde ved seminariet, til hun i april 1955 flyttede sit
hjem til Rødovre.

Selvejende institution 1952—1961

Ifølge institutionens fundats fik en bestyrelse på 7 medlemmer ansvaret for de økonomiske dispositioner og ret til udnævnelse af lærerkræfter ved seminariet, medens den pædagogiske ledelse og daglige administration tilfaldt forstanderen.

Bestyrelsesmedlemmerne repræsenterede forskellige personer og institutioner med følgende fordeling:

Kattrup-Tolstrup kommune: 2 medlemmer.

Sognerådsformand F. Lyse varetog det ene mandat hele perioden igennem. Konsulent K. Nørholm varetog det andet til 1954 og afløstes da af seminarielærer H. D. Jeppesen.

Skanderborg amtsraad: 1 medlem.

Amtsraadsmedlem, senere sparekassedirektør ved Landbosparekassen i Horsens, Anders Svendsen, havde repræsentationen hele perioden.

Gamle elever: 2 medlemmer, valgt af seminariets bestyrelse.

Amtsskolekonsulent A. Hjorth Hald (dim. 1910) sad hele perioden. Realskolebestyrer R. Føns (dim. 1908) havde den anden post til sin død 1959, da han afløstes af overlærer J. Th. Gjødesen (dim. 1929).

Familien Byskov: 1 medlem.

Ingeniør Arne Byskov sad til 1954 og afløstes da af seminarielærer Kaj Jensen-Rix.

Fru Dagny Byskov: 1 medlem.

Fru Byskov lod sig først repræsentere ved broderen, grosserer Wester Andersen, dernæst af sønnen, tegneren Ole Byskov, som snart trak sig tilbage på grund af travlhed, hvorefter fru Dagny Byskov selv varetog sine rettigheder.

Amtsskolekonsulent A. Hjorth Hald har været bestyrelsens formand gennem hele perioden. Næstformand var konsulent K. Nørholm til 1954, hvorefter han blev afløst af sparekassedirektør A. Svendsen.

Inden overdragelsen havde alle timelærere (deltidslærere) fået deres opsigelse. Dernæst opslog bestyrelsen forstanderstillingen. Der indkom 10 ansøgninger til denne. 21. maj 1952 valgte bestyrelsen enstemmigt cand. mag. H. C. Høyer-Nielsen til forstander. Han tiltraadte 1. aug, tre år efter at Tage Byskovs sygdom var begyndt.

Ved undervisningens begyndelse 19. august holdtes en lille højtidelighed, hvor Jens Byskov på familiens vegne ovedrog seminariet til den nye ledelse og gav forstander og lærere gode ønsker med på vejen.

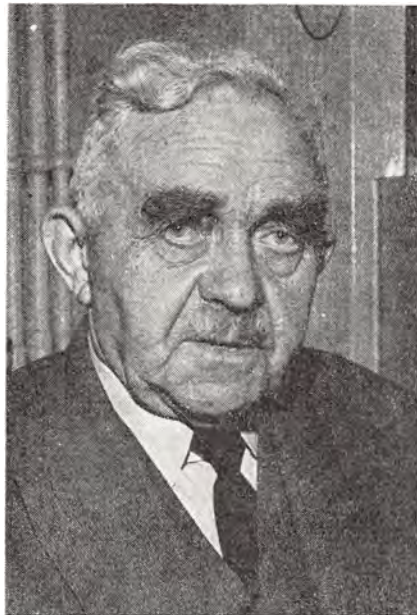
Som bekendt blev de første år under den nye ledelse en vanskelig tid, til en vis grad præget af personlige modsætninger, som desværre ikke altid var skjult for offentligheden.

Heldigvis blev kræfterne samlet påny i et frugtbart samarbejde om seminariets udbygning og virkeliggørelse af de nye opgaver, som læreruddannelsesloven af 1954 stillede.

Ændringer i seminarielovene (1857, 1894, 1930, 1954) falder ret nøje sammen med personskiftet i Gjedved Seminariums historie, hvad ledelse angår (1862, 1896, 1934, 1952).

A. Hjorth Hald.

Anders Svendsen.

Den af Tage Byskov forudsagte lærermangel gjorde sig nu for alvor gældende. Gjedved Seminarium gav sit bidrag til afhjælpning af denne mangel. En af Tage Byskov oprettet dobbeltklasse blev dimitteret 1953, hvorefter en ny blev optaget, første gang med et studenterhold (2½ år) ved siden af et normalt 4-årige hold. Fra og med 1956 blev seminariet drevet som fuldt dobbeltsporet seminarium med optagelse af 2 hold hvert år, til henholdsvis 3-årig og 4-årig uddannelse. Dimission efter den nye seminarielov fandt sted første gang 1959.

Allerede i decbr. 1952 foreslog forstanderen, at nye faglokaler skulle opføres i forlængelse af 1937-bygningen, at kollegiebygningen fra Bojsens tid, „Borgen“, som lå i vejen for udvidelsen, blev nedrevet, og at en ny kollegiebygning blev opført i parken. Bestyrelsen accepterede både dette og de følgende byggeprogrammer, som fik følgende udførelse:

- 1954 Parkkollegiet med lærerbolig.
- 1955 Modernisering af seminariets varmeanlæg, hvorved 33 kakkelovne forsvandt.
- 1957 Undervisningsfløj med skolekøkken, gymnastik- og tegnesal.
- 1959 Kollegiebygninger med 20 værelser.
- 1960 Ny rektorbolig og ændringer af den gamle forstanderbolig.
- 1961 Hovedfacadens pergola. Fornyelse af tagdækning.

Dette byggeprogram kunne kun gennemføres takket være en udstrakt kredit hos Landbosparekassen i Horsens og statens velvilje ved tildeling af byggelån efter den for seminarier og højskoler gældende støtteordning.

Nogle tal kan belyse den økonomiske udvikling, som på få år fandt sted.

1952: Købesum = vurderingssum 447.000 kr.

1960: Ejendomsskyld, vurdering 1/9: 2.135.000 kr.
(Brandassurance 2.716.00 kr.)

1952/53: Driftsbudget 279.000 kr.

1960/61: Driftsbudget 749.230 kr.

Undervisningspengene var i 1952: 430 kr. årlig

Undervisningspengene var i 1960: 550 kr. årlig

Medarbejderstabens grundstamme blev med enkelte undtagelser uændret fra Tage Byskovs tid og fortsætter efter seminariets overgang til staten.

Forbindelsen mellem „kapellaniet“ og religionslærerstillingen blev igen ophævet.

Nytår 1954 forflyttedes Frits Hastrup efter ansøgning til Jonstrup Statsseminarium, hvorfra han senere kom til Århus Universitet som amanuensis ved det geografiske institut. Han afløstes af S. E. Abrahamsen, som kom fra Kjellerup. Han var vokset godt til i Gedved, da hans gamle seminarium, Nr. Nissum, kaldte på ham i 1958. Han modstod ikke røsten. Efterfølgeren Overmark Larsen var kun kort tid her og i Hjørring, inden han kom til Herning Seminarium. Jelling Seminarium har draget to medarbejdere til sig, historikeren Leif Ingvorsen (1958) og gymnastiklærerinde Helga Eriksen (1960). Som før nævnt faldt fru Johanne Kibæk for aldersgrænsen 1958.

De, der kom i stedet, vil man finde foreviget omstående sammen med de gamle i gårde. Da bestyrelsen i slutningen af 1960 søgte kontakt med undervisningsministeriet om statens overtagelse af seminariet, sikrede den sig tilslutning fra hver enkelt af de faste medarbejdere og fik den enstemmig. Bestyrelsen understregede overfor ministeriet, at forudsætningen for forhandlinger måtte være sikring af alle ansattes overgang til samme stilling ved statsseminariet.

Statsseminarium 1961

Da bestyrelsen i slutningen af 1960 erfarede, at Vordingborg Seminarium ansøgte staten om at overtage seminariet, fornyede man fra Gedved den i 1951 foretagne henvendelse og fandt nu positiv velvilje overfor tanken.

En redegørelse over seminariets indretning og økonomiske stilling blev udarbejdet. Det fremgik af den, at seminariets formue efter fradrag af gælden var over en halv million. Henvendelsen var altså ikke begrundet i økonomiske vanskeligheder.

Oprettelsen af den selvejende institution havde i virkeligheden været en ren økonomisk foranstaltning. Den garanti, som den stedlige kommune tegnede, sigtede kun på at bevare seminariet af kommunalpolitiske grunde. Naturligvis havde gamle elever deres følelsesmæssige grunde for seminariets bevarelse; men nogen økonomisk støttekreds blev der aldrig tale om. Seminariet var helt afhængig af statstilskuddet.

H. C. Høyer-Nielsen, lærer- og kantorsøn fra Brønderslev, f. 1911.

Lærereksamen fra Vordingborg 1932.

Cand. mag. 1947 (historie, kristendoms-kundskab, græsk kultur).

Ansæt Gentofte skolevæsen, Frederiksberg Seminarium, Osted Valgmenighed, Gjedved Seminarium (1952).

Uden at vide det omgivet af Gjedveditter livet igennem.

I barneskolen: overlærer Markus Hansen, dim. Gjedved 1892.

Som seminarieelev: forstander Th. Halse, dim. Gjedved 1883.

Som Gentoftelærer: antaget af viceskoledirektør Johansen, lærer ved Gjedved Seminarium (1895—1902).

I Osted Valgmenighed: formand: forstander Niels Pedersen, dim. Gjedved 1929.

Nu — med fuld vidende og erkendelse — daglig omgivet af Gjedveditter som medarbejdere.

Ved Høyer-Nielsens indsættelse som forstander 19/8 1952 talte den femogfirsårige Jens Byskov og mindede, som ofte før, om Elisav ønske til Elias, — at to trediedele af profetens ånd måtte hvile over ham. Det var et stort ønske. — Det var måske også for meget at ønske to trediedele af Gjedvedånden som arvegods for det nye seminarium. Det kunne tynde og hæmme. „På den anden side tror jeg, at det kan have nogen værdi, om en del af det, man har kunnet kalde Gjedvedånden, må bevares her.“

Til sammenligning kan tjene Byskovs tale 1924 ved Bojsens minde (se s. 66) og hans udtalelse på Liselund (s. 75).

Lærerstabten august 1962

1. række: sem.ektor E. Hoegh Nielsen (hovedfag: engelsk), ansat 1934, dim. Gj. 32, c. mag. 56.
 sem.ektor K. Jensen-Rix (regning, matematik), ansat 1936, dim. Gj. 36.
 fru sem.rektor A. Hoyer-Nielsen (håndgerning), dim. Zahle. Faglærereksamen.
 sem.rektor H. C. Hoyer-Nielsen (pædagogik, historie), se foregående side.
 sem.ektor H. D. Jeppesen (fysik, matematik), ansat 1915, dim. Ranum 1915.
 sem.ektor G. D. Jeppesen (sang, tegning), ansat 1932, dim. Gj. 30.
2. række: Øvelsesskoleleder E. Hansen (metodik), ansat 1961 (kom. 1942), dim. Skårup 41.
 sem.ektor Ole Bendt (kristendomsundskab), ansat 1953, c. theol 1926.
 sem.ektor Holger Madsen (mus., klav., org.), ansat 1958 (47), dim. Gj. 41, mus. pæd. 45.
 sem.adjunkt fru Gunhild Madsen (gymnastik), ansat 1960, Dk. Højsk. f. Legemso. 53-55.
 sem.adjunkt fru Aase Calundan (husgerning), ansat 1957, eks. Ankerhus 52.
 sem.adjunkt S. Bonding Pedersen (regning, matematik), ansat 1962, dim. Gj. 50. Fagl.
 sem.adjunkt E. Brøsted Pedersen (dansk, tysk), ansat 1958, cand. mag. 1957.
3. række: sem.adjunkt P. Andersen (historie, engelsk), ansat 1957, cand. mag. 1956.
 sem.adjunkt K. Skytte (mus., violin, dansk), ansat 1955, dim. Gj. 58, mus. pæd. 52.
 pastor I. Breüner, deltidslærer (eng., fransk), ansat 1951, c. theol. & mag.
 sem.ektor Ejgil V. Johnsen (gym., tysk), ansat 1953, dim. Silk. 44, Dk. H. f. Leg.
 sem.adjunkt J. Bitsch-Christensen (gym., geo., fys.), ansat 1960, dim. Blg. 50, faglærer.
 sem. adjunkt Eigil Holm (biologi, geografi), ansat 1959, cand. mag. 59.
- Endvidere medvirker: amtskolekonsulent T. Lundetoft Clausen (pæd.), skolepsykolog K. Giørtz-Laursen (psyk.), lærer Grønnegaard (dansk) og pastor Küllerich (kr.kundskab).
- De fleste af øvelsesskolens lærere varetager i skiftende omfang timer på seminarier. Praktikundervisningen på øvelsesskolen suppleres fortrinsvis med timer ved Horsens skolevæsen under ledelse af skoleinspektør Johs. Nielsen, Søndermarkskolen.
- Siden 1924 har Poul Pallesen virket som pedel, altså under fire institutioner efter hinanden på samme seminarium. Siden 1951 har Willy Aagaard virket sammen med Pallesen og har fået tjenestemandsansættelse 1961.

I bestyrelsen tog sparekassedirektør Anders Svendsen afstand fra tanken. Den stod for ham som et brud med de liberale traditioner fra Bojsens og Byskovs tid; men da folketinget havde vedtaget loven om statens overtagelse af Gjedved Seminarium (lov af 17/5 1961), og de nødvendige overdragelsespapirer skulle underskrives, medunderskrev Anders Svendsen loyalt.

Bestyrelsen fik ministeriets tilladelse til at anvende en del af den likvide kapital til visse forbedringer og ændringer (hovedfacadens pergola) og til ved køb at udvide seminariets område med en række ejendomme langs kirkevejen, bl. a. til lærer- og elevboliger.

Staten og kommunen havde samtidig ført forhandling om statens overtagelse af den kommunale øvelsesskole i Gedved, således at seminarium og øvelsesskole kunne komme under fælles administration, forhandlinger, som fik positivt udfald. Staten blev på den måde storgrundejer i Gedved, og de nævnte grundkøb bidrog til at skabe sammenhæng mellem skolens og seminariets arealer.

Den officielle overdragelse af begge institutioner til staten blev fejret ved en lille højtidelighed efter feriens slutning (23. aug.). Undervisningsminister Jørgen Jørgensen kom i spidsen for ministeriets embedsmænd, de lokale myndigheder med amtmand Schau i spidsen. Splitflagene vajede over seminarium og skole. I gymnastiksalen overværede seminarieeleverne ceremonien med taler af Hjorth Hald, Frede Lyse og Jørgen Jørgensen. I skolen så og hørte børnene undervisningsministeren ved indvielsen af en ny skolefane.

Ved frokosten i festsalen gav musikalske lærere deres bidrag til festen. Om aftenen var der reception for eleverne med svingom.

Så fulgte en ny arbejdsdag uden brud på kontinuiteten.

Amtsskolekonsulent Hjorth Hald, amtmand Schau, undervisningsminister Jørgen Jørgensen, rektor Høyer-Nielsen.

Øvelses- skolen

Lærerstaben august 1962 (med ang. af ansættelsesår).

1. række: ovelsesskolelærer frk. A. V. Jensen (1926), ovelsesskolelærer fru Marie Hansen (1959), årsvikar fru Kjærby (1962), ovelsesskolelærer fru Signe H. Tind (1962), ovelsesskolelærer fru Inger Bay Tjørnehøj (1962), overlærer fru Ingeborg Hansen (1953).
2. række: ovelsesskolelærer N. Sigurd Olesen (1960), ovelsesskoleleder Erling Hansen (1942, leder 1945, se iovrigt side 100), timelærer Jens Kjærby (1962), overlærer Thue Lauridsen (1957), timelærer P. Skibsted (1962), timelærer Ingv. Damm (1961).

Endvidere medvirker flere af seminariets lærere i forskelligt omfang.

Øvelsesskolen har nu 7 hovedskoleklasser samt en 8. klasse og realafdeling med adgang for børn fra om-
liggende kommuner. Lederembedet ventes normeret som skoleinspektorembede fra april 1963.

Siden udvidelsen af skolen 1957 har Henry Rasmussen virket som pedel ved skolen.

Lige siden seminariets oprettelse har den kommunale skole på stedet fungeret som ovelsesskole. I 1961 overgik skolen til staten. I begyndelsen af dette århundrede havde skolen 4 klasser med ialt ca. 100 børn. Kun én seminarieklasse (afgangsholdet) fik dengang praktik. De to yngste børneklaser benyttedes i sommerhalvåret, de to ældste i vinterhalvåret. Inden længe vil seminariet stå med behov for praktik i 6—8 seminarieklasser. Kun en mindre del af behovet dækkes ved den faste ovelsesskole, som mere vil få karakter af demonstrationsskole. Horsensskolerne har allerede længe fungeret som supplerende ovelsesskoler.

Øvelsesskolens ledere har i dette århundrede været: P. H. N. Kirkeskov (fra 1895 til 1926), som ses på billedet side 82 sammen med ovelsesskolelærer I. P. Jørgensen, der virkede i Gedved i 40 år (1903—1943). Kirkeskov afløstes som leder af A. Hjorth Hald, der i 1945 afløstes af den nuværende leder, idet Hjorth Hald dette år udnævntes til amtsskolekonsulent (se side 97).

Tolstrup Sognekirke.

Sognet

Gedved (1410: *Gedue*, 1444: *Gedwich*, 1610: *Giduc*, i nyere tid: *Gjedved* og *Gedved* i flæng) hører til *Tolstrup sogn*, som igen hører til pastoratet *Kattrup-Tolstrup-Ørridslev* (Århus stift). Nuværende indehaver af sognepræsteembedet, provst *Senstius*, Kattrup, var lærer på seminariet fra 1922 til 1948 og (fra 1925) res. kapellan med bopæl i *Gedved*. Han afløstes her af *G. Ovesen*.

Gedved Skole lå for 1917 ved landevejen (hovedvej 10), hvor nu bager *Fischers* forretning findes. Bornene kunne dengang tumle sig på vejen.

1917 opførtes nuværende midterfløj, flankeret af to lærerboliger.

1957 opførtes en ny fløj med 3 klasselokaler og bibliotek.

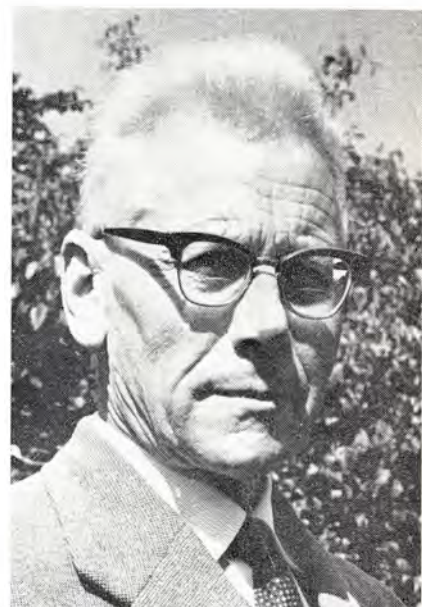
1961 overdrog kommunen skolen til staten som statsovelsesskole for seminariet. „Grundlovsegen“ på skolens legeplads (se billedet på modstående side) blev i 1915 plantet ved den gamle skole og 1917 flyttet derfra til sin nuværende plads.

Kommunen omfattede til 1907 hele pastoratet. *P. Bojsen* var i mange år sognerådsformand for denne storkommune.

Nævnte år blev kommunen delt i to dele, hvorved *Gedved* kom til at høre til *Kattrup-Tolstrup Kommune*. Kommunen hører til *Skanderborg Amt*.

Nuværende sognerådsformand *Frede Lyse*, *Overby* pr. *Hovedgård*, sad i bestyrelsen for seminariet som repræsentant for kommunen i de 10 år, bestyrelsen fungerede.

Sognerådlokale og kærnerkontor findes i forbygning til hvilehjemmet for gamle, „*Norrelide*“, som ses herunder.

Fremtidssyner

I dag ville man ikke have valgt et landligt sted som Gedved til etablering af et seminarium. Indvendinger mod et forslag af denne art ville dreje sig om de begrænsede muligheder for adgang til kulturelle goder og en rimelig boligstandard.

Sådanne indvendinger kan inden længe let blive svækket af resultater af en udvikling, som er i gang. Samfærdselsmidlernes udvikling sætter lærere og elever i stand til at nå „begivenhedernes centrum“ på et øjeblik. Bilparken ved Gjedved Seminarium er nu så stor i undervisningstiden, at en klasse midt i en time uden varsel kan sætte sig i lærerens og elevernes egne vogne og begive sig til bibliotek eller ekskursionsmål. Eller undervisningsmateriel af enhver art kan rekvireres, mange gange med dags varsel, til studium paa seminariet.

De studerendes bolignød er jo ikke ukendt i byerne. Boligpriser og trafiksammenbrud i store byer er snart ved at gøre undervisningsanstaltens placering i disse problematisk. Tendensen indenfor industrien til forlægning af virksomhederne til landlige områder vil blive fulgt af en lignende tendens for læreanstaltens vedkommende.

Trods udjævningen af den tidligere forskel mellem købstad- og landsbyskole vil skolen i det landlige milieu bevare et særpræg, som gør en vis tilpasning ønskelig for de lærere, der ikke i forvejen er fortrolige dermed.

Et af Unescos vigtigste undersøgelsesområder er vilkårene for skoleundervisning i landlige områder, og kommissionsudtalelser har flere gange peget på det ønskelige i, at lærere allerede under uddannelsen lever i et landligt milieu. En af de sidste rapporter peger på, at den vordende bylærer i ikke mindre grad kan have udbytte af et ophold på et landseminarium. Det er nødvendigt, at det voksende industrisamfund bevarer indføling med agerdyrkende landsmænd, og forøvrigt er der i bymennesket en urdrift mod jorden, som bl. a. giver sig udslag i kolonihavebevægelsen.

Den blå betænkning peger på landbrugsfaglige emner som nyt arbejdsområde for de ældste skoleklasser. En sådan undervisning bør ikke sigte på oplæring af vordende landmænd alene. Unges beskæftigelse med planter i have og drivhus, eventuel pasning af husdyr, kan give dem en berigelse og indleven med andre skabninger, som bærer udbytte i sig selv.

Gjedved Seminarium ejer tilstrækkeligt grundareal til forsøg med utraditionelt byggeri. Adgangen til at erhverve område, som er nødvendigt til at forberede vordende lærere til arbejde med landbrugsfaglige emner, er let for hånden. I lande, hvor moderne pædagogik har taget manuelle sysler op som led i opdragelsen, hører elevernes medarbejde i institutionens pasning og vedligeholdelse til uddannelsens centrale område. En manuel beskæftigelse udover de hidtil anvendte aktivitetsformer i sløjdsalens metodebundne undervisning kan nok stå som en fremtidsdrøm.

For den, der mangler håndelag og har virkelig passion for boglige studier, vil den grønne ramme om boghuset forhøje glæden ved en tilværelse i studium og eftertanke.

— — —

Hvad med „myten“, som var det bærende for dette seminariums grundlæggere?

I opgangen til seminariets sangsal findes i dag et glasmaleri af ny dato, men med gammelt motiv: „St. Mikael's kamp med dragen“, frit gengivet efter en granitskulptur i Ø. Starup Kirke. (Se omslagets bagside). Det skal minde os om, at verden er en kamplads, hvor to magter strides: det gode og det onde, sandhed og løgn, ret og vrangt, liv og død, guddom og djævelskab. Det skal faa den unge generation til at standse op ved tanken: Ikke alt er relativt!

Ekscursion i omegnen.

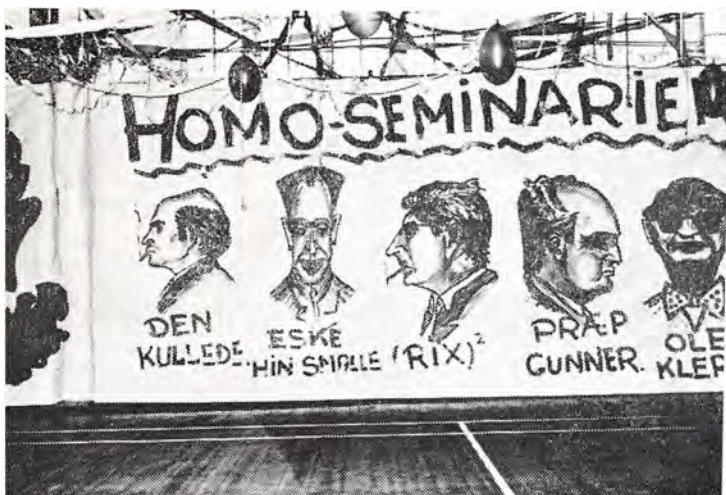
Pallesen og Aagaard.

Rigtige fodboldspillere (1956).

*Lærerfodbold! G. Jeppesen fører an.
Brudgom og brud: rektor og Skytte (1956).*

Fastelavnsløjer (1961).

Humaniora.

*Værelse
i Parkkollegiet.*

Det grønne er godt for øjnene —!

Orgel, bygget 1961.
Fabrikat: Walcker, Ludwigsburg.

Stemmer:

I manual: Gedeckt 8'
Principal 2'

II manual: Gemshorn 8'
Rorflojte 4'
Quint 1¹/₃'

Pedal: Subbas 16'

D
I
M
I
S
S
I
O
N

(1958)

SEMINARIEOMRÅDET (udsigt mod øst)

1. Hovedvej 10 (nord-syd).
2. Jomsborg (Gl. Højskole, privat).
3. Jens Byskovs bolig 1900 (nu kontor).
4. Hovedbygning 1903.
5. Foredragssal.
6. Kollegium "Tårnet" 1909.
7. Gymnastiksal m/ kol. "Kavalerfløjen". 1910
8. Kol. "Pennalen".
9. Lærerbolig & hum. laboratorium.

10. Kol. "Blækken" 1913, udv. 1959.
11. Kol. " " anneks 1959.
12. Rektorbolig 1960
13. Bygning 1937 (naturfag).
14. " " 1957 (gym., husg., tegning)
15. Øvelsesskole m/ boliger 1917.
16. " " udvidelse 1957.
17. "Kristiansborg".
18. Doktorkollegiet.
19. Sportsplads m/ idratshus.
20. Parkkollegiet ("Mamrelund") 1954.
21. Sognekirken (Tolstrup) foroven.
22. Skovvej (til Hansted Skov).

Huse og mennesker

August 1962 er seminariet begyndt med 320 elever.

Hovedparten kommer hver dag med offentlige eller private transportmidler. Fra Horsens og nærmeste omegn kommer alene over 100. Radius for den daglige transport er udvidet betydeligt. Ydergrænserne er stort set Århus og Vejle.

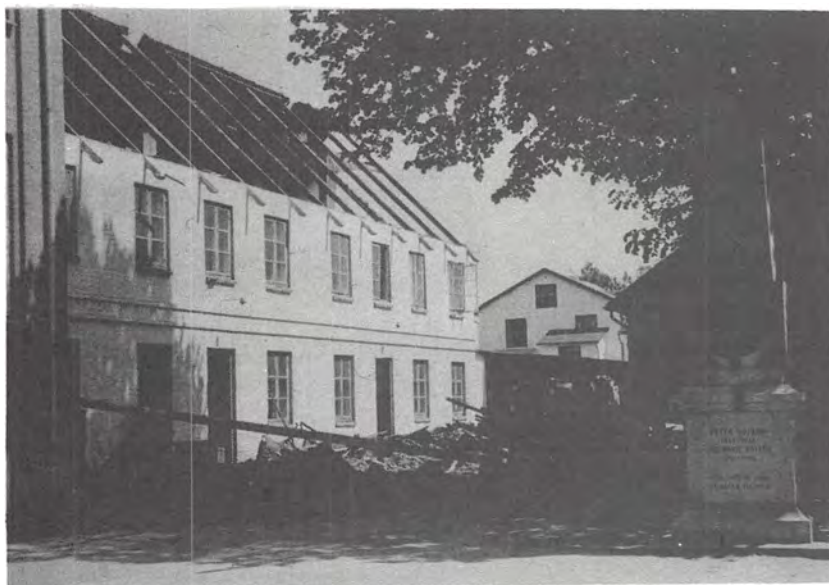
I elevflokket er der iverigt ikke få repræsentanter fra de andre landsdele, herunder Bornholm. Mange kommer fra København. For denne kategori af elever er boligspørgsmålet af vital betydning. Før i tiden var udlejning af værelser en indtægt, som betingede flere Gedvedborgeres økonomi. Det er ikke tilfældet mere i samme omfang som før. Mange udlejer kun for at gøre de unge en tjeneste. Flere huse og kvarterer i byen har øgenavne, som røber deres hødvundne brug som standkvarter for seminarister: "Jomsborg", "Sparta", "Filistaa", "Svendehjemmet" osv.

Fra højskolens tid var det almindeligt, at seminariet selv sørgede for at skaffe kost og logi til så mange som muligt. Prisen for værelse var i Bojsens sidste tid 2 kr. mdl., udstyret svarede dertil. Den sidste elevbygning af denne type, "Borgen", faldt ikke før 1955.

Jens og Line Byskov opretholdt pensionatsvirksomhed i mange år; men efterhånden blev ordningen for besærlig for forstanderfamilien. I stedet er kollegieafdelingerne blevet grupperet om småkøkkener, hvor beboerne selv kan tilberede deres måltider, en ordning, som rummer åbenbare fordøle, sparer institutionen for kritik af maden og bereder "alunnerne" større adspredelse end besvær.

I dag har seminariet 8 kollegieafdelinger med 90 værelser ialt. De fleste afdelinger ligger i fritliggende huse, ofte af villalignende karakter, hvilket bidrager til at gøre opholdet mere hjemligt, fri for institutionsatmosfæren.

Ved siden af den officielle litrabetegnelser bærer kollegieafdelingerne mere uofficielle navne som Tårnet, Pennalen, Kavalærløjen, Blækken, Annæksæt, Mamrelund (Parkkollegiet) og det sidst tilkomne Doktorkollegium.

BORGEN falder 1955

Rektorbolig

Doktorkollegium

Parkkollegiet

Tårnet

Vinterparkering

"Blækken" med udvidelser - "Fløjen" og "Pennalen"

Gjedved Seminariums Elevforening

Trangen til at gense skuepladsen for rige ungdomsår og møde tidligere læsekammerater har naturligvis været levende tilstede hos alle seminariegenerationer.

Muligheden for udlæsning fandtes, når Bojsen indbød til de store skolemøder i forrige århundrede, men i begyndelsen af dette århundrede modnedes tanken om et kontaktlede, skabt og opretholdt af de udgåede elever selv. Seminariet blev på den måde hjemmet, som blot åbnede sine stuer, mødens "børnene" selv fik ansvaret for samværets forløb.

Da Gjødved Seminariums Elevforening i 1908 blev stiftet og fik sin første bestyrelse, var det ikke udslag af øjeblikkestemninger. Tilløb har været gjort tidligere, og foreningen har befæstet sin stilling siden.

Den vigtigste opgave for bestyrelsen blev tilrettelæggelse af tilbagevendende elevstævner som fornemste middel til opfyldelse af formålsparagraffen, der ses aftrykt på modstående side.

Intervallerne for disse stævner har været forskellige, men den nu forlængst udformede tradition henlægger stavnedagene til storebededagsferien hvertandet år, altid på lige årstal. Undtagelsesvis benytter man i 1962 oktoberferien af hensyn til jubilæet.

Et normalt stævne varer to dage. Der har været tider, hvor man har kunnet udfylde en hel uge, således i året 1919, et sommerferiemøde med skolemødets og instruktionskursets idé som bærende element.

Trangen til et skriftligt bindeled til supplerende af elevstavnets muligheder dukkede snart op.

Ganske vist var det skik, at seminariets årsberetninger, hvori Jens Byskov og Martin Kristensen gerne lod et foredrag eller en artikel aftrykke ved siden af de obligate meddelelser, blev udsendt som hilsen til gamle elever, der ønskede det; men 1916 blev grunden lagt til det organ, som med prisværdig historisk sans for stedets tilknytning til Bojsenfamilien blev kaldt "Budstikken", senere "Gjedved Budstikke", et elevblad, som også i det ydre er undergået mange forandringer. Det har været månedsblad, kvartalsblad og er nu årsskrift for elevforeningen. Det har haft kvartformat og kommer nu i oktav. I den sidste skikkelse, som årsskrift, har det fundet en form, som Gjødveditterne sætter pris på, og som de nødigt vil undvære synet af blandt juletidens mange publikationer.

Når en fast linie har kunnet holdes gennem de sidste mange år, skyldes det først og fremmest den omstændighed, at en og samme redaktør har stået for de fleste årgange siden 1923, nemlig Titte Jeppesen, som kun har været afløst et enkelt år af Høegh Nielsen (årgang 52) og fire år (54-57) af Maren Juul.

Bladets første redaktør var Chr. Høirup (1916-23), hvis introducerende artikel gengives her.

Formandsskabet i elevforeningen har været præget af lignende bemærkelsesværdige stabilitet.

Th. Gjødese har åbenbart rekorden, fra 1908 til 1936 kun afløst i perioden 1916 - 1922, da H. P. Olsen, Storehødinge, var formand.

Fra 1936 til 1953 var A. Hjorth Hald formand og afløstes sidstnævnte år af Maren Juul. Siden 1958 har Th. Gjødese søn, J. Th. Gjødese, været formand.

De seminarieelever, som i det daglige har hjemme på seminariet, kan vel være medlemmer af den ovennævnte elevforening, men må naturligvis organisere deres egen virksomhed på selvstændig vis under ledelse af et elevråd, som allerede fandtes på Gjødved Seminarium, før lovgiverne i 1954 fandt på at give forskrifter for den slags.

Budstikken

Medlemsblad for Gjedved Seminariums Elevforening

Udgivet af Bestyrelsen

Nr. 1

November 1916

1. Aarg.

Indholdsfortegnelse: Red.: Vort Blad. — E. Eriksen og Dr. pedant.: Elevforeningens Tilblivelse. I. P. Kristensen-Randers: P. Bojsen som Kunstdommer og Martin Kristensen som Fotograf. H. P. Olsen: Seminaristernes Blad. Red.: Store Bededagsmødet. — O. P. Olesen: Elevforeningens Møder. n.: Praktisk Pædagogik. Chr. Høirup: Tilfældigheder og Istappe. Her og der. Brevkasse. Hovedbrud. Medlemsliste.

Vort Blad.

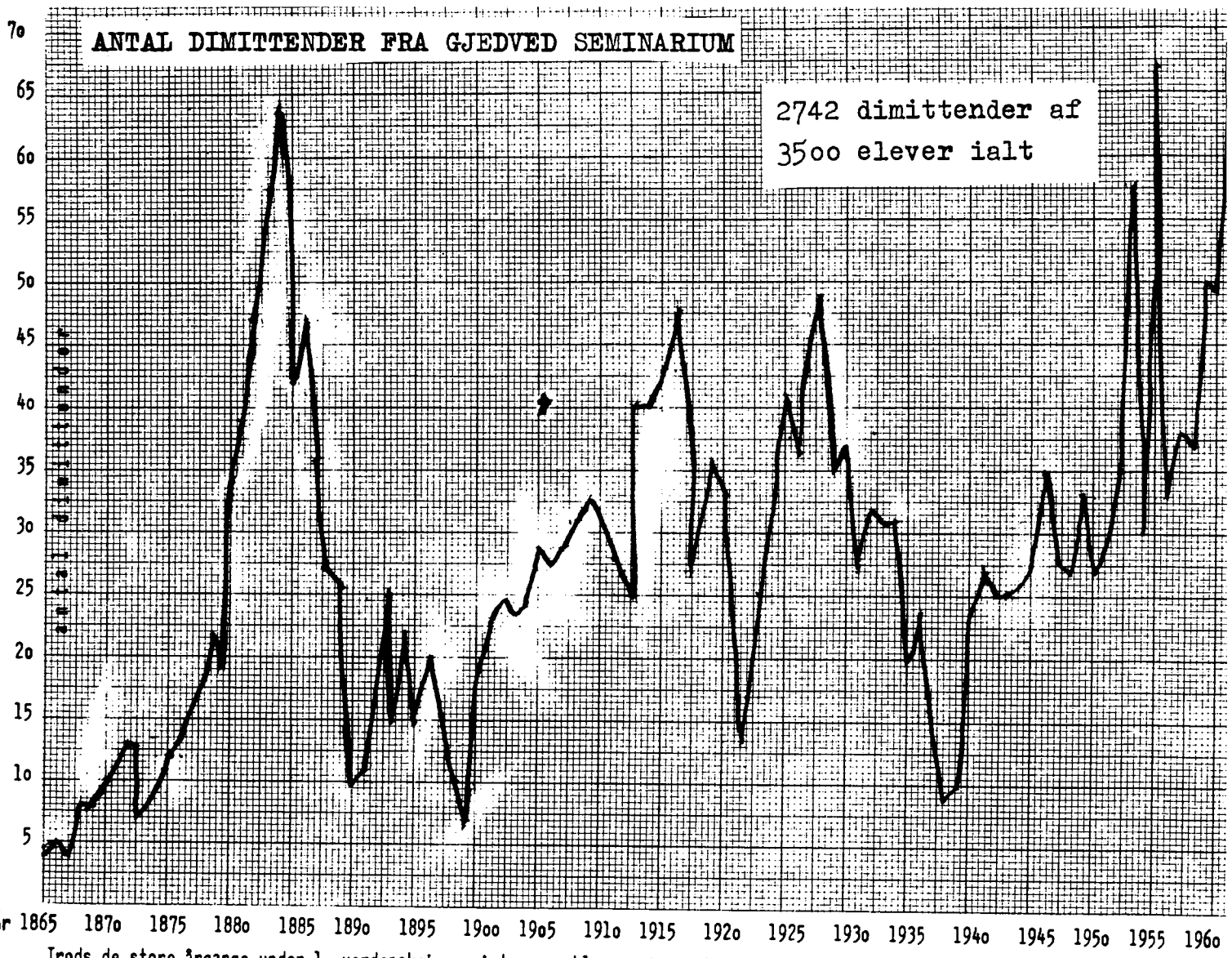
Foreningens Navn er: „Gjedved Seminariums Elevforening“. Dens Formaal er ved dertil egnede Midler at vedligeholde Forbindelsen mellem Gjedved og Gjedveditter samt mellem disse indbyrdes. Saaledes lyder § 1 i vore Love, og dermed er Foreningens Formaal angivet tydeligt og godt; men om Midlerne til at naa dette Formaal med siges der ikke noget. Hidtil har Foreningen væsentligst virket ved Afholdelse af Møder. Foruden det stiftende i 1908 har der været afholdt Møder i 1909, 1912, da Seminariet fejrede sit 50 Aars Jubilæum, og i 1916. Skønt de har været særdeles vellykkede allesammen, er der dog adskillige — og deriblandt den tidligere Bestyrelse — der har fundet, at Møderne var utilstrækkelige som Bindemiddel. Heller ikke det, at Medlemmerne hvert Aar har modtaget Seminariets Aarsberetning, har virket fuldt ud tilfredsstillende. Der maatte mere til. Tanken om et Aarsskrift laa da ligefor, og den har været fremsat flere Gange. En enkelt Gang — i 1911 — er den endogsaa blevet realiseret derved, at der i Seminariets Aarsberetning var optaget Artikler af Byskov, J. Kjær, Torolf Kristensen, Chr. Høirup og A. P. Andersen Kolstrup. Det var vist alle glade for; men Svalen bebudede ingen Sommer — ingen snarlig da. De følgende Aarsberetningers tørre Tal og Oplysninger om pedantiske Eksamensbestemmelser blev nemlig alene krydret med et Foredrag af Byskov; men Salt alene gør det jo ikke, hvor værdifuldt det end er.

Tanken om et skriftligt Bindemiddel var dog for god til, at den kunde glemmes, og da den ved Mødet i Aar atter blev fremsat, vandt den almindelig Tilslutning. Denne Gang vil den

dog blive til Virkelighed under en lidt anden Form. Medlemmerne faar stadig Seminariets Aarsberetning; men derudover vil de 2 à 3 Gange om Aaret, eftersom de økonomiske Forhold tillader det, faa et Blad omtrent som dette. Det skal indeholde Alvor og Gammen, gøre Minderne levende og Samfølelsen stærkere, altsaa meddele Stemningen fra et Elevmøde i de Minutter, hvori det læses; men det maa jo godt mærkes, at det er Skolefolk, det skal knytte sammen. Deres daglige Arbejde, deres Livs Gerning maa gerne præge Bladet ved Siden af den Tid, der forberedte dem dertil.

Vi har ikke stræbt efter at bringe et Førstenummer, der, hvad Form og Indhold angaar, er saa smukt og lødigt, at vi maa frygte for, at de fremtidige Numre skal komme til at betegne en Nedgang. Vor Hensigt har været at bringe et Nummer, der kan staa som Mønster for de efterfølgende. Derfor har vi ikke brudt os om at skaffe Artikler fra de litterære Spidser i vor Forening — der er jo kun 1 egentlig „Spids“-Artikel, nemlig af Kristensen-Randers — men vi har henvendt os til Menigmand, og den Retning agter vi saa vidt muligt at holde. Vi har nemlig villet, at Bladet ikke alene skulde skrives for, men ogsaa af Medlemmerne. Alle maa være Medarbejdere, om Bladet skal kunne blive et rigtigt Udtryk for det, der er fælles for os, og det er netop ved at finde denne Generalnævner, vi mener, Bladet lettest og bedst vil kunne løse sin Opgave.

Efter nogen Betænkning har vi valgt at give Bladet Navnet „Budstikken“. Vi er klare over, at det ikke klinger helt naturligt i alles Øren; men vi har alligevel taget det, dels fordi der nu ligger noget betegnende deri, og dels fordi det

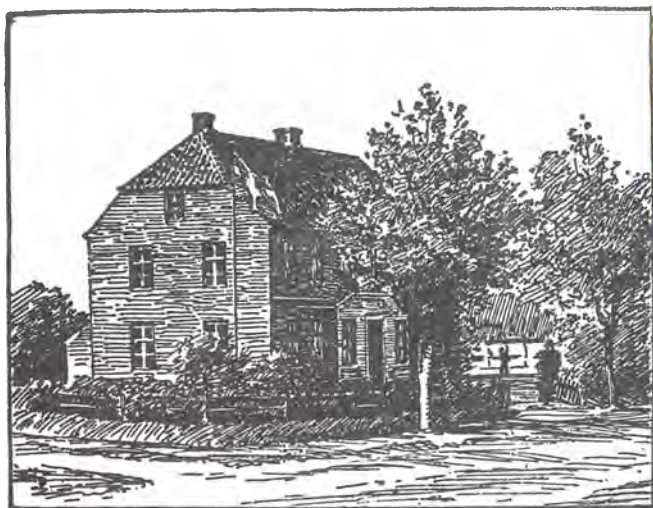

År 1865 1870 1875 1880 1885 1890 1895 1900 1905 1910 1915 1920 1925 1930 1935 1940 1945 1950 1955 1960

Trods de store årgange under 1. verdenskrig og i tyverne blev seminariet drevet som ensporet seminarium med indtil 48 elever i et almindelige klasseværelse.
 Første dobbeltklasse dimitteredes 1953. 1955 dimitteredes den første studenterklasser (2½-årig).
 Varig tosporet drift begyndtes ikke før 1956 med kombineret 4-årig og 3-årig uddannelse (første dimission 1959). Deraf de store spring i 50-erne. 1962 er tresporet drift påbegyndt.

Dimittendernes fædre, fordelt efter erhverv	1902							
	Lærere.	Gaardejere, Forpagtere o. l.	Husmænd, Arbejdsmænd o. l.	Haandværkere, Møllere o. l.	Købmænd o. l.	Embedsmænd.	Offentlige og private Begjente.	I alt.
Jønstrup Statsseminarium.....	7	5	6	2	1	4	»	25
Skaarup —	5	2	3	6	»	»	1	17
Jelling —	6	6	8	3	4	»	»	27
Ranum —	2	7	8	2	»	»	»	19
N. Zahles Privatseminarium.....	3	4	1	7	6	6	4	31
Femmers —	3	1	1	3	3	3	3	17
Vesterbro —	»	1	3	»	3	»	»	7
Blaagaard —	2	6	2	2	2	»	1	15
Neksø —	1	2	2	»	4	1	»	10
Vordingborg —	8	3	2	3	3	2	»	21
Odense —	1	2	5	5	2	»	1	16
Gjedved —	5	7	10	»	1	»	1	24
Silkeborg —	5	12	8	4	»	1	1	31
Nørre-Nissum —	3	5	8	1	1	»	»	18
Th. Langs —	4	1	1	3	»	»	»	9
Horsens —	2	1	1	2	1	»	»	7
Ribe —	3	3	4	»	»	»	»	10
	60	68	73	48	31	17	12	304
Til sammenligning: Gjedved Seminarium 1950	3	6	5	3	5	-	5	27

Sammenligning mellem to årgange

Elevfortegnelse 1865—1912.

Fortegnelsen, som er fotokopieret efter 50-års-jubilæets festskrift 1912 med de forlængst foraldede oplysninger, er i virkeligheden kun en dimittentfortegnelse.

Holdet 1865 med tre dimittender begyndte 1862 med 12 elever.

1865.

N. P. Lauridsen, Tøvelde, Stege. J. F. Lund, Ørum, Daugaard. M. J. P. M. Møller, Sørup, Olstrup.

1866.

J. K. Bertelsen, Ormslev. J. Brandsø, Rold, Arden, A. M. Ellevang, Fausing. L. Laursen, Branddirektør, Vejle, (Festsk. 87). J. Pedersen, Flemming, (Festsk. 87) død. K. Sørensen, Møllerup. P. J. Schmidt, Ranum Seminarium, (Festsk. 87), død. C. A. Friis (pens.), Fovlum pr. Viborg.

1867.

H. N. Kjems, Braarup, Rødkjærbro. S. Lauritsen, Sønderho. N. Hansen Mortensen, Oksbøl. S. Sørensen, Skørping Kirkeby.

1868.

A. Bovtrup, Hover, Muldbjerg. E. Ejlersen, Bukkehave, Rødby. J. Kr. Jensen (pens.), Hornborg, Flemming, (Villa Rolighed). A. Kristensen, Redsted, Karby. K. Kristensen, Hesselballe, Uldum. O. Kristensen, Sandvig. H. Larsen, Frerslev, Haslev. K. Sørensen, Tostenæs.

1869.

Kristen Jacobsen Bjerregaard. Claus P. H. Brix, Faarup, Lundby, (Festsk. 87). M. P. Brodersen, Stationsforst., Hvidbjerg, (Festsk. 87). S. P. Frøsig, Alrø, (Festsk. 87). K. P. Hansen, Skarø, Svendborg. M. K. Korsgaard, Nic. Madsen, H. H. E. Nielsen. N. Rasmussen, Oue, Hobro. J. H. Føgt (66-69), Forstander, Try Højskole, Hjallerup. H. J. Hansen (66--69), Redaktør, Holbæk Amts Dagblad.

1870.

Chr. P. Bruun, Agersnap, Ølgod, (Festsk. 87). N. A. Eriksen, Bramdrup, Kolding. P. J. Nielsen, Darum, Bramminge. J. Olesen, Hauge, Tistrup. J. Pedersen, Mygdal, Hjørring, (Festsk. 87). P. Rasmussen, Horsted, Vejle, (Festsk. 87). N. C. Christiansen, Lundby. J. K. Jensen, Them, Silkeborg, (Festsk. 87). J. Ottosen, Ry, (Festsk. 87). P. J. Frølund, død, (Festsk. 87). C. Nielsen Gjording, Brixbøl, Tjæreborg, (Festsk. 87). J. Hansen, Hennetved, Rudkøbing.

1871.

H. Andersen. D. P. P. Bjørnlund, Vangen, Frederikshavn. C. J. H. Bøgeskov, Forstander, Bornholms Højskole, nu Grdm., Bornholm, (Festsk. 87). R. Frederiksen, Friskolelærer, Fangel, Odense, (Festsk. 87). A. Jæger, Hunderup, Bramminge. T. K. Kristensen, Rønslunde, N. Snede (Festsk. 87). K. Lauridsen, Fræer, Skørping. M. Larsen, Venge, Skanderborg. M. M. Milthers, Bislev, Nibe. E. M. Nielsen, Sjørslev, Kjellerup. S. N. Petersen, Framlev, Harlev. V. P. Sparrevohn, død. N. K. Svenningsen, Langelund, Vejle, (Festsk. 87). J. J. Godsk, Kalhave, Uldum.

1872.

J. K. Andersen, død, (Festsk. 87). R. J. Borre, Marienborg, Nyraad. P. A. Carstens, Direktør, Aalborg. J. K. Fog, Vandel, (Festsk. 87). R. Hansen, Vignæs, Saxkøbing. C. E. Johansen, Borum, Mundelstrup. N. P. Kanstrup, død, (Festsk. 87). A. H. H. Lund. F. Nielsen, Valby, Helsingør. R. Lind Sørensen, Udby, Kalundborg, (Festsk. 87). E. J. Korch, Barløse, Assens. Simon Sørensen, Friskolelærer, Rudme, Ringe, (Festsk. 87). M. P. Møller, Ørding Vestre, Nykøbing Mors. M. Jensen, Sejstrup, Gredstedbro.

1873.

A. M. Bjerrum, død, (Festsk. 87). A. C. C. Bremer, Dræby. Jens Hansen, Skolebestyrer, Aarhus, (Festsk. 87). J. P. M. Jensen Lyngby, Redaktør, Silkeborg, død. H. Rasmussen, Sejling, Silkeborg, (Festsk. 87). N. P. Sørensen, Klakring Østre. J. Thomsen Lomholt, Bredsten, Vejle.

1874.

J. J. Arnstrup, Aarhus. M. T. Jacobsen, Sillerslev, Nykøbing Mors. Hans J. Jensen. J. J. Hermansen, Hjørring. H. Hansen, Rødkilde Højskole, (Festsk. 87). J. Hansen, Aale. N. Nielsen Vad, Tørring, Ø. Tørslev. J. Schwennesen, Lejrskov, Lunderskov. L. Sørensen, Høver, Galten. J. Kristensen, Ljørring, Aulum. Fr. Andersen, Norup, Otterup.

1875.

P. Andersen, Aalsø. L. N. Brandt. F. Christensen, Store Linde, Karise. P. Clausen, Gjerløv, Slagelse. H. Hansen Dall, Sondrup, Hundslund. N. E. Hansen. J. K. Højmark, Koldt Friskole, Aarhus. R. I. Iversen, Korsør. K. Jensen, Østerballe. Aalestrup. J. K. Jørgensen. N. Knudsen. J. P. Kristensen, Randers, Forstander, Ollerup Højskole, Svendborg. N. Nissen, Dallerup, Lunderskov, (Festsk. 87). J. Olesen, Søby, Hammel. A. Pedersen, Hvejsel, Jellinge, død. C. F. E. Pedersen, Musikhandler, Horsens. K. Rydahl, Tjørnemark, Stege, (Festsk. 87). O. P. Schou, Størring, Galten. J. Svenstrup, Hjortsvang, Tørring. P. K. Thorsen, cand. mag., Ballerup. F. N. Vejlstrup, Redaktør, Aalborg Stiftstid., (Festsk. 87). Hartvig Worm, Granslev, Laurbjerg.

1876.

A. Kjær Gregersen, død, (Festsk. 87). A. Hansen. K. Hansen, Nyborg. H. L. Jensen, død, (Festsk. 87). J. Kristensen, Resen, Skive. L. Lauridsen Agerskov, Højmark, Lem. H. Nielsen, død, (Festsk. 87). N. P. Olsen, Selsingaarde, Koldby. J. P. Petersen, Kjelstrup, Thisted. N. V. Krogh Petersen, Ø. Viborg. P. Petersen. S. P. Thygesen Schmidt, Fredericia. L. Søby, Ørritslev, Hovedgaard, (død). R. A. Udby, Skærød, Helsingør. Jens A. N. Kjær, Provst, Vraa. N. Pedersen Kirkegaard, Herridslev, Nysted. J. Stephensen, Næstrup, Sjørring, (Festsk. 87).

1877.

A. Andreasen, Ødsted, Vejle. I. M. Rothhausen Andreasen, København. C. A. S. Bindslev, Frederiksberg. Chr. Christensen, Hørby, Hobro. L. Christensen, Vesterdal Høj- og Friskole, Middelfart, (Festsk. 87). Th. Jensen Spange, Ebeltoft. J. Jeppesen, Ranum Seminarium. P. C. Jessen, Vraa, Kolding. J. C. Christensen, Hee. J. C. Larsen, Bjerre, Jylland. P. Lindholm, Gliim, Roskilde. C. M. C. Nielsen, Kirkeby Vestre, Kirkeby. N. Pedersen, Vammen, Viborg. O. F. Pedersen. K. H. Storm. N. Sørensen, Frederikshavn. E. A. Traber, Færøerne, (Festsk. 87). M. C. Christiansen, Hjelmsted, Brønderslev. A. Petersen Fischer, Allingdam, Allingaabro. P. K. Schultz, Vidstrup, Hjørring, (Festsk. 87).

1878.

A. Andreasen, Pedholt, Malling. Jeppe Andersen, Biltris, Roskilde. N. H. Bisgaard, Sønderup, Støvring, (Festsk. 87). H. K. Brodersen, Dyrslæge, Nørre Nebel, Varde, (Festsk. 87). Th. Christensen, Nyby, Brørup. O. N. Futtrup, Vostrup, Tarm, (Festsk. 87). C. Haraldsen, Kvang, Nørre Nebel, Varde, (Festsk. 87). J. C. Jensen, Kattrup, Hovedgaard. J. P. T. Dabelsten Jensen. Th. E. Jensen, Sprove, Stege. J. Jespersen, Seem, Ribe. J. Jørgensen (Møen), Nyborre Friskole, (Festsk. 87). J. P. Haahr Madsen,

Mejrup, Holstedbro. M. S. Møller, Bælum. A. E. Pedersen, Kadsbølle Friskole, Langeland, (Festsk. 87). H. Pedersen, Serup, Silkeborg. S. P. Pedersen, Sekretær for Foren. af jydsk Landboforen., Aarhus. R. P. Rassmuus, stud. theol., (Festsk. 87). A. Sørensen Hjorth, død, (Festsk. 87). M. P. Thomsen, Aastrup, Grenaa. Th. P. Thomsen, Klinting, Nørre Nebel. N. Thøgersen.

1879.

Chr. Sørensen Blaagaard, Dastrup, Hobro. A. C. C. Visse, Frejlev Østre, Aalborg. A. Christensen, Sønder-Tranders. Johan Egeberg, Hjortespring, Herløv. J. Hansen, Graverslund, Børkop. J. A. Henriksen, København. H. C. Holm, Aarhus. P. Neimann Jacobsen, Købmand, Allingaabro, (Festsk. 87). L. N. Jensen, Gamst, Vejen. L. P. Jørgensen, Skovsgaarde, Aarup. F. Knudsen, vistnok død i Amerika, (Festsk. 87). J. P. Larsen Elm, Øster Ulslev, Nysted. M. M. Lund, stud. theol., (Festsk. 87). M. J. A. Mogensen. P. H. N. Kirkeskov, Gjedved, Horsens. A. H. Nøhr, Thoroslunde, Svinninge. Jeppe Pedersen, Redaktør, Horsens Dagblad. S. P. N. Rakkjær, Valsgaard, Hobro. Kr. Nielsen Skinnerup, Brandsø, Assens, (Festsk. 87).

1880.

C. Baltersen, Ollerup, Svendborg. N. C. Christensen, København. P. Christensen. N. C. Clausen, død, (Festsk. 87). S. P. A. Elkjær, Honum, Rask Mølle. S. Frederiksen, Friskolen, Vørslev, Kallundborg, (Festsk. 87). Th. Frederiksen, Thise By-skole, Brønderslev. J. Gregersen Pinholt, Hove, Klinkby. Th. Hansen Leth, Friskolelærer, Ollerup, Svendborg, (Festsk. 87). N. Hjorth. J. M. Vogelius Jensen, Lyngby, Mundelstrup. A. M. Jensen Ougaard, Svinninge. J. P. Jensen, Høsten, Thureby. H. C. H. Jesse, Frisbæk, N. Snede. P. L. Jæger, Brøndsted, Børkop. C. L. Knudsen, Starup, Varde. N. Knudsen, Hjerik, Roslev. P. C. Mortensen, Hovedgaard. P. M. Møller, Eskesens Skole, Odense, (Festsk. 87). N. T. Nielsen, Drigstrup, Kerteminde. Villads Nielsen, Julianehede, Moselund. H. P. Schmidt Nissen. P. Nørregaard, Høje, Taastrup. L. Pedersen Bjerregaard. N. P. Ravn. R. N. Rasmussen Sandby. O. Simonsen. P. Pedersen (Sjælland), Dall, Aalborg, (Festsk. 87). Chr. Christensen Løndberg. C. J. Christensen Søndergaard, Redaktør, Vejle. Hans Sørensen, Højby. M. A. Sørensen, Bratten, Jerup. S. P. Sørensen (Oksbøl), Mellerup Højskole, (Festsk. 87). N. R. Lodsgaard, Hjarnø, Horsens. H. Andersen, Sinding, Silkeborg. P. P. Solgaard, Sattrup, Stenbjerg, død.

1881.

H. A. Andersen, St. Dalby, Hedensted. H. V. Andersen, J. P. Andersen Schmidt, Vedbæk. J. C. Andreassen, Yderby, Nykøb., Sjælland. L. J. Christensen, Ajstrup, Mallng. Chr. Christoffersen, Hansted, Horsens. C. C. Eriksen (Lund), Søby, Hornslet. J. C. Hansen. N. J. Hansen, Gudbjerg, Gudme. H. P. Hansen, Langskov, Ølholm. T. Outzen Hansen. C. Helligsø Madsen, Borup, Viborg, (Festsk. 87). J. P. J. Hjorth, Odense. N. P. Jakobsen, Hvam. S. C. Jacobsen, Store Brøndum, Skørpinge. Christoffer Jensen, Kløvborg. Christoffer Jensen. Henrik Jensen. J. A. Jensen Kirkegaard, Aarhus. Søren Jensen, Foulum, Onsild. Tue Jensen Axelgaard, Langø, Dalby. Fr. Larsen, Koldkær, Hals. L. Laursen Holst, Frederikshavn. T. P. Sørensen Lund, død, (Festsk. 87). N. P. Madsen, Friskolelærer, Ormslev, Slagelse, (Festsk. 87). A. C. Nielsen Lindum, Harre, Roslev. M. Nielsen Bjerregaard, København. P. Nielsen Stjær, Ladegaarde, Skanderborg, (Festsk. 87). N. C. Pedersen (Hjeds), Grønnerup, Gedsø. O. S. K. Pedersen. P. Vilh. Pedersen. K. Smith Rasmussen. C. Fr. Rix, Velling Bryrup. H. P. Sørensen, Øster Gjesten, Lunderskov. J. C. Sørensen, Brædstrup. P. Gertsen Winding. C. C. Winther. N. P. Andersen, Øster Ulslev, Nysted. H. P. Chr. Kaspersen, Egaa, Hjortshøj, (Festsk. 87). S. Chr. Hedegaard, Hylke, død. D. Birk Larsen, Raarup. E. P. Pedersen, Dame, Møen. P. Kr. Sørensen, Maltbæk, Vejen. L. Fischer Jensen, Gjern Østre, Gjern. N. C. Pedersen, Lystrup, Allingaabro.

1882.

P. Meldal Andersen, Hauge, Kjellerup. P. Andersen, Kalundborg. N. E. Baden, Visborg. N. P. Bruus, Lillering, Klank, (Festsk. 87). J. C. Christensen, Grumstrup, Hovedgaard, død. H. F. Ejler, Læso. N. Frederiksen, Giver, Aars. N. C. C. Geil, Møborg Vestre, Bækmarksbro. H. P. H. Novrup, Aislev, Varde. H. Høgsbro, Reerslev, Ruds Vedby. J. Jensen, Møllerup, Viborg. K. M. Jensen Lunde, Kalvslund, Ribe. M. Jensen, Komdrup. N. Jensen, Bovense, Ullerslev, (Festsk. 87). R. J. Kannegaard, Hornstrup, Vejle. M. Fejerskov Laursen. J. C. Madsen Kaspersen, København. K. J. Møller. A. H. Nielsen Kirkeskov, Nykøbing, Falster. C. Nielsen Kølstrup, Fjerupgaarde, Allingaabro, (Festsk. 87). H. P. Nielsen Vintersbølle, Everdrup, Rønnede. I. C. Israel Nielsen, Glatved, Balle. N. C. J. Nielsen, Gulev, Bjerringbro, (Festsk. 87). N. C. Nielsen. C. Pedersen Lund, Ramme. J. P.

Pedersen, Illerup, Skovholme Friskole, Lejre, (Festsk. 87). L. Pedersen, Hals, Læso, (Festsk. 87). M. R. P. Lind, Sekretær for de samv. Husmandsforeninger, Aarhus. L. P. Rasmussen, Nordrup, Slagelse. P. Nielsen Storgaard. H. Nielsen Strandvold, Redaktør, Skive Folkeblad, (Festsk. 87). J. Poulsen Sørensen, Tange Rødkjærsgade, (Festsk. 87). L. C. Sørensen, Forstander, Holstejnsminde, Fuglebjerg. L. P. Sørensen Kløvborg, Addit, Silkeborg, (Festsk. 87). L. J. Sørensen, Kærbøl Mark, Ribe. H. J. Therkildsen. J. M. West, Aaker, død, (Festsk. 87). S. L. Wittrup, Thorup, Langaa, (Festsk. 87). K. Rasmussen Smith, Rye, Gjørlev. C. H. Christensen, Heden, Allested. H. Jacobsen, Ørum, Højslev. Henrik Jensen, Kærbøl, Ribe. O. Lilliendal Laursen, Nim, Horsens. J. Nicolajsen, Tvenstrup, Odder. C. Sørensen, Vindblæs, Havndal. J. P. Rasmussen, Nortvig, N. Snede. H. D. Kofoed, Realskolen, Neksø, (Festsk. 87). H. Iversen Jørgensen. C. Jensen, Tandrup, Farsøe.

1883.

G. Andersen. N. P. Bech, Vejrum Søndre, Holstedbro. M. Brøgger, Ramten, Grenaa. I. Christensen Søndergaard. N. Christensen Dastrup, Voel, Sminge. N. P. H. Dideriksen, Thørkildstrup, Falster, (Festsk. 87). E. J. K. Eriksen, Kolding. J. J. Fenger, Serridslev, Tvingstrup, død. J. D. Fischer. L. H. Gellert, Telling, Skovsgaard. J. C. Jensen Graahede, Taars Søndre, Taars. A. Hansen, Skovby, Ærøskb. Bonde Hansen, Melholt, Asaa. C. P. Hansen, Høgager, Holstedbro. E. Dahl Hansen, Krarup, Espe. J. Hansen (Sandvad), Farstrup, Løgstør. N. K. Hansen, Brøndsted. Amdi Jensen, Forvalter, Silkeborg Sanatorium. A. P. Jensen. J. K. Jensen, Eskelund, Brørup. J. P. Jensen Grumstrup, Alsted, Nykøb. Mors. K. Jensen Bundsgaard, Nordby, Fanø. Povl Jensen, Kældernæs, Båndholm. J. E. Buch, Jersøre, Bogense. Jørgen Hansen Vedsmand, Onsted, Lejre. J. C. Jeppesen, Sejerslev, Nykøb. Mors. Kr. Kristensen Kørup, Raadved, Lundum. J. L. Kørschen, Hillerup, Ribe. J. Larsen, Koldkær, Holstedbro. J. P. Aabo Kristensen, Over Barrit, Barrit. H. Friis Laugesen. I. I. Leth, Korsør. H. Gerner. H. Lund, København. J. P. Madsen, Føns, N. Aaby. P. H. Michelsen, Svaninge Mark, Faaborg. A. Sørensen Møller, Herslev, Høng. A. M. N. Deigaard, Janderup. J. Nielsen (Drikkjær), Sjørring, Onsild. N. K. N. Deigaard, Egebæk, Ribe, (Festsk. 87). P. C. Sørensen Overgaard, Lihme, Skive. A. Pedersen. M. Caspersen Pedersen, Tebbestrup, Randers. J. Pedersen Hellested, Ejby, Køge. J. M. Pedersen, Skovby, Ærø, (Festsk. 87). M. Pedersen, Aarhus. N. K. Pedersen Norge, Blaahøj, S. Omme. P. A. Pedersen. J. P. Pinholt. Jeppe Povlsen. A. K. Sahl. J. P. Pedersen Sejersen. P. Laursen Stougaard, Skjød, Hadsten. P. Svendsen Krøjgaard, Aversø, Haslev. N. K. E. Svennevig, Ørum, Hjøllerup. P. L. K. Andreassen. Jørg. Nielsen, Hvornum, Hobro, (Festsk. 87). N. P. Fabricius, Snedsted. P. Pagh, Langballe Mark, Aarhus, (Festsk. 87). B. Bertelsen, Bankbogholder, Kolding.

1884.

P. Møller Pedersen, Høgsholt, Vejle. N. Nielsen, Abildgaard, København. K. G. Andersen, Boulstrup Højskole, (Festsk. 87). J. Andersen, Bromme, Munkebjergby. K. Kristensen Bathum. N. K. Skriver Bav. - A. Pedersen Bøbjerg, Dortheasminde, Vejen, (Festsk. 87). C. C. E. Brandt, Egholt, Lunderskov. J. K. S. Bruun, Vinten, Enner. J. M. P. Bækgaard, Lisbjerg, Lystrup. C. A. Christensen, Skallerup, Hjørring. Hans Christensen. P. C. Christensen (Velle), Trust, Faarvang. St. Christensen, Grejs, Grejsdalen. J. V. A. Dam. J. J. Grundahl, Jerne, Esbjerg. A. Th. Halse, Forstander, Vordingborg Seminarium. C. Hansen, Forstander, Vrigsted Højskole. H. Ebbesen Hansen, Stenderup, Holsted. H. P. Hansen (Halskø), Skudersø, Haslev. Th. Hansen (Felding), Ribe Markskole. A. P. Holm, Jested, Grædstedbro. Nic. F. S. Holm. O. E. Jensen, Strøby, Klippinge. J. P. Jeppesen, Kongsted, Fredericia. J. Johansen, Hørslevhøle, Skovby. Søren Fr. Johansen. J. Kaspersen, Skjern. S. P. Knudsen (Essenbæk), København. A. Kofoed, Ruts Kirkeskole, Hasle. J. P. Kristensen. J. P. Lauritsen Gjøldbæk, Sønderho, Ulfborg. L. P. Lavrssen Blak, Rødsted, Støvring. A. Moritz Madsen. A. Madsen. S. P. J. Meilby, Kragerup, Ruds Vedby. L. G. S. Møller, Frederiksværk. H. Martin Nielsen, Grødeby, Aakirkeby. Marius Nielsen, Gjørding Station, død. Marius Nielsen, Holbæk. Mikkel Nielsen. R. P. Olsen, Ferup, Kolding. C. Pedersen, Skorup, Faarvang. J. Pedersen. P. Pedersen Tørring, Vong, Bramminge. A. P. Pedersen, Ejlstrup, Kagerup. H. Poulsen Sejr, Ringkloster, Hylke. E. Poulsen, Aalborg. Johs. R. Elbæk, Forstander, Elbæk Højskole. P. Rasmussen Teglstrop. L. N. S. Sahl, Viby, Sjælland. R. Rasmussen Stougaard, Slagelse. A. K. Schmidt, Korning, Hatting. J. K. Simonsen, Skive Markskole. H. K. L. N. Skærbæk, Skjalstrup, Vemb. A. P. Thomsen, Svenstrup St., (Festsk. 87). N. A. Ulrik, Grynderup, Nørager. J. J. Mikkelsen (Vad), Hvilsager, Mørke. S. P. Kristensen Vroid, Ny Jydstrup, Ringsted. H. J. Wind, Skjellerup, Ullerslev. S. A. Winther, Viby, Kerteminde. H. H. Lund, Kragelund, Løsning, (Festsk. 87). Kr. Jensen Ploug, Skringstrup, Skals. C. J. Møller, København. J. C. Nielsen Lindum, Brandstrup, Rødkærsgade.

1885.

A. P. Andreasen, Smidstrup, Børkop. S. F. Larsen Banke, Dianelund, Sorø, (Festsk. 87). S. P. Damgaard Bendixen. C. C. Clausen, Nonbo, Bækkelund. A. P. Grand, Forstander, Holsted. P. Hansen Tveskov, Odense. M. Nielsen Hauge, Bækkeskov, Braaskov. P. Bojsen (Høm), Ulfborg. J. Jensen (Grimstrup), Billund, Vejle. J. P. Jensen Virring, Vogn, Tolne. K. H. Jensen Fischer, Try, Ø. Vraa. J. J. Ravn, Stoustrup, Fredericia. A. C. Jensen Haarup, Friskolelærer, Gaabense, Falster, (Festsk. 87). P. Jensen, Næsberg, Varde. P. J. Jørgensen (Sondrup). L. M. Knudsen. N. K. Vraa, Ejstrup, Skive. O. A. M. Andersen Kristrup, Randers. K. M. Kristensen, Nekso. L. Larsen, Oure. J. Lambertsen, Tved Tange, Ribe. L. R. Lassen, Jaungyde, Skanderborg. F. K. A. Lillehedinge. A. J. Lyngsøe, Holmgaard, Ydby. H. Madsen Fiskov, Troels Madsen, Gjern. K. Madsen Dalsgaard, Tømmerup, Kalundborg. P. Pedersen Møller, Marinus Nielsen. C. Moesgaard Nielsen, Malling. H. P. Nielsen. N. K. N. Nedergaard, Sønder Bork, Tarm. N. N. Filskov, København. Diderik Nielsen, Vinding, Vejle. A. M. Nørregaard, Røje, Taarup, Strib. J. P. Grønberg, Rodskov, Løgten. P. M. Pedersen, Jandrup Højskole, (Festsk. 87). G. K. Mortensen Sønderholm, Guldager, Simested. K. K. Uglso, Haslev. J. K. J. M. Hvorslev, Asylforst., Hørning, Randers. J. P. Kristensen Møller, Grønfelt, Ølgod. M. F. Andreasen, Randlev. N. P. Nielsen Bjørn, Jerup.

1886.

G. L. Dam, Aaker Kirkeskole, Aakirkeby. J. R. Dyrholm, Munkdrup, Randers. A. Andersen, Egtved, Mejsling, Vejle. C. P. Graversgaard. J. M. P. Graversgaard, Smidstrup, Gilleleje. Frands P. Hansen, Pejrup, (Festsk. 87). M. K. Hansen, Th. H. L. Holst, Fredericia. J. K. Jensen Darum, Lustrup, Ribe. J. E. Jensen. K. L. Jensen (Dalgaard), Slagballe. S. Jensen, Grensten, Stevnstrup. J. F. Johansen. H. J. Jørgensen (Høgh). J. P. Jørgensen, Middelfart. S. Jørgensen, Hans Klavsen, Ollerup Højskole, (Festsk. 87). K. M. Knudsen (Essenbæk), Give. C. M. Koføed. K. D. Kristiansen, Skovsborg, Kjellerup. J. C. N. Krogh. F. M. Lassen. M. Lavrsen, Vesterhede, Grimstrup. E. V. Mikkelsen, Skovby. P. S. Mikkelsen. J. T. Møller, Gjøel Østre. N. C. Møller, Romlund, Viborg. A. Nielsen. J. Nielsen (Thyrsted), Rom, Bonnet. M. C. Nielsen (Manø). N. P. Nielsen, Thorning, Kjellerup. A. J. Olesen, Ødis, Kolding, (Festsk. 87). A. Pallesen, Østofte, Sæby, (Festsk. 87). A. Pedersen, Tranum, Skovsgaarde. Just Povlsen, Glænø, Skelskør. R. Rasmussen, Nors, Havreland. Fr. Steffensen, Haldum, Hinnerup. A. P. Sørensen (Lundum), Sejet, Horsens. M. Sørensen, Hesselballe Højskole, (Festsk. 87). S. Sørensen (Toustrup), Klejs, Gramrode. N. P. Hansen Norring, Sønder Onsild, Onsild. A. Sørensen.

1887.

L. N. Bennetsen, Høm, Ribe. M. S. Biltøft, Bøgely, Slagelse. H. J. Christensen Duus. A. H. Manich, Bramminge. C. C. Hansen. J. P. Hansen, Skovlund, Mølby. J. M. Hansen, Nyborg. C. C. Hedegaard, Kejlstrup, Rønde. H. E. Jensen. J. P. Jensen, Kilde, Aulum. J. P. Jensen Winther, Brørup, Hylke, død. Chr. Jørgensen, Stærmose, Knarreby. Th. Kristoffersen, Breth, Barrit. H. G. Kure, Mejsling, Vejle, (Festsk. 87). J. Pedersen Lund, Bejstrup, Fjerritslev. A. Larsen Lundsted. N. C. Elias Nielsen, Stege. N. K. Nielsen Fjeldgaard, Rimmen, Ulsted. Simon Nielsen, Hvam, Holstebro. M. Olesen Skovhede. K. P. Ballisager, Haldrup. N. Sten H. Pedersen. P. P. Daubjerg, Vroue, Skive. A. A. Rasmussen, Møldrup, Østbirk. J. P. Rasmussen Rottbøl, Outrup. N. P. Rasmussen, Selling, Hadsten. N. S. Skovbjerg, Grimstrup, Bramminge. A. Sørensen. C. C. S. Boye, Stenstrup. J. Sørensen Gandrup. N. P. Sørensen. Th. P. Thomsen. L. Larsen Urup, Avernakø, Faaborg. J. Christiansen Vinding, Lund. J. F. A. Grønning, Viborg Markskole.

1888.

A. Østergaard Andersen, Bredal, Vejle. J. M. P. Andersen. R. P. Enkegaard, Esbjerg. A. Hansen. H. Smidt Hansen, S. Felding Trolldhede. N. P. Hansen (Kissendrup), Overlærer, Svendborg. Chr. Herskind, Rønde Højskole. J. Jensen (Vilstrup), Holsted St. Søren Jensen. Th. Kr. Jensen, Hørmested, Sindal. Karl Kristensen Nørskov, Brandstrup, Vedde. Sigurd J. Kristensen, Salten. P. Laursen Balling, Silkeborg. M. M. Mortensen, Ry. A. Nielsen Bech, Græse, Frederikssund. N. P. Nielsen, Menstrup, Hyllinge. N. P. L. Nielsen, Tjørnemark, Stege, død. Th. J. Nielsen, Guldager. O. F. Pedersen, Allerup, Tjæreborg. P. M. Pedersen Doest, Randers. S. P. Pedersen, Gedso, Silkeborg. M. O. Skovhede. S. P. Sørensen (Høver), Ringsted. L. H. Larsen, Vesterlund, Jellinge. J. C. Lassen, Aaby, Aarhus.

1889.

L. P. C. Asmussen, Stautrup, Hasselager. M. Christensen (Thustrup), Ugelbølle, Mørke. H. V. Madsen Diernisse, Glamsbjerg. H. C. L. Dydensborg, Kongens Lyngby. C. G. R. Føgh, St. Knudsvej 22, Kbhvn. C. C. Th. Gjødesen, Gjedved Seminarium. A. Hansen, Vanthore, Nysted. P. H. J. Høegh, Balle. N. Kappel Iversen, Husby, Ulfborg. H. Schmidt Jenssen, Torup, Ulstrup. H. Jørgensen, Brund, Horsens. L. P. Larsen (Helsing), Næstved. A. Mikkelsen, Vitved, Stilling. J. R. Møller, Hviring, Flemming. N. P. Nielsen, Vridløsemagle. P. Back Nielsen, Højskolelærer, Ollerup, Svendborg. P. M. Pedersen, Lyhne, Tarm. Martin Pedersen. N. C. Rasmussen, Gullestrup, Herning. R. Th. Rasmussen, Løgstør. A. Sørensen Paarup, Tranebjerg, Samsø. A. E. Thomsen. J. P. Thygesen, Terndrup. P. J. Østergaard, død. L. A. Høyer, Aalborg. E. I. Panduro, Brøndbyvester. N. F. Hansen, Thorlunde, Taastrup. P. Jensen (Thisted), Kirkhelsing, Høng, død.

1890.

A. I. Brøns, Gimlinge, Flakkebjerg. J. Hansen, Fredericia. A. Jensen, Gaarestrup, Hjørring. J. H. N. Kirkeskov, Romperup, Snertinge. Cl. Nielsen, Esbjerg. N. Martin Nielsen, Tanderup, Sonderup. R. Pedersen, Nørboilling, Brørup. K. J. Poulsen. N. Sodborg, Vesløs. P. C. Nielsen, Løgager.

1891.

Søren Andersen, Vester Alling. J. P. Edslev, Vindum Byskole, Rødkærsbro. Fr. Hansen, Knudstrup Hede, Aalestrup. P. A. V. Hansen, Hedehusene. Ch. Jensen Addit, Battrup, Maarslet. Ch. Jensen Rokkier, Linde, Naur. Frode K. Kristensen, Tørring. A. C. Lange, Ulstrupbro, Ulstrup. J. P. Laursen, Videbæk. N. P. Pedersen (Lorentzen), Nærum. E. T. Sand, Gudum Nordre, Remmer. A. P. A. Kolstrup, Højlund, Skanderborg. N. K. Nielsen, Skodborgshus, Vejen.

1892.

C. M. Andersen (Østergaard), Ingeniør, Horsens. H. P. Andersen, Lomborg, Grindsted. J. N. Bak, Randers. K. E. Balling, Varde. M. A. P. M. N. Boel, Arden St. A. J. Bruun, Tjæreborg. N. M. Carlsen, Nordby, Fanø. Benned Christensen. H. P. Hansen (Korup). H. P. Hansen (Lindebjerg), St. Rørbæk, Frederikssund. Markus Hansen, Vester Brønderslev. J. Holm, Gjurup, (Jonstrup), Hjørring. H. J. Jensen, Østrup, Hørning. E. Kronmann Larsen Lüder, Nørre Rodsted, Sækkøbing. J. O. Skærbæk, Forum, Guldager. Lars P. Grønberg, Skader, Randers. L. Pedersen, Græsdal, Taars. Ludvig P. Grønberg, Lee, Bjerringbro. W. C. Quist, Tolstrup, Hvalsø. N. Rasmussen, Frejlev Østre, Frejlev. M. K. Riis, Smerup, Hvidbjerg. E. Th. Schröder, død. A. S. Steffensen, Akkerup, Haarby. N. H. Svenningsen, Handrup, Ebeltoft. C. N. Winther, København. N. N. Pedersen, Malling. Marius R. Møller, Forstander, Dalbynder Højskole.

1893.

N. K. Hansen, Halskov, Aarhus. L. A. Høyer. J. P. Jensen (Bornholm) Stauning Vestre, Skjern. J. P. Jensen (Gjedved) Halsted, Næstved. J. L. Jespersen, Møllerup, Laven. Arne M. Kristensen, Holme, Viby, Jylland. A. Olsen, Snebjerg, Herning. Uffe D. Pedersen, Fotograf, Fredericia. P. C. Pedersen, Østbirk. L. Rasmussen, Vangsa, Thisted. Jørgen Møller Sørensen, Faurholt, Ikast. N. S. Thøgersen, Holbæk. F. Bak, Torsted, Støvring. J. H. Ganderup, Esbjerg.

1894.

Andr. Andersen, Ejby Centralskole. Joh. Andersen, Hasseris, Aalborg. V. S. Bay Andersen, Kysing, Odder. A. H. Clausen, Lynderup, Skals. N. P. Ditlevsen, Tøminerup, Mørkøv. E. Glud, Helsingør. Th. H. Gregersen, Anton J. Hansen, Vium, Kjellerup. Chr. Jørgensen, Næstelø, Næstved. Jens. K. Kristensen, Hammershøj, Viborg. Jens Laugesen, Restrup, Aalborg. C. Graven Lauritsen, Veggerby, Støvring. L. P. Madsen, Billum. S. J. H. Meyer, Kvorning, Viborg. H. C. Nielsen, Svinninge, Fyns Husmandsskole, Odense. N. P. Olsen, Flint, Ringkøbing. J. P. S. Petersen, Terp, Ulstrup. J. P. P. Astrup, Kastbjerg, Havndal. M. Rahbek, Ølby, Struer. K. J. Thorsen. J. O. Rasmussen Korsager, Thorsø, Grenaa. Joh. Jakobsen, Østerris, Højslev. J. H. Ravn, Forstander, Hejls Efterskole. D. C. Grønbeck, Vølling, Skive. V. E. Nielsen, Bryndum, Guldager. J. J. Brødsgaard, Herborg, Ringkøbing.

1895.

M. K. Andersen, Ejstrupmark, Vejen. K. J. Buk, Fillerup, Odder. A. C. Rahbek, Randers. J. C. Eriksen, Snav, Flemlose. G. Kjærgaard Graversen, Skærlund, Brande. I. I. P. Hansen. R.

Hansen Halskov, Esbønderup, Esrom. J. P. Jensen, Ourø, Næsby, Holbæk. J. Mikkelsen, Glyngøre. J. K. M. Nielsen, Tostrup, Merløse. R. P. Olsen, Salby, Taarup, Mesinge. R. G. Ottosen, Sahl, Bjerringbro. P. Østergaard Poulsen. N. K. Pedersen, Attrup, Trustrup. J. K. Rasmussen, Auning Søndre. S. P. Sørensen (Tebstrup) død. N. Larsen, Grubbe, Vejby, Middelfart.

1896.

S. A. Christensen, Brovst St. J. P. Christensen Busk. Søren Christensen, Hornslet. Adam C. Christoffersen, Blære. K. K. Fischer, Egebjerg, Horsens. P. A. Fisker, Fabrikant, København. J. K. M. Hansen (Bjerre) Haslev. P. M. Hanghøj, Dronninglund. J. P. Jensen Hørning, Holte. J. P. Jensen Vemmelev, Lindemark, Stege. J. G. Laursen, Andkær Ferskov, Brørup. S. C. Nielsen Kolstrup, Forstander, Mørke Højskole. N. J. Pedersen, Gangsted, Hovedgaard. P. J. Sørensen, Børsting, Skive. M. Svenningsen, Kullerup, Todbøl.

1897.

F. P. Andreasen, Glud, Horsens. J. B. Jensen, Løgager, Funder. R. Rasmussen Tange, Brørup, Hylke. N. F. S. Aagesen, Fredensborg. P. J. Bruun, Flakkebjerg. H. C. H. Gravversen, Odense. H. C. Hansen, Thiim, Esbjerg. Frits Julius Jensen, Sindbjerg, Karby. J. Jensen, Skivum, Vægger. N. C. Jensen Hammer, Sønderup, Skelskør. C. P. Laursen, Albæk, Randers. M. H. Nissen, Svendborg. J. Ludvig Pedersen, Nyker Vestre, Aaby. K. F. Rasmussen Lønblad, Kragelund, Lunderskov. L. M. Therkelsen, Nørremark, Fredericia. Aa. Wulffsen, Rønne.

1898.

K. K. Bodker, død. J. Døssing, Stenstrup, Præstø. H. P. J. Johansen, Rønne. K. A. Lange, Vestbirk Højskole. H. P. Olesen, Store-Hedinge. L. Olesen, Salby, Køge. A. Pedersen, Drammelstrup, Allingaabro. O. P. P. Walbjørn, Ravnebjerg, Holmstrup. B. K. J. Sønderbeck, Lille Binderup, Aars. P. Q. R. Vestergaard, Aaker Østre, Aakirkeby.

1899.

H. J. Bork, Klelund, Holsted. N. Helles, Ebeltoft. J. P. Jensen. L. K. M. L. Hessellund, Dommerby, Højslev. Fr. R. Astrup, Esbjerg. J. K. N. Rytter, Verninge, Knarreborg. A. K. Thomsen, Seden.

1900.

Kristiane Aagesen, Klodskov, Eskildstrup. J. K. Andersen, Dørup, Skanderborg. M. Bertelsen, Starup, Gjording. M. Bitsch Lauridsen, Skelby, Herlufmagle. C. P. F. B. Carlsen, Hornslet. E. R. Eriksen, Hornborg, Flemming. S. J. Gravengaard, Funder. P. E. Gydesen, Ørby, Samsø. J. Henriksen, Forst., Karise Højskole. A. M. Jensen, Jetsmark Nordre, Aabybro. J. P. Jørgensen, Gjedved, Horsens. P. Joh. Kristensen, Aarhus. N. P. Lauritsen, Sønderøkse, Halvrimmen. Søren Nielsen, Vedbæk, Esbjerg. M. Kirstine Pedersen, Vejle. J. C. P. M. Poulsen, Yding, Skanderborg. J. Rasmussen Gaardsøe, Gimming, Randers. K. Thomsen Kjærsgaard, Halling, Randers. H. C. Wammen, Kjærby, Hald.

1901.

N. A. Bo, Møllerup, Jerslev. P. N. Brill, Aarhus. J. Karoline Hansen, f. Frederiksen, Aalborg. L. F. Frederiksen, Mylunde. Taars. J. Hanghøj, Vejgaard, Aalborg. Gustav E. Hansen, Aalborg. J. P. Hansen Houby, Toksværd, Olstrup. N. P. K. Hansen, Høgholt, Sindal. A. Jensen Pedholt, Sjørslev, Sjørslev. Frode Jensen, Nørre Felding, Holstebro. J. S. Jensen, Dronningborg, Randers. J. C. E. Johansen, død. N. P. Johansen, Herskind Hede, Skovby. L. C. K. Jørgensen, Gjerlev, Høng. Agnete Jørgensen, f. Kristensen, Gjerlev, Høng. Ellemine K. Houmüller, Nykøbing Mors. Thorolf Kristensen, Tune, Roskilde. N. G. Kristiansen, Føvling, Brædstrup. H. J. Nielsen, Vellinge, Aarup. J. P. Nielsen Bøgelund, Frederikshøj, Frederiks St. Marie Olsen, Aarhus. R. J. Rasmussen, Bøjen, Mørke. K. H. Ravn, Gjesing, Lunderskov. Fru Line Byskov, Gjedved Seminarium.

1902.

S. Høgsbro Hansen, Lishbjerg, Lystrup. S. P. Hansen. L. M. J. Verring, Dvergetved, Kvissel. P. Jensen Sandager, Ingeniør, København. H. L. Kjærsgaard, Aarhus. K. Ejnar Kristensen, Sdr. Vissing, Brædstrup. E. H. Lauridsen, Kostræde, Lundby. Inger K. Lund, Harte, Kolding. N. Madsen, Kølvrå, Karup. N. P. Nielsen. R. Nielsen, Jeksen, Stilling. Th. Nielsen, Barritskovby, Barrit. J. N. Pedersen (Aalsø) Aarhus. N. P. Bjerre, Faarup,

Lou. P. F. P. Walbjørn, Sattrup, Stenbjerg. N. K. P. Grejs, Nørre Snede. A. Prior Brisse, Flinterup. N. K. Smed, Vandel. Emma Laursen, f. Thomsen, Kostræde, Lundby. Th. Baunsgaard, Juelsminde. A. Kr. Uhrskov, Frederiksborg Højskole. Arne Vinten, København. Sofie Brill, f. Vinten, Aarhus. O. V. Vold, Aalborg.

1903.

A. P. M. Andersen, Oense, Horsens. J. F. Andersen, Thyregod, Jellinge. Karen Jensen, f. Ghristensen, Hee Præstegaard. K. Marie Christensen. C. N. Christensen, Nollund, Grindsted. N. J. Christensen, Vrønding. M. Dalsgaard Christensen, Forstander, Viborg Realskole. J. Enevoldsen Kabel, Ribe Seminarium. R. Møller Frandsen, Odder. J. M. Fr. Hansen (Egebjerg), Elsborg, Rødkærbro. M. Jeppesen Brunsborg, Rettrup, Skive. Marie Kirkelund, Vejle. K. H. Kristensen (Aislev), Esbjerg. Th. A. Laursen, Slagelse. L. P. Laursen, Landmand, Raadved, Lundum. R. Laursen Rask, Herning. N. K. Alfred Nielsen, Bogense. R. A. Rasmussen (Horsens) Hvorslev, Ulstrup. H. A. M. Sørensen, Frederiksborg Nyhuse. Ingrid Johansen, f. Vinten, Rønne. P. K. Voldsgaard, Aabo, Hørning. H. P. Eskildsen, Rørth Elle, Odder. S. Bech Jensen, Balle, Silkeborg.

1904.

Annette Vestbæk Pedersen, f. Aagesen, København. Chr. Andersen (Omme) Middelfart. Jutta Jensen Sandager, f. Bojsen, København. Marie Bornemann. Astrid K. Kristensen, Skørping Stationsby. Th. J. Hedegaard, Horsens. K. L. E. Isaksen-Nørgaard, Horsens. Ane Jensen, Gjerlev. J. J. Drengsgaard, Grundfør, Hinnerup. H. L. Schmidt Juulsen, Mjesing, Skanderborg. Ejnar J. Kirkegaard, Aarhus. Asger Kristensen, Sønderby, Horsens. K. Kristensen Søborg, Holsted. E. M. Madsen, Fjerupgaarde, Nimtofte. R. Nielsen, Tørring, Laven. M. K. P. Pedersen, Rønne. A. Pedersen Brændholt, Hammer, Tørring. R. P. A. Rasmussen, Gunderup, Hjørring. F. R. Astrup, Læborg, Vejen. Aa. Svenstrup, død. S. K. S. Bagger, Aaes, Tvingstrup. S. Tejsen, Kallehave. N. P. Fløe, Taars Nordre, Taars. C. M. Hansen (Thurø).

1905.

A. J. Andersen, Vindblæs, Havndal. Chr. P. Andersen, Slagballe. P. Andersen Lind, Vindelev, Jellinge. O. J. Eliassen, Nyrup, Kvistgaard. H. K. Winther Hansen, Torriid, Odder. S. F. K. Hauge, Skellerup Nygaarde, Resenbro. N. C. Helms, Vestbirk, Østbirk. Kirstine Holmsgaard, Horsens. K. E. Jakobsen, Skoven, Ø. Vraa. J. K. Jensen, Ring, Auning. L. Jensen, Vile, Glyngøre. M. A. Jæger, Kokborg, Jellinge. L. F. Laursen. Helga R. Lide-mark, Holstebro. Elisabeth M. Lund, Aarhus. N. C. Mogensen, Dalby, Gjerlev. M. Mortensen, Binderup, Nibe. L. S. Møller, Henne Kirkeby, Henne. J. C. Nicolajsen, Lindholm, N. Sundby. Emilie Nielsen, Randers. Melby Nielsen, Farre Hede, Sporup. N. P. Nielsen Bredmose, Frederiksberg. Juliane Pedersen, Viby, Jylland. L. Martinus Pedersen, død. P. Skyt Petersen, Sønderby, Skibby. C. P. C. Riskær, Frederiksberg. Hansine Steenholdt, Fredericia. K. Kold Thomsen, Sønder Draaby, Nykb. Mors. Aage Vinten, Esbjerg.

1906.

A. Andersen, Dauding, Brædstrup. K. P. Fredriksen. K. Hansen. K. P. Hesselager, Etterup, Aarup. Ane S. Jensen. Christiane Jensen Mejlhede, Aalborg. K. M. Jensen Mygind, Bredho, Tistrup. R. P. Jensen Aaby, Verring, Skanderborg. J. Johnsen, Varde. J. L. Jørgensen, Lem Stationskole. J. J. Kirkegaard, Draaby, Ebeltoft. Sigurd Kristensen, Forstander, Flemming Efterskole. J. Kristiansen Dalby, Stouby Skov, Stouby. H. C. N. Laurberg, Gredsted, Gredstedbro. R. M. Mikkelsen, Kradsbjerg, Løgten. K. Nielsen (Foulum). K. Nielsen (Rykind), Varde. P. Pedersen, Hjørring. H. P. Rasmussen (Lundum), Sdr. Ravnstrup, Hjallerup. J. P. Rasmussen, Kallundborg. Christiane Sørensen, Vester Hjermtsløv, Brønderslev. P. C. Sørensen, Tingstrup, Thisted. Kirstine Tarp, Søvind. Ejnar Vinten, Rønne. Sigrid Vinten, Aarhus. Laust Jensen (Blander), Aarhus. R. E. Rasmussen (Jordløse) Vester Børsting, Stoholm.

1907.

Marie C. Dalby, f. Aagesen, Stouby Skov, Stouby. K. J. Baarstrøm, Borgbjerg Kirkeskole, Holstebro. O. Baggesen, Jerslev. J. P. Christensen, Bounum, Tistrup. N. Juul Eriksen, Horsens. A. P. Gaardboe, Hvims, Aalbæk. J. Gundersen, død. A. Jensen, Tømmerby, Salten. M. E. Jensen, Raaby, Dalbyover. K. L. Kjærsgaard, København. Aage Kristensen, Ousager, Lejre. A. Kristine Kristensen, Vinterslev, Hadsten. N. Mortensen Larsen, Alderslyst, Silkeborg. K. A. Sigurd Laursen, Ørritslev, Hovedgaard. Maren K. Madsen, Ollerup. J. P. Madsen, Hem, Mariager. J. K. P. Mølgaard, død. H. F. Nielsen, Rolfsted, Langeskov. Laura Zilsdorf, f. Nielsen,

Esbjerg. N. A. N. Kæmsgaard, Matstrup Ladegaard. E. K. Pedersen (Grejs) Rostrup, Gadbjerg. H. Tyndeskov Pedersen, Store Taarnby, Vallø. J. P. Simonsen, Asnæs Realskole. Anna M. S. Maltbæk, Maglegaardsskolen, Hellerup. J. K. S. Maltbæk, Hellerup. K. S. Sørensen, Støttrup, Nibe. Povl Sørensen, Rørgind, Højslev, død. P. M. Thomsen. S. H. Zilsdorf, Esbjerg.

1908.

Albert Andersen, Blæsbjerg, Tolne. Karen F. Christensen, Ullerup, Amager. M. H. Dall, Ryomgaard. C. R. Durck, Selde, Rørslev. K. E. Eriksen, Rasmine Eriksen, Hylke. S. P. P. Fredebo, Thyrsting, Brædstrup. R. Føns, Kolding. L. A. Godsk, Aale. Chr. P. N. Høirup, Gjedved Seminarium. Signe K. Kristensen, f. Jansen, Ousager, Lejre. N. M. Jensen (Ryde), Vester Bjerger, Troldhede. H. Kirkegaard, Ryomgaard. J. K. Th. Kristensen, Vrejlev, Vraa. J. Evald Kristensen. N. N. Kyhnæb. Anna M. Larsen, Aarhus. J. Gotlib Larsen, Albæk Biskole, Tarm. O. G. Madsen, Romdrup, Klarup. P. H. Mosgaard, Oksby, Oksbøl. A. Th. Munch, Ryomgaard. J. M. Birgitte Nielsen, Aalborg. M. Elisabeth Nielsen, Haverslev, Arden. S. Nielsen Stegger, Kvols, Løgstrup. Sofie Nørregaard, Kildebrønde, Taastrup. H. P. V. H. Pedersen, Vraa, Arden. A. Rasmussen Stampe, København. Jensine Madsen, f. Korsager, Flade Vestre, Nykb. Mors. Helga Stensgaard, Taagerup, Karise. H. T. Svendsen, Hæsum, Støvring. A. K. Monika Tønning (Jetsmark Nordre) Pandrup, Aabybro.

1909.

N. A. Andersen, Hjortkær, Bramminge. P. Bækgaard, Vejby. H. Dall, København. K. N. Deibjerg, Merløse, Holbæk. A. C. Frederiksen, Jellinge. H. C. T. Frydendahl, Ejby Centralskole. J. H. Futtrup, Nyborg pr. Realskole. J. Katrine Futtrup. R. H. N. Guldbjerg, Ørting. L. Sigvard Jensen, Grønnerup, Farsø. T. Ejvind Jensen, Blindeinstituttet, København. Karen Nilson, f. Jørgensen, Aarhus. Karen Fogh Dalsgaard, f. Christensen, Kolding. Kr. Kristensen, Sæby, Durup. Margrethe H. Kristensen, Hundslund. A. Schou Larsen, Aarhus. L. O. Larsen, Lysgaard, Skelhøje. H. V. Lillesøe, Holsted. V. A. Lundby, Frederiksberg. O. Madsen, Flade Vestre, Nykb. Mors. Aage T. Nielsen, Realskolen, Vamdrup. Adolf Nielsen, Hvejsel, Jellinge. P. C. Olsen, Børsting, Stoholm. R. Rasmussen, Aarhus. A. V. Reske-Nielsen, Horsens. A. O. Søndergaard, Nykøbing Mors. Ane Sørensen, Spentrup, Randers. Fr. Vald. Sørensen. J. Thomsen, Sahl, Bjerringbro. P. F. Vejrup. J. Vistesen, Hauge, Tistrup. N. M. H. Zilsdorf, Hørsholm Realskole. Antonius Østergaard, Vestengaarde Fladenskjold.

1910.

R. P. Beyer, Læborg. P. N. Christensen (Ringe), Vejgaarden, Aalborg. L. Christensen-Dalsgaard, Kolding Realskole. J. Eriksen, Ørskov, Tvingstrup. A. N. Hjort Hald, Gjesten Centralskole, Vejen. H. Hansen (Eltang), Himmelbjerggaarden, Rv. I. Hansen

(Kolding), Havnevejens Skole, Grenaa. Aug. C. Jensen, Ramming, Skive. Jens Winther Jensen, Busk, Hammerum. Knud Højgaard Jensen, Klitmøller, Thisted. N. P. Jensen, død. L. K. Jørgensen, Skørring, Mørke. A. J. Kibæk, Ringkøbing Realskole. N. Kjær, Vraa. Aage Knudsen, Moseby, Horbelev. N. P. Knudsen, Ø. Hornum, Støvring. Alb. K. Madsen, Assens. H. Madsen, Lyngby, Trustrup. F. K. M. Milthers, Seest. N. Nielsen, Ravnholt, Bording. N. J. Nielsen, Linaa, Laven. R. Agnete Nielsen, Thiset, Hørning. P. H. H. Nørholm, Strandskolen, Rødvig Stevns. Johanne Kibæk, f. Olsen, Ringkøbing. Marius Pedersen, N. Ulstrup, N. Sundby. P. J. Poulsen, Hyllerslev. A. Rasmussen, Skarrild, Kibæk. Th. P. Rasmussen (Enner) Skaby Vinterlærer-seminarium. Anton M. Sørensen. Petrine M. Sørensen, Fausing, Kolding. H. Kristensen Øllgaard, Hessel, Hodde. Anna Rasmussen, Koed, Kolind.

1911.

Annelette E. Albrektsen. J. J. J. Anker, Horsens. A. J. Augustesen, Esbjerg. Jepsine J. Bihl, Bogense. J. M. Eskesen, Kalhøve, Uldum. S. Gjørup. T. J. Hejlesen, Laurberg. Karen L. Jensen, Horsens. Karl M. Jensen. Kala M. Lindbæk, Fuglebjerg. A. Madsen. S. P. Madsen, Aarestrup, Støvring. N. Mandø. N. Bang Mikkelsen, Lundø, Jylland. Holger L. Nielsen, Hjernø Østre, Hjern. R. Kjær Nielsen. Signe Nielsen, Lehnsgreve Ahlefeldts Realskole, Tranekær, Langeland. Astrid Odsbjerg, Askov Friskole, Vejen. A. E. Ottosen. A. Pedersen Evald, Ølgod. A. H. P. Winther. A. K. Rasmussen Østergaard, Billum. V. N. Rye. Ane C. S. C. Sørensen, Okslund, Brørup. Valdemar E. Sørensen, Vestrups Realskole, Randers. Knudsine N. J. Urup. Anna J. Østergaard, Raagelund Friskole, Maarslev.

1912.

Otto Andersen. Søren Andreassen, Lodskovad pr. Aalbæk. Anders Bruun, Lundumskov, Lundum St. Laurits Bundesen, Nyborg private Realskole. G. Elkær, Nebsager. Th. Gaardboe. Kr. Geil. Hans Hansen (Skarø). Marius Hansen (Røjle). N. J. Hansen (Skarø). H. Hermansen, Flemming Efterskole. N. S. J. Holmsgaard. P. Sørine Holmskov. Bagger Jensen, Dyreby, Henne. K. N. Kristensen, Billum Biskole, Billum. N. K. Kristensen, Ørsø, Dronninglund. Kr. Kristoffersen, Maarslet, Aarhus. Ingvar Madsen, Bredballe Strandskole, Vejle. Tage Madsen, Trabjerg, Holstebro. Marta Olsen. Ane Marie Pedersen. J. P. Pedersen. Kristian Pedersen, Gjesten Centralskole, Lunderskov. P. Sejersen Lomdahl, Hadsund Realskole. Mary Quist. S. K. Sørensen, Fællesskolen, Kildegade, Horsens.

Dimittender 1913 - 1962

Følgende fortegnelse er for årene 1913 - 1922 fortrinsvis kopieret efter seminariets årsberetninger, for årene 1923-1962 fortrinsvis efter Gjedved Budstikke.

1913

Barslund, Jens M.	Kristensen, Kristen B.
Bitsch, Peder Th. J.	Kristensen, Karl K.
Brage, Ingeborg P.	Kristiansen, Laurids
Brødsgaard, Cecilie D.	Lefferts, Berthine
Christensen, Cathrine J.	Mogensen, Anna M. F.
Christensen, Jens N.	Munch Steensgaard, H. S.
Greve, Jensine K. N.	Nielsen, Inger K.
Grosen, Knud.	Nielsen, Martin
Hansen, Agnes Kerstine	Nielsen, Niels A.
Hansen, Alfred K.	Olsen, Karen E. M.
Hansen, Bodil M. E. B.	Petersen, Oscar
Hansen, Hans A.	Rasmussen, Kristian O.
Hansen, Hans J.	Simonsen, Jens S.
Høiriis, J.	Skov, Kristen
Jensen, Georg H.	Sommer, Peder S.
Jensen, Jens E.	Steffensen, Kristen B. K.
Jensen, Kristiane P.	Svenstrup, Anders K.
Jørgensen, Georg M.	Svenstrup, Nanna
	Thisted, Einar.
	Uhrskov, Aksel A.
	Uljbjerg, Elna M. H.
	Westergaard, Alfred K.

1914

Andersen, Maren E.
Andersen, Marius N.
Andersen, Øllegaard
Badstue, Dagmar P.
Hansen, Kathrine A.
Hansen, Augusta S.
Hedegaard, Harald
Jensen, Gunnar F.
Jensen, Karen J. K.
Johannessen, Johannes J.
Jørgensen, Georg M.
Kibæk, Laurids
Kjeldgaard, Kristen B.
Krarrup, Magdalene
Kristensen, Petra A.
Larsen, Christian N.
Larsen, Poul A. A.
Mikkelsen, Karen J.
Mikkelsen, Søren
Møller, Aage N. K.
Møller, Ejvind
Nielsen, Agnete
Nielsen, Hans C.
Nielsen, Jens K. Th.
Nielsen, Jens P.
Nielsen, Karl J.
Nielsen, Ole F.
Nielsen, Petra A. K.

Nielsen, Thorvald
Pedersen, Michael
Pedersen, Mads P.
Petersen, Harald
Petersen, Peter Th.
Poulsen, Elna M. F.
Rasmussen, H. E. Rotbøl ...
Rasmussen, Peter A.
Ravn, Niels N.
Søndergaard, Anders K.
Søndergaard, Karl
Thygesen, Thyra M.

1915

Aagaard, Jakob, Kristian .
Ammentorp, Harald.
Andersen, Ane Kirstine ...
Ankjær, Niels Albrecht.
Asmussen, Dagmar.
Bach, Agnes.
Ballegaard, Søren Peter .
Bitsch-Christensen, Axel
Bjerre, Kirsten Marie Ped
Blell, Anders Peder Christ
Christensen, Else Marie
Føns, Niels Andreas.

Hansen, Thora
 Harfot, Olga Emilie
 Hedegaard, Niels Marinus
 Henriksen, Niels Kristian M.
 Jensen, Christen Rasmussen
 Jensen, Niels Aalbæk
 Jensen, Søren Peter
 Jensen, Vilhelm Birkedal
 Jespersen, Maren Kjær
 Jørgensen, Ane Marie Kirstine
 Kristensen, Sejr
 Kvist, John Karl
 Løjer, Anders Peder
 Larsen, Johan Peter
 Larsen, Karen Elisabeth
 Laursen, Signe Kirstine
 Madsen, Dagmar Kathrine
 Møller, Johannes
 Møller, Peter
 Nielsen, Astrid Marie
 Nielsen, Niels Ingvar
 Olesen, Anton Olausius
 Olesen, Mikkel Nørgaard
 Pedersen, Astrid Kathrine
 Pedersen, Peter Christian
 Rasmussen, Jens Peter
 Rasmussen, Søren Thorvald
 Sørensen, Alfred
 Sørensen, Hans Peter
 Sørensen, Magnus
 Vester, Nanna

1916

Andersen, Anders J.
 Andersen, Anders M.
 Andersen, Even F.
 Bak, Eli H.
 Bay, Carl H. J.
 Christensen, Anton
 Christensen, Johanne M.
 Dejligbjerg, Hans H. A. N.
 Dinesen, Katrine M.
 Ehrenreich, Peter M.
 Elkjær, Aage
 Hansen, Johannes M.
 Holm, Alfred B.
 Jensen, Edvard V.
 Jensen, Elise
 Jensen, Harald
 Jensen, Hans P.
 Jensen, Jens M.
 Jensen, Josva M. C.
 Jensen, Petrea V.
 Jørgensen, Jørgen C.
 Karstoft, Ane D.
 Kjærgaard, Anna M. E.
 Lauridsen, Niels P. S.
 Lindelof, Margrethe
 Madsen, Aksel
 Madsen, Ole
 Mark, Johannes N. P.
 Møballe, Ejvart
 Nielsen, Ane T.
 Nielsen, Jens M. H.
 Olsen, Hans P.
 Oxholm, Aage
 Pedersen, Niels
 Petersen, Poul O. T.
 Petersen, Thora E.
 Rasmussen, Karl L.
 Schøler, Holger
 Skadhauge, Ester B. K. F. P.
 Strunge, Knud
 Sørensen, Arnold M.
 Sørensen, Carl V.
 Sørensen, Ejnar E.
 Sørensen, Emil
 Sørensen, Erik
 Sørensen, Søren M.
 Thøgersen, Astrid
 Uhrenholt, Søren C.

1917

Drachmann, Carl H.
 Grønborg, Thøger T.
 Handberg, Else M. S.
 Hansen, Laurids Chr.
 Hesselholt, Lars J.
 Holm, Marie
 Hovge, Søren N.
 Jensen, Ingvor B.
 Jensen, Jens J.
 Jespersen, Mette K.
 Kjædegaard, Mads O. Q.
 Kjær, Georg
 Kristensen, Johannes
 Lassen, Jens H. B.
 Lauesen, Niels Chr.
 Laursen, Niels K.
 Mathiasen, Mathias O.
 Nielsen, Henrik
 Nielsen, Ingvar S.
 Nielsen, Lauri
 Nielsson, Karl J. A. O.*)
 Olesen, Ole P.
 Olsen, Hans H. L.
 Ougaard, Viggo J.
 Pedersen, Frederik K.
 Pedersen, Metha E.
 Petersen, Søren M.
 Poulsen, Margrethe K.
 Rasmussen, Karen B.
 Skjødsholm, Anders M.
 Skovrup, Hans O.
 Skyggebjerg, Magdalene
 Sodborg, Johan M.
 Spanggaard, Kristen K.
 Toft, Christian

*) Privattist.

1918

Andersen, Anne Marie
 Anker, Jakob Jensen
 Bentsen, Karen Elisabeth
 Birch, Ejler
 Brandt, Herdis Marie
 Brøndsted, Sigurd Hansen
 Frederiksen, Knud
 Greve, Niels Peder Nielsen
 Hansen, Jørgen
 Hansen, Karen Elisabeth
 Jensen, Henry
 Jørgensen, Richard
 Kjeldbøg, Henrik Emil Gothard
 Kjær, Kristian Kristoffersen
 Knudsen, Aage Viggo Holm
 Knudsen, Peder
 Larsen, Christian
 Lyng, Søren Nielsen
 Munch, Walter Sirius
 Nielsen, Anna
 Nielsen, Mette Kathrine
 Nymann, Hans Jakob

Pedersen, Viggo Ejnar
 Plauborg, Alfred
 Schnedler, Jakob Henrik
 Skovrup, Jørgen Holger
 Solgaard, Frede Pedersen

1919

Andersen, Anders Kjær
 Asmussen, Vald. Viktor
 Bækby, Georg Højberg
 Christoffersen, Gerda
 Astrid Marie
 Dejbjerg J. Strandbygaard
 Fallesen, Jeppe
 Frederiksen, Frits R. M.
 Hansen, Hans Chr.
 Jensen, Chr. Nordentoft
 Jensen, Hans Erik
 Jensen, Ingeborg
 Jensen, Johs. Roland
 Jensen, Kristine D.
 Jensen, Lars Peter
 Jensen, Paula Marie
 Juel Marius Georg
 Jørgensen, Jørgen Chr.
 Knudsen, Peder
 Kristensen, Petra
 Ladefoged, Rasmus Fr. P.
 Larsen, Knud
 Lehm, Margr. Kristiane
 Lyng, Søren Nielsen
 Møller, Jens P. Bachmann
 Neergaard, Carl Jacob
 Rosenkrantz de
 Nielsen, Hans Carl
 Nikolajsen, Ellen Kathr.
 Nygaard, Chr. Stokholm
 Ovesen
 Olesen, Maren Sørine M.
 Olsen, Rasmus Johannes
 Petersen, Jørgen
 Poulsen, Poul Kjeldsen
 Rasmussen, Methea Dagny
 Ruhse, Holger
 Skov, Friis Legarth
 Traberg, Jens Melgaard

1920

Andersen, Kirstine Marie
 Bjerre, Joh. M. J.
 Dengsø, Gunhild
 Hamborg, Dagny M. J.
 Hansen, H. C.
 Hansen, J. K. (Manø)
 Hillgaard, Nanna J. K.
 Jensen, Edla C. M. Ch.
 Jensen, Jenny E. F.
 Jensen, Marinus
 Jensen, Thorvald S.
 Juul, Margrethe
 Kappel, Kristine
 Kristensen, Ejnar
 Lauridsen, Martha D.

Madsen, Valdemar
 Nederland Holger N.
 Nielsen Kathrine B.
 Pedersen, A. K. Fiil
 Pedersen, Magnus
 Rasch, Alice Aug.
 Ravn, Otto V.
 Simonsen, Abeline
 Strand, Frida
 Sørensen, Oscar Chr.
 Sørensen, Carla J.
 Toftager, H. P. M.
 Dam, Carl
 Raft, Johannes L.
 Sørensen A. Carl Chr.
 Voldby Kr. L.
 Olsen, O. Chr.
 Pedersen, Søren

1921

Dorthea Christensen
 Henning N. Gaardmand
 Mads Chr. Hansen
 Frederik M. Jensen
 Karen E. Jensen
 Aksel V. Justesen
 Peter M. Christensen
 Gustav P. S. Lehmann
 Erik P. Mortensen
 Martha Pedersen
 Ant Petersen
 Harald Svendsen
 Kathr. Sørensen J. Møl-
 gaard

1922

G. St. Aalstrup-Poulsen
 Vanda Asmussen
 Gudrun Bjørner
 Tage Byskov
 Ejnar H. Gade
 Peter J. Gøttler
 Marie H. Hansen
 Valdemar E. H. Jacobsen
 Hansine Jensen
 Lars N. Jensen
 Sigurd Kjær
 Peter Kaad
 Hans K. Kristiansen
 Carsten Mikkelsen
 Jens A. Olsen
 Søren I. Pedersen
 Alfred K. Sommer

1923

Aastrup-Frederiksen, Olaf .
 Asmussen, Herluf Robert . .
 Bendtsen, M. P. Miltersen . .
 Gregersen, Karl Henry . . .
 Hansen, Jens
 Hansen, Viggo Karl
 Jensen, Peter Østergaard . . .
 Jensen, Viggo
 Knudsen, Knud Aage
 Møller, Johannes
 Nielsen, Ivar Marius
 Pedersen, Frederik Fiil
 Pedersen, Jakob Møller
 Pedersen Lars Peder
 Primdal, Kr. Sørensen Alfred
 Pørgaard, Hans Hansen
 Rasmussen, Lauritz Martin . . .
 Rasmussen, Rasmus Madsen . .
 Ringgaard, Niels
 Skamriis, Kristen Andersen . . .
 Strand, Arne
 Sørensen, Søren Peter
 Teglborg, Niels Christian
 Thuesen Hans
 Wolf, G. Valentin Holmboe . . .

1924

Andersen, Ane Kirstine
 Andersen, Ejnar Michael Sønderg
 Andreasen, Aage
 Balle, Gudrun
 Bang, Mine Sørensen
 Boel, Kamilla Andrea Nielsine .
 Byskov, Ellen
 Christensen, Erik Peter
 Christensen, Jens Thorvald . . .
 Dinesen, Magdalene
 Geertsen, Søren
 Hansen, Ernst
 Hansen, Frode
 Kjeldsen, Svend Aage
 Knudsen, Aage
 Laursen, Laurinus Christian . . .
 Maj, Hans
 Molbæk, Jens
 Mortensen, Thøger Larsen
 Nielsen, Ellen Kirstine Viktoria
 Nielsen, Laura Ragnhild Hove
 Ousen, Elna Kathrine Johanne
 Pedersen, Jens
 Pedersen, Svend Svendsen
 Rasmussen, Ane Tine Kristine
 Ringbro, Andreas Viggo Jensen
 Rytter, Anker Nielsen
 Skadhauge, Judith Charlotte F
 Poulsen
 Stavad, Christen Andersen

1925

Basse, Martin Christian
 Bisgaard, Johannes
 Blinkenberg, Svend
 Bruun, Hans Jessen
 Brøbech, Valdemar Christens
 Christensen, Dagny
 Christensen Janus Anton
 Christensen, Michael
 Dam, Jens Christian Jensen . . .
 Drachmann, Marius Christian
 Gejl, Kristen Kristensen
 Halskov, Else
 Hansen, Tage

Jensen, Agnes
 Jensen, Anders Peter Oskar . . .
 Jensen, Ingeborg Kirstine Hoe
 Jessen, Peter
 Jørgensen, Eske Johannes
 Jørgensen, Tage Hald
 Kappel, Ingeborg
 Kjelde, Josef Jensen
 Kyhnøb, Johannes Nielsen . . .
 Larsen, Alfred
 Madsen, Peder August
 Munch, Jacob
 Nielsen, Anders Bertram
 Olesen, Jens Carl
 Pedersen, Laurids Søgaard
 Pedersen, Peder Nielsen
 Pedersen, Olav Peter
 Poulsen, Aage
 Rasmussen, Thorvald
 Skjerning, Johannes Hansen . . .
 Solnæs, Ejnar
 Sørensen, Peter Horlyk
 Therkildsen, Georgine
 Therkildsen, Thekla
 Udsen, Eugen Anker Trier
 Veng, Niels Olaf Jensen
 Vinderslev Ketty
 Vittrup, Karl Marinus

1926

Andreasen, Georg
 Bitsch, Peter
 Bjerregaard, Rasmine Jensen
 Boel, Esther Camilla
 Bonderup, Peter Bonderup
 Byskov, Karen
 Byskov, Sigrid
 Bønnerup, Rasmus Albert J.
 Carlsen, Kristiane
 Colding, Ole Peder
 Kappel, Astrid
 Kristensen, Vita
 Ladefoged, Bertha Jensen
 Lauritsen, Arne
 Madsbjerg, Christian Arne
 Madsen, Hans Peder
 Mikkelsen, Ninnå
 Mikkelsen, Thora
 Nielsen, Ane Margrethe
 Nielsen, Asger Regnar
 Nielsen Laust Thorvald
 Nielsen, Jens Mosegaard
 Nielsen, Niels Theodor Mar
 Pedersen, Martha Marie
 Petersen, Søren Ejnar
 Rasmussen, Anders Hansen
 Rasmussen, Jørgen Thorval
 Riis, Bjarne
 Stenstrup, Aron
 Søndergaard, Karen
 Sørensen, Andreas Bernhar
 Sørensen, Eva Rugholm
 Sørensen, Hans Adolf Mads
 Sørensen, Karl Kristian
 Thomsen, Andreas
 Ulriksen, Olav Markvor
 Yde, Christian

1927

Andersen, Meta Marie
 Augustesen, Sigvald
 Bang, Niels Jørgen Jensen
 Danø, Gudrun
 Enevoldsen, Adrianus v. der Stei
 Gravensen, Orla
 Gyldenrose, N. K. Johannes B
 Hanghøj, Karen
 Hansen, Carl Peter
 Hansen, Holger
 Hansen, Klara Valborg
 Hansen, Margrete Frederikke

Houmann, Anker Karl
 Jensen, Anders
 Jensen, Arne Fredlev
 Jensen, Carlo Edgard
 Jensen, Gudrun
 Jensen, Hakon Sigvald
 Jensen, Peder Marius
 Kjær, Anna Rasmine
 Knudsen, Margrete
 Kristensen, Aage
 Kristensen, Rigmor Berta C
 Kudahl, Niels Hoffmann
 Kudahl, Søren Jacobsen
 Larsen, Milter Bod
 Lund, Arne
 Mariegaard, Ane Jensen
 Mikkelsen, Svend Trøst
 Mogensen, Osvald
 Nielsen, Holger Kristian
 Nielsen, Marius
 Nielsen, Martin
 Nielsen, Søren Michael
 Ovesen, Marie
 Pedersen, Jakob Studsgaar
 Pedersen, Marius Kristian
 Petersen, Carla Laura
 Randløv, Ejnar
 Rasmussen, Rasmus Ejnar
 Stenhæk, Ingeborg
 Svenningsen, Jens Christia
 Sørensen, Arne Helmer
 Sørensen, Inge Margrete K
 Sørensen, Poul Peter
 Therkelsen, Niels
 Thomsen, Karen Magda
 Tønnesen, Solveig Marie

1928

Andersen, Astrid
 Andersen, Laurits Viktor All
 Bundgaard, Søren August
 Christensen, Karl Kristian M
 Christensen, Martha Dorthe
 Christensen, Sigfred
 Christensen, Svend Harald
 Damm, Julius Ingemann
 Donslund, Johanne
 Hansen, Eva Brun
 Hansen, Søren Kristian Bo
 Harbo, Johanne Kristensen
 Hartvig, Niels Hansen Jens
 Hegelund, Anna Chrestine
 Iversen, Kresten, Marius
 Jensen, Arne Fredlev
 Jensen, Carl
 Jensen, Kristian Oskar
 Kristensen, Kirsten Horsbø
 Larsen, Minna Marie
 Liljeroth, Magnus Edvin
 Lopdrup, Martinus Hansen
 Madsen Søren
 Mols, Carl Poulsen Søren
 Møller, Kristian
 Nielsen, Harald
 Nielsen, Jens Grundal
 Nymand, Peter
 Pedersen, Johanne Frederi
 Pedersen, Kristian
 Pedersen, Otto Johannes
 Pedersen, Peter
 Pedersen, Poul Christian
 Poulsen, Maren
 Rasmussen, Alfred Bach
 Rasmussen, Hans Poul
 Rasmussen, Thomas Peder
 Rønn, Knud Holger Larse
 Sigsgaard, Jens Eriksen
 Therkildsen, Aksel Theilg
 Vester, Martin

1929

Badskjær, Ejnar
 Basse, Edith, J. C.
 Bols, Karl
 Christensen, P. Lyhne Bech
 Gjødesen, Jens Thyge
 Hansen, Anthon Borresen
 Jensen, Anders Aage
 Jensen, Nikoline Brændgaa
 Jensen, Ernst Chr
 Jensen, Frode
 Jensen, Rejnar M.
 Jepsen, Kr. Filtenborg
 Jørgensen, Holger Aase
 Kristensen, Charles Thisted
 Kristensen, Richard P.
 Larsen, Evald
 Nielsen, Aksel
 Nielsen, Arne P.
 Nielsen, Ejnar
 Nielsen, Ejnar J. Theodor
 Nielsen, Erna R.
 Nielsen J. K. Anker
 Nielsen, Johannes Chr
 Nielsen, Viggo E.
 Pallesen, Immanuel
 Pedersen, Agnete
 Pedersen, Karl E. Foged
 Pedersen, Niels
 Rasmussen, Jørgen S.
 Schmidt, Hans Gram
 Svenningsen, Gunnar
 Tranum, Johannes
 Møller, Karl Aage
 Sørensen, Ingeborg Weber
 Pedersen, Elias

1930

Andersen, Magnus Loh
 Bagger, Agnete
 Balle, Hans Georg
 Bøgh, Arne M. Nielsen
 Christensen, Chr. Borg
 Christensen, Helene Ma
 Elmer, Hans Verner
 Erichsen, Niels Skytte
 Eriksen, Maren Juul
 Hansen Bakken
 Hansen, Kjertan
 Hartvig, Ankjær Jensen
 Heltoft, Else Margrethe
 Herskind, Leo Eugen
 Jensen, Hans Lau its
 Jensen, Kristen Thoms
 Jensen, Gerda M. Sch
 Jeppesen, Gunnar Dam
 Jørgensen, Aksel Peter
 Jørgensen, Carl Theodo
 Jørgensen, Edith
 Kristensen, Aage
 Kristensen, Alfred
 Nielsen, Alfred
 Nielsen, Arne Peter
 Nielsen, Gunnar Aase
 Nielsen, Vagn Aage
 Olsen, Jørgen Thorborg
 Pedersen, Ejnar
 Pedersen, Kaj Alexius
 Rasmussen, Jesper Aage
 Schmidt, Mads Thuesen
 Thygesen, Axel
 Uhrskov, Ulrik
 Ulsø, Mette
 Westergaard, Jørg. Nørg
 Jensen, Ernst Kristen

1931

Andersen, Karl Linneman
Andersen, Karlo Petrus ..
Astrup, Kaja Marie Sjelle
Borch, Kaj John Alexander
Bech, Ejnar ..
Emborg, Edvard Severin
Emborg, Hans Martin ..
Gjødesen, Signe K. Kolind
Gydesen, Niels Anker ..
Hagensen, Peder ..
Hansen, Arne Schultz ..
Hansen, Børge ..
Jacobsen, Karl Emil ..
Jensen, Henry ..
Jensen, Poul Michael ..
Jørgensen, Jørgen Hede ..
Knudsen, Anna Sofie ..
Kristiansen, Frode ..
Kølle, Hans Peder ..
Laursen, Børge Emil ..
Laursen, Margrethe ..
Lund, Erik Aage Henrik ..
Møller, Ove ..
Steffensen, Olav ..
Thorsen, Hans Christian ..
Trinderup, Christian Jensen
Urhøj, Laurids ..

1932

Andersen, Kirstine Smidt
Bojsen, Frede ..
Carlsen, Søren Sloth ..
Christensen, Ingrid Kjær
Christophersen, P. E. B.
Clausen, Henry ..
Fals, Karen Margrethe ..
Gjødesen, Else ..
Gori, Peder Knudsen ..
Graversen, Kristian ..
Hansen Frode ..
Hansen, Ingeborg ..
Holm, Karl Walther ..
Højfeldt, Arnold Wentrup
Jensen, Niels Ejnar Kristi
Jørgensen, Karen Johanne
Kristensen, Carl Villy ..
Laursen, Gunvald H. ..
Lund, Kirsten Birgitte ..
Lykke, Volmer B. ..
Nielsen, Egon Høegh ..
Nielsen, Henry Aase ..
Pedersen, Rigm. Johanne
Pedersen, Svend Arne ..
Pedersen, Otto Janus A. ..
Rasmussen, Gunnar Wenz
Schrøder, Ane K. M. ..
Skou, Viggo ..
Sørensen, Arnold Peter Se
Vestermærk, Jens Simoni ..
Worm, Henry G. A. ..
Østerriis, Holger P. ..

1933

Andersen, Egon Jagd ..
Bøtker-Rasmussen, Hans
Christiansen, Esther ..
— , Holger Emi
Dein, Hans Givskov ..
Gaardmand, Ejnar Nielse
Grøn, Jens L. Christiansen
Hagedorn, Otto Vilhelm
Hald, Olaf Christian ..
Hansen, Jens Sigfred ..
— , Laurits Frederik
— , Max Bautrup ..
Hvelplund, Thora Marie
Jensen, Henrik Gamst D.
Knudsen, Peder Vind ..

Kristensen, Knud ..
Kristiansen, Johannes ..
Kviat, Anna G. Madsen ..
Lykke, Helge Tejsen ..
Nielsen, Hans Johannsen
— , Jakob Vind ..
— , Søren Bjerre ..
Pedersen, Frits Serritslev
— , Ida Margrethe
Pedersen, Gudrun Elisab
— , Hans Rode ..
— , Peter Lykke ..
Rasmussen, Signe ..
— , Gunner Wen
Schmidt, Carlo Bisgaard
Steffensen, Metha Ragnhil

1934

Ingen dimission p.gr.af
overgang til 4-årig ud-
dannelse .

1935

Andresen, Frovin ..
Bøgelund, Kristian Jørgen N
Frederiksen, Kai Melsing ..
Gydesen, Henrik Kristian ..
Heide-Jørgensen, Inga ..
Jensen, Jens Havkrog ..
Jensen, Jens Kristian ..
Johansen, Kai ..
Jørgensen, Frank ..
Kibæk, Kirsten ..
Kristensen, Thorvald ..
Lange, Børge Krebs ..
Møller, Peter Vognsen ..
Pedersen, Edit ..
Pedersen, Viggo ..
Simonsen, Rudolf ..
Sørensen, Lilli ..
Therkildsen, Margrethe ..
Jessen, Hans ..

1936

Als, Fr. J. Skibsted ..
Andersen, Dagmar Valborg F.
Andresen, Harald Verner ..
Buck-Pedersen, Signe ..
Christiansen, Niels Peter ..
Glødesen, Valborg ..
Hansen, Børge Conrad ..
Hansen, Karen Margr. Baul
Jensen-Rix, Kaj ..
Kristiansen, Einar ..
Lange, Erik Ingemann Krel
Larsen, Elmer Frost ..
Laursen, Edvard Skovlund
Nielsen, Helene Mikkeline ..
Nielsen, Morten Bruce ..
Nielsen, Niels Jørgen ..
Pedersen, Arne Tambo ..
Pedersen, Herluf ..
Poulsen, Kathrine Møller ..
Sejberg, Inger Elisa ..
Sørensen, Henry Jul ..
Sørensen, Rasmus ..
Toft, Harald Egil Hansen ..
Vang, Jens Johannes ..
Rasmussen, Aksel Raahauge

1937

Andreassen, Hj. ..
Christensen, Inga F. ..
Hansen, Arne Kr. ..
Hansen, Herluf B. ..
Jensen, Harald V. ..
Johansen, Albert ..
Jørgensen, Svend Aa. ..
Kristensen, Chr. Aa. ..
Madsen, Svend Aa. ..
Nielsen, Ellen ..
Pedersen, Henry Chr. ..
Pedersen, Ingrid ..
Pedersen, Kaj B. ..
Steffensen, Karen I. ..
Thyssen, Gerda B. ..
Østerlund, Hans P. ..

1938

Hald, Svend Hjorth ..
Hansen, Kirstine M. ..
Henningens, Edith ..
Hertz, Svend Aage ..
Johansen, J. Veibye ..
Krogh, Ove Willads ..
Mikkelsen, P. Nørgaard ..
Pedersen, Johanne M. ..
Skjellerup, Inger ..

1939

Clausen, Johs. Eg ..
Godiksen, Svenning ..
Jæger, Aksel Asmussen ..
Jørgensen, Ellen Kirstine ..
Jørgensen, Herluf ..
Larsen, Niels Nørvang ..
Nielsen, Elna Thorsø ..
Sørensen, Selmer Mølgaard ..
Thomsen, Poul Christian ..
Dahl, Aage (Privatist) ..

1940

Andersen, Jørgen ..
Berendtsen, Bernhard ..
Christensen, Michael Dam ..
Damgaard, Thorkild Hansen ..
Gilkær, Laurits ..
Hansen, Helga Hemmer ..
Hjellum, Anna Kirstine Kilde
Jensen, Børge ..
Jensen, Gerda Olympia ..
Jensen, Henning Franklin ..
Jensen, Henry Reindal ..
Jensen, Ib Herluf ..
Jensen, Otto ..
Jensen-Fangel, Aage F. ..
Johansen, Hans P. ..
Jørgensen, Jørgen K. ..
Larsen, Christian ..
Madsen, Hans Chr. ..
Nielsen-Gaardmand, Svend ..
Olesen, Aage Elman ..
Oxlund, Arne ..
Pedersen, Niels Aage ..
Pedersen, Henry ..
Pilgaard, Otto ..
Sørensen, Edith ..

1941

Ammentorp, Harry ..
Bech, Chr. Jensen ..
Beyer, Gudrid J. ..
Bojsen, Bodil M. ..
Christensen, Charles F. ..
Davidsen, David ..
Fristed, Leo N. ..
Futtrup, Hans M. ..
Graversen, Hans H. ..
Hansen, Dorthea B. ..
Hansen, E. Møldrup ..
Hansen, Søren Chr. ..
Jensen, Aksel Chr. ..
Jensen, Eyvind M. ..
Jeppesen, Gyda K. ..
Johansen, Aage R. ..
Jørgensen, Sandra S. ..
Laursen, Ellen K. ..
Madsen, Gudrun ..
Madsen, Holger ..
Olesen, Wagner L. ..
Pedersen, Anna E. ..
Pedersen, Louise K. ..
Pedersen, Svend ..
Pedersen, Svend G. ..
Poulsen, Svend ..
Rasmussen, Ebba E. ..
Schmidt, Hugo N. ..
Sørensen, Esther S. F. M. ..
Sørensen, Halvor E. ..

1942

Andersen, Jens ..
Antonsen, V. Møller ..
Bjørnslev, Paul ..
Buhl, Knud ..

Christiansen, K. Stenbæk.....
Frandsen, Anna M.....
Henriksen, V. Gudmund.....
Jensen, Orla Emil.....
Jensen, Osvald.....
Kibæk, Ellen Elisabeth.....
Klemmensen, Johanne F.....
Lauritzen, Chr. Johannes.....
Mikkelsen, Peter Bonde.....
Moos, Inger.....
Mosgaard, Georg Halskov.....
Møller, Henry.....
Nielsen, Esther.....
Nielsen, Niels Østergaard.....
Nielsen, Svend Egon.....
Pedersen, Peder Thorup.....
Petersen, Herluf Chr.....
Poulsen, Carsten.....
Rasmussen, Folmer Gilbert.....
Sigaard, Sylva Skov.....
Østergaard, Anna Margrethe.....

1943

Andersen, Gunner.....
Andreasen, Jens.....
Andresen, Jørgen.....
Bølling, Ingrid L.....
Hintze, Ruth Bergliot.....
Holm, Inger Margith.....
Jacobsen, Stanley B. K.....
Jensen, Svend Aage.....
Korskjær, Poul Chr. I.....
Kristensen, Otto V. N.....
Lassen, Inger M. K.....
Lau-Jensen, S. E.....
Laurberg, Asger.....
Laursen, Nielsine.....
Lomholt, Hans J.....
Nørgaard, Karen R.....
Olesen, S. O. B.....
Pedersen, E. Bøcker.....
Pedersen, Gudrun.....
Petersen, Carl Frode.....
Rasmussen, Marthine J.....
Reiche, Robert E.....
Skipper, Poul E.....
Søndergaard, Kristian L.....
Wolffhechel, Wilhelm M.....

1944

Agger, E. G.....
Albertsen, H. W.....
Andersen, G.....
Andersen, P. Smedegaard.....
Pindstrup-Andersen, S.....
Andersen, T. S. Duelund.....
Bagger, Helga.....

Brix, Edvin E.....
Christensen, P. A. Kjær.....
Friismose, V. Kjær.....
Groth-Pedersen, S. Ib.....
Hansen, Aage Bj.....
Houman, Birgit.....
Høst-Aaris, Ellen.....
Ibsgaard, Ulla K.....
Jensen, T. Søgaard.....
Jørgensen, Bodil K.....
Jørgensen, Johanne A. Kastrup.....
Jørgensen, Kai.....
Larsen, Anna N.....
Ovesen, Axel L.....
Pedersen, E. Bøcker.....
Pedersen, Ernst.....
Pedersen, Marie Kyllsbech.....
Poulsen, Inger M.....
Røjgaard, Else.....
Schrøder, Oskar S.....
Sinding, Tage.....
Steen, Niels H.....
Thomsen, Karl J.....
Torbensen, Th. Kjær.....
Hopff, Jens L.....

1945

Als, Ole U.....
Andersen, Ellen.....
Andersen, Ruth.....
Andersen, Stig Østergaard.....
Antonsen, Egon A.....
Bregendorf, Svend E.....
Carlsen, Arne Sloth.....
Christensen, J. Chr. Givsk.....
Clausen, Benny.....
Dahl, Kirsten U.....
Espensen, Agnes Leth.....
Hansen, Dagny.....
Hansen, Else Anna.....
Hansen, Svend E.....
Hessellund, Frode.....
Jensen, Hans.....
Jensen, Helge Tuborg.....
Kirsch, Inge M.....
Laursen, Gunnar Aage.....
Olesen, Carl Emil.....
Olsen, Inger G.....
Petersen, Grethe.....
Rise, Tage.....
Sørensen, Andreas.....
Sørensen, Knud B.....
Sørensen, Krista A.....
Ubbesen, Henny Marie.....
Zèberg, Sonja E.....

1946

Andersen, H. Bjerre.....
Andersen, Margrethe.....
Berthelsen, Ib M.....
Christensen, Svend.....
Henningsen, Tony.....
Hinst, Rita A.....
Jakobsen, Sven P.....
Jensen, Alma.....
Jensen, S. E. Vigstrup.....

Jeppesen, Else.....
Jørgensen, Tove.....
Kirkeby, Inge-Lise.....
Kyyvsgaard, Gertrud K.....
Larsen, Carl J. H. Borre.....
Lassen, R. V. Bundgaard.....
Lund, Otto Engell.....
Mortensen, Børge V.....
Mortensen, Ejnar.....
Nielsen, Aage Kjærgaard.....
Nielsen, Ellen.....
Nielsen, S. Aa. Koldskov.....
Nørgaard, Herdis E.....
Olsen, Anna K.....
Pedersen, Anni Rita.....
Pedersen, E. Gotfred.....
Pedersen, Kirsten M.....
Pedersen, Verner.....
Poulsen, Ella Aa.....
Poulsen, Ove V.....
Sunesen, Mads N.....
Sørensen, Grethe.....
Sørensen, N. Pagter.....
Therkelsen, Henry.....
Thisted, K. Bent.....
Traberg, Ida M.....
Rasmussen, Steen R.....

1947

Andersen, P. H. Frøkjær.....
Andreassen, Carla Marie.....
Bertelsen, Jørn.....
Bølling, Elna.....
Christensen, Ejler.....
Christensen, Mary Mosgaard.....
Frandsen, Henning Bech.....
Hansen, Bodil Marie.....
Hélbo, Aage.....
Iversen, Elin Maria.....
Jacobsen, Agnete Dahl.....
Jensen, Inger.....
Jensen, Jens Larsen.....
Jensen, Karen.....
Jensen, Tage Søndergaard.....
Jessen, Agnete Chr. Hoffmann.....
Juil, Johs. Holger.....
Kristensen, Johs. Fjord.....
Kristensen, K. H. Brok.....
Larsen, Yrjö P. Borre.....
Lomborg, Preben B.....
Madsen, Inger Stahl.....
Nielsen, M. Lund.....
Pedersen, Anna Hillgaard.....
Rasmussen, Karen M. Ørskov.....
Søndergaard, J. Lykke.....
Tinggaard, E. Johs. N.....
Vølver, Jens Johs.....

1948

Agersnap, B. G.....
Andersen, Kn.....
Baastrand, Inga C. P.....
Bengtsson, Edel E.....
Bervig, B. F.....
Brander, A. Chr.....
Brander, Anna D.....
Friis-Hansen, Kirsten.....

Grøngaard, C.....
Hansen, Agnes L.....
Hansen, Vilhelmine Ø.....
Hedegaard, Annelise C.....
Juliussen, Helga H.....
Jørgensen, T.....
Kjærgaard, M.....
Langgaard N.....
Leth, J. C.....
Lykke, M. Bach.....
Meilvang, E. A. S.....
Nielsen, A. A.....
Pedersen, E. (Ravn).....
Pedersen, J. Olrik.....
Pedersen, T. Hvid.....
Sørensen, Karen M. C.....
Wraae, Inger.....
Ydesen, A. J.....
Sørensen, Lilly L.....

1949

Andersen, Richard.....
Christensen, Helge Kjær.....
Christiansen, Sven Erik.....
Ipsen, Jørgen Molt.....
Jensen, Børge Herlin.....
Jensen, Esther Marie.....
Jensen, Knud Verner.....
Jensen-Fangel, Ingeborg.....
Jepsen, Harald Refsgaard.....
Jochumsen, Torkild.....
Knudsen, Gudrun Margr.....
Kromand, Børge.....
Lang, Jens Otto.....
Larsen, Hans Borre.....
Lassen, Vitha Solveig.....
Lundh, Fritjof Ch.....
Mortensen, Lizzi.....
Munk, Oluf B. Kloster.....
Nielsen, Anker Arendt.....
Nielsen, Herdis Søndergaard.....
Nielsen, Ketty Broholdt.....
Nielsen, Peder Christian.....
Nielsen, Ruth.....
Nielsen, Søren Damgaard.....
Olesen, Gunner.....
Pallesen, Ejgil Paarup.....
Pedersen, Bent Svenstrup.....
Pedersen, Bent F. Krarup.....
Roest, Henning.....
Ronøe, Poul.....
Thygesen, Ellen Birgit.....
Trautmann, Tove.....
Vejrup, Henning.....

1950

Andersen, Niels Chr.....
Beck, Karen Marie.....
Breinholt, Jens Samuel.....
Bundgaard, Arne.....
Christensen, Svend Aage.....
Donner, Marie Elisabeth Nielsen.....
Hansen, Bodil Elisabeth.....
Hansen, Lis Schaar.....
Henningsen, Hans Jørgen.....
Iversen, Gunnar Johannes.....

Jacobsen, Ragnhild Elisabeth...
Jensen, Else Marie Winther...
Jensen, Esther Marie Jensby...
Jensen, Hans Vilhelm...
Larsen, Charles Erling...
Larsen, Erik...
Lauritzen, Otto Bundorph...
Laursen, Holger Edwin...
Møller, Christian August...
Møller, Jens Henning...
Nielsen, Anders...
Nielsen, Carl Aage...
Nielsen, Viggo Kristian Martin...
Pedersen, Søren Bønding...
Skipper, Tove Gurli...
Sondrup, Kirsten Jensen...
Stefansen, Inger...

1951

Andersen, Arne...
Andersen, Tage...
Axelsen, Karen Betzy...
Bach, Sven Egon...
Breddam, Laurits Møllerup...
Christensen, Herdis Dorethe...
Frandsen, Karen Marie...
Guldbrandt, Asta Eriksen...
Hansen, Gunner Møldrups...
Jensen, Benny Haunstrup...
Jensen, Henry Werner...
Jensen, Niels Chr. Elkjær...
Johansen, Ingolf Berg...
Jørgensen, Harry...
Kaae, Villy...
Krog, Henning...
Møller, Jens...
Møller, Knud...
Nielsen, Børge Hansen...
Nielsen, Sv. Aage...
Pedersen, Folmer V. Skyt...
Pedersen, Gunnar Mich...
Rishøj, Erik...
Skamris, Niels Peter...
Skjærlund, Morten Nyby...
Sognstrup, Jens...
Trads, Aage Jensen...
Tronhjem, Kristian...
Ørnstrup, Bertholdt...

1952

Andersen, Tage Laden...
Skjærlund, Else, f. Boye...
Buhl, Holger Niels...
Hansen, Gerda Juul...
Hansen, Grethe Maria...
Hindkær, Peter...
Jensen, Erik...
Jensen, Eva Ejlskov...
Jensen, Jens Møller...
Jespersen, Erik Preben...
Jørgensen, Else...
Knudsen, Hans Rynkeby...
Kristensen, Andreas...
Löwenstein, Carl Ellen...
Madsen, Magdal Kruse...
Meinild, Gudrun Margrethe...
Nielsen, Annelise...
Nielsen, Arnold Steen...

Nielsen, Ejgil Møller...
Nielsen, Folmer...
Nielsen, Inger Eriksen...
Nielsen, Svend Stræde...
Nørgaard, Svend Erik...
Reeh, Lissi Marie...
Rudfeld, Preben Andreas...
Sørensen, Eigil...
Sørensen, Harry...
Taankvist, John Ole...
Thaisen, Kaj Andreas...
Thomsen, Oluf Vinther...
Thomsen, Svend Erik...
Tørnes, Erik Hansen...
Westhansen, Bjørn...
Winther, Aage...
Kjeldgaard, Svend...

1953

Andersen, Flemming Skib...
Boes, Jens Peter Randløv...
Brøknær, Vagn Schaarup...
Gleerup, Johanne Skou...
Gommesen, Gert Beyer...
Hansen, Annalise...
Hansen, Niels Boel Hare...
Hansen, Niels Krogh...
Holmboe-Jensen, Ellen M...
Jacobsen, Vagn Ole...
Jensen, Helge...
Jensen, Inger Wiborg...
Jensen, Knud Axel...
Jørgensen, Lilly...
Kjær-Jensen, Viggo Lundsg...
Larsen, Niels Aage...
Mikkelsen, Arne Kristis...
Nielsen, Benda Østerga...
Nielsen, Henning Lund...
Nielsen, Ida Marie...
Nielsen, Peter Holm...
Pedersen, Gunnar Peter...
Rasmussen, Inga...
Schmidt, Jens Madsen...
Svendsen, Henning...
Sørensen, Erik Juul...
Sørensen, Ib Walther...
Sørensen, Kamma...
Sørensen, Peder...

Andersson, Hans Erik...
Brønns, Johannes Fog...
Christensen, Benny Winther...
Christensen, Henning Bender...
Christensen, Inga Lund,
f. Pedersen...
Due, Lars Ruben Lykkebjerg...
Hansen, Bodil...
Hansen, Dora Margrethe...
Hansen, Ejnar Osvald...
Hansen, Erik...
Henneberg, Johanne...
Jensen, Børge Stauenberg...
Jensen, Ebba Antonie...
Jensen, Norma Irene...
Jensen, Svend Erik...
Jungersen, Ane Marg. Bærh...
Jørgensen, Poul Erik...
Kock, Jacob Hansen...
Larsen, Hagbard Kromann...

Nielsen, Arne Weiss...
Nielsen, Eva Henny Wedel...
Nielsen, Ina Grethe...
Odde, Erik Henning...
Olsen, Ragnhild Marie...
Pedersen, Gudrun Borup...
Pedersen, Niels Henning...
Rebsdorf, Kaja Mathilde...
Suhr, Jørgen Bent...
Thygesen, Ellen Bartholine...

1954

Andersen, Gerda...
Christensen, Søren Peter...
Donner, Anna Birgit Nielsen...
Dybdal, Jens Arne...
Fugl, Grete...
Hansen, Else...
Hansen, Kamma Boel Hare...
Hjortlund, Egon Guldman...
Hørning, Søren...
Jensen, Xenia...
Jessen, Rømer Anthon...
Justesen, Else...
Knudsen, Ulla Birgit...
Kristensen, Arne...
Kristensen, Rita...
Krone, Elisabeth...
Larsen, Laurids...
Lundsfryd, Folmer Lauge...
Mortensen, Anders...
Nielsen, Poul...
Nielsen, Tage Grønfeldt...
Nielsen, Tyge Therkildsen...
Nymand, Knud Erik...
Pedersen, Ruth Alice...
Pedersen, Hans Korsholm...
Rasmussen, Bent...
Schultz, Hans Lydom...
Søgaard-Pedersen, Gwen...
Sørensen, Per...
Ubbesen, Bente Helene...

1955

Alrø, Niels...
Ørnstrup, Henny Kirsten...
Erdal, Jack Georg...
Faurholdt, Erling...
Hansen, Aage...
Hansen, Knud Henning...
Hansen, Peter Anker...
Hansen, Svend...
Jacobsen, Carlo...
Jensen, Helge Schrøder...
Jensen, Villy Marinus...
Kjær, Herdis Vinther...
Ladefoged, Anna...
Lauf, Peter Heinrich Ernck, O...
Madsen, Jens Christian...
Rasmussen, Irma...
Nielsen, Inger Skov...
Nielsen, Niels Jørgen...
Nymand, Edith...
Ostermann, Inge Lizzie...
Pedersen, Anny Rost...
Pedersen, Henning...
Pedersen, Laurits Foldager...
Holm-Nielsen, Gudrun Lind...
Rasmussen, Bodil...
Rasmussen, Svend...
Rasmussen, Tove...
Rath, Gunner...
Ravn, Jacob Christian...
Sørensen, Evan Anton...
Thellufsen, Børge Christian...
Thomsen, Agnete...
Thøgersen, Jacob...
Udsen, Jørgen Stig Trier...
Sørensen, Niels Olav...
Ebert, Inger...
Hadsund, Harry Pedersen...

Aggerholm, Birthe...
Andersen, B. Gottlieb W...
Andersen, Kjeld Sigo...
Buschle, Hanne-Luise...
Fog, Esther...
Friis-Jespersen, Tove...
Fugl, Poul Aage...
Hame, Vibeke...
Hansen, Esther Hare...
Hansen, Kirsten Nysø...
Hjulmand, Birthe...
Irving-Jensen, Birthe...
Jensen, Hans Ejlskov...
Jensen, Kirsten Bjerregaard...
Jensen, Niels Michael...
Jensen-Rix, Carsten Byskov...
Kieler, Bente von Führen...
Lomholdt, Jytte...
Mejlstrup, Ellen...
Mikkelsen, Else...
Nielsen, Birgit...
Nielsen, Jørgen...
Pedersen, Inger...
Peschcke-Køedt, Dan...
Pihl, Erik...
Poulsen, Agnete...
Schmidt, Olaf...
Smith-Hansen, Kirsten...
Sørensen, Birthe Helmer...
Thomsen, Holger Rask...

1956

Bagge, Jes Vagn...
Bie, Niels Jørn...
Bundgaard, Eigil...
Bundgaard, Ole...
Christensen, Jytte...
Engelbret-Pedersen, Sv...
Frederiksen, Bent...
Hansen, Mogens...
Hansen, Tage Leo...
Helbæk, Jørn Michael...
Jensen, Hans...
Jensen, Hugo Vellev...
Jensen, Ida Appel...
Jensen, Uffe Roland...
Johansen, Henry...
Kyst, Karen Ingrid...
Larsen, Vilhelm Kaj...
Laursen, Erik Rasborg...
Laursen, Ole Victor...
Mortensen, Hans Jørg...
Parkum, Poul Bent...
Pedersen, Ella Kirsten...
Pedersen, Lars Munch...
Pedersen, Verner...
Pedersen, Hans Freder...
Pedersen, Ketty...
Rasmussen, Henning...
Reng, Oluf...
Sørensen, Birgit...
Sørensen, Holger...
Sørensen, Tove...
Thomsen, Adolf Højbo...
Østergaard, Ruth...

1957

Andersen, Joa Mandrup...
Andreasen, Marius Bank...
Baun, Viggo...
Christensen, Gerda Kathrine...
Christensen, Poul Gerhardt...
Christensen, Tonny Marie...
Eriksen, Birthe M. Vedel...
Grand, Erik...
Hald, Jens Thomas...
Holvad, Erik...
Hummeluhre, Herdis...
Jacobsen, Erling Verner...
Jakobsen, Mogens Ejnar...
Jensen, Halfdan Vormsborg...
Jensen, Karen Margrethe...
Jensen, Knud Anders...
Jensen, Poul Erik...
Johansen, Bent...

Secher, Inger (f. Klaaborg) .
 Kristensen, Minna
 Larsen, Henning
 Larsen, Søren Rolighed
 Marcussen, Hilmar
 Mortensen, Yonna
 Nielsen, Anna Karin
 Nymann, Inger
 Olesen, Hans Kristian
 Pedersen, Ingeborg Bang
 Rørbye, Maren
 Stenbro, Henny Edna
 Sørensen, Christian
 Sørensen, Vagn Aage
 Thorup, Arne
 Villadsen, Mette Marie
 Reng, Emmy (f. Vittrup)
 Viuff, Annalise M.
 Vormstrup, Karl Kristian...
 Petersen, Jytte Baurup

Lundqvist, Kirsten E.
 Millgaard, Jørgen
 Mogensen, Ely, g. Hald
 Mørk, Poul
 Nielsen, Ebba
 Næss-Schmidt, Ole
 Opstrup, Jens Kamp
 Rasmussen, Frede Enghave...
 Svendsen, Børge Mosegaard
 Petersen, Vibeke Møller
 Sørensen, Elsebeth, g. Munch
 Petersen
 Sørensen, Karen Esther
 Herskind, Maren Routh
 Thau, Hans Heine
 Bach, Grethe
 Sørensen, Anna Marie V. ...
 Vorm, Birthe, g. Leth

Andersen, Margith
 Bjerg, Bent Hounisen
 Bragh, Hans
 Brodtkorb, Anders
 Christiansen, Ingelise
 Espensen, Karen Marie
 Hansen, Ellen Margrethe.....
 Hedemand, Margrete
 Jensen, Carl Georg
 — Lis Althof
 Krogsgaard, Oskar Peder
 Clausager
 Laursen, Henning Højer
 Madsen, Frederik
 Mikkelsen, Kirsten Birgit,
 f. Ry
 Nielsen, Birthe Kousgaard ...
 — Eva
 Rasmussen, Birthe (Fyn)
 g. Jönsson
 — — (Sjælland)
 — — (Jylland)
 Thorvardarson, Ellen Marie...
 Worm, Bjarne.....

Andersen, Leif
 Bach, Vagner
 Bjerrum, Helle, g. Nielsen.....
 Brok, Karl
 Dam, Ingvart
 Eeg, Merete
 Enevoldsen, Bente.....
 Friis, Ernst J.
 Hansen, Else
 Hansen, Gunhild
 Hansen, Inger N.
 Holm, Gurli Elinor
 Holmer-Bretlau, Kirsten,
 g. Iversen
 Jensen, Fin Vejen.....
 Jensen, Inger Marie.....
 Jeppesen, Karen
 Madsen, Irene Hechmann
 Mehlsen, Bente
 Meklenborg, Hans.....
 Hansen, Lise, f. Madsen
 Nygaard, Birthe
 Olesen, Herdis S.
 Pold, Flemming.....
 Poulsen, Kirsten G., g. Nielsen
 Rasmussen, Arne E.....
 Sørensen, Anna L. F.
 Sørensen, Asger M.
 Sørensen, Kirsten, g. Hansen...
 Thorsen, Hanne.....
 Østergaard, Jens J.
 Svennesen, Ernst
 Skjærlund, Else H.
 Sonnenborg, Gerda

1958

Andreasen, Bent Erik
 Andresen, Martin Just
 Bach, Bent Henning
 Bach, Ragnhild
 Bendixen, Birthe E.
 Carlsen, Ib
 Ebsen, Gerda
 Estrup, Jesper S.
 Gregersen, Lissy
 Hansen, Bente B. Hare
 Hansen, Helga-Marie
 Hansen, Ingefred
 Hansen, Knud Arne.....
 Hansen, Ninna
 Herskind, Jørgen
 Høj, Paul Erik
 Høj, Poul Erik Christensen
 Ilskjær, Wilmar Frantz
 Jensen, Jørn
 Jørgensen, Birte
 Knudsen, Niels Chr.
 Kristensen, Elmer Thyregod
 Laursen, Svend Busch
 Lundberg, Leif
 Löwenstein, Per Frantz
 Mührmann-Lund, Else.....
 Havgaard, Hakon
 Pedersen, Else Marie
 Petersen, Henning Skelde ..
 Rasmussen, Anna Grethe ..
 Rasmussen, Hanne
 Skytte, Keld Lilhauge.....
 Stobberup, Henning
 Sørensen, Aase
 Uhrenholt, Knud
 Bager, Karen

Bønding, Per
 Christiansen, K. Welin,
 g. Prösch
 Iversen, Age
 Jensen, Martin
 Jönsson, Preben
 Kongsted, Palle M.
 Larsen, H. Victor
 Leth, Ole A. Krarup
 Lunding, Tove
 Lykkeberg, Annelise
 Nielsen, Annelise
 Nielsen, Frede
 Pedersen, Agnete, g. Larsen
 Primdahl, Jens Th.
 Stern, Karen

1961

Andersen, Knud
 Bach, Ellen K.
 Birger, Benny P.
 Bjerg, Crenn
 Møller, Marie, f. Brendgaard
 Bach, Inger Lise, f. Bogh ...
 Dam, Else
 Hansen, Inger Birgit
 Hauberg, Jens Nielsen.....
 Andersen, Inger Margr.,
 f. Herskind.....
 Jacobsen, Kirsten Overgaard
 Jacobsen, Knud
 Jensen, Hans Frandsen
 Jensen, Villy Gunnar
 Jepsen, Henning.....
 Knudsen, Inger Marie B.....
 Laursen, Jens Karl
 Nielsen, Hans Breiner
 Schmidt, Inger, f. Nielsen
 Olsen, Kjeld Elmann.....
 Pedersen, Gunnar Smedegaard
 Pedersen, Poul Schmidt
 Pedersen, Svend.....
 Rasmussen, Kaj Højbak
 Rasmussen, Breum
 Rolighed, Bent
 Rørvang, Erik Neerup.....
 Schultz, Herman Karl.....
 Skafte, Erik Bohn.....
 Sørensen, Erik
 Sørensen, Henry August.....
 Sørensen, Aase Rahbek
 Rasmussen, Lis, f. Uhrskov ...
 Wieland, Jens K. T.....
 Winther, Jørgen.....

1960

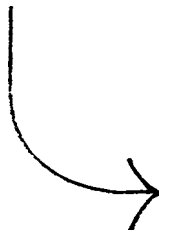
Buhl, Otto Peter Barfoed....
 Hansen, Willi
 Jensen, Jens Westphal
 — Jørgen Markvad
 — Signe Juel.....
 Kongsted, Vibeke, f. Junck
 Juul, Karen Margrethe.....
 Jørgensen, Henning Hede....
 — Lars Christian ..
 Kristensen, Poul
 Krogh, Kirsten Agerbo.....
 Köhler, Rolf Uve
 Larsen, Tove Hess.....
 Lindberg, Knud
 Lodsgaard, Annelise
 Mogensen, Knud Mathiesen...
 Mouridsen, Kirsten Borch ...
 Nissen, Hans Jacob Riis
 Nymark, Brita Thomsen....
 Olsen, Leif Knud
 Pedersen, Leif
 — Tom
 Røhl, Poul Erik
 Schnieber, Jette
 Sennels, Jørgen Kjær
 Sørensen, Ejvind.....
 — Ellinor
 — Gunnar Varberg ...

1959

Billund, Peter
 Bjerre, Børge
 Blohm, Frede
 Boes, Estrid Randløv
 Bøtker-Rasmussen, Stig
 Christensen, Ib Kjærulff
 Hansen, Poul Bødker
 Hansen, Tage
 Holst, Dagny Aakjær
 Ikkjær, Poul Bille
 Jacobsen, Eva Marie
 Jensen, Sigfred
 Jensen-Meldgaard, Jørn
 Josephsen, Jørn
 Jørgensen, Niels Stenkjær .
 Knudsen, Hans Finn
 Kramer, Finn Juul
 Kristensen, Poul Givskov ..

o g

e n d e l i g

1962

Andersen, Karen
Andresen, Finn
Bregendorf, Lis
Buksti, Lisbeth Holm
Jørgensen, Else, f. Christensen
Christensen, Hans Arne
Christensen, Jens Christian
Christensen, Søren Oluf
Christiansen, Jens Neve
Greve, Susan
Grymer-Hansen, Kaj
Holmsten, Poul Erik
Høyer-Nielsen, Jens
Jakobsen, Unni Klüver
Jensen, Eigil Lykke Terp
Jensen, Else Margrethe
Jensen, Paul Erik
Juel, Egon Kristian Michael
Knudsen, Erik
Poulsen, Kirsten Aamann, f. Kvist
Møller, Karen
Hansen, Hanne, f. Nielsen
Nielsen, Vagn Simon Byrild
Knudsen, Anna Holm, f. Pedersen
Pedersen, Birthe
Pedersen, Hans Therkild
Pedersen, Knud Vilhelm Nøiers
Pedersen, Poul Erik
Petersen, Finn Højsgaard
Poulsen, Jens Ingvar Bjerring
Svendsen, Birgit Elisabeth
Thisted, Inger Marie

Christiansen, Jørn
Clausen, Bodil
Dahlberg, John
Haugberg, Inge Vinther, f. Evers
Frandsen, Svend
Groule, Henny
Hansen, Jytte Wallentin
Holm, Jørn
Jensen, Frode Christoffersen
Jensen, Margit
Jensen, Poul
Jensen, Torben Kaj
Jeppesen, Kirsten Skov
Kjærby, Jens Henrik
Kjøge, Keld
Klinge, Grethe, f. Jørgensen
Madsen, Bente Thøger
Madsen, Ingrid Gregersen
Malmose, Jørgen
Mortensen, Henning
Mortensen, Tove
Mouritsen, Inge
Munk, Karen Valborg
Møller, Ingrid Agnete, f. Andersen
Nielsen, Jørgen Denert
Olsen, Grethe Vagn
Pedersen, Inge Thorning
Rasmussen, Erik
Rasmussen, Jens Ole
Rasmussen, Kirsten
Frederiksen, Ruth, f. Thomsen
Thorvardarson, Inge Lise

Anvendte kilder

Udover seminariets arkivmateriale, herunder protokoller, breve og dagbøger, hviler denne fremstilling af Gjedved Seminariums historie fortrinsvis på materiale fra følgende trykte kilder:

Joakim Larsen: Den danske Folkeskoles Historie. (1918).

Den danske Folkehøjskole gennem 100 Aar. I-II (1930-40).

Erica Simon: Reveil National et Culture Populaire en Scandinavie. (1960).

Dansk Biografisk Leksikon.

P. Bojsen: Budstikkens Udgifter, Præsten F. E. Bojsens Liv og Levned. (1883).

Gjedved Højskole og Seminariums 25 Aars Jubilæum. (1887).

Horsens Landbrugsforenings Jubilæumsavis. (1962).

Horsens Andelssvineslagteris Jubilæumsskrift. (1962).

Aarhus Stifts Aarbøger. Årg. 1932 s. 40-48.

Sigurd Elkjær: En jysk Skolemester fortæller. (1948).

Otto Møller og Th. Skat Rørdam: En brevveksling. Udgivet af seminarieforstander H. Skat Rørdam, Jelling. (1916).

Astrid Hostrup, f. Bojsen: „Et jævnt og muntert, virksomt liv på jord“. (1950).

Jens Byskov: Oplevelser og Betragtninger. (1948).

Anders Uhrskov: En bog om Byskov. (1960). Heri fyldig bibliografi over J. Byskovs forfatterskab.

Gjedved Seminarium 1862-1912. Jubilæumsskrift 1912.

Gjedved Seminariums Aarsberetning, 1898-1922.

Budstikken. Medlemsblad for Gjedved Seminariums Elevforening 1916-22.

Gjedved Budstikke 1923-61.

Gjedved Seminariums Elevfortegnelse 1862-87, v. H. P. Olsen. 1928.

Endvidere er anvendt forskellige årgange af:

Horsens Avis (fra årg. 1862).

Horsens Folkeblad (fra årg. 1866).

Illustreret Tidende (fra årg. 1860).

Blæksprutten (fra årg. 1895).

Indhold

Til læseren	3	Sagafortælleren	74
De gode gamle dage	5	Polemikeren	75
Aviskavalkade 1862	6	Ministeren	76
Vort stamtræ	11	Hjemmemennesket	79
Bojsenslægten	17	Medarbejdere	83
Grundlæggerne	20	Byskov-elever	86
Bojsen - skolemanden	25	Jens Byskov afgiver tøjlerne	89
„ foregangsmanden	31	Tage Byskovs seminarium	90
Det røde Gjedved	39	To gange besat	93
Bojsens medarbejdere	42	Et skæbneslag	95
Seminaristliv (Bojsentiden)	46	Selvejende institution 1952-61	96
Dagbog 1880	48	Statsseminarium 1961	98
Omegnen	49	Øvelsesskolen	102
Med tale og sang	52	Sognet	103
Kiøbstaden	56	Fremtidssyner	104
Presse	59	Billedkavalkade	105
Bal	60	Huse og mennesker	111
Eksamen	61	Elevforeningen. Budstikken	114
Bojsen-elever	62	Statistik	116
Statsanerkendt	64	Dimittender 1865-1962	117
Otium	65	Anvendte kilder	129
Byskovs seminarium	67		
Jyden	68		
Grækeren	73		

Omslagets bagside: Vindue ved hovedtrappen. Motiv: St. Mikael og dragen.

